

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

דוח שנתי

2023

(כולל דוח תיאור עסקי החברה ודוחות כספיים)

תוכן העניינים

פרק א' – תיאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון לבעלי המניות

**פרק ב' – דוח בדבר אפקטיביות הבקרה על הדיווח הכספי
ודוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2023**

פרק א' –

תאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון לבעלי המניות

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

תיאור עסקי החברה ודוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

תיאור עסקי החברה

עמודים

נושא

3-5	פעילות החברה ותיאור כללי של התפתחות עסקיה	1
3-4	1.1 כללי	
5	1.2 תרשים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים	
6	השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה במהלך השנתיים האחרונות	3
6	כספים שקיבלה החברה מהמדינה	4
6	פרטים אודות החברות המוחזקות העיקריות של החברה	5
6-7	חלוקת דיבידנדים	6
7	מידע כספי לגבי החטיבות העסקיות של החברה	7
7-10	סביבה כלכלית ועסקית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות החברה	8
11	לקוחות	9
11	שיווק ומכירות	10
12-19	תיאור עסקי החברה לפי חטיבות עסקיות ותחומי פעילות	11
13-14	11.1 פירוט לגבי תחומי פעילות חטיבת אוויר ומודיעין	
13	11.1.1 חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-שטח	
13	11.1.2 מערכות מוטסות	
14	11.1.3 מערכות איסוף מודיעין חוזי וכטמ"מ אוטונומי	
14	11.1.4 מערכות תקשוב ולוחמת רשת	
14	11.1.5 מערכות מודיעין, סייבר והחלל	
15-16	11.2 פירוט לגבי תחומי פעילות חטיבת מערכות להגנה אווירית	
15	11.2.1 מערכות הגנה אווירית לטווח קצר	
15	11.2.2 טילים מונחים ללוחמת אוויר-אוויר ומערכות לטווח בינוני	
15	11.2.3 מערכות הגנה אווירית לטווח ארוך	
16	11.2.4 מערכות שירות ותמיכה בלקוחות	
16	11.2.5 שילוב מערכתי במערכי ההגנה האווירית	
16-18	11.3 פירוט לגבי תחומי פעילות חטיבת מערכות יבשה וים	
16	11.3.1 טילים מונחים טאקטיים ומדויקים לשדה הקרב היבשתי	
16-17	11.3.2 מערכות שרידות ותמרון	
17-18	11.3.3 מערכות לחימה ימיות ול"א	
18	11.3.4 מערכות לוחמה רב-מימדיות, סימולציה ואימון	
19	11.4 מוצרים חדשים	
19	צבר הזמנות	12
20-28	רכוש קבוע ומקרקעין	13
29	מחקר ופיתוח	14
29	נכסים לא מוחשיים	15
30-31	הון אנושי	16
31	אשראי לקוחות וספקים	17
32-33	מימון	18
33-36	חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם	19

בלמ"ס

36-37	מיסוי	20
37-51	מגבלות ופיקוח על פעילות החברה	21
52	הסכמי שיתוף פעולה	22
52-56	גורמי סיכון	23
57-60	סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם	24

דוח הדירקטוריון :

	הסברי הדירקטוריון על מצב ענייני החברה בתקופת הדיווח	1
61-64	1.1 כללי	
65-66	1.2 מצב כספי	
67-69	1.3 תוצאות הפעילות	
70-71	1.4 נזילות	
71	אומדנים	2
71	הליך אישור הדוחות הכספיים	3
71-73	מידע בנוגע לביקורת הפנימית	4
73	גילוי ליישום הוראות רשות החברות לגבי מקרקעין ומחוברים	5
73	התחייבויות בגין יחסי עובד ומעביד	6
73-74	אחריות תאגידית	7

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

תיאור עסקי החברה

1. פעילות החברה ותיאור כללי של התפתחות עסקיה

1.1. כללי

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה" או "רפאל"), מפתחת ומייצרת אמצעי לחימה.

החברה הינה חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות התשל"ה – 1975, בבעלות ובשליטה מלאה של מדינת ישראל. בהתאם לכך, כפופה רפאל לחוק החברות הממשלתיות, לרבות הוראות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון. החברה נתונה לביקורת של משרד מבקר המדינה.

רפאל נוסדה ב-1948 כיחידה במשרד הביטחון, ושימשה כמעבדת המחקר והפיתוח הביטחונית הלאומית של ישראל. בשנת 1995 התאגדה רפאל כחברה בעירבון מוגבל, כתוצאה מהחלטת ממשלת ישראל להעביר את פעילות יחידת הסמך הממשלתית "רפאל" – רשות פיתוח אמצעי לחימה" לחברה ממשלתית בעלת אופי עסקי. בשלבים הראשונים של הפעילות המשיכה להתנהל כיחידת סמך. בהמשך, בחודש דצמבר 2001 נחתם הסכם בין המדינה באמצעות משרד האוצר- החשב הכללי, לבין החברה, לפיו החל מחודש ינואר 2002 הפסיקה יחידת הסמך את פעילותה. לחברה הועברו הנכסים וההתחייבויות שהיו ביחידת הסמך, ובתמורה הנפיקה החברה הון למדינת ישראל.

בספטמבר 2007 שינתה החברה את שמה מ- "רפאל" ל- רשות לפיתוח אמצעי לחימה בע"מ" ל- "רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ" (RAFAEL ADVANCED DEFENSE SYSTEMS LTD).

חזון החברה

להוות נדבך משמעותי בביטחון מדינת ישראל, כחברה גלובלית חדשנית צומחת ורווחית, המפתחת, מייצרת ותומכת מערכות לחימה בחזית הצורך המבצעי ובקדמת הטכנולוגיה.

ייעוד החברה :

- להוביל בפיתוח מערכות מתקדמות ופורצות דרך בתחום הביטחוני, בחזית הטכנולוגיה בארץ ובעולם.
- להמשיך ולהיות מרכז לאומי למחקר ופיתוח ביטחוני ונדבך מרכזי בבניין יכולת ההתרעה, המגן וההכרעה של מדינת ישראל.
- להיות כוח משיכה מוביל ומעורר השראה לכוח אדם מצטיין בכלל תחומי העיסוק של החברה.

פעילות החברה מבוצעת במספר גדול של פרויקטים. מרבית ההזמנות מתקבלות הן ממדינת ישראל/ משרד הביטחון וממדינות זרות וכן הזמנות בקבלנות משנה מול תעשיות בארץ או בחו"ל, כשהלקוח הסופי הוא הממשלות.

בלמ"ס

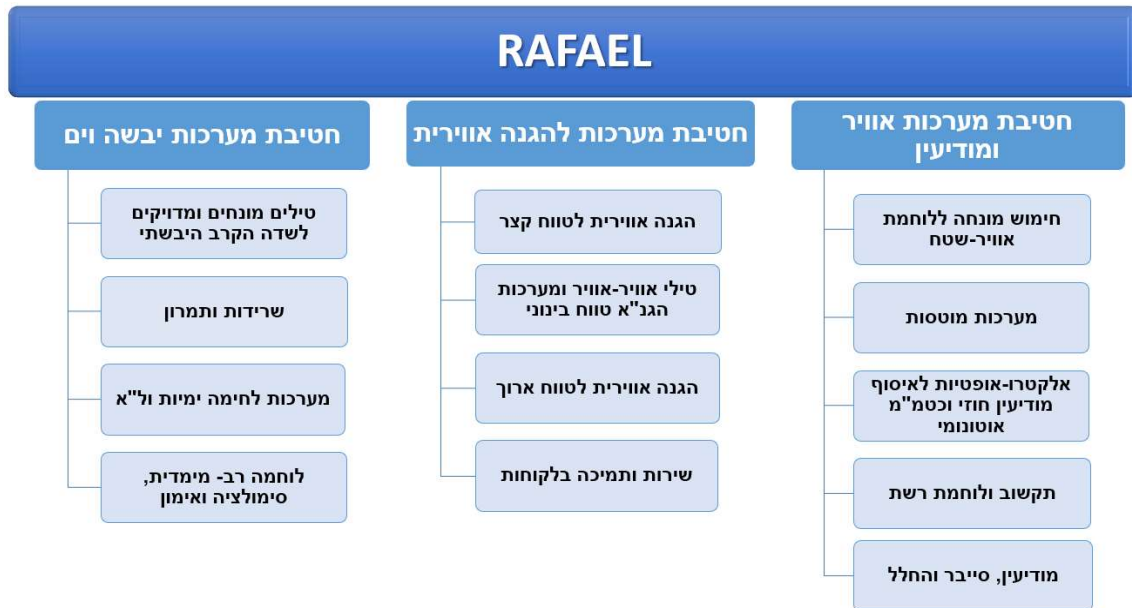
החברה מתחרה בארץ ובעולם מול חברות בין לאומיות וחברות מקומיות בארצות היעד, כשלצד התחרות, החברה מקיימת מערכת ענפה של שיתופי פעולה עם אותן החברות. הפעילות מרוכזת ומבוצעת על ידי שלוש חטיבות עסקיות הפועלות כמרכזי רווח, ומקיימות ביניהן התקשרויות ומכירות הדדיות. בראש כל חטיבה עומד מנהל במעמד של סמנכ"ל, שהוא גם חבר הנהלת החברה.

החברה מכינה ומאשרת מדי שנה את התקציב לשנה העוקבת ברמה פרטנית וע"פ המידע העדכני ביותר הקיים. כמו כן החברה עורכת תקציב רב שנתי מתגלגל. הן בתקציב השנתי והן בתקציב הרב שנתי מפורטים התחזיות ויעדי החברה במונחים כספיים. דירקטוריון החברה מפקח על העמידה ביעדים אלו.

לא נכללו בדוח זה פרטים העלולים לפגוע בביטחון המדינה.

1.2. תרשים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים

פעילות החברה מרוכזת ומבוצעת בעיקר ע"י 3 חטיבות עסקיות הפועלות כמרכזי רווח. להלן תרשים החטיבות העסקיות ותחומי פעילותן העיקריים, נכון ליום 31.12.23 :

לפרטים נוספים אודות החטיבות העסקיות, ראה סעיף 11 להלן.

1.2.1. תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה

להלן תרשים אודות החברות המוחזקות העיקריות של החברה, נכון ליום 31.12.23 :

לפרטים נוספים אודות פעילות החברות המוחזקות, ראה סעיף 5 להלן.

3. השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה במהלך השנתיים האחרונות

במהלך השנתיים שקדמו למועד הדוח, לא בוצעו השקעות בהון החברה או עסקאות במניותיה.

4. כספים שקיבלה החברה מהמדינה

חלק מהותי מהתקשרויות הקבוצה הן עם משרד הביטחון. העבודות נעשות במסגרת מהלך העסקים הרגיל. לעניין פעילות החברה מול רשויות המס ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

5. פרטים אודות החברות המוחזקות העיקריות של החברה למועד הדוח

לפרטים ראה ביאור 10 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31.12.23

6. חלוקת דיבידנדים

עפ"י הסכם המעבר לחברה, ולאור הוראות חוק החברות הממשלתיות ומדיניות רשות החברות הממשלתיות המתוארת להלן, החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך, מחויבת החברה לחלק דיבידנד שנתי לבעלי המניות, בסכום שלא יפחת מ-50% מהרווח הנקי השנתי של החברה (לרבות בגין רווחי הון). החברה אינה מחויבת לחלק דיבידנדים מרווחים שנצברו עד לאותו מועד, אלא מרווחי הון בנסיבות שהוגדרו בהסכם המעבר לחברה.

חוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2005 (תיקוני חקיקה) התשס"ה – 2005, תיקן את סעיף 33 ג' לחוק החברות הממשלתיות, כך שהחלטת דירקטוריון בדבר ייעוד רווחים של חברה ממשלתית, לרבות בדבר חלוקה כהגדרתה בחוק החברות, טעונה אישור רשות החברות. חלקה רשות החברות על החלטת הדירקטוריון, כי אז חברה מסוגה של החברה (כל עוד היא אינה חברה בהפרטה) תפעל על פי החלטת רשות החברות (כפי שאישרה אותה הממשלה). מדיניותה הנוכחית של רשות החברות (היכולה להשתנות מעת לעת) ביחס לייעוד רווחים לתשלומי דיבידנדים, משנת 1995 ואילך, קובעת שיש לחלק דיבידנד מרווחים שוטפים בגובה של 50% מהרווח השוטף. לעניין דיבידנדים מרווחים צבורים, לגבי כל חברה רלוונטית תוגש דרישה ספציפית תוך התחשבות בהוראות מסמכי יסוד החברה, הוראות כל דין ונתונים רלוונטיים מהדוחות הכספיים ומחוץ להם.

בדיון אצל מנכ"ל האוצר בתאריך 19 בדצמבר 2010, סוכם, בין היתר, על שינוי מדיניות הדיבידנד הנהוגה בחברה (לפיה מחולק דיבידנד בשיעור 50% מהרווח הנקי החשבונאי של החברה), כך שבשנים 2011 ו-2012 נוכה סך של 50 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד שהחברה הייתה אמורה להעביר למדינה בשל אותן שנים לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. משנת 2013 ואילך מנוכה סך של 70 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. סכומים אלו צמודים למדד המחירים לצרכן.

כמו כן, נקבע כי סיכום זה תקף כל עוד מבנה הבעלות בחברה לא ישתנה מכפי שהוא היום, וכי החברה תפנה את העודפים שייווצרו בשל סיכום זה להשקעה במחקר ובפיתוח. סיכום זה אושר על ידי מנהל רשות החברות הממשלתיות בתאריך 15 בפברואר 2011. החברה, בהתבסס על חוות דעת משפטיות, בדעה כי המחויבות לחלוקת דיבידנד כאמור לעיל אינה מחויבות שאינה בשליטתה כמשמעותה בתקן IAS 32.

לאור החלטת ממשלה, ובהתאם להבנות עם רשות החברות הממשלתיות, חילקה החברה בחודש אוגוסט 2019, דיבידנד מיוחד בסך 319 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של עד 269 מיליון ש"ח ניתן יהיה לקיזוז מדיבידנדים שוטפים עתידיים, על פי מתווה שהוסכם עם רשות החברות, בגין רווחי השנים 2020-2025.

להלן פירוט הדיבידנדים שחולקו ו/או הוכרזו וחולקו ע"י החברה בשנים 2019-2023 :

תאריך הכרזה	תאריך חלוקה	סכום (במ"ש"ח)	
16.4.2019	7.2019	165.5	דיבידנד בגין שנת 2018
6.8.2019	8.2019	319	דיבידנד מיוחד
26.5.2022	-	206.1	דיבידנד בגין שנת 2019-2021
30.5.2023	-	26.3	דיבידנד מיוחד בגין רווחי 2022

7. מידע כספי לגבי החטיבות העסקיות של החברה

מטעמי סיווג עסקי וביטחוני לא מפורטים הסכומים הנ"ל.

8. סביבה כלכלית ועסקית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות החברה

חזון חברת רפאל הוא "להוות נדבך משמעותי בביטחון מדינת ישראל" מחד ; ומאידך, "להיות חברה גלובאלית, חדשנית, צומחת ורווחית, המפתחת, מייצרת ותומכת מערכות לחימה בחזית הצורך המבצעי ובקדמת הטכנולוגיה". ככזאת, פעילות החברה ממוקדת בשוק הצבאי/ביטחוני, בפיתוח ויצור מערכות לחימה מתקדמות עתירות טכנולוגיה שחלקן ייחודיות בארץ ובעולם.

שנת 2023 היא שנת שבירת כלל השיאים בקבלת הזמנות, גם בחו"ל וגם בישראל. התוצאות הכלכליות בשנת 2023 לא נסמכו על המלחמה באוקראינה ומלחמת חרבות ברזל. פירוט הסיבות מובא להלן בפרק זה. ראה בהמשך גם את הפרק המתייחס לעיקרי השפעות מלחמת חרבות ברזל על עסקי רפאל.

הלקוחות העיקריים של רפאל הם בראש ובראשונה, צה"ל ומערכת הביטחון בישראל ומצד שני מדינות בעולם, אשר עמן ניתן לקיים עסקים תחת מדיניות הייצוא הביטחוני של ישראל. בשנים האחרונות החלוקה בין שוק מקומי ליצוא עומדת על 50%-60% יצוא ו-40%-50% מקומי. רפאל ממשיכה לשמור על פורטפוליו מוצרים מגוון ועל גיוון לקוחות ושוקים בשוק הבין-לאומי, המאפשרים לשמר על עוצמה כלכלית עם רובוסטיות עסקית. במהלך שנת 2024 צפויות להיכנס הזמנות הצטיידות משמעותיות עבור צה"ל ומערכת הביטחון, לחידוש מלאים ולהצטיידות במערכות משמעותיות, אשר יטו את הכף לכיוון ישראל, למרות הגידול המשמעותי בחו"ל. המגמה תחדד את הדגש על אתגר הביצוע והאספקות של רפאל, עם צורך ביישום שינויים בניהול שרשאות האספקה, ניהול ותפעול קווי הייצור וכן, יישום גישה מוצרית עם ההנדסה הנדרשת.

החברה ממשיכה לפעול בסביבה תחרותית מאוד, בארץ ובעולם. בישראל התחרות היא מול החברות הביטחוניות הישראליות מחד, ומאידך מול חברות אמריקאיות, אשר הרכש מהן מבוסס על השימוש בכספי הסיוע האמריקאים. תעשיות הביטחון בישראל עברו מהתמחות בתחומים מוגדרים, לתחרות במגוון רחב של תחומי פעילות. תחרות זו אינה נתמכת רק בארץ מול צה"ל ומערכת הביטחון בישראל והיא זולגת לשווקים השונים בעולם.

רפאל התמודדה באופן שקול ויציב אל מול התנודתיות הכלכלית בישראל במהלך משבר הקורונה וביציאה ממנו, כולל רציפות בפעילות תחת אילוצי תקציב ביטחון, בתקופות ממושכות ללא תקציב מדינה. שנת 2021 ושנת 2022 היו שנים של התמודדות מורכבת עם אתגרי ביצוע, גיוס ושימור כוח אדם וחזרה לביצועי מכירות ואספקות ללקוחות לאחר משבר הקורונה. "שריר השיווק" הוכיח את עצמו כחזק ובשנים 2021-2022 חזרה רפאל ורשמה הזמנות חדשות, המהוות חדירה לשווקים חדשים ומיצוי שווקים קיימים עם שיאי הזמנות חדשים בשנת 2023.

בזירה העולמית פועלת רפאל במקרים רבים מול חברות ענק, בעיקר אמריקאיות ואירופאיות שזוכות לגיבוי פוליטי ותמיכה בפעולות השיווק מצד ממשלותיהן. בשלוש השנים האחרונות הצטרפו אליהן חברות טורקיות ודרום-קוריאניות כמתחרות חזקות מאד, עם גיבוי מלא של ממשלותיהן. חלק מהשוק העולמי חסום בפני רפאל מסיבות ביטחוניות, כפועל יוצא ממדיניות הייצוא הביטחוני המחייבת קבלת רישיון שיווק וייצוא מאגף פיקוח ייצוא (אפ"י) במשרד הביטחון, המשמש כרגולטור עפ"י החוק לפיקוח

על היצוא הביטחוני. בנוסף, מדינות רבות נרתעות או נמנעות מביצוע רכש ביטחוני מחברות ישראליות ממניעים פוליטיים והדבר מחריף בצל הלחימה בעזה, כאשר ממשלות לא רק נרתעות מרכש מישראל, אלא אף מגבילות ייצוא אל ישראל.

למרות זאת, מצליחה רפאל לשווק את מוצריה למדינות מתקדמות טכנולוגית, וזאת בזכות האיכות והניסיון המבצעי המוכח שיש למוצריה, בשילוב חדשנות – המאפשרים לרפאל להביא הצעת ערך משמעותית ללקוחותיה, כמו גם רשת קשרים ענפה וחזקה, המאפשרת "אחיזת שוק" מצוינת.

הסביבה העסקית העולמית השתנתה וממשיכה להשתנות בקצב גבוה ביותר. מגפת הקורונה העולמית שהתפרצה בשנת 2020 וגלי הקורונה שהמשיכו בשנת 2021, השפיעו באופן ניכר על שרשראות האספקה בעולם ועלייה משמעותית בכל ההוצאות על חומרי גלם ושילוח בין לאומי. בסוף שנת 2023 החריפה מגמה זו בצל התקפות החות'ים בים האדום, עם המשמעותיות של צמצום השיט המסחרי בנתיב זה. למגיפה היו גם השלכות כלכליות במדינות היעד השונות, שפגעו בתקציבי הביטחון ודחו או ביטלו במקרים רבים תוכניות רכש מרכזיות במדינות אלה. לצד זאת, תחושת האיום והצרכים הביטחוניים בעולם השתנו גם הם מקצה לקצה: ממלחמה בטרור, להתמודדות מול יריבים מדינתיים והתגברות איומים ממשיים בדמות רוסיה, סין, איראן, צפון קוריאה וכן, קונפליקטים מקומיים כמו אלה המתרחשים בין טורקיה ליוון, בין ארמניה לאזרבייג'אן בנגורנו-קרבאך ובין הודו וסין.

פלשת רוסיה לאוקראינה הנמשכת לשנתה השלישית, ממשיכה לאיים על מדינות אירופה, אך גם מבליטה את עוצמתה של רוסיה ואת יכולתה לגייס משאבים פנימיים משמעותיים לאורך זמן. בנוסף, מוכיחה רוסיה את יכולתה לגייס את איראן ומדינות אחרות לסיוע באספקת תחמושת ויכולות צבאיות. למרות התרופפות מסוימת בתמיכת מדינות אירופאיות רבות באוקראינה לקראת סוף 2023, התייצבותן המקורית לסיוע לאוקראינה ובראשן גרמניה ובריטניה, שינה באופן מהותי את תפישת עולמן ואת המדיניות הרשמית שלהן בנושא ביטחון. תקציבי ביטחון בכל אירופה עלו באופן משמעותי ולא רק שמדינות אלה מיישרות קו להפרשת 2% מהתמ"ג השנתי שלהן לביטחון, במספר מדינות חוקקו תקציבים ייעודיים להצטיידות וחיזוק זרועות הביטחון.

ניתן לציין כי רפאל הצליחה לממש הזדמנויות חשובות לקידום עסקיה במהלך 2023 במדינות שונות באירופה, למרות השפעת הלחימה באוקראינה, על ידי מענים מהירים לצרכים דחופים של הלקוחות. גידול זה נחלק בין הגדלת עסקאות קיימות, קידום עסקאות עתידיות ומימוש תוכניות ארוכות-טווח בשנת 2023. רק במקצת מהמקרים, נוצרו תוכניות מהירות שלא היו בתכנון כלל לפני פרוץ הלחימה באוקראינה. חשוב לציין, שלא ניתן לזקוף את כלל הגידול בהזמנות בשנת 2023 לשיא החדש של כל הזמנים רק ללחימה באוקראינה, אלא דווקא לעבודה הסדורה ארוכת השנים של רפאל בשווקים וכניסה לתהליכים סדורים של הרכשה – לדוגמה: עסקת ההגנ"א בפינלנד (315 מיליון יורו) ועסקת הספינק בספרד (245 מיליון יורו). עסקאות אלה לא הוקדמו ולא הוגדלו בזכות הלחימה באוקראינה. תוכניות אלה פותחו כתוכניות ארוכות-טווח, תוך שילוב תעשיות מקומיות כחלק מהאסטרטגיה בבניית עסקאות אלה.

ארה"ב, אשר נרתמה באופן המשמעותי ביותר מכלל המדינות לתמיכה באוקראינה, ממשיכה להוביל בתמיכה באוקראינה. עם זאת, מסתיו 2023 נכנסה ארה"ב לשנת בחירות המתוכננות ל-5 בנובמבר 2024, עם כל המשמעותיות הפוליטיות ויכולת ההשפעה של הממשל הנוכחי. השפעות פוליטיות פנימיות בארה"ב הביאו לכך שתמיכת ארה"ב בישראל כחלק ממלחמת חרבות ברזל, התערבבה באופן משמעותי עם התקצוב לאוקראינה ועם סעיפי חקיקה פנימיים בארה"ב (כגון חיזוק הגבול הדרומי ונושאי בריאות). מתחילת הפלישה לאוקראינה ועד פברואר 2024, תקצבה ארה"ב כסיוע **לאוקראינה סה"כ 74.3 מיליארד \$** המורכב מ: 1.6 מיליארד לסיוע הומניטרי, 26.4 מיליארד לסיוע כלכלי (הלוואות, ערובות וכד'), ועוד 46.3 מיליארד לסיוע צבאי המחולק בין 4.5 מיליארד לערבויות רכש, 23.5 מיליארד לאספקת ציוד לחימה ועוד 18.3 מיליארד לסיוע בטחוני כללי (מקור: דו"ח Council on Foreign Relations Feb-2024).

למרות המשך הלחימה באוקראינה, מתחזקת ההערכה שהעולם המערבי ומדינות אסיה-פסיפיק תופשות את סין כאיום האסטרטגי העיקרי ולא דווקא את רוסיה. בשנים 2021-2023 עדכנה רפאל את הנרטיב והגישה שלה בגישה לשווקים המושפעים מסין, המכונות "עוטף סין", בדגש על פיליפינים, הודו, אוסטרליה, יפן, וייטנאם, תאילנד ובמיוחד בשיח עם גורמי ממשל בארה"ב, בריטניה וגרמניה.

התרחבות האיום האיראני על מדינות במזרח התיכון, ממשיך לאתגר את ישראל ואת שכנותיה. ביחד עם זה, הסכמי אברהם מאפשרים פיתוח שיתופי פעולה אזוריים ופתיחת שווקים באזור המזרח התיכון. המענים לצרכים ביטחוניים בישראל תחת איום זה ממשיכים להעסיק את מערכת הביטחון הישראלית ומתורגמים בסופו של דבר לתוכניות התעצמות בצה"ל אשר רפאל לוקחת בהן חלק משמעותי, ובכלל זה מימוש עסקאות משמעותיות בשנים 2022-2023. התמשכות מלחמת חרבות ברזל והתבררות גודל השפעתה של אירן על מעגל הלחימה ועל המזרח התיכון בכלל, מחדדים את חשיבות המוכנות להתמודדות עם האיום האירני בכל החזיתות. ראה בהמשך את הפרק בנושא השפעות חרבות ברזל על עסקי החברה.

פעילות רפאל בישראל מושפעת באופן משמעותי מהתלקחויות צבאיות. קודם למלחמת חרבות ברזל התרחשו מבצע "בית וגן" ביולי 2023, מבצע "מגן וחץ" במאי 2023, מבצע "עלות השחר" בשנת 2022 ו"שומר חומות" בשנת 2021. הדבר מתבטא בהגברת הצטיידות ופיתוח מערכות מתקדמות לצה"ל. הצורך בחידוש מלאים ללחימה מאותם אירועים, הביא את מדינת ישראל לשיח עם ארה"ב ולהסכם על חבילת סיוע ייעודית שקיבלה את הכינוי "עסקת בידן". חבילה זאת הביאה בסופו של דבר להזמנות משמעותיות לרפאל בתחום ההגנה האווירית בשנים 2022-2023 עוד לפני ההשפעות ממלחמת חרבות ברזל.

מגמה עולמית שהתחזקה לאחר היציאה ממשבר הקורונה וממשיכה כיום, היא ההעדפה למוצרים של התעשיות המקומיות והגברת הדרישות ללוקליזציה. על פי רוב, זכייה בהזמנה מול מדינה זרה מחייבת את רפאל לבצע באותה מדינה תכנית OFFSET (רכש גומלין) ישיר ועקיף בהיקפים משמעותיים. בשנים האחרונות, גוברת בנוסף הדרישה להעברת ידע ויכולות ייצור ליצירת מקומות עבודה ובניית יכולת תעשייתית מקומית. מגמה זו מחייבת הערכות והתאמת פעילות רפאל ברחבי העולם באמצעות חיזוק היחידה להעברת ידע, הרחבת שיתופי פעולה וכן שילוב רכישת חברות ו/או מיזוגים (M&A). כתוצאה מכך, חיזקה רפאל את תרבות העבודה בקידום המודעות לנושא זה בקרב אנשי העסקים שלה וממשיכה לקיים ולפתח את מחלקת העברות הידע ומחלקת ניהול ה-OFFSET, אשר נרתמות לכל עסקה בה נדרשת תכולת העברת ידע ותכולות מקומיות.

רפאל פועלת בסביבה טכנולוגית מתקדמת, המאופיינת בשינויים טכנולוגיים תכופים. על מנת להמשיך להתחרות בתחומי פעילותה, נדרשת החברה לכוח אדם מיומן, איכותי, בעל התמחות ספציפית בתחומים הטכנולוגיים השונים והמגוונים, כמו כן נדרשת החברה להשקיע תקציבים גדולים במו"פ, בשדרוג המערכות, בתמיכה אצל הלקוח ובפיתוח מערכות ומוצרים חדשים בדגש על הורדת מחירים וצמצום לוי"ז לאספקה.

כמדיניות, ממשיכה רפאל להפריש כ-8% מסך הכנסותיה לתקציבי מחקר ופיתוח עצמיים (להלן "מו"פ עצמי"). תקציבים אלה מאפשרים לאגבר ולשפר מערכות ומוצרים קיימים וכן, לפתח את הדור הבא ולענות על דרישות ייחודיות של לקוחות כחלק מאסטרטגיית הזכייה. חלק משמעותי מתקציבי המו"פ העצמי מוקצים לפיתוחים המצטרפים וממנפים תקציבי פיתוח מצה"ל וממפא"ת. בכך מקיימת רפאל חלק משמעותי מחזונה בשימור היתרון היחסי – המבצעי והטכנולוגי של ישראל על ידי שימור מעמדה "בקדמת הטכנולוגיה ובקדמת הצרכים המבצעיים".

השפעות מלחמת חרבות ברזל על עסקי רפאל

עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל, בצל המתקפות הקשות על מדינת ישראל ב-7 באוקטובר, שינתה רפאל את אופן העבודה כמעט בכל תחומי הפעילות והרבדים.

במהלך עיקר הזמן בחודשים אוקטובר-נובמבר-דצמבר, כ-20% מכלל כוח העבודה של רפאל (עובדים ישירים וסטודנטים) היו מגויסים בצו-8. חלק מהאנשים נטלו חלק בלחימה, חלק בתפקידי אגף ומטה (אג"ם) ולוגיסטיקה וחלק בכיתות בכוננות בקהילות.

רבים מאנשי מערך השיווק ברפאל כולל יוצאי צבא בכירים, גויסו לשירות מילואים וחלקם עדיין ממשיכים בו. יחד עם זאת, כל המערך מגויס בראש ובראשונה לממש את חזון רפאל בתרומה לביטחונה של מדינת ישראל ופועל כציר מרכזי בבניין הכוח לטובת הלחימה.

קווי הייצור עברו לעבודה 24/7, במיקוד על ייצור טילים מיירטים למערכות כיפת ברזל וקלע דוד, טילי ספינק למיניהם, חלקים ותחמישים למערכת מעיל רוח, וכן עבור עוד עשרות מערכות אחרות. המשמרות נסמכו על חלוקת מומחי התוכן מקווי הייצור, אשר גובו על ידי מהנדסים ומהנדסים, עובדות ועובדים מכלל חטיבות רפאל. במהלך המלחמה שלחה רפאל עשרות רבות של מהנדסים וטכנאים אל בסיסי צה"ל וחלקם אף סמוך לקו העימות, על מנת לסייע לצה"ל להשמיש את המערכות, לתפעלן ביעילות ובמקרים רבים – לאתר בעיות ושיפורים אפשריים ובכך לקיים שדרוג מתמשך של המערכות והכנסת יכולות מבצעיות חדשות תוך כדי הלחימה.

בנוסף, הגיבה רפאל במגוון תחומים טכנולוגיים ומסרה לצה"ל מספר רב של מערכות, יכולות ופתרונות מבצעיים שטרם נבדקו או מובצעים קודם לכן. בחלק מהמקרים, היו אלה מערכות פורצות דרך אשר שיפרו באופן משמעותי את יכולות צה"ל בתחומיהן, כגון יכולות הגנה אווירית, יכולות נגד רחפנים, יכולות בתחום ההנדסה הקרבית, יכולות באוויר, יכולות איסוף מודיעין וייצור מטרות ועוד. תחום זה לווה בשינוי מסוים בדפוסי ניהול הפרויקטים והנדסת המערכת, אשר אפשרו קיצור משמעותי בלוחות הזמנים לאספקה, וזאת בלי לוותר על בטיחות ואיכות הפיתוחים.

במקביל, רפאל ממשיכה לקדם ולקיים מגע רציף עם הלקוחות, ולפתח את עסקיה בחו"ל.

להלן מערכות רפאל בסיווג בלמ"ס ואשר פורסמו על ידי דובר צה"ל: בתחום ההגנה האווירית: כיפת ברזל, קלע דוד, מערכת Sky-Spotter לגילוי ועקיבה אחר רקטות ומערכת Drone-Dome לגילוי עקיבה ויירוט רחפנים. בתחום היבשה והים: מערכת מעיל רוח (Trophy), המיגון הריאקטיבי לטנקים ולנגמשים, עמדות נשק יבשתיות Samson, עמדות נשק ימיות Typhoon, Mini-Typhoon, טילי ספינק NLOS, SR, LR, Fire-Fly, חימושי "מפצח האגוזים" MATADOR וחימושי "ריצוף" לפריצת שדות מוקשים. בתחום האוויר: טילי ספינק NLOS למסוקים, טילי אוויר-אוויר מסוג Python-4/5, פודי הלייטנינג והרקלהייט, מטעדי TOPLITE, חימושי SPICE 1000, 2000, 2500, מערכות תקשורת ומערכות מודיעין ומיצוי מידע.

השימוש המבצעי במערכות אלו יתרום ללא ספק לחיזוק כושר התחרות של רפאל ולפתיחת שווקים חדשים בעולם. החברה מעדכנת את תכנית השיווק והפיתוח העסקי בהתאם, על מנת למקסם את מיצוי העסקים בעולם, תוך שימור היתרון היחסי לצה"ל.

בעקבות המלחמה והמחאות נגד ישראל, מופו ספקים של ישראל בעולם על מנת להתמודד עם חרמות ומגבלות שמדינות מסוימות עלולות להשית על ישראל ובכך לפגוע בשרשראות האספקה של רפאל. בלגיה, סלובניה, ספרד ואירלנד היו הראשונות להודיע על הגבלות ייצוא ומעבר סחורות לישראל. מגבלות אלו עלולות להיות בעלות השפעה מסוימת על חלק מלוחות הזמנים ועלויות ההובלה.

9. לקוחות

כאמור, מערכת הביטחון בישראל היא הלקוח הגדול ביותר של רפאל. מתן מענה לצורכי מערכת הביטחון בארץ מהווה מימוש של החזון והייעוד של רפאל, וזאת לצד היעדים העסקיים. הפעילות של רפאל מול מערכת הביטחון בארץ היא זו שלעיתים מאפשרת גם פוטנציאל פעילות בחו"ל. בהקשר החיבור לצה"ל ופעילות שיווק ומכירת מערכות מתקדמות בחו"ל, מתפתח אפיק עבודה משמעותי המכונה Government-to-Government (ובקיצור GTG). אפיק זה מאופיין בפעילות מתואמת במיוחד עם מפק"ת ומעט ממנה עם סיב"ט והוא מאפשר לעיתים גישה טובה יותר ללקוחות ואף הידוק קשרים תחת יחסי החוץ עם מדינות היעד.

השווקים העיקריים של חברת רפאל הם :

- א. **מערב אירופה:** גרמניה, בריטניה, ספרד, פינלנד, איטליה, יוון, אסטוניה ועוד.
- ב. **מרכז ומזרח אירופה:** פולין, צ'כיה, הונגריה, רומניה ועוד.
- ג. **צפון אמריקה:** ארה"ב וקנדה.
- ד. **המזרח התיכון:** פיתוח עסקאות במדינות מסוימות תחת הסכמי אברהם.
- ה. **אסיה-פסיפיק:** הודו, אוסטרליה, פיליפינים ועוד.
- ו. **דרום ומרכז אמריקה:** ברזיל, קולומביה, פרו ועוד.
- ז. **אפריקה.**

10. שיווק ומכירות

לחברת רפאל מערך שיווק רחב אשר מבצע את פעילות השיווק, תהליכי המכירה וההתקשרות. מערך זה כולל את אגף השיווק מרכזי בהנהלה, ומערך השיווק בחטיבות העסקיות. אגף השיווק בהנהלת רפאל, שבראשו עומד סמנכ"ל בכיר, מחולק ל-2 גופים מרכזיים: גוף שיווק חו"ל ויחידת שיווק ישראל.

גוף שיווק חו"ל כולל דסקאים המתגוררים בארץ אשר מרכזים את הפעילות מול מדינות בחדר של אזורים, וכולל נציגויות/חברות של רפאל הממוקמות במקומות שונים בעולם.

בסך הכל, מפעילה רפאל תשע נציגויות וחברות שיווק בעולם ועוד 13 דסקאים האחראים על הפעילות במדינות העולם, הפועלים מישראל. פריסת הנציגויות וחברות השיווק נבחנת מפעם לפעם על פי הערכות שוק ארוכות-טווח, על מנת לאפשר התאמה לשינויים בשוק העולמי. לדוגמא בעבר היו נציגויות ברומניה והולנד שנסגרו במהלך השנים.

איוש המשרות בתחום השיווק מתבסס ברובו על שלושה פרופילים :

- פורשי צה"ל, אשר עסקו בשירותם הצבאי ביחידות טכנולוגיות או ביחידות מבצעיות בתחומים רלוונטיים למוצרי רפאל.
- מהנדסים בעלי ניסיון וכישורים הנדרשים לאיש שיווק.
- מנהלי שיווק שצברו ניסיון בשוק וגויסו לרפאל.

חלוקת העבודה והאחריות בין אוכלוסיות השיווק השונות נראית כך :

- **מנהלי השיווק בחטיבות** העסקיות מדווחים למנהלות שלהם בחטיבות ואחראים על תחומי הפעילות המקצועיים שתחת תחומי העיסוק, **המערכות והטכנולוגיות שלהם במנהלות**, ופועלים מול לקוחות שונים בעולם, על פי התאמת המערכות לשווקי יעד אלה.
- **הדסקאים והנציגים** מדווחים לסמנכ"ל השיווק הבכיר והם אחראיים על הפיתוח העסקי במדינות היעד שלהם, פיתוח תשתיות השיווק ורשת הקשרים במדינות אלה, ומשמשים **כמומחי התוכן במדינות** שבאחריותם, כמתכללי הפעילות של כלל רפאל במדינות.

11. תיאור עסקי החברה לפי חטיבות עסקיות ותחומי פעילות

להלן יפורטו תחומי הפעילות והעסקים העיקריים בחטיבות העסקיות :

חטיבה עסקית	תחומי פעילות ועסקים
חטיבת מערכות אוויר ומודיעין	מערכות חימוש מונחה מדויק ללוחמת אוויר-שטח
	מערכות מוטסות
	מערכות אלקטרו-אופטיות לאיסוף מודיעין חוזי וכטמ"מ אוטונומי
	מערכות תקשוב ולוחמת רשת
	מערכות מודיעין, סייבר וחלל
חטיבת מערכות להגנה אווירית	מערכות הגנה אווירית לטווח קצר
	מערכות טילים מונחים ללוחמת אוויר-אוויר ומערכות הגנה אווירית עד טווח בינוני
	מערכות הגנה אווירית לטווח ארוך
	שירות ותמיכה בלקוחות
	שילוב מערכתי במערכי ההגנה האווירית
חטיבת מערכות להגנה אווירית חטיבת מערכות יבשה וים	טילים מונחים טאקטיים ומדויקים לשדה הקרב היבשתי
	מערכות שרידות ותמרון
	מערכות לחימה ימיות ול"א
	מערכות לוחמה רב-מימדיות, סימולציה ואימון

משיקולים עסקיים החברה אינה מפרסמת את עמודים 13-18 העוסקים בתחומי הפעילות ובתיאור המוצרים.

12. צבר הזמנות

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכם צבר ההזמנות¹ של החברה לסך של כ- 47,941 מש"ח (בשנת 2022 סך של כ- 32,866 מש"ח) ובמאוחד לסך של כ- 52,416 מש"ח (בשנת 2022 סך של כ- 35,636 מש"ח). להלן פרטים אודות התפלגות צבר ההזמנות ליום 31 בדצמבר 2023 במש"ח, עפ"י תקופת ההכרה בהכנסה הצפויה :

<u>תקופת ההכרה</u> <u>בהכנסה הצפויה</u>	<u>רפאל חברה</u>	<u>חברות</u> <u>מאוחדות</u>	<u>רפאל</u> <u>מאוחד</u>
שנת 2024	11,981	1,893	13,874
שנת 2025	12,040	1,325	13,365
תקופות נוספות	23,920	1,257	25,177
סה"כ	47,941	4,475	52,416

¹ הזמנות מחייבות אשר טרם הוכרו כהכנסות בדוחות הכספיים.

13. רכוש קבוע ומקרקעין

13.1 זכויות במקרקעין בחברה

עיקר זכויותיה של רפאל בנכסי מקרקעין הינן מכוח שכירות לתקופות של 5 או 10 שנים אשר מתחדשות לתקופה נוספת.

כמו כן רפאל מחזיקה בזכויות חכירה לתקופות של 49 שנים, אשר גם הן מתחדשות, לתקופה נוספת בכפוף למגבלות ולתנאים המפורטים בהסכמי החכירה.

מרבית זכויות החכירה הינן מכוח התקשרויות רפאל בהסכמים עם רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) ומקצתן מכוח התקשרויות עם משרד הביטחון.

עם התרחבות רפאל לשלוחות שונות ברחבי הארץ, נחתמו הסכמי שכירות, למבנים לתקופות קצובות, הכוללים אופציה להארכת התקופה.

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח מתחם (בדונם)	שטח בנוי ברוטו (אלפי מ"ר)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
מכון דוד	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.2 "המקרקעין...נשארים בבעלות המדינה ונמסרים לניהול רפאל כקבלן משנה עבור משרד הביטחון". לרפאל זכויות שכירות בשטח מכון דוד מכח הסכם שכירות בינה לבין מדינת ישראל / משהב"ט ומינהל מקרקעי ישראל מיום 27.12.2001. ההסכם נחתם על ידי הצדדים ואושר ע"י רמ"י ביום 27.12.2001.	6,859	351.5	תקופת השכירות היא 10 שנים החל מיום כניסת ההסכם לתוקף (סעיף 4.2 להסכם השכירות), קרי, חתימת כל הצדדים על ההסכם ואישור רמ"י (סעיף 24.1 להסכם). אופציה להארכת תקופת השכירות - ההסכם מקנה לחברה אופציה להאריך את תקופת השכירות לתקופות נוספות של 10 שנים כ"א באותם תנאים (סעיף 5.1 להסכם). ביום 2.11.20 הושלם הליך כלל הגושים והחלקות וחלוקתם לגוש אחד וארבע חלקות.
מכון לשם	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.1 "המקרקעין...יוחכרו לחברה בחכירה לדורות על-פי הסכם שייחתם עם מינהל מקרקעי ישראל והחברה". כמו כן ביום 19.12.2001 נחתם הסכם חכירה עם רמ"י, על פיו מוחכרים מקרקעי המתקן לרפאל ל-49 שנים החל מיום 1.11.1982 ועד ליום 31.12.2031 עם זכות הארכה ל-49 שנים נוספות. זכות החכירה נרשמה בפנקס הזכויות המתנהל בלשכת רישום המקרקעין. לאחר אישורה של תכנית ג/12735 הסדרת דרכים בסחנין בשנת 2014 ביקשה רפאל מרמ"י לפעול ולהסדיר את מקרקעי לשם בהתאם לתכנית המאושרת. ביום 01.02.2022 אושרה התצ"ר ע"י רמ"י וביום 15.03.2022 אושר ע"י מפ"י (מרכז מיפוי ישראל). ביום 01.01.2023 נרשמה הפרצלציה (הסדרת המקרקעין תמנע תביעות עתידיות כנגד רפאל בשטח שבפועל אינו באחזקתה).	4,754	134.5	חכירה לדורות תקופת החכירה – הינה ל 49 שנים החל מיום 1.11.1982 ועד 31.12.2031 עם זכות להארכה ל 49 שנים נוספות.

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח מתחם (בדונם)	שטח בנוי ברוטו (אלפי מ"ר)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
הגבעה	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.4 "המקרקעין... יוחכרו לחברה בהסכם עם מינהל מקרקעי ישראל בחכירה לדורות". כמו כן ביום 19.12.2001 נחתם הסכם חכירה לדורות על פיו מוחכרים מקרקעי המתקן לרפאל ל-49 שנים החל מיום 15.5.1997 ועד ליום 15.5.2046 עם זכות הארכה ל-49 שנים נוספות. זכות החכירה נרשמה בפנקס הזכויות המתנהל בלשכת רישום המקרקעין. בהתאם לחוזה החכירה סעיף 21.1 "מוסכם כי המחכיר יהיה רשאי להודיע לחוכר על סיום תקופת החכירה לגבי המוחכר כולו, אך לא חלק ממנו וזאת רק אם החליטו על כך המנהל הכללי של משרד הביטחון ביחד עם המנהל הכללי של משרד האוצר, ובתנאי שפינוי המוחכר הוא חלק מפינוי בפועל של כל מתקני צה"ל ו/או משרד הביטחון במתחם גבעת תל חיים בו נמצא המוחכר, לצורך מכירת כל המתחם (גבעת תל חיים) לרבות המגרש המהווה חלק בלבד מהמתחם למטרות אזרחיות, לצד ג', בתנאי שתינתן לחוכר הודעה מוקדמת מראש של 3 שנים..." סעיף 21.3 קובע כי "אם יחליטו המנהל הכללי של משרד הביטחון ביחד עם המנהל הכללי של משרד האוצר כאמור בסעיף 21.1 יישא המחכיר בכל העלויות הישירות והעקיפות אשר ייגרמו לחוכר בגין פינוי המגרש שהוחזר, ובאשר למתקנים ומבנים יהיה החוכר זכאי לכינון מלא של המבנים והמתקנים לרבות התשתיות".	12.4	5	חכירה לדורות- תקופת החכירה – 49 שנים מיום 15.5.1997 ועד 15.5.2046 עם אופציה להארכה ל 49 שנים נוספות. החלטת ממשלה מספר 3161 מיום 17.04.2011 קובעת כי מחנות צה"ל יועתקו לנגב כולל מחנה תל חיים (הגבעה). בהתאם להחלטת הממשלה קודמה ע"י משרד הביטחון תכנית מפורטת למתחם הורודצקי המשנה את ייעודו של המתחם לשטחי מגורים, מבני ציבור, מסחר ותעסוקה. רפאל התנגדה לתכנית בין היתר ביחס לאי הכללתה בטבלת ההקצאה והאיזון לתכנית. התכנית פורסמה ברשומות למתן תוקף בתאריך 15.4.2019. ביום 05.11.18 התקבל מכתב חתום על ידי מנכ"ל משרד האוצר ומשרד הביטחון המורה לרפאל על פינוי הגבעה תוך 3 שנים. ביום 09.12.18 הועברה תשובת מנכ"ל רפאל למנכ"ל הביטחון ורמ"י, במכתב דוחה מנכ"ל רפאל את הודעת הפינוי. בתאריך 12.2.2019 התקבלה תשובת מנכ"ל רמ"י למנכ"ל רפאל, סוכם על הקמת צוות בראשות סמנכ"ל בכיר מרפאל ומנהל אסטרטגי ברמ"י. לבחינה משותפת של חלופות פינוי למתקן הגבעה. במהלך השנים 2019-2022 התקיים מו"מ בין הצדדים. לקראת מחצית שנת 2022, גובשו שתי הסכמות: חלופה א' משרדים – רפאל תהגר למגרש 526 בתל חיים (היום בגבולות המחנה הצבאי) ורמ"י תממן את כלל העלויות לבינוי חדש של 12 אמ"ר עילי ו 12 אלף מ"ר תת קרקעי. חלופה ב' משרדים – רפאל תהגר לפרויקט יזמי בתל אביב ורמ"י תשלם לחברה סכום לצורך רכישת משרדים מצד ג', וזאת באותם היקפי שטחים שפורטו בחלופה א'. החברה תודיע לרמ"י על גובה הסכום הנדרש, וככל שרמ"י לא תאשר את גובה הסכום, חלופה זו תהיה בטלה. בנוסף, עבור כל אחת מהחלופות, רפאל תקבל הקצאה מרמ"י למגרש בקריה הביטחונית ברמת השרון בהיקף של 12.5 דונם, ו 6.5 אלף מ"ר זכויות בניה. כל המיסים החלים בקשר לפינוי המקרקעין, הקצאות מגרשים או רכישת משרדים חלופיים יחולו על רמ"י. יחד עם זאת, ככל שסכומי המיסים יעלו במצטבר על 150 מ"ש תהיה רמ"י זכאית לבטל את ההסכם. חתימה על הסכם המקרקעין הושלמה בתאריך 10.1.2023. (ראה ביאור ג21(4) בדוחות הכספיים)

בלמ"ס

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח</u> <u>מתחם</u> <u>(בדונם)</u>	<u>שטח בנוי</u> <u>ברוטו</u> <u>(אלפי</u> <u>מ"ר)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
שדמה	החלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 סעיף 2.3 "המקרקעין במתקן שדמה יושארו בבעלות המדינה/משרד הביטחון. רפאל תשתמש בשטחים אלו כקבלנית עבור משרד הביטחון" בהחלטת ממשלה מס' 4125 מיום 6.11.1994 נקבע, שהמדינה תתקצב את פעילות החברה בתחומי תשתיות ביטחוניות לאומיות ומוקדי ידע (סעיף ד' 1 בהחלטת הממשלה).	1,453	15.15	הסכם תלמ"י ב' נחתם בינואר 2013 ל-10 שנים עם אופציות הנתונות למשרד להארכה ל- 5 שנים נוספות. מומשה האופציה ותוקף ההסכם הוארך עד ינואר 2028.
שלוחת רפאל - שלומי	הסכם חכירה במגרשים 1+3 הסכם רכישת זכויות פיתוח במגרש 3	8.9	3.957	ב- 18.11.2020 נחתם הסכם בין רפאל לחברת "קורטקס" לרכישת זכויותיה של קורטקס במגרשים 1+2 לפי תב"ע ג/10683, הממוקמים באזורת "דורה", שלומי. בתחום המגרשים שני מבני תעשייה ששטחם הכולל 3,914 מ"ר, בהם עתידה לפעול שלוחת מפעל הייצור. המקרקעין בבעלות מדינת ישראל, למוכר הסכם פיתוח שתוקפו עד 1.9.2021. רפאל פעלה מול רשות מקרקעי ישראל לרישומה כבעלת זכויות החכירה במגרשים 1+2. בתאריך 9.3.2022 נחתם הסכם חכירה ע"ש רפאל. בתאריך 10.1.2023 התקבל היתר לתוספת בניה בתחום מגרשים 1+2 בהיקף של 642 מ"ר. מגרש 3- רפאל רכשה את זכויות הפיתוח במגרש, שטח המגרש 3,950 מ"ר, ההליך מול רמ"י הושלם. הסכם פיתוח ע"ש רפאל נחתם בתאריך 21.6.2022. עם השלמת התנאים הנקובים בהסכם הפיתוח ייחתם הסכם חכירה. תקופת החכירה - 49 שנים החל מיום אישור העסקה, 28.2.2022. רפאל פועלת בימים אלה לקידום הליך איחוד מגרשים 1+2+3 לכדי חלקה אחת.

בלמ"ס

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח</u> <u>מתחם</u> <u>(בדונם)</u>	<u>שטח בנוי</u> <u>ברוטו</u> <u>(אלפי</u> <u>מ"ר)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
תרדיון	חוזה שכירות		2.966 בקומת הקרקע ובגלריה 2.363 בקומה א' סה"כ 5.329 בנוסף, החל מחודש 4.2022 מושכרים 200 מ"ר נוספים במבנה	תקופת השכירות הבסיסית הייתה עד לתאריך 30.11.2021. לשוכר הוקנתה הזכות להאריך את תקופת השכירות הבסיסית למשך תקופה נוספת בת 36 חודשים, התקופה הנוספת הראשונה. ככל שהוארכה תקופת השימוש הבסיסית בתקופת השכירות הראשונה, לשוכר מוקנית הזכות להאריך את תקופת השכירות הנוספת הראשונה למשך תקופת שכירות בת 24 חודשים, תקופת השכירות השנייה. תקופת השכירות השלישית הינה ל- 36 חודשים נוספים. תקופת השכירות הרביעית הינה ל- 36 חודשים נוספים. תקופת השכירות החמישית הינה ל- 36 חודשים נוספים. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות הראשונה יעודכנו ויעלו ב- 5%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות השנייה יעודכנו ויעלו ב- 3%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות השלישית יעודכנו ויעלו ב- 2%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות הרביעית יעודכנו ויעלו ב- 3%. דמי השכירות הריאליים בתקופת השכירות החמישית יעודכנו ויעלו ב- 3%. בתאריך 27.3.2022 נחתמה תוספת להסכם לשכירת שטח נוסף במבנה בהיקף של 200 מ"ר. תנאי תוספת זו הינם בהתאם לתנאי ההסכם הראשי.

בלמ"ס

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח</u> <u>מתחם</u> <u>(בדונם)</u>	<u>שטח</u> <u>בנוי</u> <u>ברוטו</u> <u>(אלפי</u> <u>מ"ר)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
בית טויוטה ירושלים	חוזה שכירות		קומה ג' + 0.78 45 חניות תוספת קומה ג' 0.661 20 חניות קומה ב' 0.786 15 חניות סה"כ 2.227 80 חניות	הסכם קומה ג' – נחתם ב-5.1.2017. תקופת השכירות הינה עד לתאריך 1.6.2022. בתום תקופת השכירות הראשונה (או הנוספת לפי העניין) תוארך תקופת השכירות מאליה לתקופת השכירות הנוספת, אלא אם השוכר יודיע למשכירה בהודעה בכתב שתתקבל אצל המשכירה 8 חודשים לפחות לפני תום תקופת השכירות הרלוונטית. משך תקופת השכירות הנוספת 24 חודשים כ"א (סעיף 6 להסכם ונספח ג' תנאים מיוחדים). דמי השכירות ישולמו 6 חודשים מראש. דמי השכירות הריאליים בתקופה הנוספת יעודכנו ויעלו ב- 5% לעומת דמי השכירות ששולמו על פי ההסכם בגין החודש האחרון קודם לתחילת תקופת השכירות הנוספת ע"ב מדד החודש האחרון. תקופת שכירות שנייה של 12 חודשים נוספים תמומש בהודעה מראש של 12 חודשים. בתאריך 20.10.2020, לאחר השלמת עבודות ההתאמה בשטח קומה ב' נערך סיור מסירה. בתאריך 2.8.2021 נחתמה תוספת להסכם שכירות קומה ג' מיום 5.1.2017 לשכירות יתרת שטח קומה ג' במבנה, בהיקף של 661 מ"ר. הקומה נמסרה ב-1.8.2021 ואוכלסה ב-1/12/2021. תקופת השכירות הראשונה עד ליום 31.5.2022. כל הוראות ההסכם המקורי יחולו על התוספת. ביום 1.2.2023 חתמה רפאל על כל השטח שהיה בשכירות חברת הום טק. תקופה השכירות היא עד ליום 31.5.2025.

בלמ"ס

<u>הנכס הגיאוגרפי ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח מתחם (בדונם)</u>	<u>שטח בנוי ברוטו (אלפי מ"ר)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
גב – ים נגב באר שבע	חוזה שכירות		שטח A 1.529 שטח B 1.746 סה"כ 3.275 0.775 50 חניות סה"כ 4.05 50 חניות	תחילת השכירות החל מ- 15.08.2018. תקופת השכירות לשטח A הינה ל 5 שנים מיום המסירה או עד ליום 15.08.2023. תקופת השכירות לשטח B הינה ל 3 שנים מיום המסירה או עד ליום 15.08.2023. בתום תקופת השכירות מוקנית לשוכר אופציה להארכת חוזה השכירות, תקופת שכירות נוספת ורצופה של שנתיים בתום תקופת השכירות הראשונה בהתייחס לשטח B. תקופת שכירות נוספת ורצופה בת חמש שנים שתחילתה בתום תקופת השכירות הראשונה בהתייחס לשטח A ותקופה נוספת של חמש שנים, שתחילתה בתום תקופת האופציה הראשונה בהתייחס לשטח B. שתי תקופות אופציה נוספות בנות חמש שנים כל אחת לשטחים A ו-B. האופציה תמומש באופן אוטומטי אלא אם כן מסר השוכר למשכיר הודעה בכתב עד 6 חודשים קודם למועד תום תקופת השכירות. ביום 1.8.2023 חתמה רפאל על שטח נוסף בקומה 3. תקופת השכירות הראשונה עד ליום 14.8.2028. לרפאל מוקנית אופציה להאריך את תקופת השכירות הראשונה בשתי תקופות נוספות רצופות, כאשר על תקופה נוספת תהא בת 60 חודשים.
מגדלי הארבעה	חוזה שכירות – גטוי-פור יו בע"מ בחודש 12.2019 הועברה הבעלות על המושכר לחברות כלל פיננסים בתאריך 30.12.2019 הועברה הבעלות על המושכר לחברות כלל חברה לבטוח בע"מ וכלל פנסיה וגמל בע"מ		קומות 35-38 כ-4.5 כולל מרפסת ומחסן 60 + מקומות חניה	תקופת השכירות הינה לעשר שנים החל מ- 15.07.2019 ותסתיים ביום 15.07.2029. אופציה ראשונה להארכת תקופת השכירות הינה לחמש שנים נוספות עד ליום 14.07.2034. אופציה שנייה לשנתיים וחצי נוספות עד ליום 14.01.2037. אופציה שלישית לשנתיים וחצי נוספות עד ליום 14.01.2039. כל אחת מתקופות האופציה תוארך באופן אוטומטי אלא אם הודיעה השוכרת למשכירה תשעה חודשים מראש. בתום כל שנת שכירות יועלו דמי השכירות באחד אחוז ללא תוספת הפרשי הצמדה. בתאריך 20.1.2020 אוכלסו קומות 37, 38. בתאריך 25.6.2020 אוכלסו קומות 35, 36.

הנכס הגיאוגרפי ומיקומו	מקור הזכות	שטח מתחם (בדונם)	שטח בנוי ברוטו (אלפי מ"ר)	תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.
מגדלי הארבעה - המשך	חוזה שכירות – וולדו הולדינגס		קומה 25 כ- 1.2 כולל מרפסת ומחסן 12+ מקומות חניה	תקופת השכירות הראשונה הינה ל-60 חודשים שתחילתה במועד המסירה (08.05.2019). תקופת השכירות הנוספת הראשונה תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 60 חודשים. תקופת השכירות הנוספת השנייה תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 60 חודשים. תקופת השכירות הנוספת השלישית תוארך לתקופת שכירות נוספת בת 48 חודשים. השוכר יודיע למשכיר מראש ובכתב לא פחות מששה חודשים טרם תום תקופת השכירות המסתיימת על כוונתו לסיים את תקופת השכירות עפ"י הסכם זה או להאריכה לתקופת השכירות הנוספת. בתקופת השכירות הראשונה דמי השכירות יהיו ללא שינוי בתום תקופת השכירות הראשונה יועלו דמי השכירות באופן חד פעמי ב-5 אחוזים. החל מתקופת השכירות הנוספת הראשונה יועלו דמי השכירות באחד אחוז בכל שנה. הקומה אוכלסה במהלך חודש 08.2019.
	חוזה שכירות – אדר השרון		17 מקומות חניה	תקופת שכירות ראשונה של 60 חודשים, מה- 1.7.2019 עד ל- 30.6.2024. תוספת 5% לדמי השכירות בשנה ה- 6, מ- 1.7.2024. תוספת 1% כל שנה, החל מ- 1.7.2025. לשוכר תהיה שמורה האופציה לאריך את תקופת השכירות ב- 3 תקופות קצובות בנות 5 שנים כ"א. השוכר יהא רשאי על פי שיקול דעתו לממש את מלוא תקופת האופציה או חלקים ממנה בפעם אחת או לשיעורין. תוספת להסכם השכירות מתאריך 27.1.2020 שני מקומות חניה נוספים, סה"כ 17 מקומות חניה.
	חוזה שכירות – באור השקעות (1995) בע"מ		קומה – 33 1.202 קומה 34 1.098 סה"כ 2.3	הסכם שכירות קומות 33 ו 34 נחתם ב-27.4.2021. תקופת השכירות לקומה 33 – 123 חודשים. לקומה 34 - 120 חודשים. תום תקופת השכירות 31.3.2031 קומה 33 נמסרה תאריך 1.10.2022 קומה 34 נמסרה בתאריך 4.1.2022.
	חוזה שכירות- חניות מגדלי הארבעה		69 מקומות חניה	החל מיום 1.8.2020 ועד ליום 30.7.2025.

בלמ"ס

<u>הנכס</u> <u>הגיאוגרפי</u> <u>ומיקומו</u>	<u>מקור הזכות</u>	<u>שטח</u> <u>מתחם</u> <u>(בדונם)</u>	<u>שטח</u> <u>בנוי</u> <u>ברוטו</u> <u>(אלפי</u> <u>מ"ר)</u>	<u>תקופת ההסכמים ואופציות להארכה.</u>
חדרה	חוזה שכירות- אמירי זכרון יעקב בע"מ		קומה מספר 23 1.515 60 חניות	בחודש ינואר 2023 נחתם הסכם שכירות עם חברת אמירי זכרון יעקב בע"מ. מועד מסירת החזקה ברמת המעטפת יהיה שבעה חודשים ממועד חתימת ההסכם ומועד מסירת החזקה ברמת גמר יהיה שלושה חודשים נוספים ממועד השלמת המעטפת. תקופת השכירות הראשונה הינה בת 60 חודשים החל ממסירת החזקה במושכר. תקופת השכירות השנייה הינה בת 60 חודשים מתום תקופת השכירות הראשונה. תקופת השכירות השלישית הינה בת 60 חודשים מתום תקופת השכירות השנייה. תקופת השכירות הרביעית הינה בת 60 חודשים מתום תקופת השכירות השלישית. קיימת אופציה במשך 12 החודשים הראשונים מיום מסירת החזקה להרחבת המושכר לקומה 22 (המשכיר רשאי לקצר את האופציה בהודעה מראש של 60 ימים).
א.ת בר-לב	חוזה שכירות – עבדו מתכת ותעשייה בע"מ		4.693 6.8	ביום 15.03.2021 נחתם הסכם שכירות עם עבדו מתכת ותעשייה בע"מ. תקופת השכירות הראשונה מתחילה ביום 01.04.2021 ומסתיימת ביום 31.03.2026. לשוכר קיימת אופציה להאריך את תקופות השכירות לחמש תקופות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת ובלבד שסך כל תקופת השכירות לא תעלה על 20 שנים. ביום 27.11.2023 נחתמה תוספת להסכם השכירות על השכרת מחסן נוסף במתחם בר לב. תקופת השכירות מיום 01.01.2025 עד ליום 31.12.2028. לשוכר קיימת אופציה להאריך את תקופות השכירות לשתי תקופות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת (במידה וסיום ההתקשרות יהיה לפני 31.12.2028 השוכרת תישא בקנס של שנת שכירות אחת.

כל נכסי המקרקעין של רפאל מהווים "מתקן ביטחוני"² כהגדרת המונח בחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: "**חוק התכנון**").

לפרטים נוספים אודות הרכוש הקבוע של הקבוצה, ראה ביאור 11 וביאור 18 לדוחות הכספיים.

² "מתקן ביטחוני"- בניין, מחנה או דרך המוחזק או הנועד להיות מוחזק בידי צבא הגנה לישראל או בידי שלוחה אחרת של מערכת הביטחון שאושרה לצורך פרק ו' לחוק התכנון והבנייה ע"י שר הביטחון, למעט בניין, מחנה או דרך שאינו משמש למטרה ביטחונית או שלא נועד לכך או ששר הביטחון או מי שהוסמך על ידו הורה עליו שהוא פתוח לציבור. לעניין הגדרה זו, "שלוחה אחרת של מערכת הביטחון" לרבות חברה ממשלתית, שהשר אחראי עליה הוא שר הביטחון.

13.2. פרויקטים עיקריים להקמת רכוש קבוע

שיעור ביצוע (כספי)			ביצוע רב שנתי			תקציב רב שנתי			מועד סיום משוער	מועד תחילת ביצוע	פעילות
-			מש"ח			מש"ח					
12.23	עדכון השנה	12.22	12.23	עדכון השנה	12.22	12.23	עדכון השנה	12.22			
65%	17%	48%	191	51	140	292	-	292	10/2024	01/2017	מתחם בהר חוצבים*
88%	17%	71%	170	33	137	193	-	193	03/2024	06/2017	משרדים ומעבדות מכון דוד
100%	4%	96%	242	10	232	242	-	242	03/2023	12/2015	מתקנים חיוניים במנו"ר

* הפרויקט בהקמה בהר חוצבים בירושלים הינו מבנה משרדים. גודלו של המתחם כ - 10,400 מ"ר. הסכם פיתוח נחתם בתאריך 28.01.2018. תקופת הפיתוח החל מיום 13.07.2017 ועד 13.07.2021. בתאריך 27.04.2022 נחתמה תוספת להסכם הפיתוח הכוללת את הארכת לוחות הזמנים ומלוא הזכויות בהתאם לתב"ע התקפה עד ליום 01.08.2023. עם השלמת התנאים הנקובים בהסכם הפיתוח ייחתם הסכם חכירה. תקופת החכירה - 49 שנים החל מיום אישור העסקה, 13.07.2017. היקף הבניה המתוכנן כולל 4 מפלסי חניה תת קרקעיים, קומת שירותים ועוד 7 קומות משרדים, סה"כ כ- 37,500 מ"ר. ביום 01.11.2023 התקבל הסכם חכירה למגרש 23. תקופת החכירה הינה למשך 49 שנים עד ליום 20.09.2071 ותקופת חכירה נוספת למשך 49 שנים החל מתום תקופת החכירה. ביום 26.11.2023 התקבלו הסכמי חכירה למגרשים 13,14. תקופת החכירה הינה למשך 49 שנים עד ליום 12.07.2066 ותקופת חכירה נוספת למשך 49 שנים החל מתום תקופת החכירה. רפאל פועלת לקידום הליך איחוד חלקה 23 והמתחם הקיים לכדי חלקה אחת, אשר ביחס אליה, עם השלמת התנאים, ייחתם הסכם חכירה.

14. מחקר ופיתוח

כגוף עסקי, שתחומי פעילותו בפיתוח טכנולוגיות מוצרים ומערכות, החברה משקיעה במחקר ופיתוח (להלן: מו"פ) באופן מתמיד. זאת על מנת לשמר ולקדם את הטכנולוגיות שבשימוש, התואמת את פעילויותיה בהווה, פעילויותיה המתוכננות בעתיד ודרישות צפויות של השוק ומערכת הביטחון. פעילות המחקר והפיתוח בחברה מתבצעת בחטיבות וביחידות. תקציב המו"פ העצמי של החברה מאושר ע"י דירקטוריון החברה, כאשר הסמנכ"ל למו"פ אחראי על הקצאת התקציב לחטיבות/ יחידות ובקרתו.

בהוצאות מחקר ופיתוח בדוחות הכספיים נכללות עלויות ההשקעה העצמית של החברה במו"פ. מענקים מהמדען הראשי וממקורות נוספים, המתקבלים כפיצוי על הוצאות בהן נשאה החברה, מוצגים כהפחתה מהוצאות מחקר ופיתוח.

פעילויות פיתוח הקשורות בתוכנית לייצור מוצרים או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים או תהליכים קיימים, מוכרות כנכס בלתי מוחשי עפ"י הכללים בתקן חשבונאות בינלאומי IAS38.

פעילות פיתוח, שכנגדה מתקבלת הזמנה מלקוח, נכללת במסגרת עלות המכירות.

סך הוצאות הקבוצה במחקר ופיתוח בשנת 2023 (השקעה עצמית ללא תקורות בניכוי מענקים והיוון מו"פ) הסתכמו בכ- 894 מ"ח (בשנת 2022 הסתכמו ההוצאות לכ- 855 מ"ח).

הוצאות המו"פ של החברה בשנת 2023 הסתכמו לכ- 803 מ"ח.

תקציב המו"פ של החברה נמדד ונבחן במונחי ספיגה מלאה ולפני ההיוון לנכסים בלתי מוחשיים. בשנת 2023 היה הביצוע במונחים אלו 945 מ"ח (כ-7.9% ממכירות החברה). התקציב השנתי לשנת 2024 הינו 1,053 מ"ח (כ-8.4% ממכירות החברה).

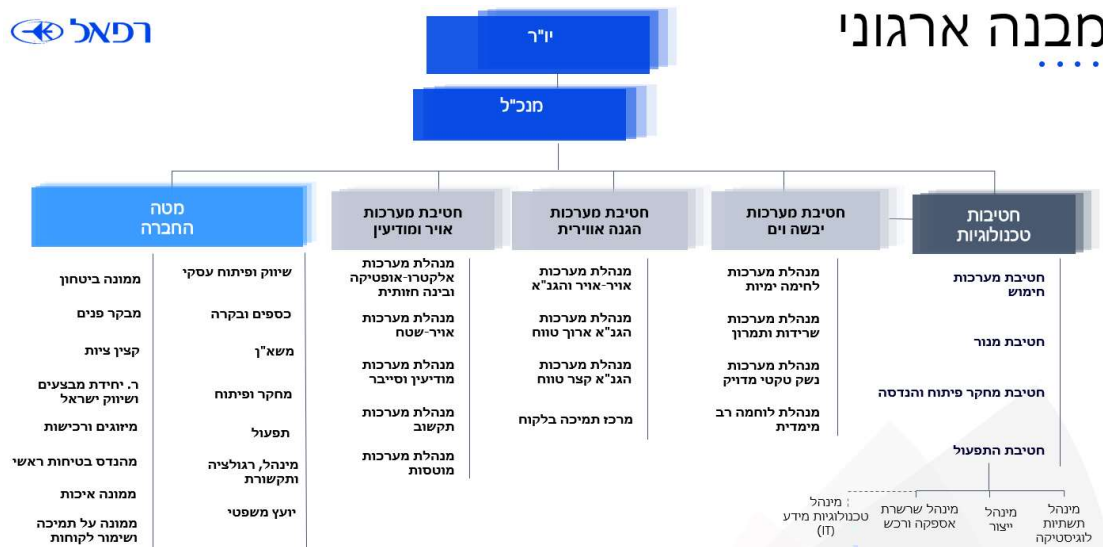
15. נכסים לא מוחשיים

נכון לסוף דצמבר 2023, לחברה זכויות ביחס לכ- 480 פטנטים בתוקף בתחומי עיסוקה של החברה ובעיקר בנושאי: טילאות, ראשי ביות, עבוד תמונה, רשק"ים, מיגון וחנ"ם, רכיבים, שיטות תהליכים שונים. עיקר הכיסוי הגיאוגרפי של הפטנטים, כמו גם של הבקשות לפטנט מתייחס לישראל, ארה"ב ואירופה. כמו כן החברה רושמת סימני מסחר כדי להגן על מיצוב ובידול מוצריה בארץ ובעולם.

העלות הכוללת בשנת 2023 בגין הפעילות לרישום בקשות לפטנט ושל שימור ותחזוקת פטנטים הסתכמה לסכום לא מהותי. החברה פועלת להגנה על זכויותיה בנושאים של קניין רוחני, ומתגמלת את ממציאיה באמצעות מנגנונים פנימיים המגובים בנהלים ובהנחיות מתאימות.

16. הון אנושי

16.1. מבנה ארגוני – נכון ל 31 בדצמבר 2023 :

16.2. מצבת העובדים

16.2.1. התפלגות ממצבת העובדים

מצבת כוח אדם הפעילה ברפאל (חברה בלבד) ליום 31 בדצמבר 2023 וליום 31 בדצמבר 2022 מתפלגת באופן הבא :

מס' עובדים		
ליום 31.12.22	ליום 31.12.23	חטיבה
467	472	חטיבת מערכות אוויר ומודיעין
235	244	חטיבת מערכות להגנה אווירית
341	357	חטיבת מערכות יבשה וים
1,349	1,394	חטיבת מערכות חימוש והגנה
1,241	1,322	חטיבת תפעול
1,045	1,099	חטיבת מנור וטכנולוגיות
2,943	2,982	חטיבת הנדסה
645	645	יחידות ההנהלה ושירות
8,266	8,515	סה"כ

מצבת כח אדם במאוחד ליום 31 בדצמבר 2023 מנתה סה"כ 10,658 עובדים (31 בדצמבר 2022 10,301 עובדים).

מס' עובדים		
ליום 31.12.22	ליום 31.12.23	חברה
8,266	8,515	רפאל
628	715	ERCAS (בעיקר DND, PEARSON)
214	208	RUSA (בעיקר C4ATS, PVP)
1,193	1,220	אירונאוטיקס
10,301	10,658	סה"כ

16.2.1 השכלה והדרכה

כ-72.3% מעובדי החברה הינם בעלי השכלה אקדמאית (כ-26% מהעובדים הם בעלי תואר שני וכ-4.6% בעלי תואר שלישי).
הוצאות החברה בגין הדרכה בשנת 2023 כ- 20.4 מש"ח. (בשנת 2022 כ- 14.8 מש"ח).

17. אשראי לקוחות וספקים

תנאי התשלום לספקים ברפאל הינם שוטף + 30 עד שוטף + 60 .
תנאי האשראי החוזיים הרגילים ללקוחות החברה הינם כ 45 עד 60 יום.
החברה מבצעת באופן שוטף הערכה של האשראי שנתנה ללקוחותיה, בהתבסס על גורמים המשפיעים על סיכון האשראי של לקוחות מסוימים וניסיון העבר. החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים לאחר שהגורמים האחראים בחברה על הגביה, הגיעו למסקנה שקיימים חובות שגבייתם מוטלת בספק.
לא קיימים פערים מהותיים באשראי לקוחות וספקים בין תחומי הפעילות השונים של החברה.

18. מימון

18.1. מקורות אשראי

הקבוצה מממנת את פעילותה ממקורות עצמאיים ומאשראי בנקאי וחוץ בנקאי. להלן עיקר יתרות סכומי האשראי במאוחד, שהתקבלו על ידי החברה והחברות המאוחדות:

31.12.2022 מש"ח	שערי ריביות ב-%	בסיס הלוואה	31.12.2023 מש"ח	
-	בנק ישראל +0.35%	שקל	500	אשראי לזמן קצר מתאגיד בנקאי
208	P-P+0.86	שקל	187	אשראי לזמן קצר מתאגיד בנקאי בחברות מוחזקות
259	SOFR+1.8%-SOFR+3.23%	דולר	226	
28	P+0.15%-P+2.15%	שקל	20	הלוואות לזמן ארוך בחברות מאוחדות (כולל חלויות שוטפות)
155	SOFR+3.07%-SOFR+3.55%	דולר	136	
-	Euribor+1.75%	יורו	8	
497	+2.14% הצמדה למדד	שקל	467	אגרות חוב (סדרה ג')
712	3.7%	שקל	651	אגרות חוב (סדרה ד')
548	2.5%	שקל	410	אגרות חוב (סדרה ה')

לפרטים נוספים, כולל הרחבת הנפקת אגרות החוב בתקופת הדו"ח, ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים.

18.2. אמות מידה פיננסיות

נכון למועד הדוח, קשורה החברה בהסכמי מימון והעמדת ערבויות לצורך הפעילות העסקית של החברה, עם מספר בנקים וגופים פיננסיים, אשר במסגרתם התחייבה החברה לעמוד, באמות המידה הפיננסיות הבאות:

- ההון העצמי של החברה לא יפחת משיעור של 20% מסך הנכסים.
- סך ההתחייבויות למערכת הבנקאית לא יעלה מעבר ל- 0.45 מיליארד דולר, בתוספת השינוי בהון העצמי ממועד הקמת החברה.
- היחס בין אשראי כספי לתזרים מפעילות שוטפת בארבעת הרבעונים האחרונים לא יעלה על 5.

כמו כן, החברה תחשב כמפרה את התחייבותה בגין האג"ח שהונפקו במהלך השנה (סדרות ג', ד', ה') אם לא עמדה באיזה מאמות המידה הפיננסיות המפורטות לעיל על פי שני דוחות כספיים ברציפות:

- ההון העצמי של החברה, על פי הדוחות הכספיים, לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי משיעור של 15% מהמאזן, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 - ההון העצמי של החברה (לא כולל זכויות מיעוט ובתוספת הלוואות בעלים), לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי מ- 1 מיליארד ש"ח, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 - היחס בין החוב הפיננסי של החברה נטו ל- EBITDA השנתית לא יעלה בסיום כל רבעון קלנדרי על 4, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
- נכון ליום 31.12.23 עומדת החברה באמות המידה הפיננסיות שנקבעו.

נכון ליום 31.12.23 אירונאוטיקס, חברה מאוחדת, טרם חתמה על הסכם התניות פיננסיות מעודכן מול בנק אחד. נכון למועד הדיווח קיבלה אירונאוטיקס כתב ויתור מבנק זה. החברה עמדה בהתניות המעודכנות שסוכמו מול שני בנקים אחרים.

18.3. ערבויות

לבקשת החברה מעמידים בנקים וגופים פיננסיים ערבויות בנקאיות לטובת לקוחות החברה. בהתקשרויות עם חברות ביטחוניות בישראל, עימם יש לחברה יחסי ספק-לקוח, ניתנות ומתקבלות התחייבויות לשיפוי. לפרטים אודות סכומי הערבויות, ראה ביאור 21 לדוחות הכספיים.

18.4. שיעבודים

ראה ביאור 21 בדוחות הכספיים.

19. חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם

19.1. האחראי על ניהול סיכוני שוק בחברה

האחראי על ניהול הסיכונים הפיננסיים הינו גזבר החברה בתאום עם הסמנכ"ל לכספים ובקרה.

19.2. תיאור סיכוני השוק

19.2.1. סיכוני מטבע חוץ

המטבע הפונקציונאלי של החברה הינו המטבע הישראלי. לחברה קיימת חשיפה מטבעית הנובעת מהתקשרויות במטבע זר. כ-50%-60% מהכנסות החברה הן מייצוא בעוד שמרבית הוצאות החברה (ובעיקר הוצאות השכר) מוצאות בשקלים.

קצב התפתחות האינפלציה בישראל מול שינוי שערי המט"ח (בעיקר הדולר) ביחס לשקל עשוי להשפיע על תוצאות הפעילות.

19.2.2. סיכוני מדד

החברה הנפיקה אגרות חוב שחלקן צמודות מדד. ליום 31.12.23 חשיפת החברה לשינויים במדד אינה מכוסה באופן מלא בהשקעות ויתרות צמודות מדד. ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 וסעיף 19.5 להלן.

19.2.3. סיכוני ריבית

הקבוצה חשופה לסיכון שערי ריבית בשל החזקה של יתרות מזומנים ופיקדונות בריבית משתנה. מנגד קיימת לחברה התחייבויות בריבית קבועה בעיקר מאגרות חוב שהונפקו.

19.2.4. סיכוני מחיר

לקבוצה קיימת חשיפה לסיכונים הנובעים משינויים בשערי ניירות הערך הסחירים המוחזקים על ידה.

19.3. מדיניות החברה בניהול סיכוני שוק

19.3.1. סיכוני מטבע חוץ

כ-50% מעסקאות החברה הינן בשקלים. מרבית העסקאות מול לקוחות חו"ל הינם בדולר ארה"ב, יורו ומטבעות נוספים. החברה מנהלת את גידור סיכוני מטבע החוץ, תוך ניצול יתרונות לגודל, באופן מרכזי, באופן מקצועי ויעיל ככל שניתן.

כאשר עסקאות נחתמות במטבע שונה מהאמור לעיל, בוחנת החברה את גודל הסיכון ואת אפשרויות ההגנה, ומבצעת הגנה מול כל סיכון מהותי.

ההגנות כנגד סיכוני מטבע חוץ מתבצעות תוך שימוש במכשירי הגנה קיימים, עסקאות Forward, וצילינדר (אופציות). החברה מעדכנת את תחשיביה באשר לגובה החשיפה מעת לעת. ההחלטה על הגידור מושפעת משערי החליפין ובהתאם למדיניות הגידורים.

19.3.2. סיכון הנובע מתיק ההשקעות

החברה מודעת לעובדה כי קיים סיכון של ירידת ערך יתרות המזומנים והשקעות לזמן קצר של החברה, כמו כן הפקדת מזומנים בפיקדון בנקאי חשופה לסיכון באשר ליציבותו של המוסד הבנקאי בו הופקדו הכספים. החברה מפקידה את כספה באופן מבוזר בין מספר מוסדות פיננסיים בעלי דירוג השקעה בין לאומי.

לא צמוד	צמוד מדד	צמוד דולר	צמוד יורו	צמוד מט"ח אחר	פריט לא כספי	סה"כ	
1,751	-	1,594	255	124	-	3,724	מזומנים ושווי מזומנים
1	-	72	547	2	-	622	השקעות לזמן קצר
3,212	-	1,340	465	112	-	5,129	לקוחות
194	1,719 *	2,654	383	12	-	4,962	הכנסות לקבל
27	6	33	9	27	561	663	חייבים ויתרות חובה
-	-	-	-	-	2,939	2,939	מלאי
7	-	77	-	28	614	726	השקעות והלוואות לחברות כלולות
-	-	-	-	-	1	1	השקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
-	-	-	-	-	4,723	4,723	רכוש קבוע
-	-	-	-	-	1,566	1,566	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	-	-	450	450	נכסי זכות שימוש
-	-	-	-	-	95	95	נכסי מיסים נדחים
5,192	1,725	5,770	1,659	305	10,949	25,600	סה"כ נכסים
688	-	237	1	-	-	926	אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים
198	45	-	-	-	-	243	חלויות שוטפות של אגרות חוב
11	99	4	1	69	-	184	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
1,724	-	796	199	59	-	2,778	התחייבויות לספקים
6	-	16	-	-	516	538	הפרשות
1,697	9	661	318	112	284	3,081	זכאים אחרים
-	-	38	-	40	-	78	התחייבות בגין תמורה מותנית זמן קצר
232	-	-	-	-	-	232	דיבידנד לשלם
-	-	-	-	-	10,149	10,149	מקדמות ממזמיני עבודות
17	-	126	8	-	-	151	הלוואות לזמן ארוך
12	238	35	3	1	-	289	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
42	-	-	39	-	-	81	הטבות לעובדים
862	423	-	-	-	-	1,285	אגרות חוב
-	-	-	-	25	-	25	התחייבות בגין תמורה מותנית
-	-	-	-	-	55	55	התחייבויות מיסים נדחים
5,489	814	1,913	569	306	11,004	20,095	סה"כ התחייבויות
(297)	911	3,857	1,090	(1)	(55)	5,505	נכסים (התחייבויות), נטו
* צמוד מדד צח"א							

בלמ"ס

דווח על ; בסיס הצמדה ליום 31 בדצמבר 2022 (מיליוני ש"ח)

סה"כ	פריט לא כספי	צמוד מט"ח אחר	צמוד יורו	צמוד דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
2,404	-	65	219	638	-	1,482	מזומנים ושווי מזומנים
111	39	-	-	67	5	-	השקעות לזמן קצר
4,023	-	80	437	1,552	-	1,954	לקוחות
4,235	-	9	365	* 2,300	** 1,417	** 144	הכנסות לקבל
457	344	3	11	18	7	74	חייבים ויתרות חובה
2,093	2,093	-	-	-	-	-	מלאי
665	348	21	-	107	-	189	השקעות והלוואות לחברות כלולות
							השקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
12	12	-	-	-	-	-	רכוש קבוע
4,231	4,231	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
* 1,499	* 1,499	-	-	-	-	-	נכסי זכות שימוש
432	432	-	-	-	-	-	נכסי מיסים נדחים
123	123	-	-	-	-	-	
* 20,285	* 9,121	178	1,032	* 4,682	** 1,429	** 3,843	סה"כ נכסים
481	-	-	-	272	-	209	אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים
244	-	-	-	-	44	200	חלויות שוטפות של אגרות חוב
175	-	73	-	9	85	8	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
2,270	-	42	147	665	-	1,416	התחייבויות לספקים
563	538	-	-	21	-	4	הפרשות
2,659	249	89	146	541	7	1,627	זכאים אחרים
474	-	-	-	-	-	474	התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת
206	-	-	-	-	-	206	דיבידנד לשלם
6,248	6,248	-	-	-	-	-	מקדמות ממזמיני עבודות
171	-	-	-	144	-	27	הלוואות לזמן ארוך
275	-	1	-	17	243	14	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
81	-	-	30	1	-	50	הטבות לעובדים
* 50	-	* 22	-	* 28	-	-	התחייבות בגין תמורה מותנית
1,513	-	-	-	-	453	1,060	אגרות חוב
* 61	* 61	-	-	-	-	-	התחייבויות מיסים נדחים
* 15,471	* 7,096	* 227	323	* 1,698	832	5,295	סה"כ התחייבויות
* 4,814	* 2,025	* (49)	709	* 2,984	** 597	** (1,452)	נכסים (התחייבויות), נטו
							* סווג מחדש
							** סווג מחדש- הצמדה למדד צח"א

19.6. החזקה מירבית בנגזרים

החזקות החברה בנגזרים מיועדת לצרכי הגנה בלבד. ההגנות שהחברה רואה צורך לעשות הן לצורך גידור סיכונים שער חליפין ולצורך גידור סיכונים בתיק ההשקעות. לצורך ביצוע ההגנות, החברה מגדירה מעת לעת את גובה החשיפות בשני התחומים הנ"ל. השימוש בנגזרים הוא אך ורק לצורך הגנות, ואך ורק בגובה המתחייב מגובה החשיפות בכל תחום ובהתאם למדיניות שהתווה הדירקטוריון.

20. מיסוי

דיני המס החלים על החברה כחברה ממשלתית ועיקרי ההטבות על פיהם מוצגים בביאור 26 בדוחות הכספיים השנתיים. בשנת 2022 שילמה החברה מס בסך של כ-450 מיליון ש"ח בגין שחרור רווחים כלואים. הוראות החוק בדבר מיסוי רווחים כלואים ושיקולי החברה מוצגים בסעיף א(ד) ובסעיף ח' בביאור 26 בדוחות הכספיים השנתיים.

בנוסף כפופה החברה להוראות בנושא מיסוי בינלאומי:

20.1. תיקון מספר 198 לפקודת מס הכנסה

ביום 23 בדצמבר 2013 אושר תיקון 198 לפקודה אשר מעדכן את הוראות מיסוי חברה נשלטת זרה- מיסוי הכנסות פסיביות לא מחולקות של חברות זרות בשליטת תושבי ישראל ("חברות חנ"ז" או "CFC"), החל משנת 2014. כללי CFC הינם כללים שנקבעו על מנת למנוע תכנוני מס כתוצאה משיטת המיסוי הפרסונאלית.

20.2. תיקון מספר 142 לפקודת מס הכנסה

תיקון 132 לפקודה נכנס לתוקף ביחס למיסוי הבינלאומי ביום 1 בינואר 2003. תיקון 132 לפקודה ("התיקון") מהווה שינוי מהותי בשיטת המיסוי הישיר בישראל בכלל, ובמיסוי הבינלאומי בפרט. בין היתר, דן התיקון במיסוי בינלאומי בנושאים הבאים: מעבר למיסוי פרסונאלי של תושבי ישראל, קביעת כללי מקור להכנסות, קביעת כללים לקיזוז הפסדים מחו"ל, קביעת כללים לזיכוי מיסי חוץ, מיסוי דיבידנדים מחברות זרות, קביעת מחיר בעסקאות בין לאומיות הנערכות בין צדדים קשורים, חקיקת חברה נשלטת זרה- מיסוי הכנסות פסיביות לא מחולקות של חברות זרות בשליטת תושבי ישראל.

להלן התייחסות כללית לשינויים המהותיים בשיטת המיסוי הבינלאומי בישראל:

20.3. מיסוי על בסיס פרסונלי של תושבי ישראל

הוראות התיקון קובעות, כי תושב ישראל יהא חייב במס על הכנסותיו, בין שהופקו או נצמחו בישראל, ובין שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל. כלומר, מעבר ממיסוי על בסיס טריטוריאלי (הכנסה שהופקה, נצמחה או נתקבלה בישראל), למיסוי על בסיס פרסונלי (תושב ישראל ימוסה, ללא קשר למקום בו הופקה הכנסתו).

20.4. חלוקת דיבידנדים לישראל

סעיף 126 (ג) לפקודה, אשר נכנס לתוקף במסגרת תיקון מספר 132 לפקודה, קובע כי על ההכנסה החייבת של חברה מדיבידנד שמקורו בהכנסות שהופקו או שנצמחו מחוץ לישראל, וכן מדיבידנד שמקורו מחוץ לישראל, יוטל מס בשיעור של 25%. בעקבות תיקון מספר 132 לפקודה, יכולה חברה ישראלית המקבלת דיבידנד מחברה זרה, לקבל זיכוי ממס כנגד מס החברות שיוטל בישראל על הכנסת הדיבידנד, בגובה המס הזר ששולם על אותה הכנסה מחוץ לישראל.

לנישום שהוא חברה ישראלית קיימת זכות לבחור בין שתי חלופות: האחת, לנישום תקום חבות מס בישראל בגין דיבידנד מחו"ל בשיעור של 25% ובמקביל, יקבל זיכוי בין המס בחו"ל שנוכה במקור מהדיבידנד; השנייה, לנישום תקום חבות מס בישראל בשיעור מס החברות הנהוג בישראל (23% משנת 2018 ואילך) על סכום הדיבידנד המגולם (היינו, הדיבידנד ששולם לנישום בתוספת כל מס ששולם בחו"ל בגינו או בגין ההכנסה ממנו הוא נובע), ובמקביל, יקבל הנישום זיכוי הן בגין המס שנוכה במקור מהדיבידנד (בפיסקה זו – "זיכוי ישיר") והן בגין המס ששולם ברמת החברה הזרה על ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד (בפיסקה זו – "זיכוי עקיף"). הזיכוי העקיף יוענק הן על מס כאמור ששולם ברמת חברת הבת הישירה של החברה הישראלית, ובתנאי שהחברה הישראלית המקבלת מחזיקה ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחברה הבת הזרה המחלקת (בפיסקה זו – "החברה הבת") והן ברמת חברה נכדה זרה של החברה הישראלית המקבלת, ובתנאי שהחברה הנכדה מוחזקת במישרין על ידי החברה הבת הזרה בשיעור של 50% לפחות.

20.5. קביעת מחיר בעסקאות בין-לאומיות הנערכות בין צדדים קשורים

במסגרת תיקון 132 לפקודה, חוקק סעיף 85א לפקודה בו התייחס המחוקק באופן מפורש לקביעת מחיר בעסקאות בין-לאומיות הנערכות בין צדדים שקיימים ביניהם יחסים מיוחדים (צדדים קשורים). בחקיקה נקבע כי סעיף זה ייכנס לתוקף לאחר כניסתו לתוקף של תקנות שיותקנו מכוחו. בנובמבר 2006 הותקנו תקנות מכוח סעיף 85א תקנות מס הכנסה (קביעת תנאי שוק), התשס"ז-2006 וסעיף 85א נכנס לתוקף. מטרת סעיף 85א והתקנות מכוחו להבטיח כי מחיר ו/או תנאים שנקבעו בעסקה שהתבצעה בין צדדים שמתקיימים ביניהם "יחסים מיוחדים" נקבע באותו מחיר ו/או תנאים שהיה נקבע אילו הייתה העסקה מתבצעת בין צדדים שלא מתקיימים ביניהם יחסים מיוחדים, היינו שהעסקה נעשתה בתנאי שוק. התקנות קובעות כללים אובייקטיביים שאמורים לשמש את הנישומים בקביעת תנאי השוק לעסקה בין לאומית וכן אמורים לשמש את רשויות המס בבדיקת אותן עסקאות. כמו כן, הוטלה על הנישום מכוח התקנות חובת עריכת תיעוד והצגת מסמכים בנוגע לעסקה בין לאומית.

20.6. מיסוי החברות הזרות המוחזקות על ידי החברה

על החברות הזרות המוחזקות על ידי החברה חלה חובת תשלום מס בחו"ל וחובת ניכוי מס במקור בהתאם לדיני המס המקומיים.

21. מגבלות ופיקוח על פעילות החברה

21.1. חוק חברות ממשלתיות

21.1.1. כללי

רפאל הינה "חברה בבעלות ממשלתית מלאה" כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות. ככזו, חלות עליה, מלבד הוראות חוק החברות תשנ"ט-1999, (להלן: "חוק החברות"), גם הוראות חוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 ולהוראות ולחוזרים שניתנים על פיו, (להלן: "חוק החברות הממשלתיות"), וכן הנחיות רשות החברות הממשלתיות וחווות דעת מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

21.1.2. הוראות חוק חברות ממשלתיות-

21.1.2.1. השקעות בחברה

כל עוד רפאל הינה חברה ממשלתית, הממשלה לא תשקיע בחברה, אלא באישור ועדת הכספים של הכנסת.

21.1.2.2. החלטות הטעונות אישור הממשלה

בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, החלטות חברה ממשלתית בעניינים הבאים טעונות אישור הממשלה:

- (1) שינוי במטרות החברה;
- (2) הגדלת הון המניות הרשום;
- (3) שינוי בזכויות הצמודות למניות;

- (4) הקצאה או הסכמה להעברת מניות החברה המביאה לשינוי מהותי ביחסי הכוחות או מקנה לבעל מניות חדש 10% או יותר מהערך הנקוב של הון המניות ;
- (5) הנפקת מניות בכורה הניתנות לפדיון ;
- (6) הנפקת איגרות חוב או הלוואה שקיבלה החברה ;
- (7) הפיכת החברה מחברה שאינה פרטית לחברה פרטית או להיפך ;
- (8) רה-ארגון בחברה, פירוקה מרצון, פשרה, סידור או מיזוג עם חברה אחרת ;
- (9) הקמת חברה (לרבות תאגיד, מיזם, התקשרות והמשך התקשרות) בעלת השפעה מהותית על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה ורכישת מניות בחברה קיימת. אם קיימת מחלוקת לגבי אישור העסקה בין החברה לרשות החברות, תובא העסקה לאישור הממשלה ;
- (10) זכות שהעניקה או התחייבות שנטלה החברה שיכולה להגביל, במישרין או בעקיפין את הממשלה בתפקידה השלטוני או כבעלת מניות בחברה ;
- (11) הצעת ני"ע לציבור על פי תשקיף, אם סברה רשות החברות כי כתוצאה מפרסום התשקיף עלולה המדינה, בהיותה בעלת השליטה, לחוב באחריות לנזק שייגרם מחמת פרט מטעה שהיה בו והודיעה על כך לחברה ;
- (12) פעולה כבעלת מניות בחברת בת ממשלתית באחד העניינים האמורים בפסקאות 1-11. חברת האם תביא החלטות לאישור הממשלה. החלטת חברה ממשלתית למכור מניות בחברת בת ממשלתית שלה, טענה אישור ממשלה ואישור ועדת הכספים של הכנסת ;
- (13) התחייבות לאחת הפעולות האמורות בפסקאות 1-12.
- בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, אישור הממשלה להחלטות כאמור יתקבל לפי הצעת השרים שתוגש לממשלה עם חוות דעת רשות החברות, ושר האוצר יביא את החלטת הממשלה לידיעת ועדת הכספים של הכנסת, ואולם, בחודש דצמבר 2008, החליטה ועדת השרים לענייני חברה וכלכלה לאשר לרפאל מראש, מסגרת לעסקאות של השקעה בחברות מטרה (הקמה או רכישת/קבלת מניות), בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים, כך שעמידה בהם תחשב כאילו אושרו ע"י הממשלה ואין טענות אישור נוסף עפ"י ס"ק (9) לעיל (ביניהם הגבלת סכום ההשקעה, הגבלת מטרת חברת ההשקעה והצורך בקבלת אישור משהב"ט ואישור רשות החברות הממשלתיות לעסקאות אלה).

21.1.2.3. מיזוג החברה

בהתאם לחוק החברות הממשלתיות, הממשלה רשאית למזג את רפאל עם חברה ממשלתית אחת או יותר, אם מטרותיהן חופפות או משלימות בעיקרן או כאשר ניתן להשיגן ביתר חסכון או ביתר יעילות ע"י חברה אחת, עפ"י התנאים בחוק החברות הממשלתיות.

21.1.2.4. פירוק מרצון של החברה

הממשלה רשאית להביא לפירוק מרצון של חברה ממשלתית או למכירת המניות שבהחזקתה, אם ראתה, בין היתר, שמטרות החברה הושגו או שהשגתן אינה אפשרית כלל או אינה אפשרית בחסכון וביעילות.

21.1.2.5. החלטות עסקיות וייעוד רווחים

עפ"י חוק החברות הממשלתיות, חברה ממשלתית תפעל לפי השיקולים העסקיים שעל פיהם נוהגת חברה לא-ממשלתית. קבעה הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, שיקולים אחרים שאינם עסקיים, חייבת המדינה לרכוש את מניות בעלי המניות האחרים בחברה, שרצונם בכך, בתנאים הקבועים בחוק החברות הממשלתיות. כל עוד החברה הינה חברה ממשלתית, הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאית לקבל החלטות נוספות לפיהן תפעל החברה לפי שיקולי פעולה אחרים.

החלטת דירקטוריון החברה הממשלתית בדבר ייעוד הרווחים של החברה או בדבר חלוקה (כהגדרתה בחוק החברות) טענה אישור של רשות החברות וכן היא נסמכת על הסכמים שנחתמו בין רפאל למדינה. אם קיימת מחלוקת בנוגע להחלטה, תפעל החברה עפ"י החלטת רשות החברות כפי שאישרה אותה הממשלה.

21.1.2.6. תחולת חוק החברות הממשלתיות

חוק החברות הממשלתיות מסמך את הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לפטור חברה ממשלתית מהוראות חוק החברות הממשלתיות, כולן או מקצתן, במקרים מסוימים, בין היתר, מטעמי

ביטחון המדינה, יחסי חוץ וכן את שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת משיקולים של קשרי מסחר בינלאומיים.

21.1.2.7. תחולת חוק החברות הממשלתיות על חברת חוץ
"חברת חוץ" – מוגדרת בחוק החברות הממשלתיות כחברה שהתאגדה מחוץ לישראל. חוק החברות הממשלתיות קובע, כי הוראות מסוימות הרלבנטיות לחברה ממשלתית יחולו על חברת חוץ, בשינויים המחויבים.

לדוגמא: לעניין הקמת חברת חוץ, שאילו הוקמה בישראל הייתה חברה ממשלתית, יחולו הוראות חוק החברות הממשלתיות הדנות בהחלטת הממשלה על הקמת חברה ממשלתית. לעניין הדירקטורים מטעם המדינה בחברת החוץ, יחולו הוראות שונות בחוק החברות הממשלתיות הנוגעות לעניין מינוי דירקטורים, במידה שאין סותרות את מסמכי היסוד שלה או את חוקי הארץ בה התאגדה.

21.1.3. רשויות ואורגנים

21.1.3.1. רשות החברות הממשלתיות
רשות החברות, עפ"י חוק החברות הממשלתיות, תייעץ לממשלה, באמצעות שר האוצר ולשאר השרים בענייני חברות ממשלתיות. הרשות תמלא את התפקידים שיטילו עליה הממשלה או השרים וכל תפקיד אחר עפ"י חוק החברות הממשלתיות, בין השאר, בטיפול בעניינים משותפים לכלל החברות הממשלתיות עפ"י הנחיות הממשלה, מעקב אחר מילוי המלצות מבקר המדינה, ייעוץ וסיוע לחברות בניהול עסקיהן, ביצוע מעקב רציף אחר פעילות החברה והעברת ממצאיה לשרים, בדיקת דוחות החברה המוגשים לעיונה והחומר עליו מבוססים הדו"חות, טיפול וסיוע בפעילות פירוק, מיזוג, פשרה, ארגון ומכירת מניות של חברות אלו וייעוץ לועדת שרים בענייני הפרטה וטיפול בביצוע החלטות הפרטה, קידום והשגת ייצוג הולם כמשמעותו בסעיף 50א לחוק החברות הממשלתיות.

רשות החברות רשאית לשלוח לכל ישיבה של דירקטוריון חברה ממשלתית נציג מטעמה. מעמדו של אותו נציג הינו כשל דירקטור, למעט העובדה, כי אין למנות את קולו במניין החוקי הנחוץ לשם יצירת קוורום וכן אותו נציג אינו בעל זכות הצבעה.

ביום 18 באפריל 2023, הודיעה רשות החברות לחברה, כי מונה רואה חשבון בודק לצורך סיוע לרשות בבדיקת עסקת רכישת אירונאוטיקס ע"י החברה, בהתאם לסעיף 55 לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה – 1975 ובהתאם לתקנות על פיו. עבודת הבודק טרם נסתיימה נכון למועד זה.

21.1.3.2. הדירקטוריון

יו"ר הדירקטוריון

דירקטוריון חברה ממשלתית יבחר באחד מחבריו ליו"ר הדירקטוריון, החלטה הטעונה אישור שרים לאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים. אולם, אם ראתה הממשלה צורך למנות את היו"ר, רשאית היא לבחור מתוך חברי הדירקטוריון, וזאת לאחר שנועצה בוועדה לבדיקת מינויים. חוק החברות הממשלתיות מסדיר את תנאי כשירותו של יו"ר הדירקטוריון (ראה ס"ק (ג) (1) ו-(ג) (2) להלן, בסייגים המנויים בחוק החברות הממשלתיות).

יו"ר הדירקטוריון חייב למסור לשרים ולרשות החברות העתקי פרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון, אחת לשישה חודשים ובכל עת, לפי דרישת השרים או רשות החברות, דין וחשבון בכתב על פעולות החברה ועבודת הדירקטוריון, וכן להגיש לרשות החברות ולשרים את הצעת התקציב השנתי, תוכניות הפעולה וטיוות הדוחות הכספיים של החברה חודש לפני המועד לדיון בהם ומיד לאחר אישורם, וכן העתק הפרוטוקולים של ישיבת הדירקטוריון – תוך שבועיים מכל ישיבה.

(ב) עבודת הדירקטוריון

הדירקטוריון מחויב עפ"י חוק החברות הממשלתיות לטפל במספר נושאים, ללא יכולת להאציל מסמכויותיו אלה, ביניהם, לקבוע את מדיניות הכללית של החברה בתחום מטרותיה, פעולותיה הפיננסיות, תקציביה, תוכניות פעולתה, תקן העובדים ושכרם, לאשר מינויים בכירים, לדון בדוחות הכספיים ולאשר מתן הלוואות והפקדת כספים החורגים מהמהלך הרגיל של עסקי החברה. כמו כן, על הדירקטוריון לדאוג לעריכת דוח על המצב הכספי, דוח רווח והפסד, כולל ייעוד רווחים, דוח המשאבים ודוחות כספיים מאוחדים. בנוסף, דירקטוריון החברה יהיה חייב לקבוע, כפוף לכללים שיקבע שר האוצר ולפי הצעת רשות החברות, את אופן בחירת בעלי התפקידים הבכירים בחברה ותנאי כשירותם.

הדירקטוריון רשאי למנות מבין חבריו ועדות קבועות או לעניין מסוים, אשר סיכומיהן יהיו בבחינת המלצות לדירקטוריון, וכן רשאי הוא להאציל סמכויות לוועדה, פרט לסמכויות שאינן ניתנות להאצלה.

ישיבות הדירקטוריון יתקיימו לפי צורכי החברה ולפחות אחת לחודשיים, אלא אם קבעו השרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, מועדים אחרים, לפי טיב עסקיה של החברה. עפ"י דרישת השרים, רשות החברות או חבר דירקטוריון, יקיים הדירקטוריון ישיבה מיוחדת.

שר האוצר רשאי, לפי המלצת רשות החברות, לקבוע כללים לדרך עבודתו וסדר דיוניו של הדירקטוריון, אם לכלל החברות הממשלתיות ואם לסוגיהן.

(ג) דירקטורים מטעם המדינה

דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית מתמנה בידי השרים לאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים וקבלת חוות דעתה בנושא. כתב המינוי יימסר לדירקטור מאת השרים והעתקו יועבר לחברה באמצעות רשות החברות. תוקף המינוי מיום מסירת כתב המינוי לחברה, זולת אם נקבע בו אחרת.

בנוסף, קובע החוק הוראות לעניין משך תנאי הכהונה (לרבות גמול והוצאות שישולמו לדירקטור) והוראות בדבר פקיעת כהונתו והשעייתו וכן חובות בדבר מתן ידיעות על החברה לפיהם מחויב הדירקטור למסור לשרים ולרשות, לפי דרישתם, ידיעות על ענייני החברה ועל פעולותיו בה, וכאשר נודע לו על עניין שנגלתה בו לכאורה פגיעה בחוק או בטוהר המידות, עליו להביא את הדבר ללא דיחוי, לידיעת יו"ר הדירקטוריון, השרים, רשות החברות ומבקר המדינה.

שר האוצר ימנה ועדה לבדיקת כשירותם והתאמתם של מועמדים לכהונת דירקטור מטעם המדינה, יו"ר דירקטוריון או מנכ"ל בחברה ממשלתית.

חוק החברות הממשלתיות קובע כי אדם כשיר לכהן כדירקטור מטעם המדינה בהיותו תושב ישראל שמלאו לו 25 שנה לפחות ושנתקיים בו אחד מאלה:

(1) בעל תואר אקדמי באחד מן המקצועות: כלכלה, מנהל עסקים, משפטים, ראיית חשבון, מנהל ציבורי, הנדסה או לימודי עבודה, או שהוא בעל תואר אקדמי אחר או שהוא השלים לימודי השכלה גבוהה אחרת, הכול בתחום עיסוקה העיקרי של החברה.

(2) בעל ניסיון של חמש שנים לפחות באחד מאלה, או בעל ניסיון מצטבר של חמש שנים לפחות בשניים או יותר מאלה:

- (א) בתפקיד בכיר בתחום הניהול העסקי של תאגיד בעל היקף עסקים משמעותי.
- (ב) בכהונה ציבורית בכירה או בתפקיד בכיר בשירות הציבורי בנושאים כלכליים, מסחריים, ניהוליים או משפטיים.
- (ג) בתפקיד בכיר בתחום עיסוקה העיקרי של החברה.

תיקון לחוק שנכנס בשנת 2010 הוסיף שני סעיפים הקובעים, כי על האף האמור בסעיף (1) לעיל, מי שהוא בעל תואר אקדמי שני או שלישי כשיר לכהן כדירקטור בחברה ממשלתית אף אם לא התקיימו בו האמור בסעיף (1). כמו כן קובע התיקון, כי לכל חברה ממשלתית יתמנה דירקטור אחד לפחות שהוועדה לבדיקת מינויים מצאה שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

בנוסף, תוקנו תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור מקרב הציבור בחברות ממשלתיות) בנוגע לתמורה נוספת במקרים מיוחדים וכן בנוגע לגמול והוצאות לדירקטור חיצוני בחברה ממשלתית שהיא גוף מוסדי.

אין למנות כדירקטור שר, סגן שר, חבר הכנסת, עובד החברה ומי שמועסק בשירותה למעט המנכ"ל ונציג נבחר של העובדים (לעניין זה, יו"ר הדירקטוריון לא ייחשב כעובד החברה) מנהל רשות החברות ועובדיה, אדם מקרב הציבור שעיסוקיו האחרים עלולים ליצור ניגוד עניינים עם תפקידו כדירקטור בחברה, מי שהורשע בעבירה שלדעת היועמ"ש יש עמה קלון או שהיא מחייבת את אי מינויו, מי שפסול לכהן כדירקטור עפ"י פקודת החברות, תשמ"ג 1983 או עפ"י כל דין אחר, ומי שיש לו זיקה כלכלית לחברה או לתאגיד קשור לחברה או אם יש לו קשר אישי להנהלת החברה או להנהלת תאגיד קשור לחברה.

אם מצאה הוועדה לבדיקת מינויים כי למועמד לכהונת דירקטור, יו"ר דירקטוריון או מנכ"ל, זיקה אישית, עסקית או פוליטית לשר משרי הממשלה, היא לא תמליץ על מועמדותו, זולת אם ניחן בכישורים מיוחדים בתחומי פעולתה של החברה או שקיימים לגביו שיקולי כשירות מיוחדת מעבר לתנאי הכשירות.

החליטה הוועדה שלא להמליץ על מינויו בשל האמור לעיל, רשאי השר להגיש השגה, שתידון במליאת הממשלה. נימוקי הוועדה יובאו בפני הממשלה באמצעות היועמ"ש או נציגו. באם לא קיבלה הממשלה את השגת השר, לא ימונה המועמד לדירקטור.

בנוסף על הוראות החוק, היועמ"ש מפרסם, מעת לעת, חו"ד והנחיות בסוגיות הקשורות למינוי או לכהונה של דירקטורים מטעם המדינה בחברות ממשלתיות (כגון ניגוד עניינים שיש בו כדי לשלול או להגביל את כשירותו כדירקטור, מינוי עובדי מדינה מקצועיים לדירקטורים, חובת אמונים).

(ד) גמול דירקטורים

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור מקרב הציבור בחברות ממשלתיות), התשנ"ד – 1994, דירקטור בחברה ממשלתית זכאי לגמול בעד כהונתו בדירקטוריון, שתשלם לו החברה לפי מספר ישיבות דירקטוריון או ועדה בהן השתתף ועפ"י דרגת החברה. בהתאם למועדי התשלום ותנאים נוספים לתשלום גמול שנתי ועד לתקרה הקבועה בתקנות.

(ה) הוראות נוספות

חוק החברות הממשלתיות קובע כי דירקטור מטעם המדינה יתמנה לתקופה של עד שלוש שנים מתחילת תוקף מינויו. דירקטור שחדל לכהן יכול להתמנות מחדש בהתאם לאישורים הנדרשים. דירקטור יחדל לכהן לפני תום התקופה שלה נתמנה באם: התפטר או נעדר מארבע ישיבות רצופות או משש ישיבות תוך שנה, זולת אם קבעו השרים לאחר התייעצות עם רשות החברות כי הייתה סיבה מוצדקת לכך או נבצר ממנו למלא תפקידו והשרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, והודיעו על כך לחברה; או הורשע בעבירה שלדעת היועמ"ש יש עמה קלון או שלדידו מחייבת הפסקת כהונה; או נתקיימה אחת הנסיבות הפוסלות אדם מהיות דירקטור; או רשות החברות או השרים, לאחר התייעצות עם הרשות, ראו שאינו ממלא תפקידו כראוי; או דירקטור שנתמנה בהיותו עובד המדינה או עובד בחברה ממשלתית אחרת, וחדל מהיות עובד כאמור, יחדל לכהן מן היום שרשות החברות הודיעה על כך לחברה אלא אם השרים, לאחר התייעצות עם רשות החברות, אישרו מחדש את מינויו.

בהתאם להחלטת הממשלה, בהרכב הדירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוג שני המינים, ועד להשגתו ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות העניין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת בדירקטוריון.

עפ"י הנחיות היועמ"ש, במקרים בהם לא מתקיימות הדרישות למתן ביטוי הולם לייצוג בני שני המינים בדירקטוריון, אם מצאה הוועדה לבדיקת מינויים כי לא ניתנה הדעת במידה מספקת לחובת הייצוג ההולם היא רשאית להימנע מאישור המינוי, עד אשר השרים יציעו מועמדים מקרב האוכלוסייה שאינה מיוצגת באופן הולם, או עד אשר ינמקו, להנחת דעתה, כי לא נמצאו מועמדים פוטנציאליים גם לאחר שנקטו כל אמצעי סביר כדי לאתרם.

נכון למועד הגשת הדוח, הרכב הדירקטוריון נותן ביטוי הולם לייצוג שני המינים.

21.1.3.3. המנהל הכללי

מנכ"ל חברה ממשלתית מתמנה בידי דירקטוריון החברה ובאישור השרים, לאחר התייעצות בוועדה לבדיקת מינויים, אולם הממשלה רשאית למנותו, אם ראתה צורך בכך.

חוק החברות הממשלתיות קובע, כי תנאי כשירות למנכ"ל בחברה ממשלתית הינם תנאי הכשירות החלים על דירקטורים מטעם המדינה, אולם במקרים חריגים ובתנאים הקבועים בחוק ניתן למנות חריגים.

המנכ"ל אחראי לניהול השוטף של ענייני החברה במסגרת התקציב השנתי ותוכניות הפעולה של החברה, שנקבעו ע"י הדירקטוריון. למנכ"ל סמכויות בדומה למנהל עסקים, פרט לסמכויות הנתונות לדירקטוריון ולרשות אחרת. האסיפה הכללית והדירקטוריון רשאים להגביל או לסייג את סמכויות המנכ"ל במקרים חריגים.

המנכ"ל חייב למסור לדירקטוריון דוח על פעילותה השוטפת של החברה, במועדים לכך שנקבעו ע"י הדירקטוריון.

בנסיבות מסוימות, רשאים הממשלה או הדירקטוריון להעביר את המנכ"ל מכהונתו או להשעותו, בשל חשד לעבירה פלילית שגרמה לחברה נזק. כאשר אם הוגש נגדו כתב אישום בשל עבירה שלדעת היועמ"ש מצדיקה את השעייתו, קיימת חובה להשעותו מתפקידו.

הדירקטוריון רשאי למנות מנכ"ל בפועל במקרה של פקיעת כהונת המנכ"ל או השעייתו, שיכהן עד למינוי מנכ"ל קבוע. מינוי הטעון אישור של הוועדה לבדיקת מינויים. כמו כן, עפ"י הנחיות רשות החברות, תנאי מוקדם למינוי הינו אישור מנהל רשות החברות כי נתקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות מינוי מנכ"ל בפועל לתקופה של עד שלושה חודשים (במקרים חריגים יוארך המינוי לתקופה נוספת של שלושה חודשים).

21.1.3.4. בעלי תפקידים מיוחדים בחברה ממשלתית

(א) רואה חשבון ויועץ משפטי

לפי חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 החלטת אסיפה כללית של חברה ממשלתית בדבר מינוי רואה חשבון או יועץ משפטי טעונה אישור רשות החברות.

בכללי החברות הממשלתיות (מינוי רואי חשבון ושכרם), התשנ"ד – 1994 ובכללי החברות הממשלתיות (מינוי יועצים משפטיים ושכרם), התשנ"ב – 1992, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה נקבעו כללים בדבר דרכי המינוי וביטולו, תנאים וכשירות למינוי, משך הזמן לכהונה ושכרם של רואה חשבון ויועץ משפטי.

רואה חשבון של חברה ממשלתית חייב, על אף כל דין אחר, למסור לדירקטוריון, לשרים ולרשות החברות, בכפוף לדרישתם, ידיעות על ענייני החברה, לערוך בחברה ביקורת מיוחדת ולמסור להם דוח על תוצאותיה.

(ב) מבקר פנימי

חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב – 1992 (להלן: "חוק הביקורת") חל, בין היתר, על גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(5) לחוק המבקר המדינה, תשי"ח – 1958. הוראות נוספות חלות מכוח חוק החברות.

חוק הביקורת קובע כי בכל גוף ציבורי תתבצע ביקורת פנימית ע"י מבקר פנימי. על כן דירקטוריון חברה ממשלתית ימנה לחברה מבקר פנימי (זולת אם קבעה רשות החברות אחרת) ויקבע את תפקידיו וסמכויותיו.

המבקר הפנימי כפוף ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל, ויגיש את דוחותיו והצעותיו לדירקטוריון.

ברפאל קיימת יחידת ביקורת פנים המנוהלת ע"י מבקר הפנים של החברה. ראה גם סעיף 4 לדוח הדירקטוריון.

21.1.4. ניהול החברה

21.1.4.1. הבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), תשס"ו – 2005, חברה ממשלתית תצרך דוח נוסף לפי הטופס שבתוספת בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים האמורים ודוח הדירקטוריון, ובו ייכללו הצהרות חתומות נפרדות של כל נושא משרה החתום על אותם דוחות. בהתאם לאמור בדוח שלעיל מופיעות הצהרות יו"ר דירקטוריון, מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של החברה בנוגע לדוחות הכספיים של החברה שלעיל.

בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), תשס"ח – 2007, חברה ממשלתית שסך הכנסותיה השנתיות בדוחות הכספיים או היקף או ערך נכסיה או הפרויקטים המופעלים ע"י החברה עולים על 400 מיליוני ₪, יצרפו לדוחות השנתיים, החל מהדוחות הכספיים הערוכים ליום 31 בדצמבר 2009 ואילך, דוח נוסף בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתבסס על מודל בקרה, שיכלול פירוט של חולשות מהותיות, באם קיימות כמפורט בתקנות שלעיל.

ככלל, בכל מקרה שבו רשות החברות מעידה כי אינטרס ציבורי מחייב שקיפות היא רשאית להורות לחברה ממשלתית על הצגת פרטים בדוחות הכספיים או בדוח אחר. מאידך, במקרה בו חולקת רשות החברות על הצגת פרטים בדוחות הכספיים או בדוח אחר, היא רשאית באם האינטרס הציבורי מחייב זאת, להורות לחברה לגלות את עמדת רשות החברות ולתאר את המחלוקת בדוחות.

בחודש מרץ 2023 החליט מנכ"ל החברה על הקמת ועדת גילוי דוחות כספיים. החל מהדוחות הכספיים לשנת הדיווח. חברי הוועדה כוללים את הסמנכ"לים הבכירים לכספים ובקרה, לתפעול, לשיווק, לרגולציה מנהל ותקשורת ולייעוץ משפטי וכן את סמנכ"ל מיזוגים ורכישות, הסמנכ"ל לציות, חשב החברה וראש יחידת תקציב ובקרה.

21.1.4.2. מינוי פקידים בכירים

מינוי פקידים בכירים כמשמעותם בחוק החברות הממשלתיות, בחברה ממשלתית יבוצע בהתאם להוראות הקבועות בתקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר אופן בחירת פקידים בכירים), תשס"ה – 2005, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה. ברפאל אומץ נוהל פנימי למינוי פקידים בכירים והחברה פועלת על פיו.

21.1.4.3. כללים בדבר העסקת קרובי משפחה

חברה ממשלתית תפעל עפ"י תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר העסקת קרובי משפחה) (תיקון, התשע"ד 2014). הקובעות כללים ונהלים בדבר העסקתם של קרובי משפחה של עובדים המועסקים בחברה ממשלתית, וכן בהתאם לחוזרי רשות החברות הרלבנטיים לנושא זה. ברפאל מאושרת העסקת קרובי משפחה בוועדת הביקורת ובדירקטוריון החברה.

21.1.4.4. קבלת מידע מחברה ממשלתית

מידע לרשות החברות - רשות החברות רשאית, לצורך מילוי תפקידה, לדרוש מחברה ממשלתית ו/או מדיקטור מטעם המדינה, מהמנכ"ל, ובאמצעותו, מכל עובד בחברה או אדם המועסק בשירותיה, מידע וחומר בענייני החברה. כמו כן רשאית הרשות לעיין ברשומות ובמסמכי החברה.

בנוסף, יכולה הרשות לבצע בדיקה או להסמיק מי מטעמה שהינו בעל מקצוע מתאים, לפי העניין המדובר, לבדיקת מסמכי ורשומות החברה וזאת עפ"י תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר הסמכת בודק בידי הרשות), תשס"ה – 2005.

21.2. הוראות חקיקה והנחיות עיקריות נוספות החלות על חברה ממשלתית בכלל ועל החברה בפרט

21.2.1. חוק יסודות התקציב, התשמ"ה ("חוק יסודות התקציב")
חברה ממשלתית תפעל בהתאם להוראות הקבועות בחוק יסודות התקציב.

21.2.2. דיני מכרזים
בהתאם לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב ב- 1992 ותקנותיו, חברה ממשלתית מחויבת לערוך מכרז פומבי בגין כל התקשרות, למעט בסוגי עסקאות אשר לפי התקנות פטורות ממכרז או עסקאות שניתן לבצען באמצעות מכרז סגור. רפאל, כחברה ממשלתית באחריות שר הבטחון, כפופה לתקנות חובת המכרזים (התקשרויות מערכת הביטחון) התשנ"ג – 1993.

בחוק נקבעו העדפות מסוימות כמפורט להלן:

(א) העדפת תוצרת הארץ

חברה ממשלתית תפעל בהתאם לתקנות חובת המכרזים (העדפת תוצרת הארץ) התשנ"ה 1995. חברה ממשלתית המייצאת לפחות 30% מתוצרתה, תיתן העדפה לרכישת טובין תוצרת הארץ, כל עוד מחירם אינו עולה על 10% ממחיר הטובין המיובאים, והכל בהתאם לתנאים המפורטים בתקנות.

(ב) עידוד נשים בעסקים

חברה ממשלתית תבחר בהצעה של עסק בשליטת אישה, ככל שמדובר בשתי הצעות או יותר בעלות תוצאה משוקללת זהה ואחת מן ההצעות היא של עסק בשליטת אישה, והכל בהתאם להוראות החוק בעניין זה.

(ג) שיתוף פעולה תעשייתי

חוק חובת המכרזים, תשנ"ב – 1992 ותקנות חובת המכרזים (חובת שיתוף פעולה תעשייתי), תשס"ז- 2007 ("תקנות חובת המכרזים"), קובעים הוראות לעניין רכש גומלין ושיתוף פעולה תעשייתי. בהתאם להוראות אלו, מחויבת החברה לכלול במסמכי מכרז לרכישת טובין או ביצוע עבודה, עפ"י שווי ההתקשרות שנקבע בתקנות, הוראה בדבר מחויבות של ספק חוץ (יצרן ספק או יבואן של טובין מיובאים או של ספק של עבודה שאינה מבוצעת בארץ בין בעצמם ובין ע"י אחרים) לקיים שיתוף פעולה תעשייתי

בהתאם לתקנות הללו. שיתוף הפעולה התעשייתי, יבוצע בדרך של השקעות, מחקר ופיתוח, העברת ידע או רכישת טובין מתוצרת הארץ וכו'. יצוין כי הוראות אלו חלות גם על התקשרות שנעשתה שלא במכרז.

הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי ("רשפ"ת") פועלת במסגרת משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה ומופקדת על ביצוע תקנות אלו תוך מתן אישור או פטור שניתן מראש לשיתופי הפעולה, תיאום פעילות של שיתוף פעולה תעשייתי אזרחי ובטחוני עם חברות זרות, קיום קשר שוטף עם משהב"ט וכו'.

בתקנות חובת המכרזים קיימת הבחנה בין התקשרויות לרכש ציוד אזרחי לבין התקשרויות לרכש ציוד בטחוני, כך שהיקף שיתוף הפעולה הנדרש ברכש אזרחי עומד על סכום השווה ל- 35% לפחות משווי ההתקשרות והיקף שיתוף הפעולה הנדרש ברכש ציוד בטחוני הינו 50% לפחות משווי ההתקשרות.

תקנות חובת המכרזים אינן חלות על יבוא של מערכת הביטחון הממומן בכספי סיוע של מדינת חוץ. עם זאת, לשר הביטחון הסמכות לפטור עסקאות שאינן ממומנות מכספי סיוע מטעמים של ביטחון המדינה. כמו כן, לממשלה סמכות לפטור חברות ממשלתיות מתחולת התקנות האמורות.

21.2.3. חוק שיווי זכויות האישה תשי"א - 1951

בהתאם להוראות חוק שיווי זכויות האישה, חברה ממשלתית תפעל למתן ביטוי הולם בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים במגוון המשרות בחברה ובדירוגים השונים בקרב העובדים, ההנהלה והדירקטוריון, כך שבמידה ולצורך יישום הוראה זו נדרשת העדפת אישה, תינתן העדפה כאמור באם המועמדים בני שני המינים הם בעלי כישורים דומים.

כל זאת, אלא אם קבע שר המשפטים באישור הוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, לעניין העובדים, כי חובת הייצוג כאמור לעיל לא תחול.

21.2.4. החוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח - 1998

בהתאם לחוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח – 1998, הטרדה מינית והתנכלות על רקע מיני פוגעות בכבוד האדם, בחירותו, בפרטיותו, בשוויון בין המינים ואלה גם מעשים פליליים ועילה לתביעה בנזיקין. רפאל פועלת בכל הדרכים העומדות לרשותה עפ"י חוק, כדי לחנך, להסביר ולמנוע מקרים של הטרדה מינית בקרב עובדיה כמו גם לברר ולטפל במסגרת החוק במקרים של תלונות על הטרדה מינית או התנכלות. ברפאל מונתה אחראית מכוח החוק, אשר מרכזת את הטיפול ביישום החוק בחברה. ברפאל אומץ תקנון מכוח סעיף 7(ד) (2) לחוק למניעת הטרדה מינית. התקנון נועד להבהיר את עיקרי הוראות החוק והתקנות מכוחו (התקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד), התשנ"ח 1998) ולקבוע את הסדרי המשמעת והטיפול בתלונות ברפאל שמקורן בהטרדה מינית והתנכלות. התקנון מפורסם על לוחות המודעות הפזורים בחברה. בנוסף, הוקם אתר אינטרנט ייעודי העוסק בחוק ובו ניתן למצוא מידע הסברתי אודות החוק ופרטי ההתקשרות עם האחראית. כמו כן, אחת לתקופה, מתקיימות הדרכות לעובדים בנושא החוק.

21.2.5. יישוב סכסוכים בין החברה לבין המדינה

הנחיות היועמ"ש קובעות כי המדינה לא תגיש תביעה אזרחית כנגד חברה ממשלתית, או להיפך ו/או כנגד חברה ממשלתית אחרת, אלא רק לאחר קבלת אישור מאחד הגורמים הבאים: היועמ"ש, פרקליט המדינה, המשנה לפרקליט המדינה או מנהל המחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה. בכל מקרה, קובעות ההנחיות כי תחילה ייעשה ניסיון ליישב הסכסוך בדרך של משא ומתן, תיווך או בדרך אחרת. אם ניסיון זה לא צלח תוך זמן סביר, יוחלט באם להפנות את הסכסוך לבוררות או לאשר את הגשת תביעה. המלצת הנחיות היועמ"ש הינה להימנע ככל שניתן מהתדיינות בביהמ"ש, זאת בכדי לא לשבש את מערכת היחסים בין הצדדים וכדי לחסוך בהוצאות וזמן שיפוטי. על כן מתוות דרך פעולה חלופית לפיה קודם להגשת תביעה, תפנה החברה למנהל רשות החברות הממשלתיות שינסה ליישב את הסכסוך, באם לא נסתיים הטיפול תוך זמן סביר, הוא יופנה ליועמ"ש, שיחווה דעתו האם ראוי להפנות את הסכסוך לבוררות או כתביעה לביהמ"ש. בכל מקרה, בסיטואציה שבה הנסיבות מחייבות פניה דחופה

לביהמ"ש, יכולה החברה לפנות לביהמ"ש ולאחר מכן לנקוט בצעדים האמורים ליישוב הסכסוך לפי ההנחיה.

21.2.6. מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

21.2.6.1. מבקר המדינה

חוק מבקר המדינה, התשי"ח – 1958 (נוסח משולב), מכפיף כל גוף מבוקר (המדינה הכולל גם חברה ממשלתית) לביקורתו של מבקר המדינה וקובע הוראות בדבר חובות גוף המבוקר להמציא למבקר מסמכים, ידיעות וסמכויותיו של המבקר לקיים ביקורת בין היתר על הנכסים, הכספים, ההתחייבויות והמינהל של החברה.

בנוסף, לפי הצעת הממשלה או מבקר המדינה רשאית הוועדה לענייני ביקורת של הכנסת לקבוע, מפעם לפעם, לגבי גוף מבוקר או לגבי סעיף בתקציבו, דרכי ביקורת מיוחדות או מוגבלות.

בהתאם לכך, גוף מבוקר חייב להמציא למבקר, במועד שייקבע על ידו, דין וחשבון על הכנסותיו והוצאותיו בשנת הכספים שלו וכן כל מידע או דוח או מסמך או תכנית פעולה שיידרש. ר"ח של החברה חייב להמציא, מידי שנה, למבקר המדינה דין וחשבון עפ"י הודעת מבקר המדינה (קווים מנחים לרואה חשבון של איגוד), התשל"ו – 1976.

עם סיום הביקורת של הגוף המבוקר ממציא מבקר המדינה דו"ח על תוצאות ביקורתו לוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, לראש הממשלה, לשר הנוגע בדבר ולגוף המבוקר, כאשר דירקטוריון החברה מחויב למסור למבקר, בתוך עשרה שבועות מיום קבלת הדו"ח, במלואו או חלקו, את הערותיו.

במקרה שבו העלתה הביקורת ליקויים בפעולת החברה הממשלתית, ידון צוות בראשות מנכ"ל החברה בדרכים לתיקון הליקויים, יקבל החלטות בדבר תיקונם וידווח על דיונו ועל החלטותיו לראש הגוף המבוקר תוך 15 ימים מיום קבלת ההחלטות. דירקטוריון החברה ידווח, בין השאר, על הדרכים לתיקון הליקויים והמועד לתיקונם וכן על הליקויים שהוחלט לדחות את תיקונם והנימוקים לכך.

21.2.6.2. נציב תלונות הציבור

חוק מבקר המדינה קובע כי נציב תלונות הציבור רשאי לברר תלונות נגד החברה בהיותה גוף מבוקר במקרים שונים, ביניהם במעשה, מחדל או פיגור בעשייה הפוגע במישרין במתלונן או אדם אחר, הכל עפ"י האמור בחוק. נציב תלונות הציבור יעביר את ממצאי הבירור שעשה והמלצותיו לתיקון ליקויים לחברה.

21.2.7. חוק הפיקוח על ייצוא ביטחוני, תשס"ח - 2007

חוק הפיקוח על ייצוא ביטחוני, התשס"ח – 2007, שנכנס לתוקף בדצמבר 2007 ("חוק הייצוא הביטחוני") התקנות והצווים מכוחו מחליפים את חקיקת המשנה מתוקף חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח – 1957, שהייתה קיימת עד לכניסת החוק ובוטלה בינואר 2008. מטרת חוק הייצוא הביטחוני להסדיר את פיקוח המדינה על ייצוא ציוד ביטחוני, העברת ידע ביטחוני ומתן שירות ביטחוני.

החוק קובע כי הרשות המוסמכת לפיקוח על הייצוא הביטחוני היא מנכ"ל משהב"ט או ראש אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני במשהב"ט ("אפ"י") שמנכ"ל משהב"ט הסמיכו לעניין חוק זה ("הרשות המוסמכת"). כמו כן מטיל החוק חובה לקבל מראש מהרשות המוסמכת "רישיון שיווק ביטחוני" לביצוע פעולות שמטרתן קידום עסקאות ייצוא ביטחוני ו"רישיון ייצוא ביטחוני" לביצוע העסקה שלגביה התקבל רישיון שיווק ביטחוני בנסיבות מסוימות, אלא אם נתנה הרשות המוסמכת פטור מקבלת הרישיונות המדוברים בהתאם לתקנות הפיקוח על ייצוא ביטחוני (פטור מרישיון ייצוא ביטחוני), התשע"ז-2007 ("תקנות פטור מרישיון ייצוא ביטחוני").

בין היתר, חוק הייצוא הביטחוני קובע חובת קבלת רישיון מהרשות המוסמכת לשם ביצוע פעולות אחרות כגון: (א) "רישיון העברת המשך" – לצורך העברת הציוד או הידע הביטחוני שלגביהם ניתן רישיון הייצוא הביטחוני, ע"י המשתמש הסופי לאדם אחר. (ב) "רישיון שינוי שימוש סופי" – לצורך שינוי

השימוש הסופי של הציוד או הידע הביטחוני שלגביהם ניתן רישיון הייצוא הביטחוני ע"י המשתמש הסופי. (ג) "רישיון ייצוא ציוד ביטחוני במעבר" – לצורך ייצוא ציוד ביטחוני הנכנס לשטח המדינה במטרה להיות מיוצא לעד אחר. (ד) "רישיון העברה לשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית" – לצורך העברת חומרים וציוד דו שימושיים מסוימים לשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית. (ה) "רישיון תיווך בין גורמי חוץ" – לצורך פעולת תיווך בין גורמי חוץ.

עוד קובע חוק הייצוא הביטחוני כי ניתן לקבל רישיון ייצוא ביטחוני, רישיון שיווק ביטחוני או רישיון תיווך בין גורמי חוץ, רק אם קיים רישום במרשם הייצוא הביטחוני של הרשות המוסמכת ("מרשם הייצוא הביטחוני"). הרשות המוסמכת רשאית לסרב לרישום, לאשרו בכפוף לתנאים, להסיר רישום, לפרק זמן או לצמצום, או להשעות את הרישום במרשם הייצוא הביטחוני.

בנוסף, חוק הייצוא הביטחוני מטיל על כל מי שקיבל רישיון, חובת דיווח לרשות המוסמכת אחת לשנה, בנוגע לפעילותו וחובת ניהול רישום ושמירה של מידע ומסמכים הנוגעים לעסקאות ייצוא ביטחוני שביצע. כמו כן, מעניק החוק לרשות המוסמכת סמכויות ביקורת ופיקוח שונות על ביצוע הוראות החוק ובין היתר, מתן סמכות לשימוש באמצעי אכיפה של הטלת קנס אזרחי או עיצום כספי וע"י קביעת מערכת אכיפה במישור הפלילי והמנהלי.

תקנות הפיקוח על ייצוא ביטחוני (היקף ייצוא ביטחוני מכוח הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת שיובא לאישור ועדת השרים לביטחון לאומי), התשס"ח – 2008, קובעות כי ייצוא ביטחוני מכוח הסכם בין מדינת ישראל למדינה אחרת בהיקף של למעלה מ- 200 מיליון ש"ח יובא לאישור ועדת משנה של ועדת השרים לביטחון לאומי, שבראשה ראש הממשלה, ובין חבריה נמנים שר הביטחון, שר החוץ, שר המשפטים ושר האוצר.

אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני הינו הגוף המרכזי במשהב"ט המופקד על פיקוח הייצוא הביטחוני, ובהתאם לכך מוסמך ליישם ולאכוף את החוק, להעניק רישיונות שיווק וייצוא, לקבוע תנאים, לסרב במתן רישיונות ולבטלם. כמו כן, אפ"י הינו הגורם המוסמך במשהב"ט להדרכת יצואנים ולטיפול בפניותיהם במקרים בהם עליהם לקבל אישור ממדינות אחרות, הקובעות מגבלות ייצוא שונות לגבי ייצוא המשך מישראל ו/או לגבי מכירת המשך בישראל של מוצרים/ידע שנרכשו מאותה מדינה, בעיקר כשמדובר בציוד או מוצרים מתוצרת מדינה זרה, באמל"ח, בטכנולוגיות או בידע שמקורם במדינה זרה, או של אמל"ח ישראלי הכולל רכיבים מתוצרת מדינה זרה המחייבים לפעול במסגרת החוקים והתקנות באותה מדינה.

בנוסף לעדכונים השוטפים שמפרסם אפ"י בתחום הפיקוח על הייצוא הביטחוני, האגף פועל כיום להגשמת רפורמה מעמיקה בתהליך הרישוי, שמטרתה לעצב מחדש את הפיקוח על הייצוא בישראל ובמסגרתה ליצואנים תהיה האפשרות לפעול לשנות את תהליך מתן הרישיונות מתהליך דו-שלבי, הכולל רישיון שיווק ולאחר מכן רישיון ייצוא, לתהליך חד-שלבי במרבית מוצרי הבלמ"ס. ברפאל פועל באגף השיווק והפיתוח העסקי, הממונה על פיקוח הייצוא הביטחוני האחראי על יישום החוק, קבלת רישיונות והדרכות גורמי החברה.

21.2.8. צו הייבוא והייצוא (פיקוח על ייצוא טובין, שירותים וטכנולוגיה דו-שימושיים), התשס"ו – 2006

צו הייבוא והייצוא (פיקוח על ייצוא טובין, שירותים וטכנולוגיה דו שימושיים), התשס"ו – 2006 ("צו הייבוא והייצוא"), מסדיר את כללי ייצוא של ציוד, ידע ושירותים, שנועדו לשימוש אזרחי ומתאימים גם לשימוש בטחוני, והנמנים ברשימת הטובין והטכנולוגיות הדו שימושיים שגובשה ב"הסדר ואסנאר", ואינם כוללים טובין, טכנולוגיה או שירותים שלגביהם קיימת חובה לקבל רישיון בהתאם לחוק הייצוא הביטחוני ("פריטים דו-שימושיים"). הפיקוח חל הן על יחידים והן על חברות המייצאות מישראל טובין, טכנולוגיות ותוכנות הנמנים ברשימות הפיקוח הישראליות. אכיפת צו הייבוא והייצוא נמצאת באחריות אגף הפיקוח הדו-שימושי במשרד הכלכלה והתעשייה ("אגף הפיקוח על הייצוא הדו-שימושי"), שמהווה את הרשות המוסמכת ואמון גם על מתן רישיונות ייצוא.

מעבר לאמור, במסגרת פעילותה השוטפת, החברה רוכשת רכיבים וחלקים ממדינות זרות המשולבים במערכותיה. במסגרת זו, החברה כפופה ומחויבת לחוקי הפיקוח על הייצוא של אותן המדינות ופועלת על פיהן. בתוך כך, כאשר החברה מבצעת רכש של רכיבים מארצות הברית, החברה מחויבת לציית להוראות הייצוא של הממשל האמריקני הבאות לידי ביטוי ב-International Traffic in Arms Regulations (ITAR) וב-Export Administration Regulations (EAR) המסדירים את הרכש הצבאי הבינלאומי ואת המגבלות על הייבוא והייצוא, בהתאמה. כך, לחברה מערך פיקוח ייעודי באמצעות ממונה ייעודי באגף הציות שמטרתו לוודא עמידה בהוראות הפיקוח על הייצוא של המדינות השונות בכלל ובארצות הברית בפרט.

21.2.9. הסכם תמלוגים

בשנת 1995 נחתם בין החברה למשהב"ט הסכם תמלוגים בנוגע לייצוא ביטחוני ("הסכם התמלוגים"). הסכם התמלוגים זה קבע, כי החברה תשלם למשהב"ט תמלוגים אחידים בגין כל הייצוא הביטחוני של החברה, אלא אם כן סוכם בין הצדדים על קבלת פטור או הפחתה לפי אופי העסקה.

21.2.10. איכות הסביבה

החברה פועלת בהתאם להוראות הדין הנוגעות להגנת הסביבה, לרבות חוק לטיפול סביבתי בציוד חשמלי ואלקטרוני בסוללות, התשע"ב-2012 וכן הצו שהוצא מכוחו, חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א-2011, חוק אוויר נקי, התשס"ח-2008, חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג - 1993 ובהתאם להנחיות הרשויות המוסמכות, במגוון ההיבטים של דיני איכות הסביבה.

21.2.11. אמנות בינלאומיות

מדינות רבות בעולם ובראשן ארצות הברית ומדינות האיחוד האירופי, גיבשו סידרה של כללים בינלאומיים בתחום הפיקוח על ייצוא של אמצעי לחימה ופריטים דו שימושיים. כללים אלה קובעים סטנדרט בינלאומי אחיד בנוגע לפיקוח על פריטים והתייחסות לאמצעי הפיקוח על הייצוא הביטחוני, הכוללים בין השאר דרישה לקבלת פרטים לגבי זהות הגורם האחרון המיועד להשתמש בפריט המיוצא ולגבי השימוש הסופי בפריט.

הסדרי הפיקוח על הייצוא הביטחוני של החברה עודכנו בהתאם לאמנות שמדינת ישראל מחויבת לפעול על פיהם, בין השאר MTCR (Missile Technology Control Regime) ו"הסדר ואסנאר" (Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies).

הסכם MTCR מהווה הסדר וולנטרי שנועד לאפשר פיקוח בין לאומי על מערכות לא מאוישות, כגון טכנולוגיות טילים וכטב"מ, בעלות יכולת לשאת נשק להשמדה המונית, מדינת ישראל קיבלה בשנת 1991 החלטה לפעול בהתאם למשטר כללי הארגון וההסכם ובהתאם לזאת פרסמה חקיקת משנה שכללה בין השאר את צו הפיקוח על ייצוא ביטחוני (ציוד טילים), התשס"ח-2007: וצו הייצוא החופשי (תיקון), התשנ"ה-1995 (התוספת הרביעית), אך לא הצטרפה לחברה לארגון. בפועל, החברה מחויבת לקבל היתר יצוא לגבי מוצרים מסוימים ולכלול בבקשתה "הצהרת משתמש סופי" החתומה ע"י הלקוח הסופי בו הוא מתחייב כי הפריטים המדוברים לא יישמשו בתכנון, פיתוח, ייצור בחינה או הפעלה של אמצעי שילוח של נשק להשמדה המונית, בהתאם לעקרונות הסכם MTCR.

הסדר ואסנאר מתווה כללים בינלאומיים לפיקוח על ייצוא של אמצעי לחימה קונבנציונליים ופריטים דו שימושיים. מדינת ישראל אימצה את כללי הסדר ואסנאר בין היתר, במסגרת צו היבוא והייצוא לצורך הסדרת רישיון הייצוא לטכנולוגיה דו-שימושית ובצו הפיקוח על ייצוא ביטחוני (ציוד דו-שימושי מפקח), תשס"ח – 2007, המגדיר פריטים המופיעים ברשימת הפיקוח של הסדר ואסנאר כציוד דו-שימושי מפקח עפ"י חוק הייצוא הביטחוני, זאת ללא הצטרפות לארגון.

בנוסף לאמור לעיל, קיימות אמנות בינלאומיות נוספות, הכוללות בין השאר את אמנת האו"ם נגד שחיתות (UNCAC) ואמנת OECD למאבק בשוחד של עובדי ציבור בעסקים בינלאומיים, הקובעות הוראות שונות בנושא מניעה ופיקוח בביצוע עבירות שחיתות ושוחד וכן הסנקציות שבצידין. יצוין, כי בחברה

קיימת תכנית ציות אפקטיבית כדי לוודא את עמידתה של החברה, מנהליה ועובדיה בהוראות החוקים הרלוונטיים הקשורים בציות ובמניעת שחיתות, כמפורט בסעיפים 21.2.23 ו- 21.2.24 להלן. בשנים האחרונות קיימת מגמה גוברת בארץ ובעולם, הן במגזר הפרטי והן במגזר הציבורי, להשתמש בטכנולוגיות סייבר ובינה מלאכותית ולשלבן במערכות קיימות ו/או במערכות חדשות ומתקדמות. על אף שמסייע רבות בשיפור וטיוב הליכי עבודה, השימוש הגובר בטכנולוגיות אלו טומן בחובו אתגרים רבים. החברה עוקבת באופן שוטף אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בתחום בארץ ובעולם.

21.2.12. ספק מוכר למשרד הביטחון

החברה הינה ספק מוכר למשהב"ט ולכן נדרשת לעמוד בדרישות מקדימות, סטנדרטים והוראות החלות על פעילות התקשורת מול משהב"ט.

21.2.13. התחרות הכלכלית (לשעבר חוק ההגבלים העסקיים)

דיני התחרות עוסקים ככלל בשלושה תחומים: הסדר כובל, מיזוג ומונופולין. פעילויות ו/או חילופי מידע ו/או הסדרים מסוימים עלולים להעלות חשש להפרה של דיני ההגבלים העסקיים ועל כן מחייבים בדיקה. לעיתים בדיקה זו מראה כי על הפעילות או ההסדר חלים פטורים על פי חוק, פטורים שקבע הממונה על התחרות ו/או ניתן לתת חוות דעת מומחה על פטור מפניה לרשות החברות בגינם. במקרים אחרים, יש צורך לפנות בגינם לרשות התחרות. הפרה של דיני התחרות הכלכלית עלולה להיחשב כעבירה פלילית ולחייב הן את החברה והן נושאי משרה ו/או עובדיה בקנסות מנהליים כבדים ואף בעונשים פליליים (לרבות, מאסר בפועל) וזאת מעבר לחשיפה אפשרית לתביעות אזרחיות בתחום. בחברה תכנית הציות בנושא התחרות, ובמסגרתה נכתבה תכנית אכיפה מפורטת החלה על כלל עובדי ומנהלי החברה ומטרתה להבטיח את עמידתה של החברה בכלל הוראות החוק, הרגולציה והפסיקה הקיימת בתחום, בארץ ובעולם. בנוסף נכתב מדריך לעובד על פי דיני ההגבלים העסקיים התחרות הכלכלית וכן מועברות הרצאות והדרכות תקופתיות בתחום. התכנית, המדריך, מצגת ההרצאה וכללי אצבע בקשר לחילופי מידע בין מתחרים מופצים ברשת האינטרנט הפנימית של החברה.

ביום 6 בספטמבר 2023, הגישו רפאל ואירונאוטיקס הודעות מיזוג לממונה על התחרות ("הממונה"), לאישור העסקה במסגרתה נרכשה חלקה של חברת סטורו איירון באירונאוטיקס על ידי רפאל, והפיכתה של רפאל לבעלת מניות יחידה בחברה. ביום 26 בספטמבר 2023 אושר המיזוג ע"י הממונה, ללא תנאים. החל ממועד זה הפכה אירונאוטיקס לחברה בת ממשלתית. במקביל, רשות התחרות טוענת כי היה על רפאל ואירונאוטיקס להגיש הודעות מיזוג ולקבל את אישור הממונה עובר ליום 31 באוגוסט 2023, וייתכן שאף קודם, בטרם איחוד דוחות אירונאוטיקס בספרי רפאל בשנת 2021. במהלך שנת 2023, רפאל הייתה בקשר רציף מול הממונה להסדרת הסוגיה. בדוחותיה הכספיים של רפאל נכללה הפרשה בסך 3 מיליון ש"ח, בהתאם לסכום המוסכם בין החברה לבין רשות התחרות, אשר ישולם לאחר אישור בית הדין לתחרות.

21.2.14. חוק רישוי עסקים

החברה פועלת בנושא רישוי עסקים בכפוף להוראות חוק רישוי עסקים, התשכ"ח – 1968, לתקנות ולצווים שתוקנו מכוחו וכן לתנאים הנקבעים ע"י רשויות הרישוי. רפאל הוכרזה כמפעל בטחוני ע"י שר הבטחון, וככזו כפופה למנהל היחידה לרישוי מפעלים בטחוניים.

21.2.15. חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים

אבטחת פעילות החברה כפופה לחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח – 1998 ("חוק הסדרת הביטחון") לפיו חלה על החברה החובה למנות ממונה ביטחון (שאושר ע"י נציג הממונה על הביטחון במערכת הביטחון ("מלמ"ב")).

ממונה הביטחון יהיה אחראי על ארגון פעולות אבטחה עפ"י הנחיות מקצועיות של מלמ"ב וסמכויותיו בחוק, הכוללות, בין היתר, פעולות לאבטחה פיזית לשמירה על בטחונו ומניעת פגיעה באדם ורכוש במבנים ובמקומות בהם פועלת החברה וכן פעילות לאבטחת מידע הדרושות לשמירה על מידע מסווג בחברה.

ממונה הביטחון הראשי בחברה מדווח לראש מלמ"ב על פעולותיו לאבטחת החברה. לקצין המוסמך שמונה ע"י מלמ"ב סמכויות פיקוח לביצוע הוראות חוק הסדרת הביטחון.

21.2.16. בטיחות וגהות בעבודה

החברה פועלת באופן שוטף בהתאם לדרישות החוק והגופים הממונים על נושא הבטיחות ונהלי החברה הנגזרים מהחוק ומהנחיות, למניעת סיכוני בטיחות בתהליכי העבודה השונים ושיפור תנאי הבטיחות ע"י מערך בטיחות מקיף של נאמני בטיחות ומערכת מסודרת של פיקוח ובקרה על נאמני הבטיחות.

21.2.17. פעילות החברה בשעת חירום

החברה מוגדרת כמפעל חיוני זאת בהתאם לאמור בחוק שירות עבודה בשעת חירום, תשכ"ז – 1967, המסדיר את פעילות החברה בשעת חירום. עפ"י החוק שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר הביטחון מוסמך לחייב, בשעת חירום, את עובדי החברה ואנשים שאינם נכללים בעובדי החברה, להתייצב לשירות עבודה ולבצע כל עבודה שתוטל עליהם. וועדת תכנון המשק לשעת חירום מוסמכת מכוח החלטות הממשלה, לקבוע תכניות להפעלת גורמי הייצור, האספקה והשירותים החיוניים במשק.

21.2.18. חוקים לאכיפת תנאי עבודה של עובדי הקבלן

החברה החילה את השינויים בחוק לקיום הוראות חוקי העבודה לגבי עובדי קבלן בעיקר בתחומי ניקיון, הסעדה ואבטחה והקמת מנגנון להגשת תלונות ע"י עובדי קבלן, בהתאם לחוק להגברת האכיפה של דיני העבודה - תשע"ב 2011.

21.2.19. חוקי התכנון והבניה

החברה פועלת בכפוף לחוקי התכנון והבניה הרלבנטיים. בעקבות תיקון נהלי פעילות הולמ"ב והרחבת הצורך לפנות אליו להיתרי בניה שונים, נערכה החברה מול משרד הביטחון והולמ"ב כדי לעמוד בהוראות הנהלים.

21.2.20. דיני עבודה

על היחסים שבין העובדים לחברה חלים מספר רב של מקורות רגולטוריים המהווים חלק מתנאי העבודה בחברה: חוקי מגן, המקנים לעובד זכויות שלא ניתן להתנות עליהן לרעת העובד ושהעובד אינו רשאי לוותר עליהן מראש; הסכמים קיבוציים; צווי הרחבה כלליים החלים על כלל המשק; חוזי עבודה אישיים; נוהג/נוהל במקום העבודה; פסיקת בית הדין הארצי לעבודה. רפאל פועלת בהתאם למתחייב ממקורות אלה.

בנוסף לכך החברה כפופה לדינים העוסקים בייצוג הולם של מגזרים שונים באוכלוסיה (יוצאי אתיופיה, בני העדה הדרוזית) בדרגות שונות של הארגון.

21.2.21. דיווח שכר ממוצע ופערי שכר בין נשים וגברים

חוק שכר שווה לעובדת ולעובד נועד לקדם שוויון ולמנוע אפליה בין המינים בכל הנוגע לשכר או לכל גמול אחר בקשר לעבודה. בהתאם לחוק, עובדת ועובד המועסקים אצל אותו מעסיק באותו מקום עבודה, זכאים לשכר (או גמול אחר) שווה בעד אותה עבודה, עבודה שווה בעיקרה או עבודה שוות ערך. מעסיק שמפר את החובה לשלם שכר שווה לעובדת ולעובד חשוף לתביעה מכוח החוק, שיכול להגיש העובד או ארגון העובדים.

בחודש אוקטובר 2020 נכנס לתוקף תיקון לחוק החל על רפאל מכוח היותה גוף מתוקצב, לפיו נדרשת רפאל לערוך, אחת לשנה, דו"ח פנימי שבו יפורט השכר הממוצע של עובדים המועסקים אצלה, בהתאם לסוגי העובדים, סוגי המשרות או סוגי הדירוגים, תוך פירוט פערי השכר הממוצע בין נשים לגברים באחוזים בכל קבוצת עובדים ברפאל. נתונים מהדו"ח יש להעביר לעובדי החברה וכן לממונה על השכר באוצר אשר יפרסם לציבור.

21.2.22. הגנת הפרטיות, רישום וניהול מאגרי מידע

חוק הגנת הפרטיות מחייב מעסיק לשמור על פרטיות עובדיו, ובכלל זה קובע חובה לרשום מאגרי מידע בפנקס שמנהל רשם מאגרי המידע. לצד חובת הרישום, מטיל החוק חובות מהותיות על בעל מאגר

המידע, בהן אחריות לאבטחת המידע שנמצא במאגר, שמירת סודיות המידע והימנעות משימוש בו שלא למטרה שלשמה הוא נמסר.

21.2.23. סעיף 291 א לחוק העונשין

סעיף 291א לחוק העונשין, אשר חוקק בשנת 2008, קובע איסור על תשלום שוחד לגורמי ממשל זרים. לאור העובדה כי רפאל פועלות באופן רחב בשוק הבינלאומי ועובדי ממשל זרים רבים באים במגע עם עובדי רפאל ובאי כוחם, הן כלקוחות, הן כרגולטורים והן בפונקציות רשמיות אחרות, רפאל קבעה לה תכנית ציות מפורטת לעמידה בדרישות חוק זה והיא מקיימת מערך ציות וייעוץ משפטי מקיף שמיישם את תכנית הציות במסגרת פעילותיה העסקיות של החברה. תכנית הציות, והנהלים מכוחה, תואמים את דרישות החקיקה בארץ ובעולם ומחייבים עמידה קפדנית בדרישות אלו, הן על ידי עובדי רפאל, חברות קשורות ושותפים עסקיים.

21.2.24. תכנית ציות

רפאל מקיימת תכניות ציות בתחומים שונים, כגון מניעת שוחד ושחיתות, פיקוח על הייצוא הביטחוני ותחרות כלכלית.

בהתאם להנחיה מס' 1.14 של פרקליט המדינה מיום 2.10.2019, קיום תכנית ציות אפקטיבית יהווה שיקול מקל בסוגיית העמדה לדין של תאגיד.

תכניות הציות הנהוגות ברפאל מביאות לידי ביטוי את האלמנטים אשר הוגדרו על ידי הרשויות המתאימות ככאלו היוצרות תכנית ציות אפקטיבית. אלמנטים אלו מפורטים, בין היתר, בהנחיה מס' 1.14 של פרקליט המדינה, בהנחיות ה- US Sentencing Commission ובהנחיות ספציפיות של רשויות האמונות על תחומי רגולציה שונים. לפיכך, ברפאל מונה קצין ציות ראשי וממונים על התכניות השונות. בדירקטוריון החברה קיימת ועדת ציות המפקחת על תכניות הציות. התכניות כוללות בחינה של הסיכונים והדין, נהלים מתאימים, מבצע להן תקשור פנימי והדרכות, הן כוללות מערך תהליכי עבודה ובקרה סדור, מעורבות של הנהלה בכירה ודיווחים לדירקטוריון וכן, במקרה הצורך, מבוצעים תחקירים פנימיים ואף נבחנים צעדים משמעותיים ודיווח באירועי הפרה.

בחלק מהתחומים, כבר לפני פרסום הנחיות פרקליט המדינה מאוקטובר 2019, פורסמו הנחיות ספציפיות על ידי גופי אסדרה, הנוגעות לאמות המידה להערכת אפקטיביות תכנית הציות. כך למשל: מסמך תכנית אכיפה פנימית של רשות התחרות הכלכלית (במועד הפרסום: רשום ההגבלים העסקיים), וכן הנחיות אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני במשרד הביטחון בנושא תכנית ציות בתחום מניעת שחיתות.

כאמור, מעבר לדרישות הישראליות, רפאל מקפידה לעמוד בתחומים הרלוונטיים בסטנדרטים הבינלאומיים, בדגש על אלו הנובעים מאמנות בינלאומיות, כגון אמנת ה-OECD למניעת שוחד ושחיתות ואמנות הפיקוח על הייצוא, וכן תוך היועצות עם משרדי עורכי דין זרים בעלי מומחיות, במידת הצורך.

בשנת 2019 הוענק לרפאל, על ידי מכון התקנים, תקן ISO 37001 בנושא מערכת לניהול מניעת שוחד, בגין אפקטיביות תכנית הציות של החברה בתחום זה ומעת לעת רפאל נבחנת ונסקרת על ידי מכון התקנים, על מנת לוודא עמידה בדרישות התקן.

הבסיס לכל תכנית אפקטיבית הוא קיומה של תרבות ציות בתאגיד. רפאל רואה חשיבות עליונה בקיומה של תרבות ציות לדין ולנהלים. נושא זה בא לידי ביטוי, בין היתר, במחויבות, מעורבות ועדכון ההנהלה והדירקטוריון; במסרים רלוונטיים המועברים על ידי הנהלת החברה לעובדים ולמנהלים; בקיום פרק עצמאי בקוד האתי של החברה, העוסק במחויבות לציות לדין ולנהלים; בקיום אגף ציות ואתיקה עצמאי ובהקצאת משאבים מתאימים לקיום תכניות ציות אפקטיביות; בהקפדה על היועצות משפטית ועל קיום שיח מתמיד עם גורמי רגולציה וארגונים העוסקים בקביעת סטנדרטים אתיים וציותיים; וכן, בקיומם של כל יתר האלמנטים הדרושים לקיומה של תכנית ציות אפקטיבית, כמפורט בסעיף זה לעיל.

22. הסכמי שיתוף פעולה

רפאל מקיימת הסכמי שיתוף פעולה (שת"פ) עם חברות בין לאומיות כאחד הכלים החשובים לפיתוח עסקי ולמיצוי העסקי בעולם, כפלטפורמה לשיווק, פיתוח ו/או ייצור מוצרי רפאל בעולם.

הסכמי שת"פ נחלקים לשלוש קטגוריות עיקריות:

- א. **שת"פ טכנולוגי** – בו המוטיביציה העיקרית לשת"פ היא שילוב יכולות טכנולוגיות של רפאל ושל השותף לצורך יצירת ערך טכנולוגי משותף גדול יותר ללקוחות.
- ב. **שת"פ תעשייתי** – בו רפאל משתפת פעולה עם חברה יצרנית מחוץ לישראל על מנת לקיים תהליך של העברת ידע לטובת ייצור המערכות בארצות היעד.
- ג. **שת"פ שיווקי** – בו רפאל משתפת פעולה עם חברה במטרה להגביר את נגישותה לשוק או ללקוח ספציפי על מנת להבטיח זכייה בהזדמנות עסקית.

הסכמי שיתוף הפעולה מסייעים לחברה לשפר את כושר התחרות שלה. ההסכמים הלא בלעדיים מאפשרים גמישות לכל צד בכדי לפעול עם גורמים אחרים.

הסכמי שיתוף פעולה מחייבים ליווי מלא על ידי יועץ משפטי רלוונטי מהלשכה המשפטית ברפאל. כמו כן, עליהם להיות מאושרים מראש על ידי ועדת שת"פים וכן להיבחן בהיבטי הגבלים עסקיים על ידי הגורם המתאים בלשכה המשפטית ולעמוד בכללי הרגולציה הקשורים לחוקי פיקוח ייצוא ומניעת שחיתות.

23. גורמי סיכון

23.1. גורמי מאקרו

23.1.1. משבר כלכלי במדינות המערב

משבר כלכלי גורם לקיצוץ בתקציבי הביטחון וההגנה בארץ ובמדינות שונות בעולם, ולירידה בביקוש למערכות לחימה מתקדמות.

23.1.2. הידרדרות במצב הביטחוני בישראל

הידרדרות המצב הביטחוני בארץ עלול להשפיע על נכונותן של חברות וממשלות זרות להתקשר בהסכמים עם חברות ישראליות. בין היתר, לאור חשש מאי יכולתה של החברה לעמוד בהתחייבויותיה החוזיות במקרה של החמרת המצב הביטחוני באזור.

23.1.3. שינוי חקיקה ותקינה

לשינויי חקיקה בארץ ובעולם, שעשויה להיות להן השפעה על התעשיות ביטחוניות (בתחום איכות הסביבה ועוד), עלולה להיות השפעה על תוצאותיה העסקיות של החברה.

23.1.4. השפעת יחסים פוליטיים בין מדינותיים על פעילות החברה בשווקים בינלאומיים

שינויים פוליטיים ו/או אי יציבות במדינות עימן מקיימת החברה קשרים עסקיים וכן שינויים ביחסים הפוליטיים בין ישראל לבין מדינות כאמור עלולים להפחית ו/או לבטל את פעילות המסחר בין החברה לבין אותן מדינות, ולפגוע בתוצאותיה העסקיות של החברה.

23.1.5. שינויים בשערי חליפין

החברה חשופה לסיכונים הנובעים משינויים בשערי חליפין, בעיקר בשער הדולר. לחברה הוצאות משמעותיות (בעיקר בגין כוח אדם) בשקלים, ואילו חלק נכבד מהכנסותיה הינן במט"ח. לפיכך, תוצאותיה העסקיות של החברה עלולות להיות מושפעות מתנודות בשערי החליפין. החברה פועלת לצמצום החשיפה באמצעות עסקאות הגנה פיננסיות. (ראה פרק 19 בדבר סיכונים השוק).

23.2. גורמי סיכון ענפיים

23.2.1. תלות גבוהה בתקציבי ביטחון

נתח עיקרי מפעילות החברה תלוי בתקציבי הביטחון של מדינת ישראל. שחיקה בתקציבי הביטחון או שינוי סדרי העדיפות הביטחוניים במדינת ישראל עלול לפגוע בביצוע התקשרויות ולפגוע בתוצאות הכספיות של החברה.

23.2.2. שרשרת אספקה ותלות בספקים

לחברה תלות תפעולית במספר ספקים יחידים ויצרני חומרים, רכיבים ומוצרים קריטיים, והיא מנהלת תכנית להפחתת הסיכון, אם בהכשרת ספקים נוספים ואם בשינויי תכן או הערכות במלאי. כמו כן, לביצועי הספקים בשת"פים, בהם החברה קבלן ראשי או קבלן משנה מהותי, עלולות להיות השלכות על רווחיות הפרויקטים.

בנוסף לכך, החברה חשופה להפסדים כספיים עקב עליית מחירי חומרי גלם ורכיבים, בשל עיכובים ואתגרים אחרים בשרשרת אספקה.

23.2.3. תחרות בתחומים ובשוקים בהם פועלת החברה

החברה פועלת בסביבה תחרותית חזקה וקשה, שבה הרבה מתחרים (בארץ ובעולם). בחלק מהמדינות יש תמיד העדפה למוצרים של התעשיות המקומיות. לעיתים העדפה זו מעוגנת בתקנות וחוקים מחייבים. פגיעה במעמדה התחרותי של החברה, ואי הצלחת החברה לשמר את מעמדה התחרותי בשוקים הרלוונטיים, עלולים להשפיע באופן מהותי לרעה על עסקי החברה, מצבה הפיננסי ותוצאות פעילותה.

23.2.4. חידושים טכנולוגיים

תחומי הפעילות בהם פועלת החברה מאופיינים בשינויים טכנולוגיים תכופים ומהירים, המתאפיינים בהופעת דורות חדשים של מוצרים או ביישום טכנולוגיות חדשניות במוצרי מתחרים, מדי מספר שנים. במסגרת פעילותה בסביבה תחרותית, נדרשת החברה לבצע מחקר ופיתוח תמידי, לשפר מערכות ומוצרים קיימים, ולפתח מערכות וטכנולוגיות חדשות, על מנת לעמוד בדרישות מתקדמות מצד לקוחות קיימים ולקוחות פוטנציאליים. הליכי המחקר והפיתוח הכרוכים בפיתוחים טכנולוגיים כאמור, דורשים משאבים רחבי היקף.

23.2.5. פגיעה בקניין הרוחני

נכסי הקניין הרוחני שבידי החברה חשופים לפגיעה מצד גורמים שונים, כגון הפרות הסכמים הנוגעים לשמירה על קניין רוחני, העתקת מוצרי החברה ופיתוחי החברה, ניצול מידע סודי של החברה על ידי צדדים שלישיים לא מורשים, ופיתוח בלתי תלוי של מוצרים זהים או דומים למוצרי החברה על ידי מתחרי החברה. כישלון החברה להגן על נכסי הקניין הרוחני שבידיה, עלול להשפיע לרעה על עסקיה.

23.2.6. התחייבות לביצוע רכש גומלין

במסגרת התקשרויותיה של החברה עם לקוחותיה נדרשת החברה לקחת על עצמה, בחלק מהמקרים, התחייבויות לביצוע רכש גומלין (Offset) במדינת הלקוח. היינו התחייבויות לרכישת מוצרים או שירותים, בסכומים מהותיים, על פני תקופה נקובה, מספקים במדינת הלקוח עבורו מבוצעת ההתקשרות. החברה נערכת באופן שוטף לעמידה במחויבויות אלה. עלויות וסיכונים ה"אופסט" נלקחים בחשבון במסגרת אומדן העלויות הרב-שנתי של הפרויקטים הרלוונטיים.

23.3. גורמי סיכון נוספים - תוכנית לניהול סיכונים

בהמשך לגורמי הסיכון המתוארים לעיל ולסיכונים השוק המתוארים בפרק 19 להלן יתוארו גורמי סיכון עיקריים נוספים כפי שמופו, זוהו ותועדפו במסגרת פעילות שבוצעה בחברה בנושא זיהוי, הערכה וניהול סיכונים. בשנת 2022 בוצע בחברה סקר סיכונים כולל בסיוע יועצים חיצוניים.

23.3.1. נזקי טבע - רעידת אדמה

החברה ממוקמת בצפון עמק זבולון בקרבת שבר יגור ובקרבת הים. אירוע של רעידת אדמה אשר עלול להיות מלווה בתרחיש של צונאמי (חדירה של גלי צונאמי כ-650 מ' מקו החוף) עלול לחשוף את רפאל לנזקים כספיים משמעותיים ולפגיעה בנפש. החברה נערכת לאירועים קיצוניים מסוג זה ע"י הקמת צוותי הצלה מקומיים בלתי תלויים (בגורמים חיצוניים), וקיום תרגילים שוטפים. החברה מקפידה לבנות עפ"י התקנים העדכניים בנדון וביצעה תהליך לבחינת עמידות המבנים.

23.3.2. מלחמה

עיקר הפעילות של רפאל במצב מלחמתי הינה לספק ולתמוך במערכות המשמשות את צה"ל בלחימה בהתאם לחזון רפאל "להיות נדבך משמעותי בביטחון מדינת ישראל".

מיקום מתקני רפאל ואופיים מעמיד אותם בפני סיכונים מלחמה העלולים לגרום לפגיעה בנפש וברכוש, כמו גם לפגיעה ביכולת החברה לעמוד בכל מחויבויותיה בזמן חירום. כמן כן, יש לציין כי במהלך מלחמת "חרבות ברזל" אנו מתואמים עם השותפים והלקוחות בחו"ל.

על מנת לצמצם הסיכונים הנ"ל רפאל נערכת להתמודדות עם מצבי חירום מלחמתיים בדרך של ניהול תוכנית BCP (Business Continuity Plan), המתעדכנת על בסיס שוטף, ומתורגלת מעת לעת בהתאם לתוכנית עבודה שנתית. בין היתר דאגה ודואגת רפאל באופן שוטף לאמצעי מיגון עבור כל עובדיה, ומקפידה על אחסון חומרים מסוכנים בכמות מינימלית במתקניה. קיימת תוכנית לצמצום ריכוזי עובדים בחדרי אוכל ובהסעות מרוכזות בשעת חירום וכן תוכנית לצמצום מלאי החומ"ס בשעת מלחמה. בנוסף רפאל מקיימת קשר שוטף מול אגף אמו"ן במשרד הביטחון לצורך קביעת המערכות שאותן נתחזק בזמן מלחמה וכדי שנוכל להיערך בהתאם.

משנת 2020 רפאל מוסמכת לתקן ישראלי 24001 - מערכת ניהול חוסן תפקודי של הארגון.

מטרת ההסמכה לתקן הינה לספק לרפאל רכיבים של מערכת ניהול מובנית ואפקטיבית, הניתנת לשילוב יחד עם דרישות ניהול אחרות על מנת לסייע לחברה להשיג את מטרותיה גם לאחר התממשות אחד מהסיכונים הארגוניים.

במסגרת זו בוצעו פעילויות רבות כדוגמת הכנת מדיניות רפאל לניהול החוסן הארגוני, עדכון וכתובה של נהלים ומסמכי עבודה ישימים, הדרכות לבעלי תפקיד ומיסוד שיטות הפעלה.

23.3.3. בטיחות

23.3.3.1. נפצים

החברה חשופה לפגיעה בנפש/רכוש/סביבה כתוצאה מאירוע פיצוץ (במהלך פיתוח, ייצור, ניסויים, שינוע, אחסון וכו'). החברה פועלת לצמצום החשיפה בין השאר ע"י עמידה בחוקים ובתקנות הובלה, עבודה ואחסון נפצים, הקמת תשתיות ייעודיות לעבודה ואחסון נפצים, הגבלת תכולת וסוג הנפצים במבנים בהתאם למרחקי ההפרדה שלהם מאתרים סביבתם, הערכות סיכונים ופעולות מתקנות, קיום מבדקים פנימיים וחיצוניים, ביצוע הדרכות והרשאות לעובדים בנפצים, שדרוג תהליכי העבודה והפעלת מערכות שמוסרות מידע מעודכן לגבי תכולה וסוג הנפצים במבנים החמים, הפעלת מערכת ניטור קבועה המתריעה על אירוע בטיחותי, הכשרת צוות אחזקה ייעודי לטיפול במכונות ומכשור בחדרי עבודה עם נפצים וניהול אחזקה מונעת עיתית למכונות אלו, תרגול קבוע של מערך ההצלה ורכישת ביטוחים מתאימים.

23.3.3.2. חומרים מסוכנים

החברה חשופה לפגיעה בנפש/רכוש/סביבה כתוצאה מאירוע פיצוץ חומרים מסוכנים (להלן "חומ"ס"). החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י עמידה בחוקים ובתקנות, הקמת תשתיות ייעודיות (מאצרות) לאחסון ולעבודה עם חומ"ס, צמצום כמות החומרים המסוכנים בחצר החברה, מיקום האתרים המכילים חומ"ס בהתאם לתקנות מרחקי הפרדה, ביצוע הערכות סיכונים ופעולות מתקנות, קיום מבדקים פנימיים וחיצוניים שבהם גם מנטרים רמות זיהום לסביבה, שדרוג שוטף של תהליכי העבודה ומערכות המידע לגבי כל מוקד עבודה שבו יש פעילות עם חומ"ס, תרגול קבוע של מערך ההצלה ורכישת ביטוחים מתאימים.

23.3.4. תקלות ואירועים משביתים

החברה חשופה לתקלות ואירועים משמעותיים משביתים באחד מאתרי או מתקני רפאל (כגון: תקלה בתשתיות תעשייתיות, בתשתיות מחשוב ובמתקנים/מכונות קריטיות, אירוע שריפה, אירוע פח"ע/אבטחה פיסית וכו'). כתוצאה מכך, תיתכן פגיעה בעובדים ובאוכלוסייה, ונזק לרכוש ולסביבה העלולים לחשוף את החברה לסיכונים אסטרטגיים, תפעוליים, כספיים ולסיכונים מוניטין.

החברה פועלת לצמצום החשיפה ע"י הצבת אמצעי גילוי ואבטחה פיזיים, ביצוע סקרים לזיהוי גורמי סיכון וביקורות תקופתיות, ביצוע אחזקה מונעת בתוכנית תקופתית מבוקרת, קיום הכשרות והדרכות והעמקת הידע והמקצוענות, שימור ותחזוקה של מערך הצלה, הכנה ותרגול של תוכניות התאוששות, והטמעת שיפורים ושדרוגים לסגירת פערים שזוהו.

23.3.5. ניהול משאבי אנוש

23.3.5.1. גיוס ושימור כוח אדם

החברה מתחרה בסביבה בה קיימת תחרות רבה על משאבי אנוש המצטיינים ומנגד קיימים בחברה הסכמים קיבוציים וקביעות גם לעובדים לא מצטיינים. בנוסף לכך, החברה מתמודדת עם הצורך בשימור ידע לאור תחלופה מוגברת של עובדים בעלי ידע נרחב וייחודי.

סביבה זו, המתוארת לעיל, עלולה לחשוף החברה לאי יכולת מספקת לאיוש בעלי תפקידים קריטיים ולפגיעה ביעילות ואפקטיביות של תהליכים תפעוליים ועסקיים. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י שימור ידע ארגוני ברמה נאותה, הקפדה על גיוס איכותי ומהלכים מתמשכים לשמירה על שכר תחרותי, על סמכויות ניהוליות ועל תכנון קריירה.

23.3.5.2. ניהול ההון האנושי ויחסי עבודה

החברה חשופה לחריגה בעלויות שכר ובסמכויות ניהוליות אשר תפגע ברווחיות הארגון לטווח קצר וארוך. החברה פועלת לצמצום החשיפה בין השאר ע"י שמירה מתמדת על הסכמים סבירים, תוך הקפדה על עקרון אי איבוד סמכויות ניהוליות, וגמישות בחלק מעלויות השכר כגון תגמולים וחלוקת רווחים. החברה בתהליך חתימה על הסכמי שכר עם כל הוועדים בחברה. הסכמים אילו הינם בעלי השפעה גבוהה על עתיד החברה.

23.3.6. רגולציה אסטרטגית/שיוקית

23.3.6.1. שימוש בידע וברכיבים מפותחים

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא שימוש ברכיבים ובמידע מפותח הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים וכספיים משמעותיים לחברה. החברה פועלת בנושא, בין השאר, ע"י מערך ייעודי בנושא ציות רכש ו תהליכי עבודה ממוחשבים המונעים שימוש לא נאות.

23.3.6.2. מניעת שחיתות מול עובדי ציבור זרים

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא מניעת שחיתות אצל עובדי ציבור זרים הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים וכספיים מפלייליים משמעותיים לחברה. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מינוי קצין ציות, ביצוע סקר סיכונים, כתיבת נהלים ברורים בעניין, הדרכת עובדים ושותפים עסקיים, ובדיקות נאותות קפדניות לשותפים עסקיים.

משנת 2019 מוסמכת רפאל לתקן בין לאומי ISO 37001 בתחום מערך מניעת שוחד ושחיתות. ההסמכה לתקן מחודשת על בסיס שנתי.

23.3.6.3. רישיונות שיווק ויצוא

עמידה בדרישות רגולטוריות קפדניות בנושא רישיונות שיווק הינה חיונית למניעת סיכונים אסטרטגיים, שיווקיים וכספיים מפלייליים משמעותיים לחברה. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר ע"י מינוי קצין ציות, כתיבת נהלים ברורים בעניין, מחשוב תהליכי עבודה וביקורות פנימיות.

23.3.7. סיכונים פיננסיים

23.3.7.1. הונאות ומעילות

בחברה הוטמע קוד אתי המחייב את העובדים לפעול לפיו, כמו כן דוחות הביקורת של המבקר כוללים אינהרנטית היבטים היכולים לאפשר אירועי מעילה והונאה. בנוסף בוצע בחברה סקר מקיף למניעת הונאות ומעילות, שכלל תרחישים מהותיים, והגדיר את צעדי המניעה והפעילויות לחיזוק המענה הקיים.

23.3.7.2. ניהול ערבויות לקוחות

אי ניהול ערבויות מול מחזיקי עניין בהתאם לצרכים העסקיים, לרבות אי בחינת תוקף הערבויות, עלול לחשוף את החברה לנזקים כספיים. החברה פועלת לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מקצוענות פנימית, מחשוב התהליך וביצוע בקורות שוטפות במסגרת מערכת המידע הארגונית.

23.3.7.3. תזרים המזומנים

כשל בתהליך ניהול תזרים המזומנים עלול לגרום למצב בו לחברה לא יהיו מקורות כספיים נזילים לביצוע תשלומים שוטפים. החברה פועלת למניעת הכשל ע"י ניהול תזרים מזומנים שוטף, פיזור הסיכון בתקבולים בפיזור רב של לקוחות, בצפי ברור של ההוצאות ובניהול של מנגנון הלוואות מיידיות מהמערכת הבנקאית.

23.3.8. רגולציות תפעוליות - עמידה בדרישות נותני האישור ברישיון העסק

ע"מ לעמוד בדרישות רישיון עסק, על רפאל לקיים את כל החוקים, התקנות והדרישות של נותני האישור, ביניהם: משרד הגנת הסביבה, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד הביטחון, משרד התחבורה, משטרת ישראל, פיקוד העורף וכיבוי אש. אי עמידה בדרישות, מסכנת את רישיון העסק ועלולה לגרום לתביעות כנגד רפאל. על מנת לצמצם הסיכונים הנ"ל, מקפידה רפאל על ניהול הדרישות, על עמידה בהם ועל תיקון ליקויים הנובעים מביקורות של הרשויות, עפ"י תוכנית מוגדרת ומוסכמת מראש. לצורך כך, מינתה רפאל אחראי לנושא ברמת סמנכ"ל, ומקצה את המשאבים הדרושים לצורכי הטיפול הנדרש.

23.3.9. מידע והגנת סייבר

אי התמודדות נאותה עם סיכוני סייבר (ובכלל זה שיבוש תהליכי ייצור ופיתוח דרך פגיעה בתשתיות תעשייתיות ובתשתיות מחשוב ובמתקנים/מכונות קריטיות, כשל בהגנה וניטור רשתות, תשתיות ומע"י מידע) עלולה לחשוף החברה לסיכונים אסטרטגיים, תפעוליים, כספיים ולסיכונים מוניטין. החברה פועלת באופן שוטף לצמצום החשיפה, בין השאר, ע"י מקצוענות פנימית, סיוע ביועצים חיצוניים וחוות דעת, הדרכות והסכמות עובדים בנושא והטמעת אמצעים טכנולוגיים מתקדמים. כמו-כן החברה מפעילה חמ"ל הנותן מענה מסביב לשעון לאירועי סייבר.

24. סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם

24.1 כללי

- לרפאל מדיניות ברורה בנושא ניהול הגנת הסביבה ופתוח בר קיימא. המדיניות קובעת בין היתר את מחויבותה של רפאל להקמה ותחזוקה של מערכת ניהול סביבתית מתוך הכרה בחשיבות הנושא לרפאל, ללקוחותיה ולקהילה.
- המדיניות מאושרת ע"י הנהלת רפאל והדירקטוריון, ומוטמעת בקרב עובדי רפאל באמצעות נהלים, אתרים ברשת האינטרנט הפנימית, פרסומים והדרכות להגברת מודעות העובדים לנושא.
- מדיניות רפאל בנושא מופיעה גם בשפה האנגלית באתר הרשמי של רפאל, כחלק ממחויבותנו לשקיפות סביבתית.
- חברת רפאל מנהלת תהליכים רבים במסגרת מערכת ניהול האחריות התאגידית- סביבתית.
- החברה מדווחת במסגרת "דירוג מעלה" אחת לשנה. בשנת 2023 זכתה רפאל בדירוג פליטינה פלוס הנובע כתוצאה מקבלת ציון גבוה בפרק הסביבה בדירוג מעלה.
- רפאל שומרת על ציון גבוה מדי שנה.
- החברה מפרסמת דו"ח אחריות תאגידית אחת לתקופה, הדו"ח מפורסם על פי מדדי GRI, שיטת דיווח בין לאומית ודו"ח זה מבוקר על ידי רואי החשבון.
- בשנת 2018 הוסמכה רפאל לתקן הבינלאומי המעודכן ISO 14001 : 2015 - ניהול איכות הסביבה בארגון. בשנת 2023 חודש התקן לכל מכוני רפאל, לאחר ביצוע מבדקים ע"י מכון התקנים. התקן כולל התייחסות לנושא בעלי זיקה, דיווחים להנהלה, מדיניות, נהלים, ניתוח שיפורים וכדומה. ההסמכה כללה עבודת מטה רבה, הכנת נהלים ייעודיים, מסמכים ישימים נערכו הדרכות ומבדקי מערכת. רפאל מקפידה על שיפור מתמיד בנושא תוך הצבת יעדים סביבתיים חדשים ועמידה בהם.
- הפעילות הסביבתית נסקרת תקופתית בהתאמה לדרישות התקן ועמידה בדרישות כל דין.
- החברה מבצעת ניטור סביבתי הכולל פליטות לאוויר, שפכים, קולחין וקרקע, ומקפידה לעמוד בדרישות הסף הקבועות בחוקים ובתקנות.
- לכל מכוני רפאל רישיון עסק בר תוקף. עמידה בדרישות הגנת הסביבה הם תנאי הכרחי לקבלת רישיון עסק והיתר רעלים.
- ביצועי הסביבה של רפאל נבדקים באופן שוטף ע"י האגף לרישוי מפעלים ביטחוניים במשרד הפנים בשיתוף עם נציגי המשרד להגנת הסביבה, משרד הבריאות, משרד הכלכלה ופיקוד העורף.
- החברה מקפידה על צריכה אחראית של חומרים מסוכנים תוך דגש על אחסון מלאים הנדרשים לפעילויות השוטפות בלבד. כל אחסון חומרים מסוכנים נעשה בהתאם להנחיות היתר הרעלים ועמידה בכמויות המותרות. ניהול חומ"ס מבוצע באמצעות מערכת ERP.
- בכל שנה נעשה ניתוח לחומרים המאוחסנים והכמויות לקראת חידוש היתר הרעלים ועדכוני הכמויות בהתאם לצורך. אחסון חומרים מסוכנים מבוצע בתנאים מבוקרים למניעת דליפות ונזק סביבתי כתוצאה מאירוע בלתי צפוי. במקביל לשימוש בחומרים מסוכנים נעשית עבודה למציאת חומרים חליפיים ידידותיים לסביבה ובעלי אופי "ירוק". בשנת 2018-2019 בוצעה פעילות נרחבת לצמצום כמויות חומ"ס ברפאל. כחלק מהפעולות שנעשות, פונו חומרים שאינם בשימוש, נעשתה בדיקה על אפשרויות צמצום מלאים ובדיקה לביצוע רכש מרוכז. כחלק מניהול צריכת חומרים מסוכנים נעשה בשנת 2017 סקר לבחינת מרחקי הפרדה לרצפטורים ציבוריים. תוצאות הסקר הובילו לביצוע פעולות בפועל לצמצום טווחי הסיכון ע"י אמצעים פסיכיים בלבד להקטנת ההשפעה במקרה של אירוע חומ"ס. כל הפעולות הנדרשות בוצעו והסתיימו במהלך שנת 2020.
- בשנת 2018 הוקמה תשתית לטיפול בפליטות אוויר במבנה ייצור. התשתית הפחיתה את פליטות החומרים מהמבנה ב-98% ביחס לשנים שעברו.

- בשנת 2019 הוקמה מכונה חדשה לביצוע תהליכים בצורה סגורה וללא פליטות לאוויר ולסביבה. החומר בו נעשה שימוש יחליף חומר רעיל שאיננו ידידותי לאדם ולסביבה. במהלך שנת 2020 בוטל המתקן הקודם והעבודה נעשת באמצעות המכונה החדשה בלבד. צמצום פליטות של 100% מהחומר.
- בשנת 2020 נעשה מעבר לאופי עבודה שונה, כך שנחסכה בדיקה הגוררת שימוש בחומר שהינו רעיל ולא ידידותי לסביבה. שינוי שיטות העבודה הביא לצמצום של 100% בפליטות חומר זה לסביבה, והקטנת כמויות החומ"ס המאוחסנות של חומר זה.
- בשנת 2023 הוחלף חומר רעיל שאיננו ידידותי לאדם ולסביבה בחומר בעל פוטנציאל השפעה נמוך באופן משמעותי. השינוי הנ"ל הוביל להפחתת הסיכון לעובד וכן לצמצום של 96% בפליטות לאוויר.
- בחברה קיים מערך הצלה המורכב ממשל"ט, מיחידת הבטיחות המרכזית, מחלקת כיבוי אש, מרפאה וביטחון. בנוסף, במקרה חירום מופעלים כלל גורמי ההנדסה והתשתיות כדוגמת חשמל, מים ומבנים. המערך מצויד באמצעים הנדרשים לטיפול באירועים סביבתיים ומקיים שגרת אימונים, תרגילים וכוונות למתן מענה לתקריות בעלות אופי סביבתי.

24.2. תוכנית סביבתית

לחברה נקבעה אסטרטגיה בנושא הגנה על הסביבה ופיתוח בר קיימא. האסטרטגיה הוצגה ואושרה ע"י הנהלת רפאל ודירקטוריון החברה.

האסטרטגיה כוללת השקעה מתמדת בהגנה על הסביבה ובעקרונות פיתוח בר קיימא, ויצירת תדמית ירוקה לרפאל, בדומה לארגוני הייטק מובילים בעולם. זאת למרות סוגי הפעילויות שיש בהם פוטנציאל היזק לסביבה, ומתוך הכרה בערך ובחשיבות של איכות הסביבה לבעלי עניין: עובדים, שכנים, רשויות, לקוחות וספקים.

עקרונות הגנת הסביבה ופיתוח בר קיימא ברפאל כוללים:

- עמידה בדרישות כל דין (חוקים, תקנות, תנאים ברישיון העסק).
- בניית מערכת ניהול סביבתי הכוללת:
- עמידה בדרישות תקן ISO 14001, קביעת מדיניות ניהול סביבתי והצגתה לרשויות, לעובדים, ללקוחות החברה ולקהילה.
- מדידה והערכה מתמדת של הביצועים הסביבתיים.
- קביעת מטרות לשיפורים ע"י ההנהלה.
- טיפול בתהליכים בעלי פוטנציאל היזק סביבתי גם אם לא מחויבים בחוק: ביצוע בחינת החלפה של חומרי גלם בעלי פוטנציאל היזק סביבתי גבוה בחומרי גלם בעלי פוטנציאל היזק סביבתי קטן יותר, ביצוע חישובים וניטורים לפליטות אפשריות לסביבה, ביצוע הערכות סיכונים, עריכת תסקירי השפעה על הסביבה, הפחתה במקור של פסולת מסוכנת.
- הגנה על משאבי הטבע – המשך בינוי ופיתוח רפאל תוך התחשבות במשאבי הטבע הקיימים ומניעת פגיעה עתידית.
- מעורבות ציבור העובדים והמשך פיתוח תקשורת סביבתית (העמקת הקשר עם בעלי עניין: רשויות מקומיות, עמותות סביבתיות, גופים ירוקים).
- למידה מתמדת, לרבות מארגונים אחרים.

נושאים נוספים עליהם שוקדת החברה:

- פתרון קבוע להשמדה של עודפי חומרים אנרגטיים באמצעות חברה חיצונית שתקלוט את העודפים ותשתמש בהם כחומר גלם לפעילותה.
- אנרגיה:
 - צמצום צריכת אנרגיה ושימוש באנרגיה חליפית.
 - עדכון התוכנית הרב שנתית להמשך צמצום צריכת האנרגיה.
- עריכת "מדרך פחמני" (חישובי פליטות גזי חממה) מקיף לפעילויות רפאל.
- במהלך בניית מבנים חדשים, נלקחים בחשבון שיקולי השפעות על הסביבה בכלל המדיות: חומרים מסוכנים, פסולות, אוויר, קרקע ושפכים וכן חסכון באנרגיה ואלמנטים של "בניה ירוקה".
- בשנים 2019-2021 בוצע פרויקט צמצום זיהום אור, כהמשך לבחינה שנעשתה בשנים 2018-2019 על השפעת התאורה על בעלי החיים-"אור מזיק". הפרויקט כלל החלפת גופי תאורה לגופים הצורכים פחות אנרגיה ומאירים בצורה נקודתית למניעת פיזור אור ככל הניתן.
- ביולי 2023 התקבל "היתר פליטה" חדש מהמשרד להגנת הסביבה לשנים 2023-2023. ההיתר כולל דרישות לתחזוקה שוטפת של מתקני טיפול באוויר, לכתיבת נהלים בנושאי אחזקה של מתקני טיפול באוויר, לבחינת צמצום פליטות בלתי מוקדיות לאוויר ועוד.
- קיימות תוכניות להשקעות בנושאי תשתיות וצמצום פליטות חומרים מארובות.
- הוגש למשרד להגנת הסביבה דיווח מרכז כנדרש בתקנות מרשם פליטות לסביבה.
- הוקם אתר חדש לאחסון ביניים של פסולת כללית (נייר, קרטון, עץ וכדומה) טרם העברה לטיפול באתרים מורשים.
- בשנת 2022 הוקם אתר חדש לאחסון ביניים של פסולת חומ"ס לפני פינוי. האתר עומד בכל הדרישות של המשרד להגנת הסביבה.
- רפאל עברה לרכש חשמל מוזל ("ניקי") המופק מגז טבעי מתחנת כוח פרטית. תחילת ההתקשרות מרבעון ראשון 2015.
- רפאל נערכת להקמת תחנת כח שתפעל באמצעות גז טבעי, וכן ולהתקנת מערכות פוטו-וולטאיות נוספות לייצור חשמל עצמי.
- בעקבות דרישות המשרד להגנת הסביבה ורשות המים החלו ביישום והתקנות בארות ניטור למי תהום וביצוע דיגומי קרקע. במהלך 2017 הסתיים ביצוע כל הדיגומים הנדרשים והחלו בניית התוצאות שהתקבלו עד כה. בשנת 2019 התחיל תהליך לשיקום קרקע במכון דוד והקמה מערכת ראשונה לטיפול מקומי בשיטת Bio-Venting. במהלך שנת 2020 בוצעו דיגומים נוספים למי תהום בהתאם לדרישות רשות המים ונעשו פעולות נוספות לשיקום מספר אתרים בהתאם לדרישות המשרד להגנת הסביבה וללוחות הזמנים. בשנת 2021 החלה תוכנית שיקום קרקע ומי תהום בהתאם להנחיות המשרד להגנת הסביבה ורשות המים. התוכנית מבוצעת בהתאם ללוחות זמנים מאושרים ועל פי הנחיות הרגולציה.

24.3. סיכונים סביבתיים

במסגרת הערכת הסיכונים הכוללת בוצעה גם הערכת סיכונים סביבתיים ברפאל. לעניין סיכונים העלולים להשפיע על פעילות החברה ראה סעיף 23.3 לעיל.

24.4. פגיעה בסביבה

במהלך 2023, לא היו אירועים אשר גרמו לפגיעה סביבתית ברפאל. לא היו כל תהליכים משפטיים כנגד החברה בנושא הגנת הסביבה. מתקיים פיקוח הדוק בנושא מטעם משרדי הממשלה ואנו מקפידים על עמידה בדרישותיהם השוטפות.

24.5. עלויות סביבתיות

השקעות סביבתיות עיקריות במהלך חמש השנים האחרונות:

- כ-8 מ"ח בתכנון והקמת מערכות לטיפול בפליטות לאוויר.
- כ-7 מ"ח בגין חקירה ושיקום קרקע מי תהום.
- דירקטוריון רפאל אישר השקעה רב שנתית של כ-40 מ"ח לצורך ביצוע תוכנית התייעלות אנרגטית שעיקרה החלפת מערכות מיזוג אויר מרכזיות ישנות, במערכות חדשות, בהם יעילות אנרגטית גבוהה, והחלפת גופי תאורה לגופים יעילים וחסכוניים.

השקעות שוטפות מבוצעות בנושאים כגון מחזור פסולות, המרה לחומרים ירוקים, הדרכה, תרגול מערך ההצלה והעובדים ועוד.

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

דוח הדירקטוריון לבעלי המניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

1. הסברי הדירקטוריון על מצב ענייני החברה בתקופת הדיווח

1.1 כללי

1.1.1 חלוקת דיבידנד:

ביום 26 במאי 2022 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בסכום 206.1 מ"ש. הדיבידנד הינו בגין רווחי השנים 2019-2021, ובהתאם לסיכום עם רשות החברות הממשלתיות. ביום 30 במאי 2023 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד מיוחד בסכום 26.3 מ"ש בגין רווחי שנת 2022.

1.1.2 קבלת הזמנות וצבר הזמנות:

במהלך שנת 2023 קיבלה הקבוצה כ- 29,864 מ"ש הזמנות, לעומת כ- 16,104 מ"ש בשנה המקבילה אשתקד. צבר ההזמנות של הקבוצה הגיע בסוף השנה לכ- 52,416 מ"ש (מתוכם כ- 56% מהצבר הינו לייצוא), לעומת צבר סגירה של כ- 35,636 מ"ש (מתוכם כ- 51% לייצוא) נכון ליום 31 בדצמבר 2022. צבר הסגירה ליום 31 בדצמבר 2023 כולל השפעה בגין עלייה נטו בשערי החליפין ומדדים בתקופה של כ- 615 מ"ש.

1.1.3 איחוד דוחות כספיים

- החל מיום 1 באפריל 2021, בעקבות חתימה על עדכון ההסכם עם בעלי המניות של חברת אירונאוטיקס המקנה לחברה שליטה, אוחדו דוחותיה הכספיים של אירונאוטיקס בדוחות הכספיים של החברה. כמו כן, בשל השגת השליטה באירונאוטיקס, החל מאותו מועד, אוחדו דוחותיה הכספיים של חברת קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ. החברה מחזיקה ב-50% ממניותיה של חברת קונטרופ וחברת אירונאוטיקס מחזיקה ב-50% מהמניות הנותרות. באוגוסט 2023, בעקבות מימוש האופציה ע"י השותף בחברת אירונאוטיקס, רכשה רפאל 50% מהמניות של חברת אירונאוטיקס, שהיו בידי השותף. ואירונאוטיקס הפכה לחברה בת ממשלתית בבעלות מלאה של חברת רפאל. כמו כן, מאותו מועד הפכה גם קונטרופ לחברה בת ממשלתית (ראה סעיף 1.1.4.3).

רכישת חברת PVP -

בשנת 2022 רכשה הקבוצה את מלוא מניות חברת PVP Advanced EO Systems (להלן: "PVP") חברה פרטית הממוקמת בקליפורניה ועוסקת בייצור ואינטגרציה של מוצרים אלקטרו-אופטיים. העסקה בוצעה באמצעות חברת RUSA, חברה בת בבעלות מלאה. דוחותיה הכספיים של חברת PVP מאוחדים בדוחותיה של רפאל החל מ 1 ביוני 2022. בשנת 2023 הקבוצה העריכה את סכום התמורה המותנית הצפוי להיות משולם לבעלי המניות הקודמים של חברת PVP בהתאם למתחייב מחוזי רכישת המניות של חברות אלו. עדכון התמורה המותנית בסך כ- 10 מיליון ש"ח נרשם לסעיף הוצאות אחרות. לפרטים נוספים ראה ביאור 10ד(3) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

• רכישת PEARSON

בשנת 2022 רכשה הקבוצה את מלוא מניותיה של קבוצת PEARSON (להלן "פירסון") באנגליה, קבוצה אשר מתמחה בפתרונות הנדסת סער, ואשר צפויה לאפשר לרפאל גישה למכרזים של משרד הביטחון הבריטי, כמו גם להוות מרכז ייצור עבור רפאל בבריטניה. העסקה בוצעה באמצעות חברת ERAS BV, חברה בת בבעלות מלאה. דוחותיה הכספיים של פירסון מאוחדים בדוחותיה של רפאל החל מ-30 בספטמבר 2022. בעקבות שיפור בתוצאות הכספיות של פירסון, עידכנה הקבוצה בשנת 2023 את ההתחייבות לתמורה מותנית בסך כ-40 מיליון ש"ח. עדכון התמורה המותנית נרשם לסעיף הוצאות אחרות. לפרטים נוספים ראה ביאור 10ד(4) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

1.1.4. אירועים מהותיים בתקופת הדוח ואחריו

1.1.4.1 השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

בעקבות המתקפות הקשות על מדינת ישראל ב-7 באוקטובר 2023, הוכרזה מלחמת "חרבות ברזל" (להלן: "המלחמה"). המלחמה נמשכת גם במועד אישור הדוחות הכספיים. למלחמה השפעה על פעילות החברה בהיבטים השונים:

עם פרוץ הלחימה החברה התארגנה במהירות לתת מענה בתוכנית עבודה מותאמת למציאות ולאתגרים שלפתחנו בטווח הקצר והארוך, ובמרכזה האצת האספקות והטמעת המערכות של רפאל לצה"ל, במקביל לשמירה על רציפות הפעולה של רפאל מול לקוחותיה בחו"ל. בתוך כך, הואצו פעילויות לאספקת מערכות שתומכות במאמץ המלחמתי, ובכלל זה אושרו עבודה במשמרות ובסופי שבוע והקדמות רכש. בנוסף, החלה התארגנות בהיבטי רכש, לוגיסטיקה וכוח אדם להזמנות בשנים הבאות.

חלק מעובדי החברה גויסו בצו 8. עובדי רפאל נרתמים באופן מלא לעשייה בחברה, בהתאם לצרכים. הותאמו נהלי העבודה והכלים על מנת לוודא רציפות תפקודית. בין היתר, אושרו נהלי עבודה ושכר בחירום.

ניתן מענה לצרכים השונים של העובדים, כולל טיפול במגויסים, קשר שוטף עם בני המשפחות, פתרונות לילדים, מפגשי חוסן לעובדים, ניהול תקשורת פנים ארגונית ומתן כלים ניהוליים לניהול שגרה לצד לחימה. במקביל נשמר קשר שוטף מול לקוחות החברה בחו"ל.

בהיבט המימוני והפיננסי - דירקטוריון רפאל הנחה את ההנהלה לחזק את נזילות החברה, בשל הצורך להבטיח מימון מספק לפעילות רציפה של רפאל.

צעדים מרכזיים שננקטו:

- גיוון מקורות האשראי באמצעות השלמת גיוס מתוכנן של ניירות ערך מסחריים בסכום של 500 מיליון ש"ח (הנפקה שקלית, בדירוג קצר של 1+ilA ע"י S&P מעלות, בוצעה באוקטובר 2023).
- הגדלת קווי אשראי מובטחים (לפחות 1 מיליארד ש"ח).
- שמירה על יתרות מזומן גבוהות בעת הזו (לפחות 1 מיליארד ש"ח) ושמירה על קווי אשראי מאושרים ולא מנוצלים בהיקף משמעותי.

1.1.4.2 מינוי מנכ"ל חדש לחברה

לאחר תאריך הדוחות הכספיים, סיים יואב הר-אבן את תפקידו כמנכ"ל החברה. בינואר 2024 מונה יואב תורג'מן לתפקיד המנכ"ל.

1.1.4.3 מימוש אופציה על ידי שותף בחברת אירונאוטיקס

ביום 28 בפברואר 2023 הודיעה חברת סטולרו איירון, השותפה של רפאל באירונאוטיקס, על כוונתה לממש את האופציה למכירת מניותיה באירונאוטיקס לרפאל בתאריך 31 באוגוסט 2023. חברת סטולרו איירון החזיקה עד למועד זה בזכויות של 50% ממניות אירונאוטיקס. החברה וחברת סטולרו איירון מינו מעריך שווי חיצוני להערכת השווי החדש של חברת אירונאוטיקס.

ביום 17 באוגוסט 2023, לאחר פרסום תוצאות הערכת השווי על ידי מעריך השווי החיצוני שהוסכם בין הצדדים, קיבלה החברה מכתב מחברת סטולרו איירון, בנוגע לאי הסכמתה עם תוצאות הערכת

השווי בעניין תמורת המימוש ושווי המקרקעין ("הערכת השווי"), ובקשתה למנות בורר מוסכם שיכריע לגבי מחלוקת זו.

החברה הודיעה ביום 22 באוגוסט 2023 לסטולרו איירון כי הינה דוחה את הטענות לפגמים כלשהם שנפלו בהערכת השווי, וכי למרות שהינה סבורה כי אין כל מחלוקת המצריכה בוררות, תסכים למינוי בורר בהתאם למנגנון הקבוע בהסכם הבעלים שנחתם בין הצדדים, תוך השלמת עסקת העברת המניות והעברת התמורה הצפויה שאינה שנויה במחלוקת בסך כ-487 מיליון ש"ח (כולל עלות המימון עד מועד התשלום). לדעת הנהלת החברה, בהסתמך על יועציה המשפטית, אין צורך בהתאמת הדוחות הכספיים בנושא.

ביום 31 באוגוסט 2023, רפאל העבירה לחברת סטולרו איירון סך של כ-487 מיליון ש"ח בתמורה ל 50% מניות אירונאוטיקס. חברת סטולרו איירון פרעה את יתרת ההלוואה שנטלה מהבנק, והעברות שניתנה על ידי רפאל נסגרה. למועד הדוח מחזיקה רפאל במלוא מניותיה של אירונאוטיקס. החל מחודש ספטמבר 2023 אירונאוטיקס הפכה לחברה בת ממשלתית. ראה גם האמור בביאור 10ד(1) בדוחות הכספיים.

1.1.4.4 הפרשה לירידת ערך והסכם בחברה מוחזקת

בהמשך לאמור בביאור 10ד(25) בדוחות הכספיים אודות חברת SightX, ועל רקע מצבה הכלכלי, נחתם בפברואר 2024 הסכם למכירת נכסי SightX לרפאל. ההסכם ייכנס לתוקף בכפוף למילוי תנאים מתלים מסוימים, לרבות קבלת אישורים רגולטוריים נדרשים. יתרת ההשקעה בחברה זו עומדת בערכי מימוש. רפאל ביצעה הפרשה בנושא.

1.1.4.5 כניסת משקיעים בחברת מיקרוקון ויז' בע"מ (חברה מוחזקת של חברת קונטרופ)

בהמשך לבאור 10ד(2) לדוחות הכספיים השנתיים, בתאריך 16 בינואר 2023, התקשרה חברת קונטרופ עם משקיעים חיצוניים בהסכם רכישת מניות, במסגרתו הקצתה חברת מיקרוקון ויז' בע"מ (להלן "מיקרוקון") - חברה מאוחדת בבעלות מלאה של קונטרופ עד לחתימת ההסכם, למשקיעים, מניות בתמורה לסך של כ-7 מיליון דולר (כ-24 מיליון ש"ח) לפי שווי של כ-20 מיליון דולר (כ-70 מיליון ש"ח), לפני הכסף. לאחר מועד העסקה ולמועד הדיווח, שיעור האחזקה של קונטרופ בחברת מיקרוקון – 72%. בהנחת דילול מלא, שיעור האחזקה של קונטרופ בחברת מיקרוקון כ 67%.

1.1.4.6 אשראי מתאגידים בנקאיים בחברה מאוחדת (חברת אירונאוטיקס)

בהמשך לבאור 21ב(3) לדוחות הכספיים השנתיים, במהלך שנת 2023 חתמה חברת אירונאוטיקס עם שני בנקים, על מסמך התניות פיננסיות מעודכן שיחול על דוחותיה המאוחדים. נכון למועד הדיווח עמדה אירונאוטיקס בהתניות המעודכנות. מול בנק אחד, טרם חתמה אירונאוטיקס על הסכם התניות מעודכן, ובשל אי עמידתה בהתניות המקוריות ליום הדוח, התקבל מהבנק כתב וויתור.

1.1.4.7 התחייבויות תלויות

1. בהמשך לבאור 21א(1) לדוחות הכספיים השנתיים, בנושא דרישת היטלים מרשות מוניציפלית, התקיים דיון בבית המשפט שבמסגרתו הוצע לצדדים לקיים גישור. רפאל הודיעה לבית המשפט כי לאור הפערים בין הצדדים וחוסר הסבירות הקיצונית של דרישות הרשות המוניציפלית, הליך כזה אינו מתאים. בשלב זה היועצים המשפטיים אינם יכולים להעריך את סיכויי התביעה.
2. בהמשך לבאור 21א(1) לדוחות הכספיים השנתיים, בנוגע להליך בקשה לתובענה ייצוגית בחברה מאוחדת, בשלב זה על פי חוות דעתם של היועצים המשפטיים אין יכולת להעריך את תוצאותיה והשפעותיה של התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית.
3. בהמשך לבאור 21א(2) לדוחות הכספיים השנתיים, ביום 25 ביולי 2023, לבקשת הפרקליטות, ביטל בית המשפט את כתב האישום כנגד החברה המאוחדת ו-3 נושאי המשרה לשעבר, והורה על סגירת התיק. יובהר כי צו איסור הפרסום נותר על כנו. בעקבות כך ביטלה החברה המאוחדת את ההפרשה בסך 3.6 מיליון דולר בגין אירוע זה בדוחותיה הכספיים. לאחר תאריך הדוחות הכספיים, ביום 31 בינואר 2024, קיבלה החברה המאוחדת מכתב מאגף

הפיקוח על הייצוא הביטחוני במשרד הביטחון, אשר ציין כי הם מודעים לסיום ההליכים בבית המשפט, ושבכוונתם לבחון את האפשרות לנקוט אמצעים מינהליים כנגד החברה המאוחדת מכוח חוק הפיקוח על הייצוא הביטחוני, וכי בכונתם לזמן את החברה לשימוע, ככל שהליך כאמור ייפתח.

1.1.4.8 הסכם בקשר למקרקעין באתר הגבעה -

במהלך ינואר 2023 הושלמה החתימה על הסכם מקרקעין בין החברה לבין רמ"י. הסכם המקרקעין קובע חלופות למימוש פינני רפאל מאתר הגבעה.

חלופה א' – החברה תהגר למגרש אחר, ורמ"י תממן את כלל העלויות לבינוי חדש כל 12 אלף מ"ר עילי ו- 12 אלף מ"ר תת קרקעי. חלופה ב' – החברה תהגר לפרויקט יזמי בתל-אביב ורמ"י תשלם לחברה סכום לצורך רכישת משרדים מצד ג', וזאת באותם היקפי שטחים שפורטו בחלופה א'. החברה תודיע לרמ"י על גובה הסכום הנדרש, וככל שרמ"י לא תאשר את גובה הסכום, חלופה זו תהיה בטלה.

בנוסף, עבור כל אחת מהחלופות, החברה תקבל הקצאה מרמ"י למגרש בקריה הביטחונית ברמת השרון בהיקף של 12.5 דונם קרקע ו 6.5 אלף מ"ר זכויות בנייה.

כל המיסים החלים בקשר לפינוי המקרקעין הקצאות המגרשים ורכישת המשרדים החלופיים יחולו על רמ"י. יחד עם זאת, ככל שסכומי המיסים יעלו במצטבר על 150 מ"ש, תהיה רמ"י זכאית לבטל את ההסכם.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 21ג(4) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

1.1.4.9 שריפה

בהמשך לבאור 1ה(3) בדוחות הכספיים השנתיים, בחודש ספטמבר 2023 התקבל סכום של 21 מיליון דולר מחברת הביטוח. סכום זה הינו בנוסף למקדמה ראשונית שהתקבלה בסך של 10 מיליון דולר בשנת 2022. בכך הסתיים הטיפול בתביעה. החברה פועלת לייצור מחדש של המלאי שנשרף. להערכת החברה, לאירוע השריפה לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות פעילותה.

1.1.4.10 הסכמים קיבוציים עם קבוצות עובדים

בחודש מרס 2023 פג תוקפו של הסכם קיבוצי עם קבוצת עובדים מסוימת. הנהלת החברה נמצאת במשא ומתן עם ועד העובדים של קבוצה זו לצורך חידוש ההסכם. בנוסף, הנהלת החברה נמצאת במשא ומתן עם קבוצת עובדים נוספת שההסכם עימם הסתיים ביום 30 ביוני 2023. להערכת הנהלת החברה, הדוחות הכספיים כוללים הפרשות מספקות בגין משאים ומתנים אלו.

1.1.4.11 הליך ביקורת בחברה מאוחדת

לגבי הליך ביקורת שנערך לחברה מאוחדת בארה"ב בגין רכש לפרויקט מסוים, ראה ביאור 21א(1) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

1.2. המצב הכספי

סך נכסי החברה במאוחד ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו בכ- 25,600 מ"ש"ח.

להלן יחסים פיננסיים במאזן המאוחד :

% מסך כל הנכסים		
ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
65.7	70.5	הרכוש השוטף
3.3	2.8	השקעות והלוואות חברות כלולות
31.0	26.7	רכוש קבוע, נכסים בלתי מוחשיים, נכסי זכות שימוש ומיסים נדחים

1.2.1. הרכוש השוטף:

הרכוש השוטף ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכם לכ- 18,039 מ"ש"ח (נכון ליום 31 בדצמבר 2022 עמד הרכוש על כ- 13,323 מ"ש"ח) וכולל מזומנים שווי מזומנים והשקעות לזמן קצר בסך כ- 4,346 מ"ש"ח, לקוחות והכנסות לקבל כ- 10,091 מ"ש"ח, מלאי כ- 2,939 מ"ש"ח וחייבים ויתרות חובה כ- 663 מ"ש"ח.

הגידול ברכוש השוטף בסך של כ- 4,716 מ"ש"ח, ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2022, נובע מעלייה במזומנים ושווי מזומנים והשקעות לזמן קצר בסך כ- 1,831 מ"ש"ח, עליה ביתרות לקוחות והכנסות לקבל בכ- 1,833 מ"ש"ח, עליה במלאי בסך של כ- 846 מ"ש"ח ועלייה בחייבים ויתרות חובה בסך של כ- 206 מ"ש"ח.

1.2.2. נכסים שאינם שוטפים:

הנכסים שאינם שוטפים הסתכמו לכ- 7,561 מ"ש"ח (נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכם לכ- 6,962 מ"ש"ח) וכוללים השקעות, הלוואות לחברות כלולות והשקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן בסך כ- 727 מ"ש"ח, רכוש קבוע, נטו כ- 4,723 מ"ש"ח, נכסים בלתי מוחשיים נטו כ- 1,566 מ"ש"ח, נכסי זכות שימוש כ- 450 מ"ש"ח ומיסים נדחים כ- 95 מ"ש"ח.

עיקר הגידול בנכסים שאינם שוטפים ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2022 בסך כ- 599 מ"ש"ח, נובע מגידול ביתרת הנכסים הבלתי מוחשיים בכ- 67 מ"ש"ח (בעיקר בעקבות היווני מו"פ בתקופה), מעלייה ברכוש קבוע, נטו בסך כ- 492 מ"ש"ח, עלייה בנכסי זכות שימוש בכ- 18 מ"ש"ח, גידול ביתרת ההשקעות וההלוואות לחברות כלולות בסך כ- 50 מ"ש"ח, ומנגד קיטון במיסים הנדחים בכ- 28 מ"ש"ח.

1.2.3. ההתחייבויות השוטפות:

סך ההתחייבויות השוטפות ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו לכ- 18,209 מ"ש"ח. (נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו ההתחייבויות השוטפות לכ- 13,320).

ההתחייבויות השוטפות כוללות מקדמות ממזמיני עבודות בסך כ- 10,149 מ"ש"ח, התחייבויות לספקים כ- 2,778 מ"ש"ח, אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים כ- 926 מ"ש"ח, חלויות שוטפות של אג"ח כ- 243 מ"ש"ח, חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה כ- 184 מ"ש"ח, הפרשות כ- 538 מ"ש"ח, זכאים אחרים כ- 3,081 מ"ש"ח, התחייבות לתשלום דיבידנד כ- 232 מ"ש"ח והתחייבות בגין תמורה מותנית כ- 78 מ"ש"ח.

עיקר הגידול בהתחייבויות השוטפות ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2022 בסך כ- 4,889 מ"ש"ח נובע מגידול במקדמות מלקוחות בכ- 3,901 מ"ש"ח, מגידול בהתחייבויות לספקים בכ- 508 מ"ש"ח, גידול ביתרות הזכאים בכ- 422 מ"ש"ח, גידול בהלוואות ואשראי מתאגידים בנקאיים בסך כ- 445 מ"ש"ח,

בלמ"ס

ומנגד, קיטון בהתחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת בסך כ- 474 מש"ח (ראה סעיף 1.1.4.3 לעיל-השקעה באירונאוטיקס).

1.2.4. התחייבויות לזמן ארוך:

ההתחייבויות לזמן ארוך הסתכמו בכ- 1,886 מש"ח (נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכם לכ- 2,151 מש"ח).

ההתחייבויות לזמן ארוך כוללות התחייבות בגין אגרות חוב בסך כ- 1,285 מש"ח, התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה כ- 289 מש"ח, הלוואה לזמן ארוך בחברה מאוחדת כ- 151 מש"ח, הטבות לעובדים כ- 81 מש"ח, מיסים נדחים כ- 55 מש"ח והתחייבות בגין תמורה מותנית כ- 25 מש"ח.

עיקר הקיטון בהתחייבויות לזמן ארוך לסוף התקופה ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2022 בסך כ- 265 מש"ח נובע מפירעון אגרות חוב בסך כ- 228 מש"ח וקיטון בהתחייבויות בגין תמורה מותנית בסך כ- 25 מש"ח (מוינו להתחייבויות שוטפות).

היחסים הפיננסיים של הקבוצה ליום:

<u>יחס</u>	<u>31 בדצמבר 2023</u>	<u>31 בדצמבר 2022</u>
שוטף	0.99	1.00
מהיר *	0.83	0.84

* בחישוב היחס המהיר מנוטרל המלאי מהרכוש השוטף.

1.3. תוצאות הפעילות

1.3.1. תמצית התוצאות העסקיות (במאחד)

נתוני דוחות רווח והפסד מאוחדים ושיעור מתוך המכירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2022	2023	2022	2023	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
100.0	100	11,586	14,043	מכירות
78.8	79.1	9,124	11,115	עלות המכירות
21.2	20.9	2,462	2,928	רווח גולמי
7.4	6.4	855	894	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
4.4	4.0	516	567	הוצאות מכירה ושיווק
4.7	4.6	549	650	הוצאות הנהלה וכלליות
(0.3)	(0.2)	(32)	(28)	הכנסות אחרות
0.2	0.6	18	85	הוצאות אחרות
4.8	5.5	556	760	רווח תפעולי
1.3	0.4	145	61	הכנסות מימון
(1.8)	(1.5)	(214)	(207)	הוצאות מימון
(0.5)	(1.1)	(69)	(146)	הוצאות מימון, נטו
0.1	0.4	16	55	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
4.4	4.8	503	669	רווח לפני מיסים על הכנסה
3.9	0.6	450	81	מיסים על ההכנסה (הטבת מס)
0.5	4.2	53	588	רווח נקי

1.3.2. הכנסות

המכירות במאחד בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו בכ-14,043 מיליון ש"ח, התפוקה (מכירות בתוספת שינויים במלאי חומרים גמורים ובתהליך) הסתכמה לסך של כ-14,547 מיליון ש"ח (בתקופה המקבילה אשתקד הסתכמו המכירות לסך כ-11,586 מיליון ש"ח והתפוקה הסתכמה לסך כ-11,812 מיליון ש"ח).

המכירות בתקופה התפלגו כדלקמן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שינוי	2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,554	5,450	7,004	מערכת הביטחון
115	403	518	לקוחות אחרים בארץ
<u>788</u>	<u>5,733</u>	<u>6,521</u>	חו"ל
2,457	11,586	14,043	

1.3.3. רווח גולמי

הרווח הגולמי לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 עלה בשיעור של כ-19% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. בעיקר כתוצאה מגידול ניכר בפעילות החברה הנובע מגידול בפעילות וכן מחברות שאוחדו לראשונה במהלך השנה הקודמת. שיעור הרווח הגולמי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הינו 20.9%, לעומת שיעור של 21.2% בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בשיעור הרווח הגולמי נובעת בעיקר משינוי תמהיל הנובע מהסטת פעילות למערכת הביטחון בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", וכן משחיקה ברווחיות פרויקטים.

1.3.4. הוצאות מחקר ופיתוח, נטו

כגוף עסקי שתחומי פעילותו בפיתוח טכנולוגיות מוצרים ומערכות, החברה משקיעה במו"פ באופן מתמיד, על מנת לשמר ולקדם את הטכנולוגיות שבשימוש, התואמות את פעילויותיה בהווה, פעילויותיה המתוכננות בעתיד ודרישות צפויות של השוק ומערכת הביטחון.

הוצאות מחקר ופיתוח, נטו לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו בכ-894 מ"ש (6.4% מהמכירות), לעומת כ-855 מ"ש (7.4% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות הפיתוח שהונו במהלך שנת 2023 הסתכמו לסך של כ-99 מ"ש (כ-43 מ"ש בגין חברות מאוחדות), הוצאות אלו הינן הוצאות לפיתוח נכסים בפרויקטי מו"פ להם היתכנות טכנולוגית להשלמת הנכס כך שיהיה זמין לשימוש או למכירה. במהלך שנת 2022 הוצאות הפיתוח שהונו הסתכמו לסך של כ-130 מ"ש (כ-62 מ"ש בגין חברות מאוחדות).

1.3.5. הוצאות מכירה ושיווק

הוצאות מכירה ושיווק לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו בכ-567 מ"ש (4.0% מהמכירות), לעומת כ-516 מ"ש (4.4% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות מכירה ושיווק ביחס להוצאות המכירה ושיווק אשתקד בכ-51 מ"ש נבע בעיקר מגידול בעלויות הכנת הצעות מחיר, הדגמות, השתתפות בתערוכות וגידול בפעילות בנציגויות וחברות שיווק בעולם.

1.3.6. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו בכ-650 מ"ש (4.6% מהמכירות), לעומת כ-549 מ"ש (4.7% מהמכירות) בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ביחס להוצאות הנהלה וכלליות אשתקד בכ-101 מ"ש נבע בעיקר מהוצאות בחברות שאוחדו לראשונה במהלך השנה הקודמת, וכן מעלייה בהוצאות השכר בחברה ומעלייה בהוצאות התפעוליות בחברה עקב התייקרויות משמעותיות בתעריפי הביטוח, גידול בהוצאות רווחה, גיוס וקליטה, גידול בעלויות לוגיסטיות כגון הסעדה, הסעים, אחזקה וביטחון.

1.3.7. הכנסות (הוצאות) מימון, נטו

הוצאות המימון, נטו במהלך שנת 2023 הסתכמו לסך של כ-146 מ"ש (הוצאות מימון בסך כ-207 מ"ש, בניכוי הכנסות מימון בסך כ-61 מ"ש). הוצאות המימון נטו בשנת 2022 הסתכמו לסך של כ-69 מ"ש (הוצאות מימון בסך כ-214 מ"ש, בניכוי הכנסות מימון בסך כ-145 מ"ש).

עיקר הגידול בהוצאות המימון, נטו בשנת 2023 ביחס להוצאות המימון, נטו בשנת 2022 בסך של כ-77 מ"מ נובע מ:

- הכנסות מימון בגין הלוואות שניתנו לתאגידים מוחזקים שנוצרו בתקופה, בסך כ- 13 מ"מ, לעומת הכנסות בסך כ- 84 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. סה"כ קיטון בהכנסות מימון של כ- 71 מ"מ.
- הוצאות בגין שערור חשבונות בנק בסך כ- 2 מ"מ, לעומת הכנסות בסך כ- 51 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. סה"כ גידול בהוצאות מימון בסך כ- 53 מ"מ.
- הוצאות בגין קבלת אשראי לזמן קצר בסך כ- 80 מ"מ, לעומת הוצאות בסך כ- 40 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. סה"כ גידול בהוצאות מימון של כ- 40 מ"מ.
- ומאידך, הפסדים מעסקאות הגנה על מטבע בסך כ- 28 מ"מ, לעומת הפסדים בסך כ- 75 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. סה"כ קיטון בהוצאות מימון של כ- 47 מ"מ.
- הכנסות בגין השקעות לזמן קצר, נטו בסך כ- 22 מ"מ, לעומת הוצאות בסך כ- 11 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. סה"כ גידול בהכנסות מימון של כ- 33 מ"מ.

1.3.8. הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו

הוצאות אחרות, נטו בשנת 2023 הסתכמו לסך של כ-57 מ"מ, לעומת הכנסות אחרות, נטו בסך כ-14 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה בהוצאות בסך כ-71 מ"מ נבעה בעיקר מהגדלת סכום התמורה המותנית בגין רכישת PVP ובגין רכישת פירסון (ראה סעיף 1.1.3 לעיל) ומהפרשה שנרשמה בגין חברה מוחזקת. (ראה סעיף 1.1.4.4 לעיל).

1.3.1. מיסים על הכנסה

הוצאות המיסים על הכנסה בשנת 2023 הסתכמו לסך של כ- 81 מ"מ (המהווים 0.6% מהמכירות), לעומת הוצאות של כ- 450 מ"מ בתקופה המקבילה אשתקד (המהווים כ- 3.9% מהמכירות). ראה האמור בדבר מס ששולם בשנת 2022 בגין שחרור רווחים כלואים בביאור 26א(2)(ד) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

1.4. נזילות

1.4.1. מקורות מימון ומדיניות השקעה

תזרים המזומנים מהפעילות של החברה מושפע מתזרים המזומנים המצרפי של הפרויקטים בתקופות המדווחות. תזרים ההוצאות הפרויקטאליות הינו שוטף, ואילו עיתוי קבלת מקדמות ותקבולים מלקוחות הינו נקודתי. מקורות המימון נוספים העומדים לרשות החברה נובעים מהון עצמי שהושקע, מרווחים, ומהנפקת אג"ח נע"מ (ניירות ערך מסחריים) למשקיעים מוסדיים ומאשראי לזמן קצר מבנקים.

החברה נהנית ממקורות מימון נוספים שמקורם בתוכניות של ממשלת ישראל כגון מענקי מחקר ופיתוח. מדיניות החברה הינה להשקיע את עודפי המזומנים שלה באופן שיאפשר תשואה ריאלית חיובית, ויקטין את חשיפות החברה מפני שינויים בשערי המטבע.

מדיניות החברה לתקופת הדוח, הינה לשמור על נזילות של לפחות 800 מ"ח, גם אם נדרש לשם כך ניצול קווי אשראי לזמן קצר. החברה עומדת במדיניות זו.

החברה משקיעה את עודפי המזומנים שלה באפיקים לא צמודים: אג"ח מדינה, פיקדונות ואג"ח קונצרני במדרוג גבוה, וכן באפיקים צמודים: בעיקר אג"ח קונצרני בעלי דירוג גבוה ואג"ח מדינה. כמו כן השקיעה החברה כ-20%-10% מתיק ההשקעות הפיננסיות (כולל פיקדונות) במניות. חלק מהיתרות הכספיות מושקעות גם באג"ח חו"ל ובפיקדונות מט"ח.

נכון למועד הדוחות הכספיים, מרבית השקעות החברה לזמן קצר הינם בפיקדונות בנקאיים או באפיקים קצרים אחרים המבטיחים נזילות גבוהה בסיכון נמוך.

1.4.2. תזרים המזומנים בתקופה

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו לכ-3,227 מ"ח, בעיקר כתוצאה מהרווח הנקי לאחר התאמות בגין פעולות שאינן כרוכות בתזרים מזומנים (פחת והפחתות, הוצאות מימון, רווחי חברות כלולות וכו') בסך כ-1,356 מ"ח, מגידול במקדמות ממזמיני עבודות בכ-3,857 מ"ח, מעלייה בהתחייבות לספקים בסך כ-442 מ"ח, גידול ביתרות הזכאים בסך כ-404 מ"ח ומנגד, עלייה בלקוחות והכנסות לקבל בסך כ-1,763 מ"ח וגידול במלאי בסך של כ-812 מ"ח.

(מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו לכ-2,025 מ"ח, בעיקר כתוצאה מהרווח הנקי לאחר התאמות בגין פעולות שאינן כרוכות בתזרים מזומנים (פחת והפחתות, הוצאות מימון, רווחי חברות כלולות וכו') בסך כ-1,166 מ"ח, מגידול במקדמות ממזמיני עבודות בכ-1,908 מ"ח, מעלייה בהתחייבות לספקים בסך כ-474 מ"ח, ומנגד, עלייה בלקוחות והכנסות לקבל בסך כ-464 מ"ח, גידול במלאי בסך של כ-398 מ"ח, מיסים על הכנסה ששולמו בסך כ-571 מ"ח וקיטון ביתרות הזכאים בסך כ-77 מ"ח).

מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו לכ-1,430 מ"ח, בעיקר כתוצאה מרכישת רכוש קבוע בסך כ-872 מ"ח, מהשקעות לזמן קצר, נטו בסך כ-500 מ"ח ומהשקעה בנכסים בלתי מוחשיים בסך כ-129 מ"ח.

(מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו לכ-1,454 מ"ח, בעיקר כתוצאה מרכישת רכוש קבוע בסך כ-825 מ"ח, מרכישת חברות מאוחדות, בניכוי המזומנים שנרכשו בסך כ-557 מ"ח ומהשקעה בנכסים בלתי מוחשיים בסך כ-177 מ"ח).

מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו לכ-510 מ"ח, בעיקר כתוצאה ממימוש אופציית שותף באירונאוטיקס בסך כ-487 מ"ח, פירעון אגרות חוב בסך כ-228 מ"ח, פירעון התחייבות בגין חכירה בסך כ-116 מ"ח וריבית ששולמה על אג"ח שהונפקו ואשראי לזמן קצר בסך כ-106 מ"ח, ומנגד קבלת אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים ואחרים בסך כ-425 מ"ח.

(מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו לכ- 522 מ"ח, בעיקר כתוצאה מפירעון אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים ואחרים בסך כ- 103 מ"ח, פירעון אגרות חוב בסך כ- 228 מ"ח, פירעון התחייבות בגין חכירה בסך כ- 95 מ"ח וריבית ששולמה על אג"ח שהונפקו ואשראי לזמן קצר בסך כ- 91 מ"ח).

2. אומדנים חשבונאיים קריטיים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, נדרשת הנהלת החברה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת. לפירוט נוסף בגין השימוש באומדנים ושיקול הדעת – ראה ביאור 2 לדוחות הכספיים ל 31 בדצמבר 2023.

3. הליך אישור הדוחות הכספיים

אישור הדוחות הכספיים של רפאל מתבצע בישיבה של דירקטוריון רפאל המיועדת למטרה זו. קודם לדיון זה מתקיימים דיונים בהנהלת רפאל ובוועדת הכספים של הדירקטוריון, וכן מתקבלות הערות של רשות החברות הממשלתיות.

בדיון בהנהלת רפאל משתתפים, בין היתר, הסמנכ"לים/ראשי החטיבות, הסמנכ"ל לכו"ב, סמנכ"ל למו"פ, סמנכ"ל לשיווק, סמנכ"ל למשא"ן, סמנכ"ל לתפעול, המבקר הפנימי, חשב החברה וראש יחידת תקציב ובקרה.

בדיון בוועדת הכספים של הדירקטוריון משתתפים חברי ועדת הכספים שהם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית וכן יו"ר הדירקטוריון. בדיון זה משתתפים גם רואה החשבון החיצוני, המנכ"ל, סמנכ"ל לכספים, ראש יחידת תקציב ובקרה וחשב רפאל.

בדיונים מוצגים ניתוחים שונים בהיבט רב שנתי ובחתכים שונים, ועולות בו סוגיות מהותיות ושאלות מקצועיות.

כשבוע לאחר הדיון בוועדת הכספים מתקיים הדיון לאישור הדוחות הכספיים בדירקטוריון.

4. מידע בנוגע לביקורת הפנימית

המבקר הפנימי וצוות הביקורת :

מר רז פורת מכהן כמבקר החברה החל מיום 1.11.2020.

השכלה וניסיון: תואר ראשון במנהל עסקים (התמחות בחשבונאות) ותואר שני בביקורת פנימית וציבורית מטעם אוניברסיטת בר-אילן. מר פורת הינו רואה חשבון מוסמך ובעל הסמכה לסקירה חיצונית והבטחת איכות של יחידות העוסקות בביקורת הפנימית.

למר פורת ניסיון בביקורת פנימית משנת 2000. בעברו מילא תפקידי ניהול בתחום הביקורת הפנימית במשרד רואי החשבון EY, סיפק שירותי ביקורת פנימית וניהול סיכונים לתאגידים רבים וכיהן, בין השאר, במשך 11 שנים כמבקר הפנים של SCD (שותפות רפאל ואלביט מערכות).

המבקר הפנימי הינו חבר הנהלה ומוזמן לישיבות ההנהלה, ולכל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו.

בלמ"ס

בתקופת הדיווח כלל צוות הביקורת 7 עובדים נוספים :

עובד בעל תואר שלישי Ph.D בפילוסופיה המדע, תואר שני MA בפילוסופיה מאוניברסיטת חיפה ותואר ראשון BA במדעי הטבע מאוניברסיטה פתוחה ; עובדת רו"ח, בעלת תואר BA בכלכלה וחשבונאות ; עובדת עו"ד בעלת תואר ראשון במשפטים וכלכלה (LLB) ותואר שני במינהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת חיפה ; עובד בעל תואר ראשון במנהל ציבורי מאוניברסיטת בר-אילן ותואר שני בביקורת פנימית וציבורית מאוניברסיטת חיפה ; עובד בעל תואר ראשון במנהל עסקים ותואר שני MA (בהצטיינות) במינהל ציבורי בהתמחות בביקורת הפנימית מאוניברסיטת בר-אילן ובעל הסמכה בינלאומית CISA (Certified Information Systems Auditor) בביקורת ואבטחת מערכות מידע ; עובד בעל תואר ראשון (LLB) ממכללת נתניה ; מנהלת לשכה בעלת תואר ראשון במשאבי אנוש מבר-אילן ותואר שני במשפטים ממכללת נתניה.

המבקר הפנימי וצוות עובדי הביקורת הפנימית, הם עובדי החברה ומועסקים במשרה מלאה. בנוסף העסיק המבקר הפנימי בתקופת הדיווח מומחים חיצוניים בהיקף של כ-2,500 שעות עבודה להשלמת תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית.

המבקר הפנימי מועסק כ"פקיד בכיר" בהתאם לסעיף 32(א)(4) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 ובהתאם לחוזרי רשות החברות הממשלתיות.

בהתאם לסעיף 49(א) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 מגדיר דירקטוריון החברה את תפקידו של המבקר הפנימי וסמכויותיו.

הביקורת הפנימית ברפאל מבצעת את עבודתה עפ"י תכנית עבודה שנתית, הנגזרת מתכנית רב שנתית, כנדרש בתקנים המקצועיים של המבקרים הפנימיים בארץ ובעולם (IIA). תכנית העבודה הרב שנתית מבוססת על סקר סיכוני בקרה, והיא נדונה ומאושרת בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון. גיבוש נושאי העבודה מבוצע בתהליך מובנה המותאם לרמת הסיכון בכל אחד ממגזרי פעילות של החברה.

פעילות הביקורת חולשת על כל נגזרות הארגון ובכלל זה : פיננסיים וחשבונאות, הרכשה וניהול החומר, ארגון תפעול וניהול, משאבי אנוש, שיווק ופיתוח עסקי, אבטחת איכות, מערכות ממוחשבות (IT), ציות ורגולציה, ביטחון ובטיחות וחברות מוחזקות.

מערכי המידע התומכים נבחנים בכל ביקורת ובנוסף במטלות ביקורת ייעודיות, בהתאם לתוכנית העבודה השנתית.

עבודת הביקורת מתבצעת עפ"י כללי האתיקה, התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל, ה- IIA (Institute of Internal Auditors).

פעילות הביקורת הפנימית ברפאל מעוגנת בנוהל המשקף את הוראות חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ואת הסטנדרטים המקצועיים כמפורט לעיל.

היקף הפעילות, אופייה ותכנית העבודה של המבקר הפנימי מותאמים, כך שיש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בחברה. באישור תקציב החברה לשנת 2023, אישר הדירקטוריון את עבודת הביקורת הפנימית בחברה, לרבות באמצעות העסקת מבקרים ומומחים במיקור חוץ בהיקף של 3,000 שעות עבודה.

למבקר הפנימי ולצוות עובדיו ניתנת גישה חופשית ומתמדת למערכות המידע בחברה, לרבות לנתונים הכספיים, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992.

דוחות הביקורת מוצגים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל החברה ונדונים בלשכת המנכ"ל ובוועדת הביקורת של הדירקטוריון במהלך השנה. בנוסף, מגיש המבקר הפנימי דוח פעילות שנתי הכולל: מהות הביקורת הפנימית ברפאל; ריכוז הנושאים שנבדקו; תקציר פעילות בנושא טיפול בתלונות הציבור וקבילות עובדים ותוכנית עבודה לשנה העוקבת לשנת הדיווח.

5. גילוי ליישום הוראות רשות החברות לגבי מקרקעין ומחברים

ראה ביאור 3 יט' (5) בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

6. התחייבויות בגין יחסי עובד ומעביד

ראה ביאור 20 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2023.

7. אחריות תאגידית

רפאל פורצת דרך לא רק בתחומי העשייה המסורתיים שלה אלא גם בהובלת נושא האחריות התאגידית עם קידום פעילות אחריות חברתית, תוך השקעה בסביבת עבודה מתקדמת וזכויות עובדים, בטיחות בעבודה, בתעבורה ובריאות העובד, ניהול הגנת הסביבה ופיתוח בר קיימא, אתיקה, ממשל תאגידי ושרשרת אספקה.

חברת רפאל מתחייבת לעמידה בדרישות החוק בנושאים אלו. כמו כן נוקטת רפאל גישה וצעדים גם מעבר למתחייב בחוקים.

האחריות התאגידית מתגבשת בעולם כדרישה הכרחית במישורים של:

- חוקים;
- חוזי לקוחות;
- תקנים;
- ציפיות של החברה והקהילה;

הישגים משמעותיים בתחומי האחריות התאגידית בשנת 2023:

- בשנת 2023 רפאל זכתה בפעם העשירית ברציפות, בדירוג פלטינה פלוס לאחריות תאגידית, הדירוג הגבוה ביותר של ארגון "מעלה". חברת רפאל שמרה על דירוג פלטינה בשמונה השנים האחרונות. רפאל הינה החברה הממשלתית הראשונה שהצטרפה לדירוג יוקרתי זה.
- בשנת 2023 הובילה רפאל את סקטור הייטק וביטחון בציון גבוה ביותר בסקטור.
- תקן ישראלי 10000 לאחריות חברתית- החל משנת 2010 עומדת רפאל בתקן של מכון התקנים.
- בשנת 2023 זכתה חברת רפאל, בתו היהלום היוקרתי של מכון התקנים, התו ניתן על עמידתה של החברה בחמישה עשר תקני איכות.

בין התקנים להם מוסמכת רפאל ישנם תקנים רלוונטיים בתחומי אחריות תאגידית:

- ISO 14001 מערכת ניהול סביבתי;
- ת"י 45001 מערכת ניהול בטיחות ובריאות בתעסוקה;
- ת"י 9301 מערכת ניהול איכות ובטיחות במערך התחבורה והתעבורה;
- ISO 37001 מערכת ניהול מניעת שוחד;
- ת"י 50001 מערכת ניהול אנרגיה.

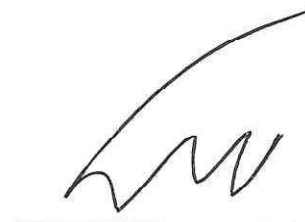
- בשנת 2023 פרסמה רפאל את דו"ח ESG.

הדוח מפרט את ביצועי החברה בתחומי האחריות התאגידית בשנים 2020-2021. הדוח עומד בסטנדרטים בין לאומיים ובתקינת GRI האירופאית ו-SASB האמריקאית.

נושא האחריות התאגידית זוכה להכרה מלאה של הדירקטוריון והנהלת החברה.
הכרה זו באה לידי ביטוי בתמיכת הדירקטוריון והנהלה ביוזמות החברתיות, ובהצגת נושא האחריות
התאגידית בפני דירקטוריון רפאל ובפני הנהלת רפאל מדי שנה.

יואב תורג'מן
מנכ"ל

יובל שטייניץ
יו"ר הדירקטוריון

פרק ב' –

**דוח בדבר אפקטיביות הבקרה על הדיווח הכספי ודוחות
כספיים ליום 31 בדצמבר 2023**

סומך חייקין

מגדל המילניום KPMG

רחוב הארבעה 17, תא דואר 609

תל אביב 6100601

03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ
בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי**

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד - "החברה") ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) (להלן - COSO). הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי, המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (להלן: PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה ממשלתית הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה ממשלתית כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה ובכפוף לאישורים של רשויות המדינה הנדרשים על פי דין; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה בהן שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 והדוח שלנו, מיום 26 במרץ 2024 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון
26 במרץ 2024

דוח של הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי לפי תקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), התשס"ח – 2008

הנהלה, בפקוח ובאישור הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן: החברה), אחראים לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי בחברה. בקרה פנימית על דיווח כספי היא תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים למטרות חיצוניות, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים והוראות חוק החברות הממשלתיות. בשל המגבלות המובנות שלה, מערכת בקרה פנימית על דיווח כספי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית בדוחות הכספיים תימנע או תתגלה.

הדירקטוריון והנהלה ביצעו, בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית בחברה על דיווח כספי והאפקטיביות שלה, בהתבסס על הקריטריונים שנקבעו במודל בקרה המכונה "מודל קוסו". בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת החברה הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית בחברה על הדיווח הכספי של החברה לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2023 היא אפקטיבית.

 משה ליפל סמנכ"ל כספים ובקרה	 יואב תרגימן מנכ"ל	 יובל שטייניץ יו"ר דירקטוריון
---	--	--

26 במרס 2024
תאריך

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

**דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2023**

תוכן העניינים

עמוד	
2-3	דוח רואי החשבון המבקרים
4-6	הצהרות מנהלים
7	דוחות על המצב הכספי מאוחדים
8	דוחות רווח והפסד מאוחדים
9	דוחות על רווח והפסד ורווח כולל אחר מאוחדים
10-11	דוחות על השינויים בהון מאוחדים
12-14	דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים
15-83	באורים לדוחות הכספיים מאוחדים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת הדוחות המאוחדים על הרווח והפסד, על רווח כולל אחר, על השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות בנות שאוחדו אשר נכסיהן הכלולים באיחוד מהווים כ-4.8% וכ-2.6% מכלל הנכסים המאוחדים לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 בהתאמה, והכנסותיהן הכלולות באיחוד מהוות כ-3.8% כ-3.6% וכ-3% מכלל ההכנסות המאוחדות לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023, 2022 ו-2021, בהתאמה. כמו כן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 הסתכמה לסך של כ-356 מיליון ש"ח וכ-333 מיליון ש"ח בהתאמה, ואשר חלק החברה ברווחיהן לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023, 2022 ו-2021 הינו כ-37 מיליון ש"ח, כ-27 מיליון ש"ח וכ-41 מיליון ש"ח, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותם חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישמשו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה בימים 31 בדצמבר 2023, בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות סעיף 333' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 ולחוזרי רשות החברות הממשלתיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 26 במרץ 2024 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הם העניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לדירקטוריון החברה ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים המאוחדים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים וכן (2) שיקול דעתנו לגביהם היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד וזאת בהתאם להוראות רשות החברות הממשלתיות.

סומך חייקין

מגדל המילניום KPMG

רחוב הארבעה 17, תא דואר 609

תל אביב 6100601

03 684 8000

לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם. התקשור של עניינים אלה להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעותו חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

הכרה בהכנסה ממכירת סחורות ושירותים

בהתאם למתואר בביאור 3 לדוחות הכספיים המאוחדים, החברה מכירה בהכנסה עם העברת השליטה על הסחורות או השירותים שהובטחו ללקוח. במרבית החוזים מחויבויות הביצוע והעברת השליטה בגינן מתקיימות לאורך זמן בהתבסס על אומדן סך העלויות שנצברו יחסית לסך העלויות הדרושות להשלמת מחויבות הביצוע.

הכרה בהכנסה ממכירת סחורות ושירותים כאמור מחייבת את ההנהלה לערוך אומדנים ולהניח הנחות משמעותיות רבות, לגבי ההכנסות והעלויות הקשורות לחוזים, כולל זיהוי סיכון לאי השגת התנאים הטכניים להשלמת הפיתוח, תכנון וייצור המוצרים לרבות עמידה בלוחות הזמנים. החברה עוקבת ובוחנת את ההשפעות של סיכונים אלו על האומדנים ועל הערכותיה לגבי אורך חיי החוזה.

אומדני עלויות הכוללים עלויות לפיתוח טכנולוגי כנדרש בהסכם המכר מטבעם כרוכים באי וודאות רבה, לפיכך, לא מן הנמנע כי תיווצר שונות גבוהה במדידת אומדנים אלו. בהתחשב בשיקול הדעת הנדרש לקביעת אומדנים הקשורים להכנסות מחוזים ולעלויות הקשורות בכך.

מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

זיהינו את תהליך ההכרה בהכנסה כעניין מפתח בביקורת מאחר שבחינת ההנחות המרכזיות והאומדנים ששימשו את ההנהלה במדידת הכנסות לאורך זמן, הכרוכים בחוסר ודאות משמעותית, דרשה מאיתנו הפעלת שיקול דעת משמעותי לצורך בחינת סבירותם.

נהלי הביקורת שבוצעו כמענה לעניין המפתח בביקורת

להלן הנהלים העיקריים שביצענו בקשר לעניין מפתח זה במסגרת ביקורתנו:

1. הבנה של התהליך שהנהלה מבצעת לצורך הכרה בהכנסה והערכת התכנון ובדיקת האפקטיביות התפעולית של בקורות פנימיות רלוונטיות בתהליך ההכרה בהכנסה של החברה, לרבות ביחס לבדיקת מתודולוגיית החברה בקשר לבחינת חוזים חדשים ו/או ביצוע שינויים בחוזים קיימים. בנוסף בדקנו את אפקטיביות הבקורות הפנימיות הקשורות לקביעת שיעור ההשלמה, כולל סקירה בדיעבד של ההנחות, שיעורי הרווחיות ואומדן עלויות ההשלמה שמבצעת החברה, הערכת דיוק ושלמות הנתונים המשמשים לצורך החישוב ובמידת הצורך זקיפת הפרשה להפסדים צפויים בפרויקטי הביצוע.
2. דגימות חוזים חדשים מהותיים וביצוע:
 - א. בדיקה של סך העלויות שהתהוו בגין החוזה, בהתחשב באופציות הגלומות בחוזה, ובחינה לגביהן האם נרשמו באופן נאות על-ידי היוון לנכס או הכרה כהוצאה תקופתית.
 - ב. בחינת מחיר העסקה בהתבסס על התמורה הצפויה להתקבל בהתאם לזכויות ולמחויבויות שנקבעו במסגרת החוזה והשינויים החוזיים לאורך חיי החוזה.
3. שיחות עם ההנהלה ובחינת ההנחות שבוצעו על אומדן עלות פרויקטים שנקבע כחלק מהליך פתיחת הפרויקט לעומת ביצוע בפועל, לצורך בחינת יכולת החברה בביצוע אומדן התקציב בכללותו, וכן הצורך בהכרה בהפרשות.
4. ביצוע דגימות לצורך בחינת ההכנסה שהוכרה בשנת 2023, הכולל:
 - א. בדיקת הדיוק המתמטי בחישוב ההכנסות שהוכרו במהלך שנת 2023.
 - ב. בחינת מסמכים והסברים תומכים לאומדן יתרות הערכה לגמר.
 - ג. בחינת סבירות האומדנים וההפרשות הקשורות בהכרה בהכנסה והצגתן בדוחות הכספיים.
5. בדיקת הטיפול החשבונאי בשינויים בחוזים או תוספות לחוזים קיימים.
6. הערכת נאותות הגילויים הקשורים בדוחות הכספיים המאוחדים.

סומך חייקין
רואי חשבון

26 במרס 2024

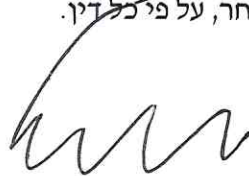
רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

הצהרת מנהלים בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006

אני, יובל שטייניץ, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2023 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
- א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
- ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יובל שטייניץ
יו"ר דירקטוריון

ט"ז באדר ב' תשפ"ד
26 במרס 2024

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

הצהרת מנהלים בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006

אני, יואב תורג'מן, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2023 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
 2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
 3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
 4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
- א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
- ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב תורג'מן
המנהל הכללי

ט"ז באדר ב' תשפ"ד
26 במרס 2024

רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

**הצהרת מנהלים בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות
(דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות
הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו - 2006**

אני, משה ליפל, מצהיר כי-

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון של רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2023 (שניהם יחד להלן - הדוחות).
2. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות אינם כוללים מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שניתנו, לאור הנסיבות שבהן ניתנו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוחות.
3. בהתאם לידיעתי ולאחר שבחנתי את הדוחות, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח הדירקטוריון משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה לימים ולתקופות המוצגים בדוחות.
4. אני, לצד אחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, אחראי לקביעתם ולהתקיימותם בחברה של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוחות. בהתאם לכך, קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות.
5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של החברה ולדירקטוריון שלה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של בקרה פנימית על דיווח כספי העלולים, באופן סביר, להשפיע לרעה על יכולת החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח מידע כספי.
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שמעורבים בה מנהלים או עובדים אחרים בעלי תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

משה ליפל
סמנכ"ל כספים ומקרה

ט"ז באדר ב' תשפ"ד
26 במרס 2024

2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2,404	3,724
111	622
4,023	5,129
4,235	4,962
457	663
2,093	2,939
13,323	18,039

665	726
12	1
4,231	4,723
* 1,499	1,566
432	450
123	95
6,962	7,561
20,285	25,600

נכסים שוטפים

מזומנים ושוי מזומנים
השקעות לזמן קצר
לקוחות
הכנסות לקבל
חייבים ויתרות חובה
מלאי

השקעות והלוואות לחברות כלולות
השקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
רכוש קבוע
נכסים בלתי מוחשיים
נכסי זכות שימוש
נכסי מסים נדחים

481	926
244	243
175	184
2,270	2,778
563	538
2,659	3,081
474	-
-	78
206	232
6,248	10,149
13,320	18,209

82

אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים

חלויות שוטפות של אגרות חוב
חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
התחייבויות לספקים
הפרשות
זכאים אחרים
התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת
התחייבות בגין תמורה מותנית
דיבידנד לשלם
מקדמות ממזמיני עבודות

171	151
275	289
81	81
* 50	25
1,513	1,285
* 61	55
2,151	1,886

26

הלוואות לזמן ארוך
הספונדיות לימן וברנד בוני סריבה

התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
הטבות לעובדים
התחייבות בגין תמורה מותנית
אגרות חוב
התחייבויות מסים נדחים

4,818	5,499
(4)	6
4,814	5,505
20,285	25,600

22

סה"כ הון המיוחס לבעלים של החברה
זכויות שאינן מקנות שליטה

*סווג מחדש - ראה באור 12.

26 במרס 2024

תאריך אישור הדוחות
הכספיים

משה לימל
סמנכ"ל כספים ובקרה

יואב תורג'מן
מנכ"ל

יובל שטייניץ
יו"ר דירקטוריון

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות רווח והפסד מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
			25א'	הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות
4,736	5,450	7,004		מערכת הביטחון
313	403	518		לקוחות אחרים בארץ
4,882	5,733	6,521		חו"ל
9,931	11,586	14,043		
7,668	9,124	11,115	25ב'	עלות המכירות והעבודות שבוצעו
2,263	2,462	2,928		רווח גולמי
814	855	894	25ג'	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
465	516	567	25ד'	הוצאות מכירה ושיווק
488	549	650	25ה'	הוצאות הנהלה וכלליות
(15)	(32)	(28)	25ו'	הכנסות אחרות
23	18	85	25ז'	הוצאות אחרות
1,775	1,906	2,168		
488	556	760		רווח תפעולי
32	145	61	25ז'	הכנסות מימון
(109)	(214)	(207)	25ז'	הוצאות מימון
(77)	(69)	(146)		הוצאות מימון, נטו
4	16	55		חלק החברה ברווחי חברות כלולות
415	503	669		רווח לפני מסים על הכנסה
(17)	* 450	81	26	מיסים על ההכנסה (הטבת מס)
432	53	588		רווח לשנה
				רווח מיוחס ל:
431	57	590		בעלים של החברה
1	(4)	(2)		זכויות שאינן מקנות שליטה
432	53	588		רווח לשנה

* בעקבות חוק ההתייעלות הכלכלית שפורסם בנובמבר 2021 הכולל הוראות במספר תחומים, ביניהם מיסי רווחים כלואים, החליט דירקטוריון החברה, בשנת 2022, על שחרור רווחים כלואים בסך כ 4.6 מיליארד ש"ח. בהתאם לכך, שולמו, בשנת 2022, מיסים בסך כ 450 מיליון ש"ח, שנכללו בהוצאות המס של החברה.

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על רווח והפסד ורווח כולל אחר מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021 מיליוני ש"ח	2022 מיליוני ש"ח	2023 מיליוני ש"ח	
432	53	588	רווח לשנה
			פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שיועברו לרווח והפסד:
(66)	97	100	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ
(1)	(6)	8	שינוי ביתרה בקרן גידור בחברות כלולות
(67)	91	108	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שיועבר לרווח והפסד, נטו ממס
			פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
(1)	9	(4)	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
(1)	9	(4)	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
364	153	692	סך הכל רווח כולל לשנה
			סך רווח כולל מיוחס ל:
363	157	689	בעלים של החברה
1	(4)	3	זכויות שאינן מקנות שליטה
364	153	692	רווח כולל לשנה

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בהון מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

הון מניות	פרמיה על מניות	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן גידור בחברות כלולות	קרן הון בגין עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה	יתרת עודפים	סה"כ הון המיוחס לבעלים של החברה	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023								
567	28	(128)	(6)	-	4,357	4,818	(4)	4,814
יתרה ליום 1 בינואר 2023								
-	-	-	-	17	-	17	7	24
הנפקת מניות בחברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה								
-	-	-	-	1	-	1	-	1
תשלום מבוסס מניות בחברה מאוחדת								
-	-	-	-	-	590	590	(2)	588
-	-	95	8	-	(4)	99	5	104
רווח (הפסד) לשנה								
-	-	-	-	-	(26)	(26)	-	(26)
רווח (הפסד) כולל אחר								
-	-	-	-	-	(26)	(26)	-	(26)
דיבידנד שהוכרז								
567	28	(33)	2	18	4,917	5,499	6	5,505
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023								
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022								
567	28	(224)	-	-	4,497	4,868	4	4,872
יתרה ליום 1 בינואר 2022								
-	-	(1)	-	-	-	(1)	(4)	(5)
מכירת מניות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברה מאוחדת								
-	-	-	-	-	57	57	(4)	53
-	-	-	-	-	9	100	-	100
רווח (הפסד) לשנה								
-	-	-	(6)	-	(206)	(206)	-	(206)
רווח (הפסד) כולל אחר								
-	-	-	-	-	(206)	(206)	-	(206)
דיבידנד שהוכרז								
567	28	(128)	(6)	-	4,357	4,818	(4)	4,814
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022								

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם

דוחות על השינויים בהון מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

הון מניות	פרמיה על מניות	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן גידור בחברות כלולות	קרן הון בגין עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה	יתרת עודפים	סה"כ הון המיוחס לבעלים של החברה	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021								
567	28	(158)	1	-	4,067	4,505	-	4,505
יתרה ליום 1 בינואר 2021								
-	-	-	-	-	-	-	3	3
זכויות שאינן מקנות שליטה בגין צירוף עסקים								
-	-	-	-	-	431	431	1	432
רווח לשנה								
-	-	(66)	(1)	-	(1)	(68)	-	(68)
(הפסד) כולל אחר								
567	28	(224)	-	-	4,497	4,868	4	4,872
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021								

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
432	53	588	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
1,480	1,972	2,639	רווח לשנה
1,912	2,025	3,227	התאמות - נספח א'
			מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
4	10	21	תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
(659)	(825)	(872)	ריבית ודיבידנדים שהתקבלו מניירות ערך ובנקים
63	9	1	רכישת רכוש קבוע
1	29	41	דיבידנדים שהתקבלו מחברות כלולות
-	46	-	תמורה מממוש רכוש קבוע
(92)	(177)	(129)	תמורה מממוש השקעה בחברה כלולה
(26)	(8)	(32)	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(107)	(557)	-	השקעה בחברות כלולות
22	-	-	רכישת חברות מאוחדות, בניכוי המזומנים שנרכשו (נספח ד')
97	6	(500)	חברות מוחזקות שאוחדו לראשונה (נספח ג')
(50)	(19)	(6)	השקעות לזמן קצר, נטו
-	30	35	מתן הלוואות לזמן ארוך לחברות כלולות
-	2	-	פירעון הלוואות לזמן ארוך מחברות כלולות
-	-	11	תמורה ממכירת חברה מאוחדת (נספח ה)
			מימוש השקעה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן
(747)	(1,454)	(1,430)	מזומנים נטו (ששימשו לפעילות) השקעה
(58)	(91)	(106)	תזרימי מזומנים לפעילות מימון
(4)	(6)	(6)	ריבית ששולמה על אגרות חוב שהונפקו ואשראי לזמן קצר
(281)	(103)	425	ריבית ששולמה על התחייבות בגין חכירה
-	-	(487)	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים ואחרים
(197)	(228)	(228)	מימוש אופציית שותף באירונאוטיקס (1)
(80)	(95)	(116)	פירעון אגרות חוב
(31)	(3)	(86)	פירעון התחייבות בגין חכירה
825	-	-	פירעון הלוואות לזמן ארוך
148	4	70	הנפקת אגרות חוב
-	-	24	קבלת הלוואה לזמן ארוך
322	(522)	(510)	תמורה מהנפקת מניות בחברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(5)	76	33	מזומנים נטו (ששימשו לפעילות) שנבעו מפעילות מימון
1,482	125	1,320	השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווה מזומנים
797	2,279	2,404	עליה במזומנים ושווי מזומנים
2,279	2,404	3,724	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(1) ראה באור 10.ד.1(1).

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
514	580	647	א. התאמות
(4)	(16)	(55)	פחת והפחתות
6	5	1	חלק ברווחי חברות כלולות
-	-	22	הפסד הון ממימוש חברות מוחזקות
46	85	25	הפסד הון מירידת ערך חברות מוחזקות
-	-	49	הוצאות מימון, נטו
3	9	-	עדכון תמורה מותנית
(1)	(1)	(3)	הפסד ממימוש רכוש קבוע
(17)	450	81	הוצאות מו"פ שלא במזומן
10	-	-	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(5)	-	-	הפסד ממדידה מחדש לשווי הוגן של זכויות הונות בחברה נרכשת
2	1	-	שהוחזקו טרם השגת שליטה
-	-	1	רווח מהשקעות לפי שווי הוגן
			עלות מערכות נטו, שנמכרו ונכללו בעבר במסגרת רכוש קבוע אצל
			חברת בת
			תשלום מבוסס מניות בחברה מאוחדת
68	(464)	(1,763)	שינויים בסעיפי רכוש והתחייבות:
(84)	60	(174)	שינוי בלקוחות ובהכנסות לקבל
(167)	(398)	(812)	שינוי בחייבים ויתרות חובה
1,104	1,908	3,857	שינוי במלאי
9	474	442	שינוי במקדמות ממזמיני עבודות
28	(77)	404	שינוי בהתחייבויות לספקים
(81)	(63)	(30)	שינוי בזכאים ויתרות זכות
(19)	(26)	(5)	שינוי בהפרשות
88	16	5	שינוי בהתחייבויות בגין הטבות לעובדים, נטו
(20)	(571)	(53)	מסים על הכנסה שהתקבלו
			מסים על הכנסה (ששולמו)
1,480	1,972	2,639	סך התאמות

2021	2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	206	26
73	(31)	29
1	(1)	-

ב. פעולות מהותיות שלא במזומן

דיבידנד שהוכרז וטרם שולם
שינוי ביתרות ספקים בגין רכישת רכוש קבוע
מיון ממלאי לרכוש קבוע

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי מזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

ג. חברות כלולות שאוחדו לראשונה:

2021 מיליוני ש"ח	2022 מיליוני ש"ח	2023 מיליוני ש"ח	
69	-	-	הון חוזר, נטו (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
(394)	-	-	השקעה בחברות כלולות
94	-	-	רכוש קבוע
582	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
73	-	-	נכסי זכות שימוש
(5)	-	-	נכסי מיסים נדחים
10	-	-	השקעה בנכסים פיננסיים דרך שווי הוגן
(21)	-	-	הלוואה לזמן ארוך
(88)	-	-	התחייבות לזמן ארוך בגין חכירה
122	-	-	אופציות PUT לבעל מניות בחברה כלולה
(466)	-	-	התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת
(5)	-	-	הטבות לעובדים
(3)	-	-	זכויות שאינן מקנות שליטה
10	-	-	הפסד (רווח) מאיחוד לראשונה של חברות כלולות
(22)	-	-	מזומנים כתוצאה מכניסה לאיחוד

ד. רכישת חברות מאוחדות בניכוי המזומנים שנרכשו*

2021 מיליוני ש"ח	2022 מיליוני ש"ח	2023 מיליוני ש"ח	
21	74	-	הון חוזר, נטו (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
39	-	-	השקעה בחברות כלולות
-	14	-	רכוש קבוע
42	562	-	נכסים בלתי מוחשיים
5	71	-	נכסי זכות שימוש
5	-	-	נכסי מיסים נדחים
(5)	(71)	-	התחייבות בגין חכירה
-	(44)	-	התחייבות מס נדחה
-	(49)	-	התחייבות אחרת
107	557	-	מזומנים כתוצאה מכניסה לאיחוד

* ראה באור 2(ג)

ה. תמורה ממכירת חברה מאוחדת

2021 מיליוני ש"ח	2022 מיליוני ש"ח	2023 מיליוני ש"ח	
-	(1)	-	הון חוזר, נטו (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
-	(4)	-	רכוש קבוע
-	(3)	-	נכסי מיסים נדחים
-	1	-	הטבות לעובדים
-	3	-	זכויות שאינן מקנות שליטה
-	1	-	הפסד כתוצאה מיציאה מאיחוד
-	1	-	קרן הפרשי תרגום
-	(2)	-	מזומנים כתוצאה ממכירת חברה מאוחדת

הביאורים המצורפים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באור 1 - כללי

- א.** רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן: "החברה" או "רפאל") נוסדה בשנת 1995 כתוצאה מהחלטת ממשלת ישראל להעביר את פעילות יחידת הסמך הממשלתית "רפאל-רשות פיתוח אמצעי לחימה" (להלן – "יחידת הסמך"), לחברה ממשלתית בעלת אופי עסקי. החברה היא בשליטתה המלאה של ממשלת ישראל ובתור שכזאת הינה כפופה להוראות חוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 ולהוראות ולחוזרים שניתנים על פיו לרבות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים. הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023, כוללים את אלה של החברה ושל חברות הבנות שלה (להלן יחד: "הקבוצה") וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות ובהסדרים משותפים.
- ב.** החברה מפתחת אמצעי לחימה ומייצרת חלק מהם. חלק מהותי מהתקשורות החברה הן עם משרד הבטחון ומתבצעות על פי הוראות ההרכשה של משרד הבטחון.
- ג. הגדרות**
- בדוחות כספיים אלה –
- (1) החברה – רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ.
 - (2) הקבוצה – רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ וחברות מאוחדות שלה.
 - (3) חברות מאוחדות – חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
 - (4) חברות מוחזקות – חברות מאוחדות וחברות שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
 - (5) צד קשור – כמשמעותו בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.
 - (6) בעל עניין – כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת "בעל עניין בתאגיד סעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968".
- ד.** המצגים הכלולים בדוחות הכספיים הינם באחריות החברה בלבד ואין הם מחייבים את מדינת ישראל.
- ה. אירועים מהותיים בתקופת הדוח ולאחריו**
- (1) מלחמת "חברות ברזל" - בעקבות המתקפות הקשות על מדינת ישראל ב-7 באוקטובר 2023, הוכרזה מלחמת "חברות ברזל" (להלן: "המלחמה"). המלחמה נמשכת גם במועד אישור הדוחות הכספיים. למלחמה השפעה על פעילות החברה בהיבטים השונים:
- עם פרוץ הלחימה החברה התארגנה במהירות לתת מענה בתוכנית עבודה מותאמת למציאות ולאתגרים שלפתחנו בטווח הקצר והארוך, ובמרכזה האצת האספקות והטמעת המערכות של רפאל לצה"ל, במקביל לשמירה על רציפות הפעולה של רפאל מול לקוחותיה בחו"ל. בתוך כך, הואצו פעילויות לאספקת מערכות שתומכות במאמץ המלחמתי, ובכלל זה אושרו עבודה במשמרות ובסופי שבוע והקדמות רכש. בנוסף, החלה התארגנות בהיבטי רכש, לוגיסטיקה וכוח אדם להזמנות בשנים הבאות.
- חלק מעובדי החברה גויסו בצו 8. עובדי רפאל נרתמים באופן מלא לעשייה בחברה, בהתאם לצרכים. הותאמו נהלי העבודה והכלים על מנת לוודא רציפות תפקודית. בין היתר, אושרו נהלי עבודה ושכר בחירום.
- ניתן מענה לצרכים השונים של העובדים, כולל טיפול במגויסים, קשר שוטף עם בני המשפחות, פתרונות לילדים, מפגשי חוסן לעובדים, ניהול תקשורת פנים ארגונית ומתן כלים ניהוליים לניהול שגרה לצד לחימה. במקביל נשמר קשר שוטף מול לקוחות החברה בחו"ל.
- בהיבט המימוני והפיננסי - דירקטוריון רפאל הנחה את ההנהלה לחזק את נזילות החברה, בשל הצורך להבטיח מימון מספק לפעילות רציפה של רפאל.
- צעדים מרכזיים שננקטו:
- גיוון מקורות האשראי באמצעות השלמת גיוס מתוכנן של ניירות ערך מסחריים בסכום של 500 מיליון ש"ח (הנפקה שקלית, בדירוג קצר של i1A-1 + ע"י S&P מעלות, בוצעה באוקטובר 2023).
 - הגדלת קווי אשראי מובטחים (לפחות 1 מיליארד ש"ח).
 - שמירה על יתרות מזומן גבוהות בעת הזו (לפחות 1 מיליארד ש"ח) ושמירה על קווי אשראי מאושרים ולא מנוצלים בהיקף משמעותי.
- (2) מינוי מנכ"ל חדש לחברה - לאחר תאריך הדוחות הכספיים, סיים יואב הר-אבן את תפקידו כמנכ"ל החברה. בחודש ינואר 2024 מונה יואב תורג'מן לתפקיד המנכ"ל.
 - (3) שריפה במתקני החברה - בחודש אפריל 2022 אירעה שריפה באחד ממתקני החברה בישראל. הנזק שנגרם בשריפה הינו בתכולת פוליסות הביטוח שהיו לחברה באותו מועד. בשנת 2023 החברה קיבלה מחברת הביטוח את יתרת השיפוי בגין השריפה, המסתכם לסך כולל של 31 מיליון דולר. בכך הסתיים הטיפול בתביעה מול חברת הביטוח. החברה פועלת לייצור מחדש של המלאי שנשרף. להערכת החברה, לאירוע השריפה לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות פעילותה העתידית.
 - (4) מימוש אופציה על ידי שותף בחברת אירונאוטיקס - בתאריך 31 באוגוסט 2023 מימשה חברת סטולרו איירון את האופציה למכירת 50% ממניות אירונאוטיקס, המוחזקת על ידה, לרפאל. תמורת המניות העבירה רפאל לחברת סטולרו איירון סך של 487 מיליון ש"ח, וליום הדוח מחזיקה רפאל במלוא המניות של חברת אירונאוטיקס. לפירוט נוסף ראה באור 10.ד1).

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים

א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים

הדוחות הכספיים המאוחדים הוכנו על ידי הקבוצה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). הדוחות המאוחדים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 26 במרס 2024.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת. השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. איחוד דוחות כספיים

1. בשנת 2022, רכשה הקבוצה את מלוא מניות חברת PVP Advanced EO Sytstems (להלן "PVP") - חברה פרטית הממוקמת בקליפורניה ועוסקת בייצור ואינטגרציה של מוצרים אלקטרו-אופטיים ואת מלוא מניות חברת פירסון הבריטית המתמחה בפיתוח מגוון של ציוד הנדסה קרבית לשוק כלי הרכב המשוריינים. לפרטים נוספים ראה ביאור 10.

2. החל מיום 1 באפריל 2021, בעקבות חתימה על עדכון ההסכם עם בעלי המניות של חברת אירונאוטיקס המקנה לחברה שליטה, אוחדו דוחותיה הכספיים של אירונאוטיקס בדוחות הכספיים של החברה. כמו כן, בשל השגת השליטה באירונאוטיקס, החל מאותו מועד, אוחדו דוחותיה הכספיים של חברת קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ. החברה מחזיקה ב-50% ממניותיה של חברת קונטרופ וחברת אירונאוטיקס מחזיקה ב-50% מהמניות הנותרות.

3. ביום 30 ביוני 2021, השלימה אירונאוטיקס את רכישת הנכסים והמניות של חברת מגל. בנוסף, באותו יום השלימה קונטרופ את רכישת מלוא הון המניות של חברת באז, חברת בת של מגל. כמו כן, החל מאותו מועד מאוחדות חברות מגל ובאז בדוחותיה הכספיים של החברה.

ד. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים, נגזרים ואחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- ניירות ערך המוחזקים למסחר, הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מלאי הנמדד כנמוך מבין עלות או שווי מימוש נטו.
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות.
- השקעה המסווגת כמוחזקת למכירה
- הפרשות

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה ביאור 3, בדבר מדיניות חשבונאית מהותית.

ה. תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה עולה על שנה, במיוחד בהתייחס לעבודות לפי חוזי ביצוע בהן יכול המחזור התפעולי להימשך שנתיים עד ארבע שנים. עקב כך כוללים הרכוש השוטף וההתחייבויות השוטפות גם פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתוך תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה.

ו. סיווג מחדש

הקבוצה סיווגה מחדש יתרות בדוח על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר 2022, כתוצאה מהשלמת עבודת הקצאת עלויות הרכישה לצורך ייחוס עודפי עלות ברכישת מניות חברת PVP ופירסון. לפרטים נוספים ראה באורים 10.ד(3) ו-110.ד(4).

ז. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, נדרשת הנהלת החברה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים - המשך

ז. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

האומדנים וההנחות אשר עשויים להוביל להתאמה מהותית בערכם של נכסים והתחייבויות בספרים במהלך השנה הבאה, הינם כדלקמן:

אומדן	הנחות עיקריות	השלכות אפשריות
אומדן סך עלויות החוזה ומרווח אפס	הקבוצה אומדת את סך העלויות בגין חוזה בהתאם להערכת כמויות, מחירים, שעות עבודה ולוחות זמנים צפויים לצורך אמידת שיעור ההשלמה המשמש לקביעת סכום ההכנסות שיוכרו מידי תקופה וכן לצורך קביעת האם החוזה הינו מכביד. כאשר לא ניתן למדוד באופן מהימן את תוצאות החוזה (למשל בשלבים המוקדמים של החוזה), הקבוצה מכירה בהכנסה מהחוזה רק בגובה העלויות שצפוי כי ניתן יהיה להשיבן.	גידול או קיטון בסכומי ההכנסות והרווח הגולמי שיוכרו לאורך תקופת החוזה והכרה בהפסד בגין חוזה מכביד.
השיטה למדידת התקדמות (שיעור השלמה)	הקבוצה מודדת את התקדמות הביצוע באמצעות שיטה המבוססת על התשומות שהושקעו למדידת התקדמות הביצוע, בהתאם לאומדן סך העלויות הדרושות להשלמת מחויבות הביצוע. הקבוצה בדעה כי שימוש בשיטה זו מייצג בצורה הנאותה ביותר את אופן העברת השליטה ללקוח.	שינוי בסכומי ההכנסות והרווח הגולמי שיוכרו בגין החוזה.
מדידת תמורה משתנה	לצורך קביעת מחיר העסקה, הקבוצה אומדת את סכום התמורה המשתנה ומכירה בהכנסה בגין הסכום אשר לגביו צפוי ברמה גבוהה כי ביטול משמעותי בסכום ההכנסות המצטברות שהוכרו לא יתרחש כאשר אי הודאות הקשורה לתמורה המשתנה תתברר לאחר מכן.	גידול או קיטון בסכומי ההכנסות שיוכרו לאורך תקופת החוזה.
קביעת אופן קיום מחויבויות הביצוע	לצורך הקביעה כי השליטה על סחורות או שירותים מועברת ללקוח לאורך זמן וכתוצאה מכך יש להכיר בהכנסה לאורך זמן, הקבוצה מסתמכת על חוות דעת משפטיות, הוראות החוזה והוראות החוק הרלוונטיות בבחינה האם לקבוצה קיימת זכות לאכוף את קיומו של החוזה.	שינוי בעיתוי ההכרה בהכנסה לאורך תקופת החוזה.
זיהוי מחויבויות ביצוע בחוזים עם לקוחות	לצורך זיהוי מחויבויות ביצוע נפרדות בחוזה עם לקוח, הקבוצה מפעילה שיקול דעת בבחינה האם מסופק שירות משמעותי של שילוב (אינטגרציה) הסחורות והשירותים השונים בחוזה לכדי תוצר משולב אחד.	שינוי בעיתוי ההכרה בהכנסה לאורך תקופת החוזה.
יכולת השבה של עלויות פיתוח	צפי לקבלת אישורים רגולטורים שיאפשרו את יישום הפרויקט.	הפחתת עלויות הפיתוח לרווח והפסד.
הטבות עובד לאחר סיום העסקה	הנחות אקטואריות כגון שיעור היוון, שיעור עליות שכר עתידיות ושיעור גידול בקצבה לפנסיה.	גידול או קיטון במחויבות בגין תכנית הטבה מוגדרת לאחר סיום העסקה.
הערכת סיכויי התחייבויות תלויות	האם יותר סביר מאשר לא כי יצאו משאבים כלכליים בגין תביעות משפטיות שהוגשו כנגד החברה וחברות מוחזקות שלה.	ביטול או יצירת הפרשה בגין תביעה.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית

כללי המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי ישויות הקבוצה.

א. בסיס האיחוד

(1) צירופי עסקים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של החברה וכן דוחות כספיים של חברות בהן מתקיימת שליטה של החברה.

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition method). שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות, לתשואות משתנות ממעורבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

לצורך האיחוד הובאו בחשבון הסכומים הכלולים בדוחות הכספיים של חברות שאוחדו תוך יישום כללי חשבונאות אחידים הננקטים בידי הקבוצה.

התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של הנכסים שהועברו לבעלים הקודמים של הנרכשת, התחייבויות שהתהוו לרוכש מול הבעלים הקודמים של הנרכשת וזכויות הונות שהונפקו על ידי הקבוצה.

בצירוף עסקים שהושג בשלבים, ההפרש בין השווי ההוגן למועד הרכישה של הזכויות ההונות בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על ידי הקבוצה לבין הערך הפנקסני לאותו מועד, נזקף לדוח רווח והפסד במסגרת סעיף הכנסות או הוצאות אחרות. כמו כן, התמורה שהועברה כוללת את השווי ההוגן של תמורה מותנית. לאחר מועד הרכישה, הקבוצה מכירה בשינויים בשווי ההוגן של תמורה מותנית המסווגת כהתחייבות פיננסית בדוח רווח והפסד.

הרוכשת מכירה במועד הרכישה בהתחייבות תלויה שניתלה בצירוף עסקים אם קיימת מחויבות בהווה שנובעת מאירועי העבר ושוויה ההוגן ניתן למדידה באופן מהימן.

כמו כן, מוניתין אינו מעודכן בגין ניצול הפסדים מועברים לצרכי מס שהיו קיימים במועד צירוף העסקים. הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכות הונות בנרכשת שהוחזקה קודם לכן על ידי הקבוצה, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניתלו.

מוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. במקום זאת, מבצעת החברה בחינה לירידת ערך של מוניטין כאמור, הנובע מרכישה של חברה בת, אחת לשנה (ולכל המאוחר, ביום 31 בדצמבר) או בתדירות גבוהה יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים כי יתכן וחלה ירידת ערך של מוניטין. (ראה גם סעיף ו' להלן).

עלויות הקשורות לרכישה שהתהוו לרוכשת בגין צירוף עסקים, כגון: עמלות למתווכים, עמלות ייעוץ, עמלות משפטיות, הערכת שווי ועמלות אחרות בגין שירותים מקצועיים או שירותי ייעוץ, למעט אלו הקשורות בהנפקת מכשירי חוב או הון בקשר עם צירוף העסקים, מוכרות כהוצאות בתקופה שבה השירותים מתקבלים.

(2) חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי החברה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום אובדן השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

(3) השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה או שליטה משותפת. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיומה של השפעה מהותית, מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות, הניתנות למימוש או להמרה באופן מיידי למניות החברה המוחזקות. עסקאות משותפות הינן הסדרים משותפים בהם לקבוצה יש זכויות לנכסים נטו של ההסדר.

השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרות לראשונה לפי עלות.

עלויות עסקה המתייחסות באופן ישיר לרכישה צפויה של חברה כלולה או עסקה משותפת מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות אלה מתווספות לעלות ההשקעה במועד הרכישה. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח או הפסד וברוח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת שווי המאזני, לאחר תיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הקבוצה, מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת.

כאשר חלקה של הקבוצה בהפסדים עולה על ערך הזכויות של הקבוצה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני, הערך בספרים של אותן זכויות, כולל השקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת, מופחת לאפס. במקרים בהם חלקה של הקבוצה בהשקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

א. בסיס האיחוד - המשך

(3) השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות - המשך

שונה מחלקה בהון המוחזקת, הקבוצה ממשיכה להכיר בחלקה בהפסדי המוחזקת, לאחר איפוס ההשקעה ההונית, בהתאם לשיעור זכאותה הכלכלית בהשקעה לזמן ארוך.

לאחר איפוס הזכויות כאמור, הקבוצה אינה מכירה בהפסדים נוספים של החברה המוחזקת, אלא אם לקבוצה יש מחויבות לתמיכה בחברה המוחזקת או אם שילמה סכומים בעבורה. (באשר לירידת ערך השקעות בתאגידים מוחזקים - ראה סעיף י"ז להלן).

(4) עסקאות שבוטלו באיחוד

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות שטרם מומשו, הנובעות מעסקאות בין חברתיות, בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים. רווחים שטרם מומשו הנובעים מעסקאות עם חברות כלולות ועם עסקאות משותפות, בוטלו כנגד ההשקעה לפי זכויות הקבוצה בהשקעות אלו. הפסדים שטרם מומשו בוטלו באותו אופן לפיו בוטלו רווחים שטרם מומשו, כל עוד לא הייתה ראייה לירידת ערך.

ב. מטבע חוץ

(1) עסקאות במטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות הרלוונטיים של חברות הקבוצה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הפריטים הכספיים הינו ההפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהוא מתואם לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה, לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין לסוף השנה. הפרשי שער אלה מוכרים ברווח והפסד בסעיפים הספציפיים, לפי מהות הפריט הכספי (הפרשי שער בגין לקוחות נזקפים לסעיף הכנסות ממכירות, הפרשי שער בגין ספקים נזקפים לעלות המכירות וכו').

נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד.

(2) פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ לרבות תאגידים בישראל שמטבע הפעילות שלהם אינו מטבע הפעילות של החברה, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שערי חליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין הממוצעים לתקופה.

הפרשי השער בגין התרגום נזקפים לרווח כולל אחר. כאשר פעילות חוץ ממומשת, בחלקה או במלואה, הסכום המתאים שבקרן מתרגום מטבע חוץ מועבר לדוח רווח והפסד.

ככלל, הפרשי שער בגין הלוואות שנתקבלו או הועמדו לפעילויות חוץ, לרבות פעילויות חוץ שהינן חברות בנות, מוכרים ברווח והפסד בדוחות המאוחדים.

כאשר סילוקן של הלוואות שנתקבלו או שהועמדו לפעילות חוץ אינו מתוכנן ואינו צפוי בעתיד הנראה לעין, רווחים והפסדים מהפרשי שער הנובעים מפריטים כספיים אלה נכללים כחלק מההשקעה בפעילות החוץ, נטו, מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון כחלק מקרן תרגום.

ג. מלאי

מלאי נמדד לפי העלות או שווי מימוש נטו, כנמוך שבהם, כאשר העלות נקבעת על בסיס ממוצע נע. עלות המלאי כוללת את כל עלויות הרכישה ועלויות אחרות שהתהוו בהבאת המלאי למיקומו ולמצבו הנוכחי. ערך המימוש נטו הוא אומדן מחיר המכירה במהלך העסקים הרגיל, בניכוי אומדן העלות להשלמה ואומדן העלויות הדרושות לביצוע המכירה.

ד. עבודות הקמה

עבודות הקמה בתהליך משקפות את הסכום ברוטו, שטרם הוצאו חשבונות בגינו, הצפוי להגבות מהלקוחות בגין העבודה שבוצעה עד לאותו מועד. סכום זה נמדד לפי עלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו, בניכוי חיובים שהוצאו ללקוחות בתהליך ההקמה והפסדים שהוכרו. העלות כוללת את כל העלויות המתייחסות ישירות לפרויקטים שבנידון בתוספת הקצאת עלויות תקורה קבועות ומשתנות שהקבוצה נשאה בהן במהלך ביצוע העבודות על פי החוזה, בהתבסס על קיבולת פעילות נורמלית.

עבודות ההקמה בתהליך מוצגות בדוח על המצב הכספי בסעיף הכנסות לקבל בגין כל החוזים בהם העלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו עולים על החיובים שהוצאו ללקוחות בתוספת הפסדים שהוכרו. במקרים בהם החיובים שהוצאו ללקוחות בתוספת הפסדים שהוכרו עולים על העלויות שהתהוו בתוספת רווחים שהוכרו, אזי ההפרש מוכר בדוח על המצב הכספי כהכנסה נדחית, בסעיף מקדמות ממזמיני עבודות.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

ה. רכוש קבוע

(1) הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

חלקי חילוף, ציוד עזר וציוד גיבוי מסווגים כרכוש קבוע כאשר הם עומדים בהגדרת רכוש קבוע בהתאם ל- IAS 16.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע.

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבעים לפי השוואת התמורה מגריעת הנכס לערך בספרים, ומוכרים נטו בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח רווח והפסד.

(1) עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל הקבוצה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

(2) פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר שלו.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע. קווי ייצור המיועדים לייצור מוצרים בהתאם לחוזה ביצוע מופחתים בהתאם לקצב אספקת יחידות הייצור. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים.

שיעורי הפחת השנתיים הם:

%		
2.5-7	(בעיקר 2.5%)	מבנים
6-20	(בעיקר 7%)	מכונות וציוד
14-20		כלי רכב
20-33		מחשבים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

ו. נכסים בלתי מוחשיים

(1) מוניטין

מוניטין שנוצר כתוצאה מרכישה של חברות בנות מוצג במסגרת נכסים בלתי מוחשיים. למידע בדבר מדידת המוניטין בעת ההכרה לראשונה, ראה סעיף א' לעיל.

בתקופות עוקבות מוניטין נמדד לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

(2) מחקר ופיתוח

השקעות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים או תהליכים קיימים. יציאות בגין פעילויות פיתוח מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהמוצר ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו. העלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי כוללות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחס ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

בתקופות עוקבות, עלויות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות מירידת ערך שנצברו.

(3) זכות שימוש בפטנט

הזכות נמדדת לפי העלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

1. נכסים בלתי מוחשיים - המשך

(4) טכנולוגיה ואחרים

טכנולוגיה וצבר הזמנות שנרכשו על ידי הקבוצה במסגרת צרוף עסקים נמדדים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה, בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך, במידה והיו.

(5) תוכנות

תוכנות מחשב אשר אינן מהוות חלק בלתי נפרד מהחומרה נמדדות לפי העלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך.

(6) עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. יתר העלויות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

(7) הפחתה

הפחתה היא הקצאה שיטתית של הסכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס בניכוי ערך השייר שלו.

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש. מוניטין אינו מופחת באופן שיטתי, אלא נבחן לצורך ירידת ערך.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו :

• עלויות פיתוח שהוונו	3-7 שנים
• תוכנות	3-7 שנים
• ידע וטכנולוגיה	5-8 שנים
• צבר הזמנות	1-3 שנים
• אי תחרות	10 שנים
• קשרי לקוחות	7-10 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

הקבוצה בוחנת את אומדן אורך החיים השימושי של נכס בלתי מוחשי שאינו מופחת בכל תקופה על מנת לקבוע האם האירועים והנסיבות ממשיכים לתמוך בקביעה כי לנכס הבלתי מוחשי אורך חיים בלתי מוגדר.

2. מכשירים פיננסיים

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

הכרה ומדידה לראשונה

הקבוצה מכירה לראשונה בלקוחות ומכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים וההתחייבויות הפיננסיות מוכרים לראשונה במועד בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר. ככלל, נכס פיננסי או התחייבות פיננסית נמדדים לראשונה בשווי הוגן בתוספת, במקרה של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית שאינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין לרכישה או להנפקה של הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית. לקוח שאינו כולל רכיב מימון משמעותי נמדד לראשונה לפי מחיר העסקה שלו. חייבים שמקורם בנכסי חוזה, נמדדים לראשונה לפי ערכם בספרים של נכסי החוזה במועד שינוי הסיווג מנכס חוזה לחייבים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי הועברו באופן מהותי. אם בידי הקבוצה נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי, הקבוצה ממשיכה להכיר בנכס הפיננסי.

נכסים פיננסיים - סיווג ומדידה עוקבת

במועד ההכרה לראשונה, נכסים פיננסיים מסווגים לשווי הוגן דרך רווח והפסד.

(2) התחייבויות פיננסיות שאינם נגזרים

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות: משיכות יתר מבנקים, הלוואות ואשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים, התחייבויות בגין חכירה מימונית, ספקים וזכאים אחרים.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

ז. מכשירים פיננסיים - המשך

(2) התחייבויות פיננסיות שאינם נגזרים - המשך

הכרה לראשונה בהתחייבויות פיננסיות

הקבוצה מכירה לראשונה במכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר ההתחייבויות הפיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

מדידה עוקבת של התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות (למעט התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח והפסד) מוכרות לראשונה בשווי הוגן בניכוי כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

גריעת התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

קיצוז מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקוזזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לקבוצה קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

(3) מכשירים פיננסיים נגזרים

הקבוצה מחזיקה מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור.

הצגה

מכשירים פיננסיים נגזרים המהווים גידור כלכלי מוצגים בדוח על המצב הכספי על פי שווים ההוגן. שינויים בשווי ההוגן נזקפים כהכנסות או הוצאות מימון בדוח רווח והפסד בתקופה בה אירעו.

הערכת שווי הוגן

שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנסחרים בשווקים פעילים מבוסס על המחירים המצוטטים לתאריך המאזן. השווי ההוגן של אופציות CALL מורכבות, נקבע באמצעות הערכות שווי של מומחים חיצוניים, בהתבסס על מודלים כלכליים מתאימים. השווי ההוגן אשר נקבע למטרת גילוי של אגרות החוב של החברה מחושב על בסיס הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים בגין הקרן והריבית המהוונים לפי שיעור הריבית בשוק למועד הדיווח.

(4) נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית/ירידת המדד בפועל.

(5) הון מניות

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות וכתבי אופציה למניות בניכוי השפעת המס, מוצגות כהפחתה מההון.

ח. הטבות לעובדים

(1) הטבות לאחר סיום העסקה

בקבוצה קיימות מספר תכניות הטבה לאחר העסקה. התכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח או לקרנות פנסיה, והן מסווגות כתכניות הפקדה מוגדרת וכן כתכניות הטבה מוגדרת.

(א) תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תוכנית לאחר סיום העסקה שלפיה הקבוצה משלמת תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים. מחויבויות הקבוצה להפקיד בתכנית הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

ח. הטבות עובדים - המשך

(1) הטבות לאחר סיום העסקה - המשך

(ב) תכניות להטבה מוגדרת

תכנית להטבה מוגדרת הינה תכנית הטבה לאחר סיום העסקה שאינה תכנית להפקדה מוגדרת. מחויבות נטו של הקבוצה, המתייחסת לתכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר סיום העסקה, מחושבת לגבי כל תכנית בנפרד על ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שתגיע לעובד בתמורה לשירותיו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה, שהמטבע שלהן הינו שקל ושוועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים על ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. מדידה מחדש של ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת כוללת רווחים והפסדים אקטואריים. מדידות מחדש נזקפות מיידית, דרך רווח כולל אחר ישירות לעודפים.

(2) הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של החברה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתכניות הטבה לאחר סיום העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהוון לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון של המחויבות נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה, שהמטבע שלהן הינו שקל ושוועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים ישירות לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו. החברה כוללת הפרשה לפדיון ימי מחלה במסגרת הטבות לעובדים לזמן ארוך. ההתחייבות מוצגת בזמן הארוך, היות וסיכויי המימוש שלה בטווח הקצר קלושים.

(3) הטבות עובד לטווח קצר

מחויבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר (כוללות בעיקר שכר לשלם הפרשות לחופשה ולהבראה) נמדדות על בסיס לא מהוון, וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס או במקרה של היעדרויות שאינן נצברות (כמו חופשת לידה) - בעת ההיעדרות בפועל. הפרשה בגין הטבות לעובדים לזמן קצר בגין בונוס במזומן או תכנית השתתפות ברווחים, מוכרת בסכום הצפוי להיות משולם, כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את המחויבות. סיווג הטבות לעובדים, לצרכי מדידה, כהטבות לטווח קצר או כהטבות אחרות לטווח ארוך מתבצע בהתאם.

ט. מסים על ההכנסה

מסכים על ההכנסה כוללים מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ומסכים נדחים נזקפים לרווח והפסד אלא אם המס נובע מצורך עסקים או נזקפים ישירות לרווח כולל אחר או להון במידה ונובעים מפריטים המוכרים ישירות ברווח כולל אחר או בהון.

מסכים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח. מסים שוטפים כוללים גם מסים בגין שנים קודמות.

קיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות מסים שוטפים מיושבים בו זמנית.

מסכים נדחים

ההכרה במסכים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח. נכס מס נדחה מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את ההפרשים הזמניים. נכסי המס הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות תתממשנה, הם מופחתים.

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

ט. מסים על ההכנסה - המשך

קיצוץ נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או בחברות שונות, אשר בכוונתן לסלק את נכסי והתחייבויות המסים השוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות מסים נדחים מיושבים בו זמנית.

עמדות מס לא וודאיות

הפרשה בגין עמדות מס לא וודאיות, לרבות הוצאות מס וריבית נוספות, מוכרת כאשר יותר צפוי מאשר לא כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות.

תוספת מס בגין חלוקת דיבידנד

הקבוצה עשויה להתחייב בתוספת מס במקרה של חלוקת דיבידנדים על ידי חברות הקבוצה. תוספת מס זו לא נכללה בדוחות הכספיים, כאשר מדיניות חברות הקבוצה היא שלא לגרום לחלוקת דיבידנד הכרוכה בתוספת מס לחברה המקבלת, בעתיד הנראה לעין. במקרים בהם צפויה חברה מוחזקת לחלק דיבידנד מרווחים הכרוכים בתוספת מס לחברה, יוצרת החברה עתודה למס בגין תוספת המס שעשויה החברה להתחייב בה, בגין חלוקת הדיבידנד. מיסי הכנסה נוספים, במידה וחלים, הנובעים מחלוקת דיבידנדים על ידי החברה, נוקפים לרווח והפסד במועד בו מוכרת ההתחייבות לתשלום הדיבידנד המתייחס.

עסקאות בין חברתיות

מס נדחה בגין עסקאות בין חברתיות בדוח המאוחד נרשם לפי שיעור המס החל על החברה שאצלה תתבצע ההשבה.

י. הכרה בהכנסות

הכנסות

הקבוצה מכירה בהכנסות כאשר הלקוח משיג שליטה על הסחורה או השירות שהובטחו. ההכנסה נמדדת לפי סכום התמורה לו הקבוצה מצפה להיות זכאית בתמורה להעברת סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח, מלבד סכומים שנגבו לטובת צדדים שלישיים.

זיהוי מחויבות ביצוע

הקבוצה מעריכה במועד ההתקשרות בחוזה את הסחורות או השירותים שהובטחו במסגרת חוזה עם לקוח ומזהה כמחויבות ביצוע כל הבטחה להעביר ללקוח אחד מהשניים הבאים:

(א) סחורה או שירות (או חבילה של סחורות או שירותים) שהם נפרדים; או

(ב) סדרה של סחורות או שירותים נפרדים שהם למעשה זהים ויש להם אותו דפוס העברה ללקוח.

הקבוצה מזהה סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח כנפרדים כאשר הלקוח יכול להפיק תועלת מהסחורה או השירות בעצמו או ביחד עם משאבים אחרים הניתנים להשגה בנקל ללקוח וכן ההבטחה של הקבוצה להעביר את הסחורה או השירות ללקוח ניתנת לזיהוי בנפרד מהבטחות אחרות בחוזה. על מנת לבחון האם הבטחה להעביר סחורה או שירות ניתנת לזיהוי בנפרד, הקבוצה בוחנת האם מסופק שירות משמעותי של שילוב הסחורה או השירות עם סחורות או שירותים אחרים שהובטחו בחוזה לתוצר משולב עבורו הלקוח התקשר בחוזה.

קביעת מחיר העסקה

מחיר העסקה הוא סכום התמורה לו הקבוצה מצפה להיות זכאית בתמורה להעברת סחורות או שירותים שהובטחו ללקוח, מלבד סכומים שנגבו לטובת צדדים שלישיים. בעת קביעת מחיר העסקה הקבוצה מביאה בחשבון את ההשפעות של כל הבאים: קיומו של רכיב מימון משמעותי בחוזה ותמורה שיש לשלם ללקוח.

תמורה משתנה

תמורה משתנה נובעת בעיקר בשל חריגים בגין קנסות בגין איחורים ובנוסים בגין הקדמות בביצוע. הקבוצה אומדת את סכום התמורה המשתנה באמצעות אמידת הסכום הסביר ביותר שיתקבל מאחר ושיטה זו מתארת בצורה הטובה ביותר את סכום התמורה שהיא תהיה זכאית לו.

קיומו של רכיב מימון משמעותי

בעת קבלת חוזה חדש, מבצעת הקבוצה בחינה האם החוזה מכיל רכיב מימון משמעותי. הקבוצה בוחנת בין היתר, את אורך הזמן החזוי בין המועד בו הקבוצה מעבירה את הסחורות או השירותים שהובטחו ללקוח לבין המועד בו הלקוח משלם עבור סחורות או שירותים אלה, וכן ההפרש, אם קיים, בין הסכום של התמורה שהובטחה לבין מחיר המכירה במזומן של הסחורות או השירותים שהובטחו.

במקרים בהם הפער בין מועד קבלת התשלום לבין מועד העברת הסחורה או השירות ללקוח הינו שנה או פחות, הקבוצה מיישמת את ההקלה הפרקטית הקבועה בתקן ואינה מפרידה רכיב מימון משמעותי.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

י. הכרה בהכנסות - המשך

קיום מחויבויות ביצוע

הכנסות מוכרות כאשר הקבוצה מקיימת מחויבות ביצוע על ידי העברת שליטה על סחורה או שירות שהובטחו ללקוח.

בחלק מהמקרים, הקבוצה מעבירה שליטה לאורך זמן ולפיכך מכירה בהכנסות לאורך זמן מאחר וביצועי הקבוצה יוצרים או משפרים נכס אשר נשלט על ידי הלקוח תוך כדי יצירתו או שיפורו. בחוזים אחרים הקבוצה מעבירה שליטה לאורך זמן ולפיכך מכירה בהכנסות לאורך זמן מאחר ובהתאם לחוזים אלו של הקבוצה עם לקוחותיה והוראות הדין הרלבנטיות ובהתבסס על חוות דעת משפטיות שהתקבלו, קבעה הקבוצה שיש לה זכות לתשלום הניתנת לאכיפה עבור ביצועים שהושלמו עד לאותו מועד וכן לא נוצר נכס עם שימוש אלטרנטיבי לקבוצה. עבור שירותי אחזקה הניתנים על ידי הקבוצה - הכנסות מוכרות לאורך זמן בתקופת הדיווח בה סופקו השירותים, מאחר והלקוח מקבל וצורך בו זמנית את ההטבות המסופקות על ידי ביצועי הקבוצה כאשר הקבוצה מספקת שירותים אלה.

בשאר המקרים - ההכנסה מוכרת בנקודת זמן בעת העברת השליטה.

מדידת התקדמות בקיום מחויבות ביצוע

הקבוצה מכירה בהכנסה לאורך זמן על ידי מדידת ההתקדמות לקראת קיום מלא של מחויבות הביצוע באופן שמשקף את ביצועי הקבוצה בהעברת השליטה על הסחורות או השירותים שהובטחו ללקוח. כאשר לא ניתן למדוד באופן סביר את התוצאה של מחויבות ביצוע (למשל בשלבים המוקדמים של חוזה) אך הקבוצה מצפה להשיב את העלויות שהתהוו, הכנסות מוכרות רק עד להיקף העלויות שהתהוו (מרווח אפס) עד למועד שבו ניתן למדוד באופן סביר את התוצאה של מחויבות הביצוע.

הקבוצה מודדת את ההתקדמות באמצעות שיטה המבוססת על תשומות

בהתאם לשיטה זו, שיעור ההשלמה נקבע בהתבסס על אומדן סך העלויות הדרושות להשלמת מחויבות הביצוע. אומדן זה כולל את העלויות הישירות וכן עלויות עקיפות המתייחסות במישרין לקיום מחויבות הביצוע ומוקצות על בסיס מפתח העמסה סביר. הקבוצה בדעה כי שימוש בשיטת העלויות מייצג בצורה הנאותה ביותר את אופן העברת השליטה ללקוח.

ביישום גישה המבוססת על תשומות, הקבוצה אינה כוללת את ההשפעות של תשומות כלשהן אשר אינן משקפות את ביצועי הקבוצה בהעברת השליטה על הסחורות או השירותים ללקוח.

במדידת התקדמות הביצוע באמצעות שיטה המבוססת על תשומות, עלות שהתהוותה ואינה פרופורציונאלית להתקדמות בקיום מחויבות הביצוע, אינה נלקחת בחשבון במדידת שיעור ההשלמה. במקרים אלו הקבוצה מכירה בהכנסות בסכום שווה לעלות של סחורה ששימשה לקיום מחויבות הביצוע (קרי מרווח אפס), בהתקיים כל התנאים הבאים: הסחורה אינה נפרדת; חזוי שהלקוח ישיג שליטה על הסחורה זמן משמעותי לפני קבלת השירותים המתייחסים; עלות הסחורה משמעותית ביחס לסך עלויות החוזה החזויות; וכן הקבוצה רוכשת את הסחורה מצד שלישי ואינה מעורבת באופן משמעותי בעיצוב וייצור הסחורה.

עלויות חוזה

עלויות תוספתיות של השגת חוזה עם לקוח כגון עמלות מכירה לשותפים עסקיים, מוכרות כנכס כאשר צפוי כי הקבוצה תשיב עלויות אלו. עלויות להשגת חוזה שהיו מתהוות ללא קשר אם החוזה הושג מוכרות כהוצאה בעת התהוותן, אלא אם ניתן לחייב את הלקוח בגין עלויות אלה.

עלויות שהתהוו לקיום חוזה עם לקוח אשר אינן בתחולה של תקן אחר, מוכרות כנכס כאשר הן: מתייחסות במישרין לחוזה שהקבוצה יכולה לזהות באופן ספציפי; הן מייצרות או משפרות את משאבי הקבוצה שישמשו לקיום מחויבות ביצוע בעתיד; וכן צפוי שהעלויות יושבו. בכל מקרה אחר, עלויות כאמור מוכרות כהוצאה בעת התהוותן. עלויות שהיוונו כנכס מופחתות לדוח רווח והפסד על בסיס שיטתי שהינו עקבי עם ההעברה של הסחורות או השירותים אליהם מתייחס הנכס.

בכל תקופת דיווח הקבוצה בוחנת האם הערך בספרים של הנכס שהוכר כאמור עולה על יתרת הסכום של התמורה שהישות מצפה לקבל בתמורה לסחורות או השירותים אליהם מתייחס הנכס, בניכוי העלויות

המתייחסות במישרין להספקת סחורות או שירותים אלה אשר לא הוכרו כהוצאות, ובמידת הצורך, מוכר הפסד מירידת ערך ברווח או הפסד.

במסגרת עלויות החוזה החברה כוללת רק את מרכיב עמלת השותפים העסקיים המתייחס להשגת ההסכם, ולא סכומים אחרים המשולמים לשותפים העסקיים כנגד שירותים הניתנים על ידם לאחר השגת ההסכם.

אחריות

לצורך ההערכה האם אחריות מספקת ללקוח שירות נפרד ולכן מהווה מחויבות ביצוע נפרדת, הקבוצה בוחנת, בין היתר, את המאפיינים הבאים: האם ללקוח יש את האפשרות לרכוש אחריות בנפרד; האם האחריות נדרשת על פי חוק; אורכה של תקופת כיסוי האחריות והמהות של הפעולות שהקבוצה מבטיחה לבצע במסגרת חוזה האחריות. במסגרת חוזים מול לקוחות, הקבוצה מספקת שירותי אחריות ללקוחות בהתאם לחוזה, הוראות החוק או לפי המקובל בענף. שירותי האחריות ניתנים על מנת להבטיח את טיב העבודה ועמידה במפרט שהוסכם בין הצדדים ואינם מהווים שירות נוסף שניתן ללקוח. לפיכך, הקבוצה לא מזהה את האחריות כמחויבות ביצוע נפרדת אלא מטפלת בה בהתאם להוראות IAS 37 ומכירה בהפרשה לאחריות לפי אומדן עלות השירותים האמורים.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

י. הכרה בהכנסות - המשך

שינויים בחוזה

שינוי חוזה הוא שינוי בתחולה או במחיר (או שניהם) של חוזה שאושר על ידי הצדדים לחוזה. שינוי חוזה יכול להיות מאושר בכתב או להשתמע מפרקטיקות עסקיות נהוגות. שינוי חוזה עשוי להתקיים גם במקרים שבהם לצדדים לחוזה יש מחלוקת לגבי התחולה או המחיר (או שניהם) של השינוי או שהצדדים אישרו את השינוי בתחולה של החוזה אך טרם קבעו את השינוי המקביל במחיר.

במקרים בהם שינוי החוזה טרם אושר על ידי הצדדים, הקבוצה ממשיכה להכיר בהכנסות בהתאם לחוזה הקיים, ללא התחשבות בשינוי החוזה, עד למועד ששינוי החוזה מאושר או כאשר שינוי החוזה ניתן לאכיפה משפטית.

הקבוצה מטפלת בשינוי חוזה כהתאמה של החוזה הקיים מאחר ויתרת הסחורות או השירותים לאחר שינוי החוזה אינם נפרדים ולכן מהווים חלק ממחויבות ביצוע אחת אשר מקוימת באופן חלקי במועד שינוי החוזה. השפעת השינוי על מחיר העסקה ועל מידת ההתקדמות לקראת קיום מלא של מחויבות הביצוע מוכרת כתיאום להכנסות (גידול או קיטון) במועד שינוי החוזה, כלומר על בסיס עדכון מצטבר (catch-up basis).

במקרים בהם שינוי החוזה הינו גידול בהיקף החוזה בשל תוספות של סחורות או שירותים מובחנים כאשר מחיר החוזה גדל בסכום תמורה המשקף את מחירי המכירה העצמאיים של הסחורות או השירותים שהתווספו, הקבוצה מטפלת בשינוי חוזה כחוזה נפרד.

נכס חוזה והתחייבות חוזה

נכס חוזה (בדוחות אלו הכנסות לקבל) מוכר כאשר לקבוצה קיימת זכות לתמורה עבור סחורות או שירותים שהקבוצה העבירה ללקוח כאשר זכות זו מותנית בגורם אחר מאשר חלוף הזמן, לדוגמה בביצועים העתידיים של הקבוצה. נכסי החוזה מסווגים לסעיף חייבים כאשר הזכויות לקבלתם הופכות להיות בלתי מותנות.

התחייבות חוזה (בדוחות אלו מקדמות ממזמיני עבודות) מוכרת כאשר הקבוצה מחויבת להעביר סחורות או שירותים ללקוח שבגינם היא קיבלה תמורה (או שחל מועד פירעונו של הסכום) מהלקוח.

קיוונו נכס חוזה והתחייבות חוזה

נכס והתחייבות בגין אותו חוזה מוצגים בנפרד דוח על המצב הכספי. אולם, נכס והתחייבות חוזה הנובעים מחוזים שונים מוצגים בברוטו דוח על המצב הכספי.

מידת התקדמות בקיום מחויבות ביצוע

כאשר תוצאת עסקה הכרוכה באספקת שירותים ניתנת לאמידה באופן מהימן, ההכנסות הקשורות לעסקה מוכרות בהתאם לשיטת שיעור ההשלמה המחושב בהתייחס לסקירת העבודה שבוצעה. על-פי שיטה זו, ההכנסות מוכרות בתקופות הדיווח שבהן סופקו השירותים. במקרה שתוצאת החוזה אינה ניתנת למדידה באופן מהימן, ההכנסות מוכרות רק במידה שניתן להשיב את ההוצאות שהתהוו.

יא. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה באופן מהימן, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות.

החברה אחראית לגבי טיב המוצרים שנמכרו ללקוחות או לטיב העבודות שבוצעו עבורם לתקופות של שנה עד עשר שנים לאחר אספקתם או השלמתם. לכיסוי ההתחייבויות כאמור נכללת בדוחות הכספיים הפרשה הנקבעת על בסיס הערכת ההנהלה, לאור ניסיון העבר.

הקבוצה מכירה בנכס שיפוי אם, ורק אם, וודאי למעשה (Virtually Certain) השיפוי יתקבל אם הקבוצה תסלק את המחויבות. הסכום שמוכר בגין השיפוי אינו עולה על סכום ההפרשה.

הפרשה לאחריות

הפרשה לאחריות ותיקונים בגין מוצרים ועבודות שנמסרו ללקוחות מחושבת בהתאם להערכת הנהלת החברה ובהתבסס על ניסיון העבר והערכות הנדסיות.

חוזים מכבידים

כאשר צפוי שהעלויות הבלתי נמנעות בגין החוזה יעלו על ההטבות הצפויות להתקבל מהחוזה ו/או תוצרים של החוזה, מוכרת הפרשה לחוזה מכביד. ההפרשה נמדדת על פי הנמוך מבין הערך הנוכחי של העלות החזויה לביטול החוזה, והערך הנוכחי של העלויות הבלתי נמנעות (נטו מההכנסות) להמשך קיום החוזה. עלויות בלתי נמנעות הינן עלויות שהחברה אינה יכולה להימנע מהן מכיוון שהיא כפופה לחוזה.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

יב. הנחות מספקים וקבלני משנה

הנחות המתקבלות מספקים וקבלני משנה אשר לגביהן לא מחויבת החברה לעמוד ביעדים מסוימים נכללות בדוחות הכספיים עם ביצוע הרכישות היחסיות המזכות את החברה בהנחות האמורות.

יג. הוצאות פרסום

הוצאות פרסום נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

יד. מענקים ממשלתיים

מענקי ממשלה בלתי מותנים מוכרים לראשונה בשווי הוגן כאשר קיים ביטחון סביר שהם יתקבלו והקבוצה תעמוד בתנאים המזכים בקבלתם. מענקים מהמדען הראשי המתקבלים כפיצוי על הוצאות בהן נשאה הקבוצה מוצגים כהפחתה מהוצאות מחקר ופיתוח. מענקי ממשלה המתקבלים לצורך רכישת נכס או בגין עלויות פיתוח שהווננו, מוצגים בניכוי מהנכס המתייחס ונזקקים לדוח רווח והפסד באופן שיטתי, לאורך תקופת החיים השימושיים של הנכס.

טו. הכנסות והוצאות מימון

הכנסות מימון כוללות הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו, הכנסות מדיבידנדים ושינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לקבוצה הזכות לקבלת התשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה הקבוצה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס. שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד כוללים גם הכנסות מדיבידנדים וריביות.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית בגין הלוואות שנתקבלו ואגרות חוב שהונפקו, שינויים בשווי ההוגן של תמורה מותנית במסגרת צירוף עסקים, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד והפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים (למעט הפסדים בגין ירידת ערך לקוחות המוצגים במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות).

בדוחות על תזרימי מזומנים, ריבית שהתקבלה ודיבידנדים שהתקבלו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות השקעה. ריביות ששולמו ודיבידנדים ששולמו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון. רווחים והפסדים מהפרשי שער המתייחסים לנכסים וההתחייבויות התפעוליות מוצגים במסגרת הרווח הגולמי, ורווחים והפסדים מהפרשי שער הקשורים לפעילויות מימון והשקעה מוצגים כחלק מהוצאות והכנסות מימון, כוללות בתנודות שער החליפין, וכתלות בפוזיציה שלהן (רווח או הפסד בנטו).

טז. ירידת ערך נכסים

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

נכסים פיננסיים ונכסי חוזה

הקבוצה מכירה בהפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות המופחתת;
- נכסי חוזה (כהגדרתם ב-IFRS 15);

הקבוצה בחרה למדוד את ההפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין לקוחות ונכסי חוזה לאורך כל חי המכשיר.

מדידת הפסדי אשראי חזויים

הפסדי אשראי חזויים מהווים אומדן משוקלל-הסתברויות של הפסדי אשראי. הפסדי אשראי נמדדים לפי הערך הנוכחי של הפער בין תזרימי המזומנים שהקבוצה זכאית להם לפי החוזה לבין תזרימי המזומנים שהקבוצה צופה לקבל.

הפסדי האשראי החזויים מהוונים לפי שיעור הריבית האפקטיבית של הנכס הפיננסי.

ראיה שנכס פיננסי הינו פגום כוללת את האירועים הבאים:

- קושי פיננסי משמעותי של המנפיק או הלווה;
- הפרה של חוזה, כגון אירוע כשל או אירוע פיגור בתשלומים;
- ארגון מחדש של הלוואה או תשלום המגיע לקבוצה בתנאים אשר הקבוצה לא הייתה שוקלת במקרים אחרים;
- צפוי שהלווה יגיע לפשיטת רגל או לשינוי מבני פיננסי אחר;
- היעלמות שוק פעיל לנכס פיננסי עקב קשיים פיננסיים;

הצגת ההפרשה להפסדי אשראי חזויים בדוח על המצב הכספי

הפרשה להפסדי אשראי חזויים בגין נכס פיננסי הנמדד בעלות מופחתת, מוצגת בניכוי מהערך בספרים ברוטו של הנכס הפיננסי.

מחיקה

הערך בספרים ברוטו של נכס פיננסי נמחק במלואו או בחלקו כאשר אין ציפיות סבירות להשבה. זה בדרך כלל המקרה כאשר הקבוצה קובעת כי לחייב אין נכסים או מקורות הכנסה שעשויים להניב תזרימי מזומנים מספיקים על מנת לשלם את הסכומים הכפופים למחיקה. עם זאת, נכסים פיננסיים שנמחקו עשויים עדיין להיות כפופים לפעולות אכיפה על מנת לקיים את נהלי הקבוצה להחזר סכומים. מחיקה מהווה אירוע גריעה.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

טז. ירידת ערך נכסים - המשך

(2) נכסים שאינם פיננסיים

עיתוי בחינת ירידת הערך

הערך בספרים של הנכסים הלא פיננסיים של החברה, למעט נכסי מיסים נדחים, נבדק בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. באם קיימים סימנים כאמור, מחושב אומדן של סכום בר ההשבה של הנכס. בתקופות עוקבות למועד ההכרה לראשונה, מבצעת החברה, אחת לשנה בתאריך קבוע עבור כל נכס, הערכה של סכום בר ההשבה של נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או שאינם זמינים לשימוש או באופן תכוף יותר, אם קיימים סימנים לירידת ערך.

קביעת יחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים אחרים ובקבוצות נכסים אחרים ("יחידות מניבות מזומנים").

מדידת סכום בר השבה

סכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו (שווי הוגן, בניכוי הוצאות מכירה). בקביעת שווי השימוש, מהותה החברה את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתאימים לנכס.

הקצאת מוניטין ליחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך של מוניטין, יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין יקובצו כך שהרמה בה תיבחן ירידת הערך תשקף את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי.

נכסי מטה החברה

נכסי מטה החברה אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים. במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת ערך בנכס השייך למטה החברה, נקבע סכום בר השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.

הכרה בהפסד מירידת ערך

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים אליה הנכס משתייך עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מוניטין אינו מבוטל. באשר לנכסים אחרים, הפסדים מירידת ערך שהוכרו בתקופות קודמות נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת הערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

השקעה בחברות כלולות ועסקאות משותפות

(3)

השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת נבחנת לירידת ערך, כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך (כמפורט בסעיף (1) לעיל).

מוניטין המהווה חלק מחשבון השקעה בחברות כלולות אינו מוכר בנפרד, ולכן אינו נבחן בנפרד בבחינת ירידת ערך. לחילופין, נבחנת ירידת ערך ביחס להשקעה בכללותה, וזאת כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך.

במידה וקיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על כך שיתכן שנפגם ערכה של ההשקעה, הקבוצה מבצעת הערכה של סכום בר ההשבה של ההשקעה שהינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו שלה. בקביעת שווי שימוש של השקעה בחברה כלולה הקבוצה אומדת את חלקה בערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, אשר חזוי שיופקו על ידי החברה הכלולה, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה הכלולה והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקף כחלק מרווחי/הפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שווי מאזני בדוח רווח והפסד. הפסד מירידת ערך אינו מוקצה לנכס כלשהו, לרבות למוניטין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת.

הפסד מירידת ערך יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

יז. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן:

- (1) ביום 5 באוגוסט 2004 קיבלה הממשלה החלטת לפיה התקינה החשבונאית הכללית לגבי חברות ממשלתיות הינה של הסקטור הפרטי. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות, הינה בנוסף לתקינה של הסקטור הפרטי או כהרחבה או בחידוד של נושאים ספציפיים לחברות ממשלתיות כמפורט בחוזרי רשות החברות. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות תתבצע בהתאם לחוק. הרשות תמשיך להסתייע בצוותים המקצועיים שהוקמו על ידה לצורך זה.
- (2) "נקבעו לחברה ממשלתית יעדים. תכלול החברה בדוחות הכספיים מידע כספי מהותי הרלוונטי למדינה וליתר המשתמשים בהם לצורך קבלת החלטות כלכליות" - למיטב ידיעת הנהלת החברה לא נקבעו לה יעדים כאמור.
- (3) במסגרת הסכם מעבר לחברה, ולאור הוראות חוק החברות הממשלתיות ומדיניות רשות החברות הממשלתיות המתוארת להלן, החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך מחויבת החברה לחלק דיבידנד שנתי לבעלי המניות, בסכום שלא יפחת מ- 50% מהרווח הנקי השנתי של החברה (לרבות בגין רווחי הון). החברה אינה מחויבת לחלק דיבידנדים מרווחים שנצברו עד לאותו מועד, אלא מרווחי הון ובנסיבות שהוגדרו בהסכם המעבר לחברה. חוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2005 (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, תיקן את סעיף 333 לחוק החברות הממשלתיות כך שהחלטת דירקטוריון בדבר ייעוד רווחים של חברה ממשלתית, לרבות בדבר חלוקה כהגדרתה בחוק החברות, טעונה אישור רשות החברות. חלקה רשות החברות על החלטת הדירקטוריון, כי אז חברה מסוגה של החברה (כל עוד היא אינה חברה בהפרטה) תפעל על פי החלטת רשות החברות (היכולה להשתנות מעת לעת) ביחס לייעוד רווחים לתשלומי דיבידנדים, משנת 1995 ואילך, קובעת שיש לחלק דיבידנד מרווחים שוטפים בגובה של 50% מהרווח השוטף. לעניין דיבידנדים מרווחים צבורים, לגבי כל חברה רלוונטית תוגש דרישה ספציפית תוך התחשבות בהוראות מסמכי יסוד החברה, הוראות כל דין ונתונים רלוונטיים מהדוחות הכספיים ומחוץ להם.
- לעניין עדכון מדיניות חלוקת הדיבידנד בגין הרווחים שנצברו החל משנת 2011 ואישור חלוקת דיבידנד נוסף בשנת 2019, ראה באור 22 לדוחות הכספיים.
- (4) החברה נדרשת לפעול להתאמת יתרות מלאה עם המדינה, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות. לא התקבלו אישורי יתרה בכתב מהגורמים המוסמכים, כאמור לעיל, תיתן לכך החברה גילוי בדוחותיה. נשלחו בקשות לאישורי יתרה לחברות ממשלתיות במהלך הכנת הדוחות הכספיים השנתיים, בקשות אלו לא נענו בשלמות. מנסיון העבר אין בקשות אלו נענות ע"י משרד הביטחון. לחברה אמצעי בקרה חליפיים למעקב אחר גביית חשבוניות ותשלומים מול משרד הביטחון. להערכת הנהלת החברה אין חובות מהותיים במחלוקת עם החברות הממשלתיות ועם משרד הביטחון.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

- יז. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן - המשך
- (5) החברה תוודא את תקינות רישום זכויות החברה והמדינה בנכסי החברה ובנכסי המדינה המוחזקים או המופעלים על ידה, וייתן לכך גילוי בדוחות הכספיים. - ראה באור 11 לדוחות הכספיים.
 - במהלך חודש פברואר 2006 דיווחה החברה לרשות החברות הממשלתיות אודות נכסיה, מחויבויותיה וזכויות בנכסים אלו. להלן עיקרי הדיווח לרשות החברות:
 - א. זכויות החברה במקרקעין: זכות שכירות באזור חיפה לתקופה של 10 שנים ואופציה לחידוש לתקופות נוספות של 10 שנים כל אחת (כ- 6,859 דונם). בצפון הארץ זכות חכירה ל 49 שנים בתוספת אופציה הארכה ל- 49 שנים נוספות (כ- 4,754 דונם). בדרום הארץ המקרקעין בבעלות המדינה (כ- 1,453 דונם). זכויות אלו נוצרו במועד הסכמי המעבר לחברה.
 - ב. בנובמבר 2020 חתמה החברה על הסכם לרכישת זכויות במקרקעין בהסכם פיתוח בצפון הארץ (כ- 9 דונם), הכולל גם שני מבני תעשייה בנויים ששטחם כ- 4 אלף מ"ר בנוי.
 - ג. בנוסף לחברה זכות שכירות במבנים: החל משנת 2016, לחברה זכות שכירות באזור נוסף בצפון הארץ (כ- 5.5 אלף מ"ר בנוי) לתקופה של 5 שנים, הכוללת תקופות אופציות עד לשנת 2035. בסוף שנת 2018 חתמה החברה על הסכמי שכירות נוספים במרכז הארץ. הסכם אחד החל מיולי 2019 לתקופה של 10 שנים הכולל תקופות אופציות עד לשנת 2039 (כ- 4.5 אלף מ"ר בנוי), והסכם נוסף (כ- 1.2 אלף מ"ר בנוי) החל ממאי 2019 לתקופה של 5 שנים, וכולל תקופות אופציות עד לשנת 2038, ובדרום הארץ (כ- 3 אלף מ"ר בנוי) לתקופה של 3 ו- 5 שנים, הכוללת תקופות אופציות עד לשנת 2038. בשנת 2021 חתמה החברה על הסכם שכירות נוסף במרכז הארץ (כ- 2.3 אלף מ"ר בנוי) לתקופה של כ- 10 שנים, עד לשנת 2031. בשנת 2023 חתמה החברה על הסכם שכירות נוסף במרכז הארץ (כ- 1.5 אלף מ"ר בנוי) לתקופה של 5 שנים, הכולל אופציות הארכה עד לשנת 2043.
 - ד. חובות החברה בנכסים: בחיפה - החברה לא תהא רשאית למכור את הנכס אך קיימת זכות להשכרת מקרקעין לשימושים האופייניים לחברה, תשלום מיסים ואגרות. בצפון הארץ - תשלום דמי שכירות שנתיים, תשלום מיסים ואגרות, בדרום הארץ - חובות לאחזקת המתקנים בצורה תקינה ולא להעביר מתקנים אלו לצד ג'.
 - ה. זכויות המדינה בנכסים: למדינה זכות לבטל את הסכם שכירות המקרקעין בחיפה או חלקם על פי החלטת שר הביטחון בשל צרכי המשרד וזאת בהתראה של 18 חודשים מראש ומכל סיבה אחרת בהתראה של 5 שנים מראש. בכל הקשור בקרקעות הנותרות קיימות הגבלות של המדינה על העברת הזכויות ושינוי יעוד אותן קרקעות.
 - ו. מחלוקות לגבי הנכסים: לגבי מקרקעין במרכז הארץ לא קיימת אפשרות לרישום זכות חכירה בטאבו בשל ייעוד הקרקע הנ"ל. בהתאם להחלטת הממשלה, מקדם משרד הבטחון תוכנית מפורטת המשנה את ייעודו של המתחם לשטחי מגורים, מבני ציבור ותעסוקה.
 - לצורך יישוב המחלוקות הוקם צוות בראשות סמנכ"ל בכיר של החברה ומנהל אסטרטגי ברמ"י לבחינה משותפת של חלופות פינוי.
 - במהלך שנת 2022 גובשו שתי חלופות: חלופה א' - החברה תהגר למגרש אחר ורמ"י תממן את כלל העלויות לבנייני חדש כל 12 אלף מ"ר עילי ו 12 אלף מ"ר תת קרקעי. חלופה ב' - החברה תהגר לפרויקט יזמי בתל-אביב, ורמ"י תשלם לחברה סכום לצורך רכישת משרדים מצד ג', וזאת באותם היקפי שטחים שפורטו בחלופה א'. החברה תודיע לרמ"י על גובה הסכום הנדרש, וככל שרמ"י לא תאשר את גובה הסכום, חלופה זו תהיה בטלה. בנוסף, עבור כל אחת מהחלופות, החברה תקבל הקצאה מרמ"י למגרש בקריה הביטחונית ברמת השרון בהיקף של 12.5 דונם קרקע ו 6.5 אלף מ"ר זכויות בנייה. כל המיסים החלים בקשר לפינוי המקרקעין, הקצאות מגרשים או רכישת משרדים חלופיים יחולו על רמ"י. יחד עם זאת, ככל שסכומי המיסים יעלו במצטבר על 150 מ"ש, תהיה רמ"י זכאית לבטל את ההסכם. חתימה על הסכם המקרקעין הושלמה בינואר 2023. לפרטים נוספים ראה ביאור 21 ג (4).
 - ז. "חברה תיתן גילוי בדוחות הכספיים על הפסדים כספיים שנגרמו לחברה ולבעלי מניותיה, בשל נכסי מקרקעין שאינם משמשים באופן כלכלי לפעילות החברה" - למיטב ידיעת החברה אין לה הפסדים כספיים מהותיים כאמור.
 - ח. "חברה תיתן גילוי בדוחות הכספיים על פעולת איתור זיהוי ורישום נכסים שנעשו בתקופה המדווחת ועל פעולות כאמור שיש לבצען וטרם בוצעו" - החברה מפעילה מערכת לניהול חשבונאי ולוגיסטי של נכסיה. בנוסף באופן שוטף מקיימת החברה מעקב אחר קבוצות ציוד מהותיות, בו מאותרים הנכסים ומבוצעים עדכונים על פי הצורך, בצורה כזו שכל נכס מנכסי החברה נדגם לפחות אחת ל- 4 שנים.
 - ט. "חברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים לערכם הכלכלי הנכון וההוגן של נכסים מהותיים, אשר אינם רשומים בערכם המלא כאמור בספרי החברה ובכלל זה בהתאם לשמאותיות או הערכות שווי שנעשו, או הערכות לצרכי ביטוח" - לחברה אין בשלב זה הערכות שווי חיצוניות נוספות, מעבר למצוין בביאור 11 לדוחות הכספיים.
 - י. כללי דיווח ובקרה לגבי מקרקעין ומחבורים - הדיווחים בנושא מרוכזים על ידי ועדת האכלוס של החברה ונבדקים בדרגים המנהלתיים המתאימים.
 - (6) נעשו שמאות או הערכות שווי מהותיות, לעניין הערך של פרטים בדוחות הכספיים, יצורפו השמאותיות או הערכות השווי המהותיות לדוחות הכספיים, ראה סעיפים 5 ו- 5' לעיל.
 - (7) בדוחות הכספיים יצוין במפורש כי המצגים הכלולים הינם באחריות החברה בלבד ואין הם מחייבים את מדינת ישראל. ראה באור 1ד' לדוחות הכספיים.
 - (8) חברה תיתן גילוי בדוחותיה הכספיים במסגרת הביאורים בנוגע למדיניות החשבונאית שנקטה בטיפול לגבי עסקאות ויתרות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות. המדיניות החשבונאית בה נוקטת החברה בקשר עם עסקאות רגילות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות, אינה שונה מהמדיניות החשבונאית הננקטת ביתר התקשירויותיה - בקשר עם הוראה זו ראה באורים 11 ו- 24 לדוחות הכספיים.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

יז. עיקרי ההוראות שניתנו בחוזרי רשות החברות בנוגע לגילוי והצגת פרטים בדוחות הכספיים הינם כדלקמן - המשך

- (9) בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שנתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון) התשס"ו - 2005 ולחוזר נכללו בדוחות אלו בעמודים 4-6 הצהרות מנהלים של האחראי על ענייני כספים בחברה, מנכ"ל החברה ויו"ר הדירקטוריון.
- (10) בהתאם לחוזר מיום 20 בדצמבר 2011 בנושא התחייבויות לסיום יחסי עובד מעביד ואקטואריה בדוחות הכספיים, נדרשה החברה לבצע מיפוי התחייבויות בגין זכויות עובדים ולהתקשר עם אקטואר חיצוני בלתי תלוי לביצוע חישוב אקטוארי של ההתחייבויות.
- לפרטים נוספים בדבר הערכה אקטוארית לזכויות עובדים - ראה באור 19 לדוחות הכספיים.
- בהתאם לחוזר, בוצע על ידי החברה מיפוי של ההתחייבויות בגין זכויות עובדים ומתקבלת הערכה אקטוארית של התחייבויות אלה למועדי הדוחות הכספיים החל מהדוחות ליום 31 בדצמבר 2012.
- בחודש דצמבר 2014 פרסמה רשות החברות הממשלתיות תיקון לחוזר מיום 20 בדצמבר 2011 אשר מחיל את עמדת רשות ניירות ערך בדבר קיומו של שוק עמוק באגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה בישראל.
- (11) בהתאם לחוזר מיום 2 ביוני 2013 בנושא מדיניות בונוס בחברות ממשלתיות עסקיות, נדרשת החברה לעמוד בקריטריונים שנקבעו כתנאי סף לתשלום בונוס וכן בקריטריונים נוספים בנוגע להיקף הבונוס ואופן חלוקתו בין העובדים השונים. הוראות החוזר יחולו במועד פרסומו.
- להערכת הנהלת החברה, מדיניות הבונוסים הנהוגה בחברה הינה בהתאם להוראות החוזר ולפיכך לא צפויה ליישום החוזר השפעה על הדוחות הכספיים. להרחבה ושינויים בקשר עם תגמול בכירים - ראה (14) להלן.
- (12) בחודש ספטמבר 2013 פרסמה רשות החברות חוזר חשבונאות וכספים 2013. החוזר כולל, בין השאר, מתכונות ודרישות גילוי בדוחות הכספיים.
- המתכונות ודרישות הגילוי הנדרשות בהתאם לחוזר ולכללי חשבונאות מקובלים נכללות בדוחות הכספיים ובביאורים הנלווים אליהם.
- (13) בחודש נובמבר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר עקרונות למודל תגמול ותמרוץ עובדים בכירים בחברות ממשלתיות (להלן - "החוזר"). מטרת החוזר הינה שיפור ביצועי החברה על ידי יצירת מתאם בין השגת יעדי החברה לבין תגמול העובדים הבכירים, שימור עובדים בכירים איכותיים ועידוד מצוינות בעבודה.
- החוזר כולל עקרונות לתשלום משתנה מבוסס ביצועים התלוי בעמידה ביעדי החברה, יעדי האגף ויעדי העובד והערכת העובדים בפילוג "פעמון". התגמול ינתן כמענק חד פעמי במכפלה של משכורות פנסיוניות ולא ישולמו בגינו הפרשות סוציאליות. כן, מפרט החוזר תנאי סף לתשלום התגמול, תקרת המענק לעובד בודד בהתאם למבחני איתנות פיננסית המפורטים בחוזר, המלצות ודוגמאות ליעדים ועוד. תכנית התגמול טעונה אישור מקדמי של רשות החברות והבאתה לאישור הדירקטוריון עד תום חודש ינואר של השנה העוקבת.
- (14) בחודש יולי 2015 פרסמה רשות החברות חוזר עדכון וריכוז הנחיות לעבודת הדירקטוריון בחברה ממשלתית (להלן - "החוזר"). החוזר מעדכן חוזר שפורסם בנושא בחודש נובמבר 2003 וכולל הנחיות בקשר לאופן עבודת הדירקטוריון, אופן קבלת החלטות, קיום פרטיכלים, ועדות הדירקטוריון, הנחיות לגבי מינוי והחלפת דירקטורים, מעמד נציג רשות החברות בדירקטוריון, הנחיות בקשר למינוי יו"ר דירקטוריון, גמול דירקטורים ועוד.
- להערכת החברה, עבודת הדירקטוריון מתבצעת בהתאם להוראות החוזר וההנחיות לגבי גמול דירקטורים ודיווח שנתי בנושא יבוצעו בהתאם לחוזר.
- (15) בחודש אוקטובר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר בנושא הוראות בדבר הגבלת תקופת כהונה של פקידים בכירים כהגדרתם בסעיף 32(א)(4) לחוק החברות הממשלתיות התשל"ה-1975 (להלן - "החוזר"). מטרת החוזר הינה יצירת מובילות ושימור מצוינות ומניעת קיבוען ארגוני באמצעות עידוד חדשנות וקידום מנהלים מדרגי הביניים.
- בהתאם לחוזר, תקופת הכהונה של פקיד בכיר לא תעלה על חמש שנים, כשבסמכות הדירקטוריון להאריך את התקופה בשנתיים נוספות, והארכה לתקופה של עוד שנתיים נוספות תתאפשר רק במקרים חריגים וטעונה את אישור הדירקטוריון ומנהל רשות החברות. תקופת כהונתם של המבקר הפנימי והיועץ המשפטי נקבעה לשבע שנים.
- הוראות החוזר יחולו על פקידים בכירים, אשר נתמנו לתפקיד ממועד אימוץ ההוראות על ידי הדירקטוריון ואילך, ואשר מועסקים בחוזה עבודה אישי.
- (16) בחודש אוקטובר 2015 פרסמה רשות החברות חוזר בנושא מדיניות רשות החברות לעניין מתן התחייבות מראש לשיפוי נושאי משרה. בחודש פברואר 2017 פרסמה רשות החברות תיקון לחוזר זה.

יח. יישום לראשונה של תקנים חדשים, תיקונים לתקנים ופרשנויות

- (1) **תיקון ל- IAS 12 מיסים על הכנסה: מס נדחה הקשור לנכסים והתחייבויות הנובעים מעסקה אחת**
התיקון מצמצם את תחולת הפטור מהכרה במסים נדחים כתוצאה מהפרשים זמניים שנוצרו במועד ההכרה לראשונה בנכסים והתחייבויות, כך שהפטור האמור לא יחול על עסקאות היוצרות הפרשים זמניים שווים ומקוזים.
- כתוצאה מכך, ישויות תידרשנה להכיר בנכס או התחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים אלו במועד ההכרה לראשונה בעסקאות היוצרות הפרשים זמניים שווים ומקוזים, דוגמת עסקאות חכירה והפרשות לפירוק ושיקום.
- התיקון ייושם החל מתקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023. עבור מיסים נדחים הנובעים מחכירות והתחייבויות לפירוק ושיקום, התיקון ייושם על ידי תיקון יתרת הפתיחה של העודפים של מספרי ההשוואה המוקדמים ביותר המוצגים או כהתאמה לסעיף הוני אחר בתקופה בה אומץ התיקון כאמור. ליישום התיקון לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 3 - מדיניות חשבונאית מהותית - המשך

יח. יישום לראשונה של תקנים חדשים, תיקונים לתקנים ופרשנויות - המשך

(2) תיקון ל- IAS 1, הצגת דוחות כספיים: "גילוי למדיניות החשבונאית"

בהתאם לתיקון, חברות נדרשות לתת גילוי למדיניות החשבונאית המהותית שלהן חלף הדרישה להצגת המדיניות החשבונאית המשמעותית שלהן. בהתאם לתיקון, מידע על המדיניות החשבונאית הינו מהותי אם, כאשר הוא נלקח בחשבון יחד עם מידע אחר הניתן בדוחות הכספיים, ניתן לצפות באופן סביר כי הוא ישפיע על החלטות שמשמשי הדוחות הכספיים מקבלים בהתבסס על אותם דוחות.

התיקון ל- IAS 1 אף מבהיר שמידע על המדיניות החשבונאית עשוי להיות מהותי אם בלעדיו, תימנע ממשמשי הדוחות הכספיים האפשרות להבין מידע מהותי אחר בדוחות הכספיים. בנוסף, התיקון מבהיר כי אין צורך בגילוי מידע על מדיניות חשבונאית שאינה מהותית. התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח המתחילות ב- 1 בינואר 2023, עם אפשרות ליישום מוקדם. ליישום התיקון לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(3) תיקון ל- IAS 1, הצגת דוחות כספיים: סיווג התחייבויות כשוטפת או בלתי שוטפת

התיקון, יחד עם התיקון העוקב ל- IAS 1 (התחייבויות לא שוטפות עם אמות מידה פיננסיות), מחליף דרישת סיווג מסוימות של התחייבויות כשוטפות או בלתי שוטפות. על פי התיקון, התחייבות תסווג כבלתי שוטפת כאשר לישות יש זכות לדחות את התשלום לתקופה של לפחות 12 חודשים לאחר תקופת הדיווח, אשר הינה "בעלת מהות" (Substance) ואשר קיימת לסוף תקופת הדיווח. התיקון העוקב, כפי שפורסם באוקטובר 2022, קבע, כי אמות מידה פיננסיות אשר בהן נדרשת ישות לעמוד אחרי מועד הדיווח, לא ישפיעו על סיווג התחייבות כשוטפת או לא שוטפת. כמו כן, התיקון העוקב הוסיף דרישות גילוי עבור התחייבויות הכפופות לבחינת אמות מידה פיננסיות בתוך 12 חודשים לאחר מועד הדיווח, כגון גילוי בדבר אופיין של אמות המידה הפיננסיות, המועד בו נדרש לעמוד בהן וכן עובדות ונסיבות המצביעות על כך שישות תתקשה לעמוד באמות המידה.

בנוסף, התיקון הבהיר כי זכות ההמרה של התחייבות תשפיע על סיווג המכשיר בכללותו כשוטף או בלתי שוטף, אלא אם כן רכיב ההמרה הינו הוני. התיקון והתיקון העוקב ייושמו בתקופות דיווח המתחילות ב- 1 בינואר 2024, עם אפשרות ליישום מוקדם. התיקון והתיקון העוקב ייושמו למפרע, לרבות תיקון מספרי השוואה. להערכת הקבוצה ליישום התיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(4) תיקון ל- IAS 12, מיסים על הכנסה: רפורמת המס הגלובלי - חוקי מודל 2 Pillar

התיקון מציג חריג מנדטורי זמני מהכרה ומגילוי של מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שעשויים לנבוע מחוקי רפורמת המס המינימלי הגלובלי אשר נחקקו או נחקקו למעשה. בהתאם לתיקון, ישויות לא יכירו בנכס או התחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים אלו, אלא יכירו בהוצאות מס שוטפות רק במועד בו נוצרת המחויבות לתשלום המס המינימלי הגלובלי. להוצאת מס זו יינתן גילוי נפרד.

בנוסף, התיקון כולל דרישות גלוי חדשות, כגון גילוי על מידע כמותי ואיכותי שיאפשר למשתמשי הדוחות כספיים להבין את החשיפה של הישות לחקיקת המס המינימלי הגלובלי בתקופות בהן הוא נחקק או נחקק למעשה אך טרם נכנס לתוקף. התיקון האמור פורסם ביום 23 במאי 2023, והוראותיו בדבר החריג המנדטורי הזמני מהכרה במסים נדחים חלות מיד עם פרסומו ולמפרע, וזאת בהתאם להוראות IAS 8 מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות, לרבות דרישת הגילוי בעניין יישומו של החריג האמור. דרישות הגילוי החדשות אשר נכללו במסגרת התיקון ל- IAS 12, יחולו באופן מחייב החל מיום 31 בדצמבר 2023.

הקבוצה הינה רב לאומית גדולה בעלת מחזור הכנסות מאוחד של מעל 750 מיליון אירו. עם זאת, לתיקון טרם הייתה השפעה על הדוחות הכספיים, משום שחקיקת המס הגלובלי טרם נחקקה או טרם נחקקה למעשה במדינות הרלוונטיות בהן פועלת הקבוצה.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 4 - מזומנים ושווי מזומנים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,482	1,750	במטבע ישראלי (1)
638	1,594	בדולר (2)
284	380	במטבע חוץ אחר
2,404	3,724	

(1) ליום 31 בדצמבר 2023 כולל פיקדונות בסך של כ - 1,409 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 4.72%.
ליום 31 בדצמבר 2022 כולל פיקדונות בסך של כ - 1,240 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 3.04%.

(2) ליום 31 בדצמבר 2023 כולל פיקדונות בסך של כ - 532 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 5.15%.
ליום 31 בדצמבר 2022 כולל פיקדונות בסך של כ - 176 מיליוני ש"ח הנושאים ריבית ששיעורה 4.15%.

באור 5 - השקעות לזמן קצר

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5	-	השקעות מוחזקות למסחר:
39	18	אגרות חוב קונצרניות סחירות מוצגות לפי שווי שוק: בהצמדה למדד
67	604	מניות סחירות מוצגות לפי שווי שוק
111	622	השקעות בעלות מופחתת: פיקדונות לזמן קצר (1)

(1) נושאים ריבית דולרית ששיעורה ליום 31 בדצמבר 2023 – 3.99%-5.59% (ליום 31 בדצמבר 2022 - 3.5%-0.7%).
באשר לשעבודים- ראה באור 21 ב'.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 6 - לקוחות

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,931	3,117	מערכת הבטחון (צד קשור)
515	567	לקוחות אחרים בארץ (1)
1,610	1,479	לקוחות בחו"ל (במטבע חוץ, בעיקר דולר) (1)
4,056	5,163	
(33)	(34)	בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים
4,023	5,129	
242	266	(1) לקוחות צדדים קשורים

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 7 - הכנסות לקבל

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,655	2,105	מערכת הביטחון (צד קשור)
426	308	לקוחות אחרים בארץ (1)
2,154	2,549	לקוחות בחו"ל (1)
4,235	4,962	
94	147	(1) הכנסות לקבל צדדים קשורים

יתרת הכנסות לקבל כוללת בעיקר הכנסות לקבל בגין עבודות בביצוע. בנוסף כוללת גם יתרת הכנסות לקבל ממכירת מוצרים ליום 31 בדצמבר 2023 בסך של 98 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 - 153 מיליון ש"ח).

ראה מידע נוסף לגבי שינויים ביתרת ההכנסות לקבל בבאור 25(א)(2).

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 8 - חייבים ויתרות חובה

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
298	514	נכס בגין עלויות להשגת חוזה
46	49	הוצאות מראש
3	36	יתרה בגין עסקאות עתידיות (1)
14	8	מס הכנסה - עודף מקדמות על הפרשות
10	10	מוסדות
86	46	אחרים (2)
457	663	
7	6	(2) חייבים צדדים קשורים

(1) ראה גם באור 23 ג' ו-23 ו'.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 9 - מלאי

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
828	1,331	מלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים
431	462	חומרים
834	1,146	מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי (1)
2,093	2,939	
153	273	(1) מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי לצדדים קשורים

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות
א. הרכב

חברות כלולות ואחרות	
31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
650	856
(109)	(52)
(105)	(88)
(7)	1
(81)	(104)
1	1
349	614
316	112
665	726

השקעות
הפסדים שנצברו ממועד הרכישה (בניכוי דיבידנדים)
התאמות מתרגום דוחות כספיים של חברות כלולות
קרנות הון שנצברו ממועד הרכישה
בניכוי - הפרשה לירידת ערך השקעות
אחרים

הלוואות - ראה ג' להלן

ב. התנועה בהשקעות ובהלוואות בשנת 2023

חברות כלולות ואחרות
מיליוני ש"ח
665
26
(23)
18
2
8
(27)
58
(1)
726

היתרה ליום 1 בינואר 2023
תנועה במשך השנה:
השקעה במניות
ירידת ערך השקעות
התאמות מתרגום דוחות כספיים של חברות כלולות
שערוך הלוואות דרך קרן הון
חלק החברה בקרן גידור ובחברות כלולות
מתן (פירעון) הלוואות (כולל שערוך הלוואות), נטו
חלקה של החברה ברווחים (הפסדים), נטו (1)
דיבידנד וחלוקת רווחים מחברות כלולות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

(1) לגבי הכללת תוצאות חלק החברה בשותפות גל-אל בדוח רווח והפסד - ראה ד' 7 להלן.

ג. הלוואות לחברות כלולות

31 בדצמבר		שיעור ריבית
2022	2023	ליום 31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
84	55	5%-2.9%, פריים
1	6	אוסטרלי +4%
28	28	6.5%
14	16	0%
182	-	0%
7	7	3%-4.5%
316	112	

הלוואות צמודות לדולר
הלוואות צמודות ליש"ט
שטר הון דולר ארה"ב
שטר הון דולר סינגפורי
שטר הון שקלי (1)
הלוואה שקלית

* מתוך ההלוואות, סך של 23 מיליוני ש"ח ללא מועד פירעון ויתרת ההלוואות לפירעון עד שנת 2027.

(1) ראה ד' 5 להלן.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות

(1) אירונאוטיקס בע"מ

א. רכישת המניות, ערבות ואופציה לשותף - ביום 1 בספטמבר 2019 ("מועד ההשלמה"), השלימה רפאל רכישת 50% ממניות "אירונאוטיקס", שנסחרה עד למועד הרכישה בבורסה בתל אביב. אירונאוטיקס עוסקת בעיקר בפיתוח וייצור מל"טים. עסקת הרכישה בוצעה יחד עם שותף עסקי (להלן - "השותף"), בחלקים שווים, באמצעות מיזוג משולש הופכי. עלות רכישת 50% ממניות אירונאוטיקס הסתכמה לסך של 421.1 מיליון ש"ח, לכל אחד מבעלי המניות. לצורך מימון חלקו של השותף ברכישת המניות, נטל השותף הלוואה מבנק הפועלים בסך של כ-421.1 מיליון ש"ח ("ההלוואה של השותף"). במסגרת כתב ערבות שנחתם ביום 1 בספטמבר 2019 ("הערבות") רפאל התחייבה כלפי הבנק לערוב לשותף. לבנק ניתנה אופציה להיכנס לנעלי השותף, במקרה שלא יחזיר את ההלוואה. לפרטים נוספים בנושא הערבות ראה באור 21ב.

בנוסף, במסגרת הרכישה, נחתם הסכם בעלי מניות בין רפאל לשותף, בו ניתנה לחברה אופציה רציפה לרכישת מלוא אחזקותיו של השותף (אופציית CALL) החל משנה קלנדרית ממועד ההשלמה ועד חלוף 4 שנים קלנדריות ממועד ההשלמה (כלומר, עד ליום ה-1 בספטמבר 2023), ולשותף ניתנה אופציה למכור לרפאל את מלוא אחזקותיו באירונאוטיקס (אופציית PUT) בחלוף 4 שנים קלנדריות ממועד ההשלמה (ביחד "האופציות"). האופציות היו ניתנות למימוש בכפוף למתן הודעת מימוש בכתב לפחות 180 יום לפני מועד המימוש. ביום 28 בפברואר 2023, הודיע השותף לחברה על מימוש אופציית ה-PUT. מחיר מימוש האופציה בחלוף 4 שנים קלנדריות ממועד ההשלמה נקבע בין הצדדים בהסכם, והוא הגבוה מבין שווי אירונאוטיקס במועד המימוש (להלן - "שווי החברה החדש") ושווי החברה המקורי "המתואם", המוגדר כשווי אירונאוטיקס במועד ההשלמה בתוספת עלויות המימון בגין ההלוואה שנטל השותף מיום נטילת ההלוואה ועד מועד המימוש (להלן - "מחיר הכסף"), בכפוף להתאמות בגין חלוקת דיבידנד והזרמות הון. לעניין מימוש האופציה, ראה סעיף ג' להלן.

ב. איחוד והתחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת - החל מיום 1 באפריל 2021, בעקבות חתימה על עדכון הסכם בעלי המניות של אירונאוטיקס המקנה לחברה שליטה (ראה באור 2ג), אוחדו דוחותיה הכספיים של אירונאוטיקס בדוחותיה הכספיים של רפאל. כתוצאה מכך, החל ממועד איחוד אירונאוטיקס ועד מימוש האופציה על ידי השותף ורכישת המניות שהוחזקו על ידו, הוצגה ההתחייבות בגין מימוש אופציית ה-PUT, במסגרת ההתחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת. עדכון ערך ההתחייבות לשותף (כולל רכיב האופציה) נרשם בסעיף הוצאות מימון.

כתוצאה מהמעבר לאיחוד של אירונאוטיקס, ביצעה החברה, נכון ליום 1 באפריל 2021, הקצאת מחיר הרכישה (להלן - "PPA") על ידי מעריך שווי חיצוני. בהתאם ל PPA הוקצו עודפי עלות בסך 70.0 מיליון דולר (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודפי עלות בסך 52.9 מיליון דולר נזקפה למוניטין. כתוצאה מהמעבר לאיחוד של אירונאוטיקס וקונטרופ (סעיף 2 להלן), רשמה החברה בשנת 2021 הפסד בסך כ-10 מיליון ש"ח, המוצג בסעיף הוצאות אחרות, ראה באור 25ו'.

ג. מימוש אופציה - ביום 28 בפברואר 2023 הודיעה חברת סטולרו איירון, השותפה של רפאל באירונאוטיקס, על כוונתה לממש את האופציה למכירת מניותיה באירונאוטיקס לרפאל בתאריך 31 באוגוסט 2023. חברת סטולרו איירון החזיקה עד למועד זה בזכויות של 50% ממניות אירונאוטיקס. החברה וחברת סטולרו איירון מינו מעריך שווי חיצוני להערכת השווי החדש של חברת אירונאוטיקס. ביום 17 באוגוסט 2023, לאחר פרסום תוצאות הערכת השווי על ידי מעריך השווי החיצוני שהוסכם בין הצדדים, קיבלה החברה מכתב מחברת סטולרו איירון, בנוגע לאי הסכמתה עם תוצאות הערכת השווי בעניין תמורת המימוש ושווי המקרקעין ("הערכת השווי"), ובקשתה למנות בורר מוסכם שיכריע לגבי מחלוקת זו. החברה הודיעה ביום 22 באוגוסט 2023 לסטולרו איירון כי הינה דוחה את הטענות לפגמים כלשהם שנפלו בהערכת השווי, וכי למרות שהינה סבורה כי אין כל מחלוקת המצריכה בוררות, תסכים למינוי בורר בהתאם למנגנון הקבוע בהסכם הבעלים שנחתם בין הצדדים, תוך השלמת עסקת העברת המניות והעברת התמורה הצפויה שאינה שנויה במחלוקת בסך כ-487 מיליון ש"ח (כולל עלות המימון עד מועד התשלום). לדעת הנהלת החברה, בהסתמך על יועציה המשפטיים, אין צורך בהתאמת הדוחות הכספיים בנושא. ביום 31 באוגוסט 2023, רפאל העבירה לחברת סטולרו איירון סך של כ-487 מיליון ש"ח בתמורה ל-50% מניות אירונאוטיקס. חברת סטולרו איירון פרעה את יתרת ההלוואה שנטלה מהבנק, והערבות שניתנה על ידי רפאל נסגרה. למועד הדוח מחזיקה רפאל במלוא מניותיה של אירונאוטיקס. החל מחודש ספטמבר 2023 הפכה אירונאוטיקס לחברה בת ממשלתית.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך
ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(2) קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ

בחודש ינואר 2012 השלימה החברה עסקת רכישת 50% ממניות חברת קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ (להלן – "קונטרופ"). חברת אירונאוטיקס מחזיקה ב- 50% מהמניות הנוותרות בחברת קונטרופ. חברת קונטרופ עוסקת בתכנון, ייצור ושיווק של מערכות בקרה משולבות ציוד אלקטרו אופטי. חברת קונטרופ מייצרת ומשווקת מערכות תצפית מתוחכמות ומיוצבות לצילום יום ולילה בזמן אמת. מערכות אלו מותקנות על מזל"טים, מטוסים קלים, ספינות משמר, רכבים ועמודים. עלות ההשקעה בחברת קונטרופ הסתכמה לסך של כ-152 מיליון ש"ח ששולמו בחודש דצמבר 2011.

החל מיום 1 באפריל 2021, בעקבות חתימה על עדכון ההסכם עם בעלי המניות של אירונאוטיקס המקנה לחברה שליטה באירונאוטיקס (ראה באור 2 ג'2), אוחדו גם דוחותיה הכספיים של קונטרופ בדוחותיה הכספיים של רפאל. כתוצאה מהמעבר לאיחוד של קונטרופ החל מ 1 באפריל 2021, ביצעה החברה PPA על ידי מעריך שווי חיצוני, לצורך יחוס עודפי עלות שנוצרו במועד המעבר לאיחוד. בהתאם ל PPA הוקצו, על החזקתה הישירה של רפאל בקונטרופ, עודפי עלות בסך 37.7 מיליון ש"ח (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודפי עלות בסך כ 7.8 מיליון ש"ח נזקפה למוניטין.

ביום 1 ביולי 2022, נחתם הסכם בין רפאל לבין אירונאוטיקס כבעלי המניות של קונטרופ, המקנה לאירונאוטיקס שליטה בקונטרופ. כתוצאה מכך מאחדת אירונאוטיקס, החל ממועד זה, את דוחותיה הכספיים של קונטרופ. כמו כן במועד זה עדכנה אירונאוטיקס את עודפי העלות בהתאם ליתרתם (בניכוי הפחתות) שהוערכו על ידי מעריך שווי חיצוני, במועד האיחוד של קונטרופ על ידי החברה.

כתוצאה מרכישת 50% ממניות חברת אירונאוטיקס מהשותף על ידי החברה והפיכתה של אירונאוטיקס לחברה בת ממשלתית, ראה סעיף 1(ג). לעיל, הפכה גם חברת קונטרופ לחברה בת ממשלתית.

בחודש יוני 2022 הקימה קונטרופ חברה בת בבעלות מלאה בשם מיקרוקו ויז' בע"מ (להלן – "מיקרוקו"), אשר עוסקת במחקר, פיתוח ושיווק של טכנולוגיות ומוצרים בשוק המטעדונים הזעירים (להלן – "פעילות המיקרו-סטאמפ").

בחודש אוגוסט 2022 התקשרה קונטרופ עם מיקרוקו בהסכם העברת נכסים בהתאם לסעיף 104(א) לפקודת מס הכנסה, במסגרתו העבירה קונטרופ את פעילות המיקרו סטאמפ למיקרוקו ובתמורה להקצאת מניות. בתאריך 16 בינואר 2023, התקשרה חברת קונטרופ עם משקיעים חיצוניים בהסכם רכישת מניות, במסגרתו הקצתה חברת מיקרוקו ויז' בע"מ (להלן – "מיקרוקו") - חברה מאוחדת בבעלות מלאה של קונטרופ עד לחתימת ההסכם, למשקיעים, מניות בתמורה לסך של כ- 7 מיליון דולר (כ- 24 מיליון ש"ח) לפי שווי של כ- 20 מיליון דולר (כ- 70 מיליון ש"ח), לפני הכסף. לאחר מועד העסקה ולמועד הדיווח, שיעור האחזקה של קונטרופ בחברת מיקרוקו – 72%. בהנחת דילול מלא, שיעור האחזקה של קונטרופ בחברת מיקרוקו כ- 67%.

בתחילת 2024 חתמה רפאל הסכם שיתוף פעולה עם חברת קונטרופ במטרה להעביר ייצור מוצר בתחום האלקטרואופטיקה מרפאל לקונטרופ. הנ"ל במטרה להוריד את העומס התפעולי מחד ומאידך להוזיל את עלויות הייצור והתחזוקה. שתי החברות ישתפו פעולה בפיתוחים עתידיים של המוצר.

(3) Rafael U.S.A. Inc.

חברת Rafael U.S.A. Inc. (חברה בשליטה מלאה) (להלן "RUSA") הוקמה בשנת 1992 כחברת שיווק בארה"ב. בנוסף, מטפלת RUSA, בביצוע רכש בארה"ב, שאינו בכספי סיוע ושהלקוח הסופי הינו הממשל האמריקאי. עיקר הכנסותיה של RUSA הינם החזר הוצאות שיווק ותפעול הרכש שמבצעת RUSA בארה"ב, בתוספת רווח.

במהלך שנת 2004 נחתמו הסכמים בין החברה ל- RUSA. במסגרת הסכמים אלו קיבלה RUSA מאת החברה רישיון למתן רישיונות משנה למיזמים משותפים בתחומים שונים בארצות הברית.

RUSA מחזיקה במלוא הזכויות בהון של C4ATS, העוסקת בתכנון, ייצור, שיווק והפצה של טכנולוגיות שפותחו ברפאל. כמו כן, עוסקת C4ATS ברכש בארה"ב עבור רפאל, בעיקר כשמקור המימון שלו מכספי סיוע.

בשנת 2019, הקימה RUSA את חברת RSGS. חברה מקומית בשליטה מלאה, לביצוע פעילויות מסווגות בארה"ב. חברת RSGS החלה פעילותה בשנת 2020. בנוסף, בשנת 2020, הקימה RUSA, בשותפות עם חברת ריתאון, את חברת R2S. חברת R2S מוחזקת בשיעור 47% ועוסקת בייצור ותחזוקת מערכות הגנה אווירית למדינות מסוימות בעולם.

רכישת PVP

ביום 31 במאי 2022, רכשה הקבוצה באמצעות RUSA את חברת PVP תמורת כ-53.7 מיליון דולר. מימון הרכישה בוצע בעזרת מתן שטרי הון בסך 55.2 מיליון דולר מרפאל ל RUSA. בנוסף, קיימת תמורה מותנית (earn-out) שתשולם בשנת 2024, במידה שחברת PVP תעמוד ביעדים שהוסכמו מראש. התמורה המותנית הוערכה, על ידי הנהלת החברה, ליום 31 בדצמבר 2022, בסך 3.4 מיליון דולר, והתווספה לעלות הנכסים הבלתי מוחשיים. RUSA פנתה למעריך שווי חיצוני לביצוע עבודת הקצאת עלויות הרכישה (להלן – "PPA") לצורך ייחוס עודפי העלות שנוצרו ברכישת מניות חברת PVP. בהתאם ל PPA הסופי, שהתקבל בשנת 2023, הוקצו עודפי עלות בסך 10.8 מיליון דולר (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודפי עלות בסך 38.2 מיליון דולר נזקפה למוניטין והתמורה המותנית עודכנה לסך 7.9 מיליון דולר. בהתאם, היתרות ליום 31 בדצמבר 2022 סווגו מחדש. ראה באור 12.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך
ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(3) Rafael U.S.A. Inc. - המשך

במהלך שנת 2023, בעקבות שיפור בתוצאותיה העסקיות של PVP, עדכנה החברה את התמורה המותנית, הצפויה להיות משולמת בסך כ-2.6 מיליון דולר (כ-9.7 מיליוני ש"ח). העדכון נרשם בסעיף הוצאות אחרות. ראה באור 125.

ליום 31 בדצמבר 2023, יתרת ההלוואות ושטרי ההון שניתנו ל RUSA ל C4ATS ול RSGS (לא כולל שטר ההון למימון רכישת PVP ראה לעיל) הינן בהיקף כספי של כ-47 מיליון דולר. דוחותיהם הכספיים של החברות C4ATS, RSGS ו PVP, מאוחדים בדוחותיהם הכספיים של RUSA. שטרי ההון וההלוואות אינם מוצגים בדוחות הכספיים של הקבוצה, בשל ביטול יתרות הדדיות באיחוד. דוחותיה של RUSA מאוחדים בדוחותיהם הכספיים של החברה.

(4) Ercas B.V.

החברה הקימה במהלך שנת 2004 את חברת Ercas B.V. (להלן: ERCAS) כחברת החזקות המאוגדת בהולנד. אחזקותיה העיקריות של חברת ERCAS, הינן חברת Dynamit Nobel Defence (להלן: "DND") שמטרתה להרחיב תחום עסקים מסוים וכן חברת Pearson Engineering (להלן: "פירסון") שמטרתה להרחיב תחום עסקים מסוים אחר. כמו כן מחזיקה ERCAS 20% בחברת יורוספיין אשר נועדה להרחיב תחום עסקים נוסף מחוץ לישראל. פעילותה השיווקית של ERCAS מבוצעת מבריטניה.

בנוסף חברת ERCAS מחזיקה בחברת PAP - חברה בת בבעלות מלאה. חברת PAP עוסקת בשיווק עמדות נשק ובמתן שירותי תמיכה ותחזוקה ללקוחות. חברת PAP מאוחדת בדוחות הכספיים.

רכישת פירסון

ב 23 בספטמבר 2022, רכשה הקבוצה באמצעות ERCAS את חברת פירסון, חברת בת בבעלות מלאה באנגליה תמורת 100 מיליון פאונד. מימון הרכישה בוצע בעזרת מתן שטרי הון בסך 102.5 מיליון פאונד מרפאל ל ERCAS, בנוסף, קיימת תמורה מותנית (earn-out) שתשולם בשנים 2024 ו 2025, במידה שחברת פירסון תעמוד ביעדים שהוסכמו מראש. התמורה המותנית הוערכה, על ידי הנהלת החברה, ליום 31 בדצמבר 2022, בסך 5.9 מיליון פאונד, והתווספה לעלות הנכסים הבלתי מוחשיים.

חברת פירסון מתמחה בפיתוח מגוון של ציוד הנדסה קרבית לשוק כלי הרכב המשוריינים וצפויה לאפשר לרפאל גישה למכרזים של משרד הביטחון הבריטי, כמו גם להוות מרכז ייצור עבור רפאל בבריטניה.

חברת פירסון מחזיקה ב 100% ממניות חברת Responsive Engineering המתמחה בייצור ועיבוד שבבי בקנה מידה גדול לשוק הביטחוני ופועלת כקבלן משנה של פירסון אך גם משרתת באופן עצמאי את מגזרי האנרגיה והתשתיות.

ERCAS פנתה למעריך שווי חיצוני לביצוע עבודת הקצאת עלויות הרכישה הקצאת (להלן - "PPA") לצורך ייחוס עודפי העלות שנוצרו ברכישת מניות חברת פירסון. בהתאם ל PPA הסופי, שהתקבל בשנת 2023, הוקצו עודפי עלות בסך 30.7 מיליון פאונד (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודפי עלות בסך 56.4 מיליון פאונד נזקפה למוניטין והתמורה המותנית עודכנה לסך 5.25 מיליון פאונד. בהתאם, היתרות ליום 31 בדצמבר 2022 סווגו מחדש. ראה באור 12.

במהלך שנת 2023, בעקבות שיפור בתוצאותיה העסקיות של פירסון, עדכנה החברה את התמורה המותנית, הצפויה להיות משולמת בסך כ-8.7 מיליון פאונד (כ-40 מיליוני ש"ח). העדכון נרשם בסעיף הוצאות אחרות. ראה באור 125.

במהלך חודש אוקטובר 2022 השקיעה הקבוצה דרך ERCAS כ-800 אלף יורו בחברת EuroTrophy GmbH, חברה גרמנית שהוקמה בשיתוף עם GDELS ו KMW. חלק ERCAS ב EuroTrophy הינו 40%. החברה החדשה עוסקת בשיווק, מכירה ואספקה של מערכת Trophy APS (ווגזרותיה) של חברת רפאל במדינות מוסכמות בין הצדדים באירופה.

ליום 31 בדצמבר 2023, יתרת ההלוואות ושטרי ההון שניתנו ל ERCAS ולפירסון (לא כולל שטר ההון למימון רכישת פירסון ראה לעיל) הינן בהיקף כספי של כ-12 מיליון פאונד.

דוחותיהם הכספיים של החברות פירסון, DND ו PAP, מאוחדים בדוחותיהם הכספיים של ERCAS. שטרי ההון וההלוואות אינם מוצגים בדוחות הכספיים של הקבוצה, בשל ביטול יתרות הדדיות באיחוד. דוחותיה של ERCAS מאוחדים בדוחותיהם הכספיים של החברה.

(5) SCD בע"מ (התקני מצב מוצק - המ"מ) - מעבר משותפות לחברה בע"מ

התקני מצב מוצק הוקמה כשותפות שהוחזקה בחלקים שווים על ידי החברה ואלביט מערכות בע"מ. השותפות עסקה בפיתוח, יצור ושיווק גלאי אינפרא אדום ודיודות לייזר בהספק גבוה.

במהלך שנת 2022 ואפקטיבית החל מ 31 בדצמבר 2021, הועברה הפעילות מהשותפות לחברת SCD, ובעקבות כך הומרה ההשקעה להלוואת בעלים ולשטרי הון בסכום של כ-226.9 מיליון ש"ח לכל אחד מבעלי המניות. במהלך שנת 2023 פרעה SCD את כל יתרת הלוואות בסך כולל של כ-32.6 מיליון ש"ח ושטרי ההון הומרו להשקעה בהון.

ההשקעה ב SCD מוצגת על בסיס השווי המאזני.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך
ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(6)

כנפית

בחודש יוני 2019, השלימה רפאל רכישת 50% ממניות חברת "כנפית", הממוקמת בצפון הארץ. חברת "כנפית" מפתחת ומייצרת מוצרים בחומרים מרוכבים ותשמש כקבלן משנה משמעותי בתחום זה למערכות רפאליות. תמורת הרכישה הסתכמה לסך של 63.8 מיליון ש"ח. החברה ביצעה עבודת הקצאת עלות רכישה על ידי מעריך שווי חיצוני, לצורך ייחוס עודפי עלות שנוצרו בביצוע רכישת מניות חברת "כנפית". בהתאם ל PPA הוקצו עודפי עלות בסך של כ 7.6 מיליון ש"ח (לאחר ניכוי מיסים נדחים) לנכסים בלתי מוחשיים. יתרת עודף עלות בסך 19.4 מיליון ש"ח נזקפה למוניטין. לאור עיכוב בקבלת הזמנה מהותית ועקב הרעה במצב עסקי החברה, המוניטין הופחת במלואו בשנים 2019 ו-2020. ההשקעה בכנפית מוצגת על בסיס השווי המאזני. בסוף חודש דצמבר 2022 העבירה רפאל לכנפית הלוואה בסך כולל של 4 מיליון ש"ח והבעלים האחרים הסכימו לא למשוך דמי הניהול בסך כולל של 4 מיליון ש"ח.

(7)

שותפות גל-אל

שותפות גל-אל הוקמה ביום 29 בספטמבר 2000 כשותפות בחלקים שווים בין החברה ואלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ. השותפות עוסקת במחקר ופיתוח רכיבים לתעשיית האלקטרוניקה והחלה בפעילותה העסקית ביום 1 בינואר 2001. ההשקעה מוצגת על בסיס שווי מאזני והשתתפות החברה בשותפות נכלל בהתאם לחלקה בהוצאות המחקר והפיתוח בשותפות ונזקף במסגרת הוצאות מחקר ופיתוח.

(8)

RDC

חברת RDC מוחזקת ע"י רפאל ואלרון תעשיות אלקטרוניות בע"מ. שיעור ההחזקה של החברה ב RDC הינו כ - 49.9%. RDC עוסקת בניהול פעיל של מספר חברות טכנולוגיה הנמצאות בשלבים שונים של פיתוח מוצרים להטמעת טכנולוגיות צבאיות לשווקים האזרחיים ופתרונות סייבר ותוכנה אחרים. בשנת 2023 השקיעה RDC בחברות המוחזקות שלה סך של כ- 8.0 מיליון דולר (בשנת 2022 - 9.1 מיליון דולר). במהלך שנת 2023 הרוויחה RDC ממימוש אחזקותיה בחברות המוחזקות סך של כ- 8.1 מיליון דולר (בשנת 2022 - 1.6 מיליון דולר). בחודש מרץ 2021 נתנו רפאל ואלרון ל RDC הלוואה בסך כולל של 8 מיליון דולר כל אחת. ההשקעה ב RDC מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(9)

Rafael far east pte Ltd.

חברת Rafael far east pte Ltd. (להלן - RFE) הוקמה בשנת 1999 ובשליטה מלאה של רפאל. פעילות RFE מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי החברה במזרח הרחוק. פעילות זו ממומנת על ידי החברה בשיטת עלות בתוספת רווח. בשנת 2019 הקימה RFE את חברת Speardome, חברה בת בבעלות מלאה. ההשקעה ההנית המצטברת נכון לסוף שנת 2023 הינה כ- 7.5 מיליון דולר סינגפורי, מתוכם 0.7 מיליון דולר סינגפורי בשנת 2023. מימון הרכישה בוצע בעזרת מתן שטרי הון והלוואות בסך 6.8 מיליון דולר סינגפורי מרפאל לחברת RFE. חברת Speardome מיועדת לעסוק בתחום הסייבר. עקב אי מהותיות הפעילות של RFE ביחס לפעילות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RFE וההשקעה בה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(10)

Smart Systems pte Ltd.

חברת Smart Systems pte Ltd. (להלן - SMART) הינה חברה בבעלות משותפת עם שותף מקומי במדינה במזרח הרחוק. SMART הוקמה בשנת 1996 והיא עוסקת ביצור ואינטגרציה של מוצרים שמקורם ברפאל ומיועדים לשוק המקומי במדינה זו. שיעור החזקת רפאל ב-SMART לתאריך הדוחות הכספיים הינו 49%. ההשקעה ב SMART מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(11)

שפיר מערכות ייצור בע"מ (להלן - "שפיר")

בחודש אוקטובר 2010 רכשה רפאל 49% מההון המונפק של שפיר בתמורה שהסתכמה לסך של כ- 35 מיליון ש"ח. החברה הינה בבעלות ישקר (51%) ובעלות רפאל (49%). שפיר מתמחה בפיתוח וייצור מערכות ממוחשבות, מספקת ללקוחותיה פתרונות אוטומציה, פיתוח מערכות מכאניות ייעודיות וקווי ייצור עבור מפעלים שונים. במהלך השנים שפיר קיבלה 2 מש"ח תמורת הנפקת שטרי הון. שטרי ההון נפרעו במהלך ינואר 2023. ההשקעה בשפיר מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(12)

אמפרסט מערכות (2003) בע"מ (להלן - "אמפרסט")

החברה מחזיקה כ - 39.6% ממניות חברת אמפרסט. חברת אמפרסט מפתחת פרויקטי תוכנה בתחומי המכ"מ והתקשורת ובתחומי מערכות השליטה והבקרה. ההשקעה באמפרסט מוצגת על בסיס השווי המאזני.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך
ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

- (13) **אקיוביט בע"מ (להלן - "אקיוביט")**
 החברה מחזיקה ב- 50% ממניות חברת אקיוביט. חברת אקיוביט עוסקת ביצור, שיווק ומכירה של מערכות זמן ותדר מדויקות ושעונים אטומים. מוצריה של אקיוביט מותאמים הן לשימושים אזרחיים-מסחריים והן לשימושים ביטחוניים-צבאיים. השימושים המרכזיים של מערכות אלו הינם לצרכי מערכות תקשורת ומערכות ניווט ותזמון.
 לתאריך הדוחות הכספיים השקעת החברה באקיוביט כוללת עודפי עלות בסך של כ-10 מיליון ש"ח. ההשקעה באקיוביט מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (14) **RAFALATINO**
 חברת RAFALATINO (חברה בשליטה מלאה) הוקמה בשנת 2012. פעילותה מתמקדת בקידום ושיווק מוצרי רפאל בדרום אמריקה.
 ההשקעה ב-RAFALATINO מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (15) **שילת אופטרוניקה בע"מ**
 החברה מחזיקה ב- 49% ממניות חברת שילת אופטרוניקה בע"מ (להלן - "שילת"). שילת עוסקת בתחום המערכות האלקטרו-אופטיות, אופטרוניקה והדמיה לרבות מחקר, תכנון, פיתוח, ייצור מכירה ותמיכה תחזוקתית של מוצרים ושרותים הקשורים לתחומים אלה.
 ההשקעה בשילת מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (16) **סיאלו טכנולוגיות מתקדמות בע"מ (להלן - "סיאלו")**
 החברה מחזיקה ב- 50% ממניות סיאלו במשותף עם חברת קירפוט האמריקאית. סיאלו עוסקת במחקר, פיתוח וייצור מוצרים וציוד למערכות ניווט ומדי תאוצה.
 בחודש פברואר 2021 נחתם הסכם הלוואה עם סיאלו שלפיו העבירו רפאל והחברה האמריקאית לסיאלו הלוואות בסך כולל של 2.75 מיליון ש"ח כל אחת.
 יתרת ההלוואות לסיאלו ליום הדוח 22.7 מיליון ש"ח.
 בעלי המניות של סיאלו, ביניהם רפאל, נתנו ערבות לסיאלו כנגד אשראי בנקאי. הערבות שרפאל נתנה לסיאלו נכללת במסגרת באור 1.21.
 ההשקעה בסיאלו מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (17) **RAFSEC**
 החברה הוקמה בסוף שנת 2014 אך החלה לפעול רק בתחילת שנת 2015. החברה נמצאת בשליטה מלאה של רפאל ומטעמי מהותיות החברה אינה מאוחדת. החברה עוסקת במתן מעטפת תפעולית, לוגיסטית ותחזוקתית מול לקוחות רפאל במקסיקו. במהלך שנת 2022 התקבלה החלטה ברפאל על הפסקת פעילותה של RAFSEC. ההשקעה ב-RAFSEC מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (18) **אמרל בע"מ**
 החברה מחזיקה ב- 50% ממניות חברת אמרל. חברת אמרל עוסקת בהטמעת טכנולוגיות, תכניות לימוד והדרכה בתעשיות ביטחוניות. עיקר הכנסותיה של חברת אמרל הינם מרפאל. אמרל מחזיקה במניות חברת אמרל אמבדד סולושנס (לשעבר: אמרל שירותי הנדסה). בדירקטוריון אמרל אושרה הרחבת הפעילות בארה"ב במסגרת חברת בת, אמרל US, המוחזקת בשיעור 100%. בשלב זה הפעילות בה שולית. ההשקעה באמרל מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (19) **DSIT**
 DSIT הינה חברה ישראלית העוסקת בהגנה ימית.
 החברה מחזיקה ב- 50% ממניות חברת DSIT Solutions Ltd. (להלן: "DSIT"). ההשקעה ב-DSIT מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (20) **KRAS**
 החברה מחזיקה ב- 49% ממניות חברת KRAS. הפועלת בתחום טילאות יבשה וכן סיוע בביצוע רכש גומלין לפרויקטים של רפאל בהודו.
 ההשקעה ב-KRAS מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- (21) **מובייל גרופ**
 החברה מחזיקה ב- 50% ממניות חברת מובייל גרופ בע"מ, העוסקת בתחום הסייבר.
 ההשקעה במובייל גרופ מוצגת על בסיס השווי המאזני.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(22) ARC

החברה מחזיקה ב- 49% ממניות חברת ARC. הפועלת בתחום התקשורת בהודו ונמצאת בעלות משותפת עם חברת ASTRA. ההשקעה ב ARC מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(23) VRA

בחודש דצמבר 2018, רפאל הקימה יחד עם חברת VARLEY האוסטרלית את חברת VRA, חברה אוסטרלית בבעלות משותפת, שתרכז את פעילות רפאל במדינה זו. רפאל הלוותה לחברה הלוואות בסך של כ-1.2 מיליון דולר אוסטרלי. לאחר תאריך המאזן, בחודש פברואר 2024, החזירה חברת VRA 0.4 מיליון דולר אוסטרלי מההלוואה. רפאל מחזיקה 51% מהון המניות בחברה המשותפת. עקב אי מהותיות הפעילות של VRA ביחס לפעילות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של VRA וההשקעה בה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(24) RUK

במהלך שנת 2022 הקימה רפאל את חברת RUK ADVANCED SYSTEMS LTD (להלן - "RUK"), חברה בת אנגלית בבעלות מלאה. החברה השקיעה 0.1 מיליון פאונד ונתנה הלוואות בסך 0.85 מיליון פאונד בשנת 2023 ו 0.35 מיליון פאונד בשנת 2022, למימון הפעילות. לאחר תאריך המאזן, בחודש ינואר 2024, החברה נתנה הלוואה נוספת בסך 0.45 מיליון פאונד. RUK הוקמה לצורך פעילות במכרזים ובתחומים מסווגים בבריטניה. עקב אי מהותיות הפעילות של RUK ביחס לפעילות רפאל, לא אוחדו דוחותיה של RUK וההשקעה בה מוצגת על בסיס השווי המאזני.

(25) SightX ML Ltd

בחודש ספטמבר 2020, הושלמה הקמת חברת SightX ML Ltd (להלן - "SightX") יחד עם בעלי המניות של חברת AnyVision Interactive Technologies Ltd (להלן - "AnyVision") המוחזקת בשיעור של 50% על ידי כל צד. SightX עוסקת בעיקר בתכנון, מחקר, פיתוח, שיווק ומכירה ויצור של מערכות ומוצרי אינטליגנציה מלאכותית וזיהוי מטרות בשוק הבטחוני.

SightX קיבלה מחברת AnyVision רישיון שימוש בלתי חוזר, כלל עולמי ולא מוגבל בזמן בכל הטכנולוגיות שפותחו ב AnyVision ב 18 החודשים שלאחר חתימת ההסכם. הרישיון כולל זכות שימוש בלעדי בטכנולוגיות לתחום הביטחוני לרבות הגנת גבולות וכולל סעיף אי תחרות בין AnyVision ל SightX בתחומי עיסוקה של SightX.

השקעת החברה נעשתה על ידי הזרמת 8 מיליון דולר ל SightX בתמורה לשטרי הון צמודים לדולר שאינם נושאים ריבית, לתקופת פירעון מינימלית של 10 שנים. SightX שילמה לחברת AnyVision סכום של 1.5 מיליון דולר בתמורה לרישיון שסופק לה על ידם. בנוסף, החברה התחייבה גם לבצע הזמנות פיתוח מ SightX בסכום של כ 12 מיליון דולר בתקופה של 30 חודשים (עם אופציה להארכה ל 36 חודשים) ממועד החתימה על ההסכם.

לחברה עומדת האופציה לרכוש את מלוא אחזקותיהם של בעלי המניות האחרים ב SightX, ולבעלי המניות האחרים עומדת האופציה למכור לחברה את מלוא אחזקותיהם ב SightX, לאחר תקופת חסימה של 4 שנים ממועד החתימה על ההסכם. האופציות הינן חד פעמיות וימומשו בערך, שיקבע בהערכת שווי שתבוצע על ידי מעריך שווי חיצוני, בפרמיה של פלוס 5% לצד הרוכש ובניכיון של מינוס 5% לצד המוכר את האופציה. מימוש האופציה על ידי החברה לרכישת המניות המוחזקות על ידי בעלי המניות האחרים מותנה באישור דירקטוריון החברה.

במהלך שנת 2023 השקיעו רפאל ובעל מניות נוסף של SightX סך של 1.5 מיליון דולר, כל אחד. בתקופה האחרונה ועל רקע מצבה הכלכלי של SightX, נבחנו על ידי דירקטוריון החברה מספר הצעות של בעלי המניות בחברה שנועדו לתת מענה לחובותיה כלפי נושים, ספקים, העובדים ובעלי עניין נוספים.

בפני דירקטוריון SightX עמדו שתי הצעות מרכזיות מבעלי המניות: גיוס הון או מכירת נכסים. לאחר מחלוקת בין בעלי המניות ובין נציגיהם בדירקטוריון SightX לגבי האפשרות העדיפה, רוב בדירקטוריון ורוב באסיפה הכללית בחר בהצעה של מכירת נכסי SightX לרפאל, בכלל זה הקניין הלא מוחשי והמוחשי של SightX.

הסכם מכירת הנכסים נחתם בפברואר 2024 וייכנס לתוקף בכפוף למילוי תנאים מתלים מסוימים לרבות קבלת אישורים רגולטוריים נדרשים. יתרת ההשקעה ב SightX הועמדה לערכי מימוש. רפאל ביצעה הפרשה בנושא.

באור 10 - השקעות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

ד. מידע נוסף בגין השקעות עיקריות בחברות כלולות ומאוחדות - המשך

(26) להלן שיעורי ההחזקות הישירות העיקריות של החברה ליום 31 בדצמבר 2023 בחברות כלולות ומאוחדות:

שם התאגיד	שיעור החזקה	טיפול חשבונאי	מדינת התאגדות
ERCAS BV	100%	איחוד	הולנד
RUSA	100%	איחוד	ארה"ב
אירונאוטיקס	100%	איחוד	ישראל
קונטרופ טכנולוגיות מדויקות בע"מ	50%	איחוד	ישראל
SCD	50%	שווי מאזני	ישראל
RDC	49.9%	שווי מאזני	ישראל
RFE	100%	שווי מאזני	סינגפור
SMART	49%	שווי מאזני	סינגפור
גל-אל	50%	שווי מאזני	ישראל
שפיר מערכות ייצור בע"מ	49%	שווי מאזני	ישראל
אמפרסט מערכות (2003) בע"מ	39.6%	שווי מאזני	ישראל
אקויביט בע"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
RAFALATINO	100%	שווי מאזני	ברזיל
שילת	49%	שווי מאזני	ישראל
סיאלו טכנולוגיות מתקדמות בע"מ	50%	שווי מאזני	ישראל
RAFSEC	100%	שווי מאזני	מקסיקו
אמרל	50%	שווי מאזני	ישראל
DSIT	50%	שווי מאזני	ישראל
KRAS	49%	שווי מאזני	הודו
ARC	49%	שווי מאזני	הודו
מובייל גרופ	50%	שווי מאזני	ישראל
כנפית	50%	שווי מאזני	ישראל
RUK	100%	שווי מאזני	אנגליה
SightX	50%	ערכי מימוש	ישראל

ה. מימוש השקעה בחברה כלולה - אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ

בחודש אפריל 2022 מכרה החברה את מלוא אחזקתה (בשיעור 49.9%) בחברת אופגל תעשיות אופטרוניות בע"מ (להלן - "אופגל"), יצרנית וספקית של מוצרי הדמיה תרמית למגוון שימושים, לחברת אלביט מערכות בע"מ בתמורה לסך כולל של כ-27.1 מ"ח. בנוסף, קודם להשלמת העסקה, חילקה חברת אופגל לבעלי מניותיה את כל המזומנים נטו שהיו קיימים בקופתה במועד ההשלמה. כתוצאה ממימוש האחזקה, רשמה החברה בשנת 2022 הפסד הון נוסף בסך 2.3 מ"ח (בשנת 2021 נרשם הפסד הון בסך 6.3 מיליון ש"ח) ראה ביאור 25.

באור 11 - רכוש קבוע

א. ההרכב

2022					2023					עלות
מחשבים	סך הכל	מקרקעין ומבנים	מכונות וציוד	כלי רכב וכלי תעופה מיליוני ש"ח	מחשבים	סך הכל	מקרקעין ומבנים	מכונות וציוד	כלי רכב וכלי תעופה מיליוני ש"ח	
474	8,813	4,458	3,824	57	530	9,659	4,882	4,151	96	יתרה ליום 1 בינואר
-	17	-	-	17	-	-	-	-	-	התאמות השנה
5	79	1	71	2	-	-	-	-	-	איחוד לראשונה של חברות
-	(8)	(3)	(3)	(2)	-	-	-	-	-	יציאה מאיחוד
58	793	448	263	24	84	900	486	326	4	תוספות במשך השנה
(12)	(81)	(39)	(28)	(2)	(21)	(100)	(30)	(45)	(4)	גרירות במשך השנה
5	46	17	24	-	3	41	16	21	1	השפעת השינוי בשערי חליפין
530	9,659	4,882	4,151	96	596	10,500	5,354	4,453	97	יתרה ליום 31 בדצמבר
373	5,017	1,975	2,631	38	402	5,428	2,085	2,881	60	פחת שנצבר
-	16	-	-	16	-	-	-	-	-	יתרה ליום 1 בינואר
6	65	1	57	1	-	-	-	-	-	התאמות השנה
-	(4)	(1)	(2)	(1)	-	-	-	-	-	איחוד לראשונה של חברות
31	356	114	203	8	42	395	138	207	8	יציאה מאיחוד
(12)	(44)	(10)	(20)	(2)	(20)	(59)	(1)	(34)	(4)	תוספות במשך השנה
4	22	6	12	-	3	13	(2)	11	1	גרירות במשך השנה
402	5,428	2,085	2,881	60	427	5,777	2,220	3,065	65	השפעת השינוי בשערי חליפין
128	4,231	2,797	1,270	36	169	4,723	3,134	1,388	32	יתרה ליום 31 בדצמבר
										עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר

באור 11 - רכוש קבוע - המשך

פרטים נוספים:

- א. חלק מהמבנים הוקמו על קרקע הרשומה ע"ש מדינת ישראל (המושכרת לחברה בדמי שכירות סמליים) אשר עלותה אינה כלולה בספרי החברה. חלק נוסף מוחכר בחכירה לדורות לתקופה של 49 שנים החל מיום 1 בנובמבר 1982 ועד ליום 31 בדצמבר 2031, עם זכות הארכה ל- 49 שנים נוספות. וחלק אחר מוחכר לתקופה של 49 שנים החל מיום 15 במאי 1997 ועד 15 במאי 2046 (בקשר לחלק זה ראה גם האמור בביאור 3י' (5) וביאור 21ג' (4)).
- ב. עלות מבנים, ציוד ומחשבים לימים 31 בדצמבר 2023 ו- 2022, מוצגים לאחר ניכוי מענק השקעה בסך 279 מיליוני ש"ח.
- ג. העלויות ליום 31 בדצמבר 2023 כוללות רכוש בהקמה בסך 603 מיליוני ש"ח. מזה, 390 מיליוני ש"ח מבנים, 179 מיליוני ש"ח מכונות וציוד ו- 34 מיליוני ש"ח מחשבים (31 בדצמבר 2022 – 444 מיליוני ש"ח).
- ד. רכוש קבוע המושאל מאת משרד הביטחון הוא בבעלותו הבלעדית של המשרד והחברה תהיה אחראית כלפי המשרד לכל נזק שיגרם לרכוש זה כל עוד הוא בחזקת החברה. רכוש קבוע מושאל זה אינו נכלל בספרי החברה.
- ה. עלות רכוש קבוע כולל עלות רכוש קבוע שמיש שהופחת במלואו בסך 1,306 מיליוני ש"ח (לא כולל רכוש שהופחת במלואו עד תאריך 31 בדצמבר 2001 - מועד המעבר מיחידת סמך לחברה). מזה, 595 מיליוני ש"ח מבנים, 368 מיליוני ש"ח מכונות וציוד, 310 מיליוני ש"ח מחשבים ו- 33 מיליוני ש"ח כלי רכב וכלי תעופה (31 בדצמבר 2022 – 1,201 מיליוני ש"ח).
- ו. תוספות השנה כוללות ציוד מייצור עצמי בסך 17 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 9 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 12 - נכסים בלתי מוחשיים

2023						עלות יתרה ליום 1 בינואר 2023 תוספות הפחתה לירידת ערך (1) גריעות פוחתו באופן עצמאי השפעת השינויים בשערי חליפין
סך הכל	תוכנות	צבר הזמנות, קשרי לקוחות ואי תחרות במאחדות מאחדות	ידע וטכנולוגיה במאחדות מאחדות	עלויות פיתוח (2)	מוניטין	
2,444	517	231	401	676	619	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
51	51	-	-	-	-	הפחתות וירידות ערך
(6)	-	-	-	-	(6)	יתרה ליום 1 בינואר 2023
(4)	-	(4)	-	-	-	הפחתה במהלך השנה
103	4	-	-	99	-	גריעות
59	1	6	18	1	33	פוחתו באופן עצמאי
2,647	573	233	419	776	646	השפעת השינויים בשערי חליפין
945	364	85	82	413	1	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
133	42	27	52	12	-	הפחתות וירידות ערך
(2)	-	(2)	-	-	-	יתרה ליום 1 בינואר 2023
5	1	2	2	-	-	הפחתה במהלך השנה
1,081	407	112	136	425	1	גריעות
1,566	166	121	283	351	645	פוחתו באופן עצמאי
2022						השפעת השינויים בשערי חליפין
סך הכל	תוכנות	צבר הזמנות, קשרי לקוחות ואי תחרות במאחדות מאחדות	ידע וטכנולוגיה במאחדות מאחדות	עלויות פיתוח (2)	מוניטין	עלות יתרה ליום 1 בינואר 2022 איחוד לראשונה של חברות עדכון עודפי עלות בחברה מאוחדת תוספות הפחתה לירידת ערך גריעות פוחתו באופן עצמאי השפעת השינויים בשערי חליפין
1,660	468	148	260	536	248	
* 561	-	* 56	* 145	5	* 355	הפחתות וירידות ערך
(52)	-	11	(35)	-	(28)	יתרה ליום 1 בינואר 2022
48	47	-	1	-	-	איחוד לראשונה של חברות
(4)	-	-	-	-	(4)	עדכון עודפי עלות בחברה מאוחדת
(1)	-	-	(1)	-	-	תוספות
130	-	-	-	130	-	הפחתה לירידת ערך
* 102	2	* 16	* 31	5	48	גריעות
* 2,444	517	* 231	* 401	676	* 619	פוחתו באופן עצמאי
858	324	50	84	399	1	השפעת השינויים בשערי חליפין
2	-	-	1	1	-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
(51)	-	(2)	(49)	-	-	הפחתות וירידות ערך
122	39	36	34	13	-	יתרה ליום 1 בינואר 2022
(1)	-	-	(1)	-	-	איחוד לראשונה של חברות
15	1	1	13	-	-	עדכון עודפי עלות בחברה מאוחדת
945	364	85	82	413	1	הפחתה במהלך השנה
* 1,499	153	* 146	* 319	263	* 618	גריעות
31 בדצמבר 2022						פוחתו באופן עצמאי
31 בדצמבר 2022						השפעת השינויים בשערי חליפין

* סווג מחדש - ראה ביאור 12

- (1) בשנת הדיווח בחנה חברה מאוחדת בקבוצה את המוניטין הרשום בספריה, ובהתאם לבחינה זו ביצעה הפרשה לירידת ערך.
- (2) הפחתות שוטפות של עלויות פיתוח נזקפות לסעיף עלות המכירות והעבודות שבוצעו בדוח רווח והפסד.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 13 - אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
467	412
-	500
14	14
481	926

הלוואות לזמן קצר מבנקים (1)
ניירות ערך מסחריים
חלויות שוטפות של הלוואה לזמן ארוך (2)

(1) הלוואות נושאות ריבית בשיעור של $P+0\%-SOFR+3.23\%$ (31 בדצמבר 2022) : הלוואות בדולר נושאות ריבית בשיעור $4.2\%-7.1\%$.
(2) ראה באור 17.

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 14 - התחייבויות לספקים ולנותני שירותים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,415	1,724
855	1,054
2,270	2,778

חובות פתוחים
במטבע ישראלי (1)
במטבע חוץ (בעיקר דולר)

145	113
-----	-----

(1) התחייבויות לספקים צדדים קשורים

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בביאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

באור 15 - הפרשות

2023		
סך הכל	תביעות משפטיות מיליוני ש"ח	אחריות
563	25	538
126	12	114
(155)	(15)	(140)
4	-	4
538	22	516
2022		
סך הכל	תביעות משפטיות מיליוני ש"ח	אחריות
614	79	535
5	-	5
92	10	82
(155)	(66)	(89)
7	2	5
563	25	538

יתרה ליום 1 בינואר 2023
הפרשות שנוצרו במהלך השנה
הפרשות שמומשו/בוטלו במהלך השנה
השפעת השינוי בשערי חליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

יתרה ליום 1 בינואר 2022
איחוד לראשונה של חברות
הפרשות שנוצרו במהלך השנה
הפרשות שמומשו/בוטלו במהלך השנה
השפעת השינוי בשערי חליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

באור 15 - הפרשות - המשך

למידע בדבר הפרשות בגין הטבות לעובדים, ראה ביאור 19, בדבר הטבות לעובדים.
למידע בדבר תביעות משפטיות ראה באור 21, בדבר התחייבויות תלויות.

אחריות

ההפרשה לאחריות מתבססת על אומדנים שנערכו על פי ניסיון העבר המתייחס למוצרים ולשירותים דומים.

בעקבות חוסר ניצול של קרן הפרשה לאמינות של קו מוצר מסוים, הוחלט לבטל את ההפרשה. בעקבות החלטה זו הופחתה הקרן בשנת 2023 בסך כ-36 מ"ח.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 16 - זכאים אחרים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
737	825	שכר והוצאות נלוות (1)
229	311	מוסדות
155	202	הוצאות שנצברו ואחרים (3)
751	634	הוצאות לשלם בגין עבודות בביצוע
512	794	התחייבות בגין עלויות להשגת חוזה
250	285	הפרשה להפסדים בעבודות
16	4	יתרה בגין עסקאות עתידיות (2)
9	26	מס הכנסה- עודף הפרשות על מקדמות
2,659	3,081	
1	2	(3) זכאים אחרים צדדים קשורים

- (1) הסכום כולל הפרשה לחופשה בסך 246 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 245 מיליוני ש"ח).
(2) ראה באור 23 ג' ו- 23'

חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי, סיכון מדד ומטבע חוץ, סיכון שיעור ריבית וסיכון מחיר אחר ומידע בדבר שווי הוגן מפורטים גם בבאור 23, בדבר מכשירים פיננסיים.

**באור 17 - הלוואות לזמן ארוך
הרכב:**

31 בדצמבר	שיעור ריבית ליום 31 בדצמבר 2023	
2022	2023	%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2	1	4%
145	122	P+0.15%- SOFR+3.55%
38	42	Eurlibor+1.75%- SOFR+1.85%
185	165	
(14)	(14)	
171	151	

(1) התחייבות לחברת SCD - צד קשור

(2) הלוואות חברות מאוחדות בארץ

הלוואה חברה מאוחדת בחו"ל

בניכוי חלויות שוטפות

- (1) בשנת 2006 חתמה החברה על הסכם עם חברת SCD, צד קשור, לפיו תעניק החברה ל SCD זכות שימוש ל- 20 שנה במבנה שיוקם להרחבת מפעלה. בהסכם נקבע כי SCD תממן את עלות הקמת המבנה, ומימון זה יהווה לחברה הכנסות מראש בגין דמי שכירות.
עלות הרחבת המבנה הסתכמה לסך 9,278 אלפי ש"ח. לאחר השלמת הרחבת המפעל, נחתמו בחודש יוני 2009, נספחים להסכם המקורי, בהם נקבע כי תקופת השכירות של חברת SCD במבנה תחל ביום 1 ביוני 2009 ותסתיים ביום 30 בנובמבר 2026.
בנוסף, נקבע כי ההתחייבות תהיה צמודה לדולר של ארה"ב, נושאת ריבית בשיעור 4% ותיפרע בתשלומים חודשיים עד חודש נובמבר 2026.

באור 18 - חכירות

א. חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת

החל מיום 1 בינואר 2019 הקבוצה יישמה את תקן IFRS16 חכירות. שיעור ההיוון העיקרי בו נעשה שימוש למדידת ההתחייבות בגין חכירה בחברה הינו 1.5%-2.1% ובחברות מאוחדות 1.44%-8.25%. השיעור מושפע מהבדלים באורך תקופת החכירה ושיעור ההיוון של החברה. למידע בדבר בסיסי ההצמדה, ראה ביאור 23 ח'. במסגרת הסכמי החכירה, הקבוצה חוכרת בעיקר מבנים וכלי רכב

ב. מידע לגבי הסכמי חכירה מהותיים

1. מבנים

- א. בנובמבר 2016 חתמה הקבוצה על הסכם לשכירת שטח בצפון הארץ לתקופה של 5 שנים. בשנת 2017 חתמה החברה על תוספת לשטח. סה"כ כ-5,300 מ"ר. לחברה מוקנית הזכות להאריך את תקופת השכירות עד לתקופה מצטברת של 19 שנים. עד כה החברה מימשה את אופציות ההארכה, והיא מעריכה שתממש את אופציות ההארכה שנותרו בחוזה במלואם.
- ב. בסוף שנת 2018 חתמה הקבוצה על הסכמי שכירות נוספים במרכז הארץ:
 - הסכם אחד (כ-4,500 מ"ר) החל מיולי 2019 לתקופה של 10 שנים, הכולל תקופות אופציות עד לשנת 2039. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-15 שנים).
 - הסכם שני (כ-1,200 מ"ר) החל ממאי 2019 לתקופה של 5 שנים, וכולל תקופות אופציות עד 2038. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-15 שנים).
- ג. בסוף שנת 2018 חתמה הקבוצה על הסכם שכירות בדרום הארץ (כ-3,300 מ"ר), הכוללת תקופות אופציות עד לשנת 2038. החברה מעריכה כי תממש רק חלק מאופציות ההארכה בחוזה. (סה"כ כ-10 שנים).
- ד. בשנת 2021 חתמה הקבוצה על הסכם שכירות נוסף במרכז הארץ (כ-2,300 מ"ר) לתקופה של כ-10 שנים, המסתיימת בסוף שנת 2031.
- ה. בשנת 2023 חתמה הקבוצה על הסכם שכירות במרכז הארץ (כ-1,500 מ"ר) לתקופה של 5 שנים, הכולל אופציות הארכה עד לשנת 2043.
- ו. לחברה מאוחדת הסכם שכירות של מקרקעין במרכז הארץ (כ-12,800 מ"ר), עליו ממוקמים משרדי ומתקני הייצור של החברה ושל חלק מחברות הבנות שלה. ההסכם הינו לתקופה של 12 שנים, שתסתיים בחודש מרץ 2026.
- ז. לחברה מאוחדת נוספת הסכמי שכירות של מבנים: הסכם בשטח כולל במרכז הארץ (כ-5,700 מ"ר) עד לסוף 2027, והסכם שכירות נוסף (כ-2,800 מ"ר) לשטח סמוך עד לסוף 2023. נכון למועד חתימת הדוחות הכספיים, החברה המאוחדת נמצאת במגעים עם בעל הנכס להארכת שהייתה בשטח הכולל.
- ח. לחברות מאוחדות נוספות הסכמי שכירות מבנים באתרי החברות בחו"ל.

2. רכבים

הקבוצה חוכרת כלי רכב ממספר חברות לסינג רכבים, לרוב לתקופה של שלוש שנים, ומעת לעת משנה את כמות הרכבים על פי צרכיה השוטפים. הרכבים החכורים משמשים את עובדי הקבוצה הכוללים מחויבות מצד הקבוצה להעמיד רכב לרשותם, וכן משמשים כרכבים תפעוליים. הקבוצה טיפלה בהסדר שבינה לבין חברות הליסינג כהסדר חכירה שבתחולת IFRS16, ובהסדר שבינה ובין עובדיה כהסדר שבתחולת תקן IAS 19. הקבוצה מציגה את הוצאות הפחת המיוחסות לחכירת הרכבים הצמודים כחלק מהוצאות השכר והנלוות, ראה ביאור 25.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 18 - חכירות - המשך

ג. הרכב נכסי זכות שימוש

2023				
מבנים	מכונות וציוד	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
מיליוני ש"ח				
505	2	188	11	706
49	-	93	1	143
(9)	-	(44)	-	(53)
6	-	(1)	-	5
551	2	236	12	801
175	-	91	8	274
47	1	69	2	119
-	-	(42)	-	(42)
222	1	118	10	351
329	1	118	2	450

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2023
תוספות לנכסי זכות שימוש כולל
הפרשי הצמדה שהוונו לנכס
גריעות נכסי זכות שימוש
השפעת השינוי בשערי חליפין

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר 2023
פחת נכסי זכות שימוש
פחת שנצבר בגין גריעות נכסי זכות שימוש

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

**עלות מופחתת נכסי זכות שימוש
ליום 31 בדצמבר 2023**

2022				
מבנים	מכונות וציוד	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
מיליוני ש"ח				
386	-	172	11	569
18	-	-	-	18
69	2	-	-	71
14	-	80	-	94
-	-	(65)	-	(65)
18	-	1	-	19
505	2	188	11	706
124	-	93	7	224
41	-	60	1	102
-	-	(63)	-	(63)
10	-	1	-	11
175	-	91	8	274
330	2	97	3	432

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2022
ישום לראשונה של תקינה חשבונאית בחברה
מאוחדת
איחוד לראשונה של חברות
תוספות לנכסי זכות שימוש כולל
הפרשי הצמדה שהוונו לנכס
גריעות נכסי זכות שימוש
השפעת השינוי בשערי חליפין

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר 2022
פחת נכסי זכות שימוש
פחת שנצבר בגין גריעות נכסי זכות שימוש
השפעת השינוי בשערי חליפין

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

**עלות מופחתת נכסי זכות שימוש
ליום 31 בדצמבר 2022**

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 18 - חכירות - המשך

ד. הרכב התחייבויות בגין חכירה

2023				
מבנים	מכונות וציוד	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
מיליוני ש"ח				
344	2	102	2	450
45	-	93	1	139
(9)	-	(2)	-	(11)
(47)	(1)	(65)	(3)	(116)
4	-	-	-	4
1	-	-	-	1
10	-	(4)	-	6
348	1	124	-	473
122	1	61	-	184
226	-	63	-	289

יתרה ליום 1 בינואר 2023

תוספות

גריעות

פירעונות

הפרשי הצמדה שהוונו לנכס

ריבית שנצברה וטרם שולמה

השפעת השינוי בשערי חליפין

סה"כ התחייבויות בגין חכירה

סה"כ חלויות שוטפות של התחייבויות בגין

סה"כ התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה, נטו

2022				
מבנים	מכונות	כלי רכב	תוכנות	סך הכל
מיליוני ש"ח				
278	-	84	4	366
18	-	-	-	18
69	2	-	-	71
4	-	80	-	84
-	-	(2)	-	(2)
(36)	-	(57)	(2)	(95)
10	-	-	-	10
1	-	(3)	-	(2)
344	2	102	2	450
122	-	51	2	175
222	2	51	-	275

יתרה ליום 1 בינואר 2022

ישום לראשונה של תקינה חשבונאית בחברה

מאוחדת

איחוד לראשונה של חברות

תוספות

גריעות

פירעונות

הפרשי הצמדה שהוונו לנכס

השפעת השינוי בשערי חליפין

סה"כ התחייבויות בגין חכירה

סה"כ חלויות שוטפות של התחייבויות בגין

סה"כ התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה, נטו

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 18 - חכירות - המשך

ה. ניתוח מועדי פירעון של התחייבויות בגין חכירה של הקבוצה
שנת 2023

2023			
מבנים	מכונות וציוד	כלי רכב	סך הכל
מיליוני ש"ח			
122	1	61	184
154	-	63	217
72	-	-	72
348	1	124	473

עד שנה (חלות שוטפת)
בין שנה לחמש שנים
מעל חמש שנים
סה"כ

שנת 2022

2022			
מבנים	מכונות	כלי רכב	תוכנות
מיליוני ש"ח			
122	-	51	2
134	2	51	-
88	-	-	-
344	2	102	2

עד שנה (חלות שוטפות)
בין שנה לחמש שנים
מעל חמש שנים
סה"כ

נתוני תזרים מזומנים חזוי - ראה ביאור 23 ב'.

ו. סכומים שהוכרו בדוח על תזרימי מזומנים

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	
101	122

סך תזרים המזומנים ששולם עבור חכירות

ז. סכומים שהוכרו בדוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	
6	6
102	119

הוצאות מימון בגין התחייבות חכירה
הפחתת נכסי זכות שימוש

באור 19 - הטבות לעובדים
א. הרכב ההטבות לעובדים:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
61	70
19	20
42	50
39	31
81	81
737	825

מוצג במסגרת התחייבויות שאינן שוטפות-הטבות לעובדים:

התחייבות בגין תוכניות להטבה מוגדרת (ראה ב' להלן)
בניכוי-נכסי תוכניות

התחייבויות בגין הטבות אחרות לטווח ארוך (ראה ג' להלן)

התחייבויות בגין הטבות אחרות לזמן קצר (ראה באור 16)

ב. הטבות לאחר סיום העסקה

לכלל עובדי החברה מפקידה החברה בתוכניות להפקדה מוגדרת (למעט מחויבויות בגין העבר כמפורט בסעיף ד' להלן) לגביהן חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין התשכ"ג - 1963.
יתרת ההתחייבויות בחברה הינן בגין פיצויים מוגדלים לקבוצת עובדים בכירים וכן התחייבויות לפנסיה מוקדמת בגין עובדים פעילים וגמלאים ומענקי חודשי הסתגלות על פי ההסכמים.
עיקר ההתחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת נובעת מתכנית הטבה מוגדרת בחברת בת זרה, המחושבת באופן אקטוארי בהתאם להוראות תקן בינלאומי 19 (IAS 19).

ג. התחייבויות בגין הטבות אחרות לטווח ארוך

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
38	29
1	2
39	31

התחייבות לפדיון ימי מחלה שלא נוצלו *
התחייבויות אחרות

* קבוצות מסוימות מעובדי החברה זכאיות למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו על ידם בהתאם למפתח מסוים ובהתבסס על המועד בו הם פורשים. ככלל עובד זכאי למענק רק אם הוא פורש לאחר שמלאו לו 55 שנה.

ד. התנועה בערך נוכחי במחויבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת:

2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
72	61
5	11
(10)	(15)
1	1
(12)	5
5	7
61	70

יתרה ליום 1 בינואר
עלות שרות שוטף
הטבות ששולמו
הוצאות ריבית
הפסדים (רווחים) אקטואריים*
השפעת השינוי בשער החליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר

התנועה בשווי ההוגן של נכסי התוכנית:

2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
16	19
(3)	(11)
2	9
4	3
19	20

יתרה ליום 1 בינואר
הטבות ששולמו
הפקדות לתוכנית
השפעת השינוי בשער החליפין
יתרה ליום 31 בדצמבר

* הפסדים (רווחים) אקטואריים שהוכרו ברווח הכולל אחר.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 19 - הטבות לעובדים - המשך

ה. הנחות אקטואריות עיקריות ליום 31 בדצמבר 2023:

התחייבות לפיצויי בכירים	התחייבות לחודשי הסתגלות	התחייבות לפדיון ימי מחלה
-	6.2%-3.5%	6.2%-3.5%
3%	2%	3%
0.5%-1.6%	2.7%-0%	2.7%-0%
עלויות שכר עתידיות (ריאלי)		
שיעור ההיוון (ריאלי)		
שיעור עזיבה		
שיעור ניצול מחלה		
	פרטני	

ההנחות בדבר שיעור התמורה העתידי מבוססות על נתונים סטטיסטיים שפורסמו ועל לוחות תמורה מקובלים.

ו. תכנית הטבה לאחר סיום העסקה - תוכנית הפקדה מוגדרת

לחברה תוכנית הפקדה מוגדרת בגין התחייבות החברה לתשלום הטבות לאחר סיום העסקה בגין עובדי החברה אשר חל לגביהם סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג - 1963.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
200	220	

הסכום שהוכר כהוצאה בגין תוכנית להפקדה מוגדרת

ז. שינויים אפשריים באופן סביר בתאריך הדיווח לאחת מההנחות האקטואריות, בהנחה שיתר ההנחות נותרות ללא שינוי, מגדילים (מקטינים) את המחויבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2023, כדלקמן:

31 בדצמבר 2023				פדיון מחלה
גידול של 1% בשכר	קיטון של 1% בשכר	גידול 1% בריבית היוון	קיטון 1% בריבית היוון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2	(2)	(1)	1	
31 בדצמבר 2022				פדיון מחלה
גידול של 1% בשכר	קיטון של 1% בשכר	גידול 1% בריבית היוון	קיטון 1% בריבית היוון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2	(2)	(1)	2	
2	(2)	(1)	2	סה"כ הטבות לזמן ארוך
-	-	(1)	-	פיצויים מוגדלים לבכירים
2	(2)	(2)	2	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 20 - אגרות חוב

א. הרכב:

שיעור ריבית %	31 בדצמבר 2023 מיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2022 מיליוני ש"ח
ראה להלן	1,528 (243)	1,757 (244)
	1,285	1,513

אגרות חוב (סדרה ג, ד, ה) (1)(2)
בניכוי חלויות שוטפות

פירוט:

שיעור ריבית %	31 בדצמבר 2023 מיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2022 מיליוני ש"ח
ראה להלן	1,420 52 91 (35)	1,648 40 91 (22)
	1,528	1,757

ערך נקוב
הצמדה למדד של אגרות החוב
פרמיה (עלויות הנפקה)
הפחתת פרמיה (עלויות הנפקה)

(1) בתאריך 28 בפברואר 2017 השלימה החברה גיוס אגרות חוב בהיקף של 1.5 מיליארד ש"ח, הגיוס התבצע בהנפקה פרטית של שלוש סדרות אג"ח בדירוג AAA לגופים מוסדיים לפי החלוקה הבאה:

סכום מיליוני ש"ח	ריבית כוללת	מח"מ (שנים)	צמוד מדד/שקלי	
260	2.14%	9	צמוד מדד	סדרה ג'
515	3.74%	9	שקלי	סדרה ד'
725	2.50%	5	שקלי	סדרה ה'
1,500				

פירעון האג"ח בתשלומים שנתיים שווים בשנים המפורטות בטבלה שלהלן:

תקופת פירעון קרן האג"ח	
2022-2034	סדרות ג' ו ד'
2022-2026	סדרה ה'

(2) בתאריך 29 באפריל 2021 ביצעה החברה הרחבה להנפקת אגרות חוב בתמורה לסך של כ-825 מיליון ש"ח. הנפקה זו בוצעה בפרמיה בסך כ-92 מיליון ש"ח.

ריבית אפקטיבית	תמורה (מ"ש"ח)	ערך נקוב (באלפים)	
(0.1%)	300	253,846	סדרה ג'
1.6%	354	310,944	סדרה ד'
0.7%	171	162,260	סדרה ה'

ב. מועדי פירעון לאחר תאריך המאזן

מיליוני ש"ח	
243	2024 - חלויות שוטפות
242	2025
240	2026
103	2027
700	2028 ואילך
1,528	

באור 20 - אגרות חוב - המשך

ג. עמידה באמות מידה פיננסיות

החברה תחשב כמפרה את התחייבותה בגין האג"ח שהונפקו אם לא עמדה באיזה מאמות המידה הפיננסיות המפורטות להלן על פי שני דוחות כספיים רבעוניים ברציפות:

1. ההון העצמי של החברה, על פי הדוחות הכספיים, לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי משיעור של 15% מהמאזן, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 2. ההון העצמי של החברה (לא כולל זכויות מיעוט ובתוספת הלוואות בעלים), לא יפחת בסיום כל רבעון קלנדרי מ- 1 מיליארד ש"ח, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
 3. היחס בין החוב הפיננסי של החברה נטו ל- EBITDA השנתית לא יעלה בסיום כל רבעון קלנדרי על 4, כפי שנתונים אלה יופיעו בדוחות הכספיים של החברה.
- לתאריך הדוחות הכספיים, החברה עומדת באמות מידה אלה.

באור 21 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

משיקולים עסקיים החברה אינה מפרסמת באור זה.

באור 22 - הון עצמי

א. הרכב הון המניות:

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
מספר המניות	מספר המניות	מספר המניות	מספר המניות
5,798,311	10,000,000	5,798,311	10,000,000

מניות רגילות בנות 100 ש"ח ע.ג. כ"א

ב. למדיניות חלוקת דיבידנד על פי הוראות חוק החברות ממשלתיות ראה ביאור 3'ז(3).

ג. בדיון אצל מנכ"ל האוצר בתאריך 19 בדצמבר 2010, סוכס, בין היתר, על שינוי מדיניות הדיבידנד הנהוגה בחברה (לפיה מחולק דיבידנד בשיעור 50% מהרווח הנקי החשבונאי של החברה), כך שבשנים 2011 ו-2012 ינוכה סך של 50 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד שהחברה אמורה להעביר למדינה בשל אותן שנים לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. משנת 2013 ואילך ינוכה סך של 70 מיליון ש"ח צמודים למדד מסכום הדיבידנד לפי מדיניות הדיבידנד הנהוגה. סכומים אלו יהיו צמודים למדד המחירים לצרכן. כמו כן, נקבע כי סיכום זה תקף כל עוד מבנה הבעלות בחברה לא ישתנה מכפי שהוא היום, וכי החברה תפנה את העודפים שיווצרו בשל סיכום זה להשקעה במחקר ובפיתוח. סיכום זה אושר על ידי מנהל רשות החברות הממשלתיות בתאריך 15 בפברואר 2011. החברה בהתבסס על חוות דעת משפטיות בדיעה כי המחויבות לחלוקת דיבידנד כאמור לעיל הינה בשליטתה כמשמעותה בתקן IAS 32.

ד. לאור החלטת ממשלה ובהתאם להבנות עם רשות החברות הממשלתיות, חילקה החברה בחודש אוגוסט 2019, דיבידנד מיוחד בסך 319 מיליון ש"ח. מסכום זה, סך של עד 269 מיליון ש"ח ניתן יהיה להפחתה מדיבידנדים שוטפים עתידיים, על פי מתווה שהוסכם עם רשות החברות מדיבידנד בגין רווחי השנים 2020-2025. ביום 26 במאי 2022 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד בגין רווחי השנים 2019-2021 בסך 206.1 מיליון ש"ח. הדיבידנד הינו לאחר קיזוז סכום של 141.5 מיליון ש"ח מהדיבידנד המיוחד ששולם בשנת 2019. למועד חתימת הדוחות, הדיבידנד טרם שולם. ביום 30 במאי 2023 הכריז דירקטוריון החברה על דיבידנד מיוחד בסכום של 26.3 מיליון ש"ח בגין רווחי שנת 2022. הדיבידנד טרם שולם.

באור 23 - מכשירים פיננסיים

לחברה קיימת חשיפה במהלך העסקים הרגיל לסיכונים אשראי, ריבית, מדד ומטבע. החברה עושה, בין היתר, שימוש במכשירים נגזרים כדי לצמצם את החשיפה לסיכונים אלה.

א. סיכון אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון להפסד כספי שייגרם לקבוצה במידה ולקוח או צד שכנגד למכשיר פיננסי לא יעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, והוא נובע בעיקר מחובות של לקוחות, הכנסות לקבל וחייבים אחרים, מהשקעות בניירות ערך ומהלוואות שניתנו לחברות מוחזקות.

השקעות החברה באגרות חוב מתבצעות בהתאם למדיניות שנקבעת מעת לעת על ידי ועדת ההשקעות של הדיקטוריון. ההשקעות מבוצעות הן באמצעות בתי השקעות והן באופן ישיר. הן באגרות חוב ספציפיות והן בקרנות / סלי אגרות חוב. ההשקעה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל ואגרות חוב קונצרניות של חברות בארץ ובח"ל בעלות דירוג גבוה יחסית ותוך פיזור רחב כשהמח"מים נקבעים מעת לעת על פי המדיניות הרלוונטית למועד נתון והכל במטרה למצוא את האיזון המתאים לחברה בין תשואה לסיכון.

מזומנים ופיקדונות לזמן קצר מופקדים בדרך כלל בתאגידים בנקאיים גדולים. הכנסות הקבוצה נובעות בעיקר ממכירות למשרד הביטחון וללקוחות אחרים הנמצאים בישראל, בארה"ב ומדינות אחרות בעולם. הקבוצה בוחנת באופן שוטף הערכות אשראי של הלקוחות ובדוחות הכספיים נכללות הפרשות ספציפיות וכלליות לחובות מסופקים המשקפות בצורה נאותה, לפי הערכת ההנהלה, את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק. חובות מסוימים של לקוחות בחו"ל מבוטחים בביטוח סיכונים סחר חוץ וביטוחי אשראי אחרים. כמו כן, הקבוצה מקבלת ביטחונות הדרושים להבטחת החוב בהתבסס על הערכות יכולת פירעון האשראי של הלקוח הנעשות על ידי ההנהלה בכל מקרה ומקרה.

ב. סיכון נזילות

סיכון נזילות הוא הסיכון שהקבוצה תתקשה לעמוד במחויבויות הקשורות בהתחייבויות הפיננסיות המסולקות על ידי מסירת מזומן או נכס פיננסי אחר. גישת הקבוצה לניהול סיכונים הנזילות שלה היא להבטיח, ככל הניתן, את מידת הנזילות המספקת לעמוד בהתחייבויותיה במועד, בתנאים רגילים ובתנאי לחץ מבלי שיגרמו לה הפסדים בלתי רצויים או פגיעה במוניטין.

ההתחייבויות הפיננסיות לזמן קצר של הקבוצה, בזה אשראי לזמן קצר מבנקים, חלויות שוטפות של אג"ח, של הלוואות לז"א ושל התחייבויות בגין חכירה, התחייבויות לספקים ולזכאים אחרים מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2023 לסך של כ- 7,261 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022 6,286 מיליוני ש"ח). להערכת ההנהלה, עיקר ההתחייבויות הפיננסיות ייפרעו בסכום דומה לערכם בספרים במהלך שנת 2024.

להלן מועדי הפירעון החוזיים של התחייבויות פיננסיות לזמן ארוך (כולל חלויות שוטפות) כולל אומדן תשלומי ריבית:

ליום 31 בדצמבר 2023							
ערך בספרים	תזרים מזומנים חוזי	עד שנה	1-2 שנים	2-3 שנים	3-4 שנים	4-5 שנים	מעל 5 שנים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
165	173	15	15	35	32	11	65
הלוואות לז"א התחייבויות בגין							
473	492	184	94	66	37	23	88
חכירה							
1,528	1,592	257	253	248	110	108	616
אגרות חוב							
2,166	2,257	456	362	349	179	142	769
סה"כ							
ליום 31 בדצמבר 2022							
ערך בספרים	תזרים מזומנים חוזי	עד שנה	1-2 שנים	2-3 שנים	3-4 שנים	4-5 שנים	מעל 5 שנים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
185	194	15	11	31	19	29	89
הלוואות לז"א התחייבויות בגין							
450	477	176	84	63	23	22	109
חכירה							
1,757	1,837	260	256	251	247	109	714
אגרות חוב							
2,392	2,508	451	351	345	289	160	912
סה"כ							

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ג. סיכונים מטבע חוץ

הקבוצה חשופה לסיכון מטבע בגין מכירות, קניות והלוואות, הנקובות במטבעות השונים ממטבעות הפעילות המתאימים לקבוצה, בעיקר ש"ח. המטבעות בהן נקובות עיקר העסקאות הם ש"ח, אירו ודולר ארה"ב. בכדי להתמודד עם סיכונים מטבע, מתקשרת החברה בעסקאות עם מכשירים פיננסיים נגזרים במטרה לצמצם את החשיפה בגין עודף נכסים הנקובים במטבע חוץ על התחייבויות ואת החשיפה בגין צבר ההזמנות. יצוין כי עליית שער החליפין בעיקר של הדולר תבוא לידי ביטוי בהכנסות מביצוע ההזמנות לאורך תקופת הביצוע העתידית. להלן הרכב הנגזרים:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3	36
(16)	(4)
(13)	32

נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי

יתרה בגין עסקאות עתידיות - נכסים שוטפים
יתרה בגין עסקאות עתידיות - התחייבויות שוטפות

ד. סיכונים מדד

החברה הנפיקה אגרות חוב צמודות מדד, חשיפת החברה לשינויים במדד אינה מכוסה באופן מלא בהשקעות ויתרות צמודות מדד.

ה. סיכונים ריבית

(1) הקבוצה חשופה לסיכון שערי ריבית בשל החזקה בעיקר של יתרות מזומנים והלוואות לחברות מוחזקות בריבית משתנה. להלן פירוט בדבר סוג הריבית של המכשירים הפיננסיים נושאי הריבית של הקבוצה, למעט מכשירים פיננסיים נגזרים:

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
69	54
317	112
(146)	(111)
(2)	(2)
(1,757)	(1,528)
(1,519)	(1,475)
1,416	1,887
2	-
(466)	(423)
-	(500)
(38)	(42)
914	922

מכשירים נושאי ריבית קבועה:

השקעות לזמן קצר
הלוואות לחברות כלולות
הלוואות לז"א מתאגיד בנקאי
התחייבות לשותפות המ"מ
אגרות חוב שהונפקו

מכשירים נושאי ריבית משתנה:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר
הלוואות לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
ניירות ערך מסחריים
הלוואות זמן ארוך

הריבית האפקטיבית אינה שונה מהותית מהריבית המצויינת בבאורים 17 ו-20.

(2) ניתוח רגישות תזרים המזומנים לגבי מכשירים בשיעורי ריבית משתנים

ליום 31 בדצמבר 2023 גידול של 1% בשיעור הריבית המשתנה היה מביא לגידול (בחישוב שנתי) ברווח הקבוצה לפני מס בסך של כ- 9 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 - גידול של 9 מיליון ש"ח). ניתוח זה נעשה בהנחה ששאר המשתנים יישארו קבועים ובהתעלם מהשפעת המס.

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

- ו. היררכיות שווי הוגן של מכשירים הנמדדים בשווי הוגן
הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה.
הרמות השונות הוגדרו כדלקמן:
- רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
 - רמה 2: נתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
 - רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 בדצמבר 2023			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
מיליוני ש"ח			
622	-	-	622
-	36	-	36
-	-	1	1
-	(4)	-	(4)
-	-	(78)	(78)
-	-	(25)	(25)
622	32	(102)	552

השקעות לזמן קצר

יתרה בגין עסקאות עתידיות - נכסים

השקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן

יתרה בגין עסקאות עתידיות - התחייבויות

התחייבות בגין תמורה מותנית - זמן קצר

התחייבות בגין תמורה מותנית - זמן ארוך

ליום 31 בדצמבר 2022			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
מיליוני ש"ח			
111	-	-	111
-	3	-	3
-	-	12	12
-	(16)	-	(16)
-	-	(474)	(474)
-	-	*(50)	*(50)
111	(13)	(512)	(414)

השקעות לזמן קצר

יתרה בגין עסקאות עתידיות - נכסים

השקעות בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן

יתרה בגין עסקאות עתידיות - התחייבויות

התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת

התחייבות בגין תמורה מותנית - זמן ארוך

*סווג מחדש - ראה באור 21

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ז.

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן

הסכום הפנקסני של מזומנים ושווי מזומנים, השקעות לזמן קצר, לקוחות, חייבים, הכנסות לקבל, הלוואות לזמן ארוך שניתנו התחייבויות לספקים ונותני שירותים, התחייבויות אחרות לזמן ארוך זכאים שנצברו ויתרות זכות תואם או קרוב לשווי ההוגן שלהם ליום 31 בדצמבר 2023.

הטבלה שלהלן מפרטת את הערך בספרים והשווי ההוגן של קבוצות מכשירים פיננסיים, המוצגים בדוחות הכספיים, שלא על פי שווים ההוגן:

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023		
ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
232	244	233	243	אגרות חוב (חלויות שוטפות)
1,420	1,513	1,206	1,285	אגרות חוב
1,652	1,757	1,439	1,528	סה"כ אגרות חוב

השווי ההוגן של אגרות החוב הוערך על פי שיעור הריבית הראויה בהתאם לדירוג אגרות החוב (רמה 2) ויתרת תקופה הפדיון שלהן.

שיעור ההיוון ששימש בקביעת שווי ההוגן של האג"ח מפורטים בטבלה שלהלן:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
2.11%	2.39%	סדרה ג'
4.94%	4.85%	סדרה ד'
4.14%	4.44%	סדרה ה'

ח. תנאי הצמדה של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2023						
לא צמוד	צמוד למדד	צמוד לדולר	צמוד ליורו	צמוד מט"ח	פריט לא	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	כספי	מיליוני ש"ח
1,751	-	1,594	255	124	-	3,724
1	-	72	547	2	-	622
3,212	-	1,340	465	112	-	5,129
194	1,719	2,654	383	12	-	4,962
27	6	33	9	27	561	663
7	-	77	-	28	614	726
5,192	1,725	5,770	1,659	305	1,175	15,826
688	-	237	1	-	-	926
198	45	-	-	-	-	243
11	99	4	1	69	-	184
1,724	-	796	199	59	-	2,778
6	-	16	-	-	516	538
1,697	9	661	318	112	284	3,081
-	-	38	-	40	-	78
232	-	-	-	-	-	232
17	-	126	8	-	-	151
12	238	35	3	1	-	289
42	-	-	39	-	-	81
-	-	-	-	25	-	25
862	423	-	-	-	-	1,285
5,489	814	1,913	569	306	800	9,891
(297)	911	3,857	1,090	(1)	375	5,935

נכסים שוטפים:

מזומנים ושווי מזומנים

השקעות לזמן קצר

לקוחות

הכנסות לקבל

חייבים ויתרות חובה

נכסים שאינם שוטפים:

השקעות והלוואות לחברות כלולות

סה"כ נכסים

התחייבויות שוטפות:

אשראי מתאגידים בנקאיים

ואחרים

חלויות שוטפות של אגרות חוב

חלויות שוטפות של התחייבויות

בגין חכירה

התחייבות לספקים

הפרשות

זכאים אחרים ויתרות זכות

התחייבות בגין תמורה מותנית זמן

קצר

דיבידנד לשלם

התחייבויות שאינן שוטפות

הלוואות לזמן ארוך

התחייבות לזמן ארוך בגין חכירה

הטבות לעובדים

התחייבות בגין תמורה מותנית זמן

ארוך

אגרות חוב

סה"כ התחייבויות

נכסים (התחייבויות), נטו

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 23 - מכשירים פיננסיים - המשך

ח. תנאי הצמדה של מכשירים פיננסיים - המשך

31 בדצמבר 2022						
לא צמוד	צמוד למדד	צמוד לדולר	צמוד ליורו	צמוד מט"ח	פריט לא	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	כספי מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,482	-	638	219	65	-	2,404
-	5	67	-	-	39	111
1,954	-	1,552	437	80	-	4,023
* 144	* 1,417	* 2,300	365	9	-	4,235
73	8	18	11	3	344	457
189	-	107	-	21	348	665
* 3,842	* 1,430	* 4,682	1,032	178	731	11,895
209	-	272	-	-	-	481
200	44	-	-	-	-	244
8	85	9	-	73	-	175
1,416	-	665	147	42	-	2,270
4	-	21	-	-	538	563
1,627	7	541	146	89	249	2,659
474	-	-	-	-	-	474
206	-	-	-	-	-	206
27	-	144	-	-	-	171
14	243	17	-	1	-	275
50	-	1	30	-	-	81
-	-	* 28	-	* 22	-	* 50
1,060	453	-	-	-	-	1,513
5,295	832	1,698	323	227	787	9,162
*(1,453)	* 598	* 2,984	709	(49)	(56)	2,733

נכסים שוטפים:

מזומנים ושווי מזומנים
השקעות לזמן קצר
לקוחות
הכנסות לקבל
חייבים ויתרות חובה

נכסים שאינם שוטפים:

השקעות והלוואות לחברות
כלולות

סה"כ נכסים

התחייבויות שוטפות:

אשראי מתאגידים בנקאיים
ואחרים

חלויות שוטפות של אגרות
חוב

חלויות שוטפות של

התחייבויות בגין חכירה

התחייבות לספקים

הפרשות

זכאים אחרים ויתרות זכות

התחייבות לבעל מניות בחברה

מאוחדת

דיבידנד לשלם

התחייבויות שאינן שוטפות

הלוואות לזמן ארוך

התחייבות לזמן ארוך בגין

חכירה

הטבות לעובדים

התחייבות בגין תמורה

מותנית זמן ארוך

אגרות חוב

סה"כ התחייבויות

נכסים (התחייבויות), נטו

* סווג מחדש.

ניתוח רגישות

שינוי בשערי החליפין של המטבעות הבאים אל מול הש"ח, כאמור להלן, לתאריך 31 בדצמבר ושינוי במדד המחירים לצרכן, משפיעים על מדידת מכשירים פיננסיים הנקובים במטבע חוץ והיו מגדילים (מקטינים) את הרווח וההפסד ואת ההון בסכומים המוצגים להלן (לפני מס). הניתוח שלהלן מבוסס על שינויים בשערי החליפין ובמדד המחירים לצרכן, שלדעת הקבוצה הם אפשריים באופן סביר נכון לתום תקופת הדיווח. ניתוח זה נעשה בהנחה שכל שאר המשתנים, ובמיוחד שיעורי הריבית, נשארו קבועים ובהתעלם מהשפעה על ערכם של מכשירים פיננסיים נגזרים. הניתוח לגבי שנת 2022 נעשה בהתאם לאותו בסיס.

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023	
עליה	ירידה	עליה	ירידה
רווח והפסד	רווח והפסד	רווח והפסד	רווח והפסד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
30 *	(30) *	39	(39)
7 *	(7) *	11	(11)
8 *	(8) *	9	(9)

שינוי בשער החליפין של:

דולר ארה"ב ב- 1%

אירו ב- 1%

שינוי במדד המחירים לצרכן ב- 1%

*הוצג מחדש

באור 24 - צדדים קשורים ובעלי עניין

- א. ממשלת ישראל היא בעלת השליטה בחברה. חלק מהפעילות הרגילה של החברה נעשית בכפוף לחוקי המדינה ובכלל זה פעילות החברה מול רשויות המס, משרד הכלכלה והתעשייה וכדומה. פעילות זו אינה מושפעת מיחסי הבעלות שבין המדינה לחברה והיא נעשית בתנאים רגילים המתאימים לאופי הפעילות להערכת הנהלת החברה. בנוסף חלק מהותי מהתקשרויות הקבוצה הן עם משרד הביטחון. היתרות והתוצאות העסקיות המתייחסות לעבודות אלה הופרדו בדוחות הכספיים, ההתקשרויות נעשות במסגרת מהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק.
- ב. בהמשך לאמור בבאור 31 ובאור 11 המקרקעין בתחום חיפה מושכרים לחברה במחיר סמלי של 1 ש"ח לשנה.
- ג. נתונים בגין עסקאות ויתרות במהלך העסקים הרגיל, עם חברות ממשלתיות ורשויות משנה של המדינה אינם מוצגים בנפרד, מאחר ואין זה מעשי לזהות נתונים אלה. הנהלת החברה בדעה שעסקאות כאלה מתנהלות בדרך כלל בתנאי שוק רגילים.
- ד. בנושא אופציה וערבות שניתנו לשותף בחברה מאוחדת ראה ביאורים 10ד(1) ו-21ב(2). בנושא התקשרויות נדל"ן עם צדדים קשורים ראה ביאור 21ג(5).
- ה. **הטבות לבעלי עניין**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2.5	2.6
0.2	0.4
2	3
7	7

שכר ונלוות לבעלי עניין המועסקים בחברה או מטעמה

שכר דירקטורים שאינם מועסקים בחברה או מטעמה

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר וההטבות

בעלי העניין המועסקים בחברה או מטעמה (1)

דירקטורים שאינם מועסקים בחברה

(1) עוזי לנדאו סיים כהונתו כיו"ר דירקטוריון החברה בחודש ינואר 2023. בחודש אפריל 2023 מונה יובל שטייניץ לתפקיד יו"ר הדירקטוריון.

ו. תגמולים לנושאי משרה בכירה

להלן פירוט ההוצאות שנרשמו בגין התגמולים בשנים 2022 ו-2023 לכל אחד מחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה:

שנת 2023		שיעור החזקה בהון החברה	תגמול בעבור שירותים		תגמולים אחרים	זקיפות ועלויות מעביד	סה"כ
תפקיד	היקף המשרה %		שכר	מענק			
מנכ"ל רפאל	100	-	0.8	0.5	-	0.5	1.8
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.5	1.7
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.5	1.7
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.4	1.6
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.4	1.6

שנת 2022		שיעור החזקה בהון החברה	תגמול בעבור שירותים		תגמולים אחרים	זקיפות ועלויות מעביד	סה"כ
תפקיד	היקף המשרה %		שכר	מענק			
מנכ"ל רפאל	100	-	0.8	0.4	-	0.5	1.7
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.4	1.6
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.5	-	0.4	1.6
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.4	-	0.4	1.5
סמנכ"ל בכיר	100	-	0.7	0.3	-	0.5	1.5

ז. מינוי מנכ"ל חדש לחברה - לאחר תאריך הדוחות הכספיים סיים יואב הר-אבן את תפקידו כמנכ"ל החברה. בחודש ינואר 2024, מונה יואב תורג'מן לתפקיד המנכ"ל.

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 24 - צדדים קשורים ובעלי עניין - המשך

צדדים קשורים

(1) להלן פרטים בדבר עסקאות עם צדדים קשורים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2022	2023
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות - משרד הביטחון	4,736	5,450	7,004
הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות	171	333	462
עלות המכירות והעבודות שבוצעו	317	438	630
הוצאות מחקר ופיתוח	20	32	33
הוצאות מכירה ושיווק	25	24	34
הוצאות (הכנסות) מימון	(8)	84	13
הכנסות אחרות (דמי ניהול)	5	1	4

(2) יתרות מאזניות עם צדדים קשורים

	ליום 31 בדצמבר	
	2022	2023
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
לקוחות משרד הביטחון	1,931	3,117
לקוחות	242	266
הכנסות לקבל משרד הביטחון	1,655	2,105
הכנסות לקבל	94	147
חייבים	7	6
מלאי (מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי)	153	273
ספקים	145	113
זכאים אחרים	1	2
מקדמות ממזמיני עבודות משרד הביטחון	3,487	5,875
מקדמות ממזמיני עבודות	86	101
הלוואות זמן ארוך	2	1

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד

א. הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות

1. פיצול הכנסות מחוזים עם לקוחות

בטבלה הבאה הכנסות הקבוצה מפורצות לפי אזורים גאוגרפיים עיקריים ולפי חטיבות.

2021	2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,049	5,853	7,522	אזורים גאוגרפיים עיקריים
1,444	1,883	2,632	ישראל
2,284	2,404	2,674	אירופה
886	1,071	1,041	אסיה
38	34	13	אמריקה
230	341	161	אוקיאניה
			אפריקה
9,931	11,586	14,043	

מכירות ללקוח מקומי המיועד לייצוא מסווג לפי מדינת היעד הסופי.

			יחידות עסקיות
2,789	3,320	4,026	מערכות אוויר ומודיעין
2,604	2,874	3,115	מערכות יבשה וים
2,434	2,666	3,359	מערכות הגנה אווירית
1,225	1,390	1,463	חטיבות אחרות
879	1,336	2,080	חברות מאוחדות
9,931	11,586	14,043	

2. יתרות חוזיות

הטבלה הבאה מספקת מידע אודות השינויים ביתרות הכנסות לקבל ומקדמות ממזמיני עבודות הנובעים מחוזים עם לקוחות והתרחשו במהלך השנה.

מקדמות ממזמיני עבודות	הכנסות לקבל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6,248	4,235	יתרה ליום 1 בינואר 2023
10,169	(7,048)	חשבוניות שהופקו
(6,268)	7,775	הכנסות שהוכרו במהלך התקופה
10,149	4,962	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

3. ההיקף הכספי של החוזים

ההיקף הכספי של החוזים שנחתמו במאוחד בשנת 2023 הינו כ- 29.9 מיליארד ש"ח (שנת 2022 : 16.1 מיליארד ש"ח).

יתרת ההיקף הכספי של החוזים הקיימים במאוחד אשר טרם הוכרה כהכנסה הינה כ- 52.4 מיליארד ש"ח (שנת 2022 : 35.6 מיליארד ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

ב. עלות המכירות והעבודות שבוצעו

2021	2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,790	3,054	3,588	שכר עבודה ונלוות (1)
3,764	4,555	6,031	חומרים ועבודות חוץ
341	384	445	פחת והפחתות
802	1,247	1,419	הוצאות ייצור אחרות (2)
7,697	9,240	11,483	
46	94	35	שינויים בהפרשה להפסדים מעבודות בביצוע
(75)	(210)	(403)	שינויים במלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים
7,668	9,124	11,115	

- (1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 33 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 29 מיליוני ש"ח).
 (2) בשנת 2023 כולל הפחתת נכסי עלויות בגין השגת חוזה בסך של 89 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 28 מיליוני ש"ח).

ג. הוצאות מחקר ופיתוח, נטו

391	384	353	שכר עבודה ונלוות (1)
45	58	54	פחת
393	429	509	אחרות (בעיקר חומרים)
829	871	916	
(15)	(16)	(22)	בניכוי - השתתפות המדען הראשי ואחרים
814	855	894	

- (1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 6 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 6 מיליוני ש"ח).

ד. הוצאות מכירה ושיווק

201	216	238	שכר עבודה ונלוות (1)
62	45	59	קבלני משנה
24	33	35	נציגויות
21	30	35	נסיעות לחו"ל
32	43	51	תערוכות ופרסום
50	50	44	פחת
75	99	105	אחרות
465	516	567	

- (1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 4 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 4 מיליוני ש"ח).

ה. הוצאות הנהלה וכלליות

332	375	442	שכר עבודה ונלוות (1)
33	39	47	פחת
9	(4)	(1)	הוצאות חובות מסופקים
114	139	162	אחרות
488	549	650	

- (1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 10 מיליוני ש"ח (שנת 2022 - 8 מיליוני ש"ח).

באור 25 - פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2021	2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	21	-
-	-	13
-	-	5
5	1	4
5	7	5
-	3	1
5	-	-
15	32	28

ו. הכנסות (הוצאות) אחרות

הכנסות אחרות:

עדכון הפרשה בפרויקט שבוצעה בשנים קודמות
רווח בגין שנים קודמות
רווח ממכירת רכוש קבוע
הכנסות מדמי ניהול מחברות כלולות
הכנסות משכר דירה
דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת המוצגת על בסיס עלות
שערוך נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן

הוצאות אחרות:

עדכון התחייבות בגין תמורה מותנית
הפרשה לירידת ערך חברה כלולה
הפחתת מוניטין בחברה מאוחדת
פחת מואץ בחברה מאוחדת
הפסד ממכירת רכוש קבוע
הפסד מהתאמת נכסים מאוחד לראשונה
הפסד ממכירת השקעה בחברה כלולה
אחרות

-	-	49
-	-	22
-	-	7
-	2	4
3	9	-
10	-	-
6	5	1
4	2	2
23	18	85

ז. (הוצאות) הכנסות מימון

הכנסות מימון:

רווח נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
הכנסות ריבית מפיקדונות בנקים
רווח מעסקאות הגנה על המטבע (1)
ריבית ממס הכנסה
הכנסות ריבית והפרשי שער נטו מהלוואות שניתנו לחברות כלולות

7	51	-
3	-	22
1	10	25
21	-	-
-	-	1
-	84	13
32	145	61

הוצאות מימון:

הפסד נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
והלוואות לזמן קצר
ריבית והפרשי שער פקדון נאמן בחו"ל
שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
הוצאות בגין אגרות חוב שהונפקו
עדכון התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת
שערוך אופציית PUT לבעל מניות בחברה כלולה
הוצאות ריבית והפרשי שער נטו מהלוואות שניתנו לחברות כלולות
הפסד מעסקאות הגנה על המטבע (1)
אשראי זמן קצר
ריבית למס הכנסה
הוצאות בגין חכירות והלוואה לזמן ארוך
הוצאות בנק
אחרות

-	-	2
18	-	-
-	11	-
52	63	49
4	4	13
2	-	-
8	-	-
-	75	28
2	40	80
9	-	-
6	8	14
6	8	15
2	5	6
109	214	207
(77)	(69)	(146)

סה"כ (הוצאות) מימון, נטו

(1) ראה גם באור 23 ג' ו- 23.

באור 26 - מיסים על הכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. שיעור מס חברות

א. שיעור המס הרלוונטי לחברה בשנים 2021-2023 הינו 23%. יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2022 ו 2023 חושבו בהתאם לשיעורי המס הרלבנטיים לחברה והצפויים לחול במועד ההיפוך. המסים השוטפים לשנים המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס הרלבנטיים לחברה, המוצגים לעיל ולאמור בסעיף ג' להלן.

ב. חברות מאוחדות

שיעורי המס העיקריים החלים על החברות המאוחדות שמקום התאגדותן מחוץ לישראל הם 28%-29%. שיעורי המס שחלו על חברות אירונאוטיקס וקונטרופ, עד חודש אוגוסט 2023, ככל שעמדו בדרישות החוק לעידוד השקעות הון, היו 16% ו 6% בהתאמה (ראה סעיף ג' להלן). החל מחודש ספטמבר 2023, בעקבות רכישת 50% ממניות השותף באירונאוטיקס (ראה באור 10.ד.ג.1), והפיכת חברות אירונאוטיקס וקונטרופ לחברות בת ממשלתיות, שיעור המס שיחול על הכנסתן הינו 23%.

ג. מיסוי בתנאי אינפלציה

תקנות מס הכנסה, תיאומים בשל אינפלציה (שיעורי פחת, התשמ"ו-1986), המתירות פחת בשיעורים גבוהים מאלה שבסעיף 21 לפקודה, ממשכות לחול גם לאחר סיום תחולת חוק התיאומים. לפיכך, תוכל החברה לדרוש פחת בהתאם לתקנות האמורות גם בתקופות הבאות.

2. הטבות מתוקף החוק לעידוד השקעות הון

א. מפעלים מאושרים במסלול מענקים:

החברה הייתה זכאית בעבר למעמד של "מפעל מאושר" במסלול מענקים. תקופת ההטבות בגין המפעל המאושר הסתיימה בשנת 2012. ההכנסות החייבות שנבעו מהמפעל המאושר היו זכאיות לפטור ממס בשנתיים הראשונות ולשיעור מס מופחת של 25% בחמש השנים שלאחר מכן. חברה בעלת מפעל מאושר המחלקת דיבידנד מההכנסה הפטורה, תהא חייבת בשנת המס שבה חולק הדיבידנד במס חברות על סכום הדיבידנד המחולק בשיעור המס שחל עליה על פי חוק העידוד בשנה שבה הופקה ההכנסה אילולא הייתה פטורה ממס.

ב. מפעל מוטב:

שני מפעליה התעשייתיים של החברה (באזור עדיפות א' ובאזור אחר) זכאים למעמד של "מפעל מוטב" בהתאם לתיקון מספר 60 לחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט - 1959 (להלן - "חוק העידוד"). בהתאם לחוק העידוד, במפעל תעשייתי של החברה הנמצא באזור עדיפות לאומית א', תוספת ההכנסות הנובעות מכל הרחבה בגין מפעל זה פטורות ממס במשך תקופה של 10 שנים, החל מהשנה בה נוצרה למפעל הכנסה חייבת לראשונה.

לתאריך הדוחות הכספיים, לחברה מפעל מוטב באזור א' שתקופת ההטבות שלו הסתיימה בשנת 2023. במפעל תעשייתי באזור אחר, אשר אינו נמצא באזור עדיפות לאומית, ההכנסה הנובעת "ממפעל מוטב" זה, פטורה ממס במשך תקופה של שנתיים, בגין כל הרחבה החל מהשנה בה נוצרה למפעל הכנסה חייבת לראשונה וחייבת במס בשיעור של 25% בחמש השנים הבאות. בשנים 2014-2015 החברה הייתה זכאית לפטור ממס על ההכנסות ממפעל זה. תקופת ההטבות של מפעל זה הסתיימה בשנת 2020. לאור התיקון לחוק כמתואר בסעיף ג' להלן, בחרה החברה את שנת 2012 כשנת בחירה אחרונה בשני מפעליה.

החברה קיבלה אישור, עד וכולל שנת המס 2019, המאפשר לה להפחית בכל שנה משנות ההטבות במס את מחזור הבסיס ב- 10%, בהתאם לנוהל שחיקת מחזור הבסיס למפעל המאופיין במחזוריות טכנולוגית גבוהה. החברה פנתה לקבלת אישור לשנים 2020-2021.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה - המשך

2. הטבות מתוקף החוק לעידוד השקעות הון - המשך

ג. תיקון החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959

ביום 29 בדצמבר 2010 אושר בכנסת חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011-2012, אשר במסגרתו תוקן החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן: "התיקון"). התיקון לחוק פורסם בספר החוקים ביום 6 בינואר 2011. בהתאם לתיקון, בוטלה האפשרות לקבלת מפעל מועדף (המקנה שיעור מס מועדף) לחברה ממשלתית, כשבהוראת התחולה נקבע כי הטבות מס הקיימות ימשיכו לחול בתקופת ההטבות של כל מפעל, וכי חברה תוכל לבקש שנת בחירה לקבלת מעמד של מפעל מוטב לא יאוחר משנת 2012 ובתנאי שההשקעה המזערית המזכה החלה בשנת 2010. לאור האמור לעיל, תמשיך החברה ליהנות מהטבות המס הנובעות מהתוכניות המפורטות בסעיף ב' לעיל.

ביום 21 בדצמבר 2016 אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז – 2017 במסגרתו תוקן חוק העידוד (להלן: "התיקון"). במסגרת התיקון נוספו מסלולי הטבות במס חדשים בשל "מפעל טכנולוגי מועדף" ו"מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" אשר יעניקו שיעורי מס מופחתים למפעל תעשייתי בתחום של תעשייה עתירת ידע, במטרה לעודד פעילות הקשורה בפיתוח נכסים לא מוחשיים מוטבים. בנוסף, עודכנה הגדרת הכנסה מועדפת.

ההטבות יינתנו ל"חברה מועדפת" בעלת "מפעל טכנולוגי מועדף" או "מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" על "הכנסה טכנולוגית מועדפת" חייבת, כהגדרתם בחוק העידוד.

על הכנסות מועדפות טכנולוגיות, אשר יעמדו בתנאים הנדרשים בחוק, יוטל מס חברות מופחת בשיעור של 12% ואם המפעל הטכנולוגי המועדף ממוקם באזור פיתוח א' בשיעור של 7.5%. על חברה שבבעלותה מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד יוטל מס חברות מופחת בשיעור של 6%, ללא קשר לאזור הפיתוח בו ממוקם המפעל. תחולת התיקון נקבעה ליום 1 בינואר 2017.

ביום 16 במאי 2017 אישרה ועדת הכספים של הכנסת את תקנות עידוד השקעות הון (הכנסה טכנולוגית מועדפת ורווח הון למפעל טכנולוגי), התשע"ז-2018 (להלן: "התקנות"), הקובעות את הכללים הנדרשים לצורך יישום מסלולי הטבות המס בשל "מפעל טכנולוגי מועדף" ו"מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" ובכללם את נוסחת ה-Nexus הקובעת את מנגנון ייחוס ההכנסה הטכנולוגית הזכאית להטבות.

שיעור המס על הכנסתה החייבת של חברת אירונאוטיקס, עד חודש אוגוסט 2023, ככל שתעמוד בדרישות החוק, הינו 16%.

ביום 30 באפריל 2020, הגישה חברת קונטרופ לרשות המס בקשה לקבלת מעמד של "מפעל טכנולוגי מועדף מיוחד" והכרה בהכנסותיה כ"הכנסה טכנולוגית מועדפת". ביום 10 ביוני 2020, אושרה בקשתה של חברת קונטרופ לקבלת המעמד האמור, לפיו הכנסתה הטכנולוגית החייבת לאחר שהוחל עליה מנגנון ייחוס הוצאות מו"פ בישראל ומחוץ לישראל, כאמור בתקנות לעידוד השקעות הון התשע"ז - 2017, תמוסה עד חודש אוגוסט 2023, בשיעור של 6% חלף 16%.

החל מחודש ספטמבר 2023, בעקבות רכישת 50% ממניות אירונאוטיקס על ידי רפאל מהשותף ועלייה לשיעור אחזקה באירונאוטיקס של 100%, הפכו אירונאוטיקס וקונטרופ לחברות בת ממשלתיות, ובשל כך, שיעורי המס שיחולו על הכנסתן החייבת ממועד זה הינו 23%.

ד. הוראת שעה במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2021-2022: מיסוי רווחים כלואים

ביום 15 בנובמבר 2021 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה לשנות התקציב 2021 ו-2022, (התשפ"ב-2021, והוראת שעה לחוק עידוד השקעות הון, התשי"ט – 1959 (להלן: "הוראת השעה"), אשר מציע הסדר לתשלום מס מופחת לחברות שקיבלו פטור ממס חברות מכוח החוק האמור. בהוראת השעה נקבע כי חברות אשר בחרו להחיל את הוראת השעה שתוקפה עד ליום 14 בנובמבר 2022, יהיו זכאיות ליהנות מהנחה במס בגין "הפשרת" הרווחים הפטורים (להלן: "מס החברות המוטב"). הפשרת הרווחים הפטורים מאפשרת חלוקתם בשיעור מס חברות מופחת ברמת החברה בהתאם ליחס הרווחים שחולקו. מס החברות המופחת יקבע בהתאם ליחס הרווחים הפטורים אותם מבקשת החברה לשחרר לתנאים שנקבעו בתיקון מכלל רווחיה הפטורים, ונע בין 40% ל- 70% משיעור מס החברות שהיה חל על אותה הכנסה בשנה בה הופקה אלמלא הייתה פטורה, אך בכל מקרה לא יפחת מ- 6%. כמו כן, חברה שבחירה להפשיר את רווחיה הפטורים ולשלם מס חברות מוטב תהיה חייבת להשקיע במפעל במהלך תקופה של 5 שנים שתחילתן בשנת המס בה בחרה, סכום בהתאם לנוסחה שנקבעה בהוראת השעה (30% מההכנסה הפטורה כפול מס החברות וכפול יחס ההפשרה). השקעה כאמור תושקע בנכסים יצרניים (למעט בניינים), מחקר ופיתוח בישראל ותשלום שכר לעובדים חדשים במפעל. אי עמידה בתנאי זה מחייב את החברה בתשלום מס חברות נוסף.

החברה בחרה ליישם את ההקלה של הוראת השעה ושילמה בשנת 2022 מס סופי בסך כ-450 מיליון ש"ח בגין יתרת הכנסותיה הפטורות שנבעו ממפעלים מאושרים (במסגרת חוק עידוד השקעות הון) עד כולל שנת המס 2020. ההשפעה התוצאתית של התשלום כאמור נזקפה לרווח והפסד במסגרת סעיף מסים על הכנסה.

ה. פחת מואץ

בניינים המשמשים את המפעלים המאושרים והמוטבים זכאים בהתאם לחוק עידוד השקעות הון לפחת מואץ במשך 5 שנות מס, החל בשנת ההפעלה של כל נכס.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה - המשך

2. הטבות מתוקף החוק לעידוד השקעות הון - המשך

ו. תנאים לתחולת ההטבות

ההטבות ממפעלים מאושרים וממפעלים מוטבים מותנות בקיום התנאים שנקבעו בחוק (שיעור יצוא וכדומה), בתקנות שהותקנו על פיו ובכתבי האישור לפיהם בוצעו ההשקעות במפעלים המאושרים. אי עמידה בתנאים עלולה לגרום לביטול ההטבות, כולן או מקצתן, ולהחזר סכומי ההטבות בתוספת ריבית. על פי הערכת ההנהלה, החברה עומדת בתנאים האמורים

ז. הטבות מתוקף חוק עידוד התעשייה (מיסים)

1. החברה הינה "חברה תעשייתית" כמוגדר בחוק עידוד התעשייה (מיסים), התשכ"ט - 1969 ובהתאם לכך היא זכאית להטבות אשר העיקריות שבהן הן:
 - (א) פחת בשיעורים מוגדלים.
 - (ב) ניכוי הוצאות להנפקת מניות הנרשמות למסחר בבורסה בשלושה שיעורים שנתיים שווים החל משנת רישום מניות החברה למסחר.
 - (ג) הפחתה במשך 8 שנים של פטנטים וידע המשמשים לפיתוחו של המפעל.
 - (ד) אפשרות להגשת דוחות מאוחדים לצרכי מס של חברות בעלות קו ייצור אחד.
2. חברת אירונאוטיקס וחברה מאוחדת שלה מגישות דוח מאוחד לשלטונות המס על פי החוק לעידוד התעשייה (מיסים), התשכ"ט - 1969. כתוצאה מכך זכאיות חברות אלו, בין היתר, לקזז את הפסדיהן מההכנסה החייבת של חברות אחרות, בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

ב. מיסים נדחים

הרכב:

31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(135)	(144)
* 197	184
* 62	40

נכסים בני פחת
הפרשים זמניים אחרים (בעיקר בגין זכויות עובדים)

31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
72	62
*(47)	-
(3)	-
34	(11)
(3)	1
6	-
* 3	(12)
* 62	40

היתרה לתחילת שנה
יתרת מיסים נדחים של חברות שאוחדו לראשונה
מכירת חברה מאוחדת
סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
סכומים שנזקפו לרווח כולל אחר
מיון מיסים בגין שותפות
השפעת השינוי בשערי חליפין
היתרה לסוף השנה
המסים הנדחים מוצגים בדוחות על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר	
2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
123	95
*(61)	(55)
* 62	40

נכסים שאינם שוטפים
התחייבויות שאינן שוטפות

המסים הנדחים מחושבים לפי שיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך, בהתבסס על חוקי המס שהיו בתוקף בתאריך הדוח.

*סווג מחדש - ראה באור 12.

ג. מסים על ההכנסה הכוללים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
46	59	69
(8)	(34)	11
-	450	-
(19)	(25)	1
(36)	-	-
(17)	450	81

מסים שוטפים
מסים נדחים
מיסים על רווחים כלואים (1)
מסים בגין שנים קודמות (2)
מסים נדחים בגין שנים קודמות (2)

(1) ראה סעיף ח להלן.

(2) בשנת 2022 בעיקר כתוצאה מהגשת דוחות מס לשנים קודמות. בשנת 2021 בעיקר כתוצאה מקבלת אישור לשחיקת מחזור בסיס לשנים 2017-2019, בהתאם לתקנות החוק לעידוד השקעות הון ומחתימה על הסכם ביקורת שומות לשנים 2017-2018.

באור 26 - מיסים על הכנסה - המשך

ד. התאמה בין המס התיאורטי על הרווח לפני מיסים על הכנסה לבין הוצאות המיסים

להלן מובא תיאום בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות היו מתחייבות במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על חברות בישראל, לבין סכום מיסים על הכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד לשנת הדוח:

31 בדצמבר		
2021	2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
411	487	614
23%	23%	23%
94	112	141
(66)	(75)	(74)
-	450	-
-	(2)	(5)
3	1	24
(55)	(25)	1
7	(11)	10
(17)	450	81
-4%	92%	13%

רווח לפני מיסים על הכנסה ורווחי חברות כלולות

שיעור המס העיקרי של החברה

מס מחושב לפי שיעור מס רגיל (תאורטי)

תוספת (חסכון) בחבות המס בשל:

שיעורי מס מופחתים בגין מפעלים מוטבים, מס נוסף על דיבידנד ממפעל מוטב והכנסות חייבות בחו"ל

בשיעור מס אחר, נטו

מיסים על רווחים כלואים

ניצול הפסדים והטבות משנים קודמות בגינם לא

נרשמו מיסים נדחים

הוצאות לא מותרות בניכוי

מיסים בגין שנים קודמות

הפרשים בין בסיס המדידה כמדווה לצרכי מס הכנסה

לבין המדידה של ההכנסה כמדווה בדוחות

הכספיים נטו ואחרים *

שיעור מס אפקטיבי ממוצע

* כולל עדכון שיעורי מס שונים מהמס התיאורטי.

ה. שומות מס סופיות

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת 2018.

ו. הפסדים, ניכויים ותוספות לצרכי מס להעברה לשנים הבאות

לחברות מאוחדות הפסדים וניכויים לצרכי מס המועברים לשנים הבאות המסתכמים ליום 31 בדצמבר 2023 בסך 264.3 מיליון ש"ח. בגין חלק מהפסדים אלו, נוצר מס נדחה ובהתאם להערכת סיכויי המימוש של הנהלת החברות המאוחדות.

ז. הפרשים זמניים בגינם לא הוכרו התחייבויות מיסים נדחים

החברה אינה מכירה במסים נדחים בגין הפרשים הנובעים מהשקעות בחברות מוחזקות מאחר והחברה שולטת בהיפוך הפרשי העיתוי או לחילופין רווחים אלה נובעים מהכנסות רגילות בישראל שחלוקתן כדיבידנד לחברה אינה כרוכה בחבות מס נוספת.

ח. מיסים על רווחים כלואים

בעקבות חוק ההתייעלות הכלכלית שפורסם בנובמבר 2021 הכולל הוראות במספר תחומים, ביניהם מיסי רווחים כלואים, החליט דירקטוריון החברה בשנת 2022 על שחרור רווחים כלואים בסך כ 4.6 מיליארד ש"ח. בהתאם לכך, שולמו, בשנת 2022, מיסים מופחתים בסך כ 450 מיליון ש"ח, שנכללו בהוצאות המס של החברה. במידה שהחברה היתה בוחרת שלא ליישם הוראת שעה זו, היתה נדרשת לשלם מס בסך 1,125 מיליון ש"ח (תוספת מס של 675 מיליון ש"ח).

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס

- א. **בסיס עריכת הנתונים הכספיים ומדיניות חשבונאית מהותית**
 הנתונים הכספיים סולו הוכנו ע"י החברה בהתאם לכללי המדידה כפי שנכללו בתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן ה- "IFRS").
 להרחבת המדיניות החשבונאית שיישמה החברה בדוחות הסולו ראה באורים 2, 3 לעיל.
- ב. **דוחות על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר**

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
		נכסים שוטפים
2,020	3,188	מזומנים ושווי מזומנים
108	72	השקעות לזמן קצר
3,563	4,591	לקוחות
3,509	4,323	הכנסות לקבל
382	553	חייבים ויתרות חובה
1,471	2,271	מלאי
11,053	14,998	
		נכסים שאינם שוטפים
2,586	2,782	השקעות והלוואות לחברות כלולות
3,912	4,382	רכוש קבוע
302	361	נכסים בלתי מוחשיים
275	279	נכסי זכות שימוש
109	82	נכסי מסים נדחים
7,184	7,886	
18,237	22,884	
		התחייבויות והון:
		התחייבויות שוטפות
1	501	אשראי מתאגידים בנקאיים ואחרים
244	243	חלויות שוטפות של אגרות חוב
72	82	חלויות שוטפות של התחייבויות בגין חכירה
1,985	2,524	התחייבויות לספקים
474	465	הפרשות
2,343	2,633	זכאים אחרים
474	-	התחייבות לבעל מניות בחברה מאוחדת
206	232	דיבידנד לשלם
5,848	9,176	מקדמות ממזמיני עבודות
11,647	15,856	
		התחייבויות שאינן שוטפות
2	2	הלוואה לזמן ארוך
211	206	התחייבויות לזמן ארוך בגין חכירה
46	36	הטבות לעובדים
1,513	1,285	אגרות חוב
1,772	1,529	
4,818	5,499	
18,237	22,884	הון

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ג. דוחות רווח והפסד ורווח כולל אחר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2022 מיליוני ש"ח	2023 מיליוני ש"ח	
5,262	6,664	הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות
356	423	מערכת הביטחון
4,622	4,911	לקוחות אחרים בארץ
		חו"ל
10,240	11,998	
8,205	9,660	עלות המכירות והעבודות שבוצעו
2,035	2,338	רווח גולמי
765	803	הוצאות מחקר ופיתוח, נטו
389	454	הוצאות מכירה ושיווק
408	436	הוצאות הנהלה וכלליות
(33)	(12)	הכנסות אחרות
4	23	הוצאות אחרות
1,533	1,704	
502	634	רווח תפעולי
138	95	הכנסות מימון
(165)	(149)	הוצאות מימון
(27)	(54)	(הוצאות) מימון, נטו
29	57	חלק החברה ברווחי חברות כלולות
504	637	רווח לפני מסים על הכנסה
447	47	מסים על ההכנסה
57	590	רווח לשנה
97	95	פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שיועברו לרווח והפסד:
(6)	8	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ
91	103	שינוי ביתרה בקרן גידור בחברות כלולות
		סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שיועבר לרווח והפסד, נטו ממס
9	(4)	פריטי (הפסד) רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד:
9	(4)	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
157	689	סה"כ (הפסד) רווח כולל אחר לשנה שלא יעבור לרווח והפסד, נטו ממס
		סך הכל רווח כולל לשנה

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ד. דוח על השינויים בהון העצמי

הון מניות מיליוני ש"ח	פרמיה על מניות מיליוני ש"ח	קרן תרגום של פעילויות חוץ מיליוני ש"ח	קרן גידור בחברות כלולות מיליוני ש"ח	קרן הון בגין עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה מיליוני ש"ח	יתרת עודפים מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח
לשנה שנסתיימה ביום						
31 בדצמבר 2023						
567	28	(128)	(6)	-	4,357	4,818
יתרה ליום 1 בינואר 2023						
הנפקת מניות בחברה						
מאוחדת לבעלי זכויות שאינן						
-	-	-	-	17	-	17
מקנות שליטה						
תשלום מבוסס מניות						
-	-	-	-	1	-	1
בחברה מאוחדת						
-	-	-	-	-	590	590
-	-	95	8	-	(4)	99
-	-	-	-	-	(26)	(26)
רווח לשנה						
רווח (הפסד) כולל אחר						
דיבידנד שהוכרז						
567	28	(33)	2	18	4,917	5,499
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023						
לשנה שנסתיימה ביום						
31 בדצמבר 2022						
567	28	(224)	-	-	4,497	4,868
יתרה ליום 1 בינואר 2022						
מכירת מניות לבעלי זכויות						
שאינן מקנות שליטה בחברה						
-	-	(1)	-	-	-	(1)
מאוחדת						
-	-	-	-	-	57	57
-	-	97	(6)	-	9	100
-	-	-	-	-	(206)	(206)
רווח לשנה						
רווח (הפסד) כולל אחר						
דיבידנד שהוכרז						
567	28	(128)	(6)	-	4,357	4,818
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022						

ה. לקוחות

31 בדצמבר 2022 מיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2023 מיליוני ש"ח	
1,738	2,989	מערכת הבטחון (צד קשור)
491	529	לקוחות אחרים בארץ
1,360	1,098	לקוחות בחו"ל (במטבע חוץ, בעיקר דולר)
3,589	4,616	
(26)	(25)	בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים
3,563	4,591	

ו. חייבים ויתרות חובה

31 בדצמבר 2022 מיליוני ש"ח	31 בדצמבר 2023 מיליוני ש"ח	
285	496	נכס בגין עלויות השגת חוזה
26	21	הוצאות מראש
-	25	יתרה בגין עסקאות עתידיות
71	11	אחרים
382	553	

באורים לדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

ז. מלאי

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
660	1,078
74	176
737	1,017
1,471	2,271

מלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים
חומרים
מקדמות ותשלומים על חשבון מלאי

ח. רכוש קבוע

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
9,013	9,794
(5,101)	(5,412)
3,912	4,382

עלות
פחת שנצבר (1)

(1) הוצאות הפחת בשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023 ו- 2022 הסתכמו בכ- 347 מיליוני ש"ח ו- 314 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

ט. נכסים בלתי מוחשיים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,029	1,134
(727)	(773)
302	361

עלות
פחת שנצבר (1)

(1) הוצאות הפחת בשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023 ו- 2022 הסתכמו בכ- 45 מיליוני ש"ח ו- 46 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

י. הפרשות

סך הכל	תביעות משפטיות	אחריות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
474	4	470
110	4	106
(119)	(1)	(118)
465	7	458

יתרה ליום 1 בינואר 2023
הפרשות שנוצרו במהלך השנה
הפרשות שמומשו / בוטלו במהלך השנה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

יא. זכאים אחרים

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
667	740
220	246
3	8
105	147
574	496
509	708
249	284
16	4
2,343	2,633

שכר והוצאות נלוות (1)
מוסדות
מס הכנסה- עודף הפרשות על מקדמות
הוצאות שנצברו ואחרים
הוצאות לשלם בגין עבודות בביצוע
התחייבות בגין עלויות להשגת חוזה
הפרשה להפסדים בעבודות
יתרה בגין עסקאות עתידיות

(1) הסכום כולל הפרשה לחופשה בסך 228 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 227 מיליוני ש"ח).

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד

1. הכנסות ממכירות ומביצוע עבודות

א. פיצול הכנסות מחוזים עם לקוחות

בטבלה הבאה הכנסות הקבוצה מפוצלות לפי אזורים גיאוגרפיים עיקריים ולפי חטיבות.

2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,619	7,087
1,278	1,750
2,125	2,377
891	668
32	11
295	105
10,240	11,998
3,303	4,039
2,881	3,136
2,666	3,359
1,390	1,464
10,240	11,998

אזורים גיאוגרפיים עיקריים

ישראל

אירופה

אסיה

אמריקה

אוקיאניה

אפריקה

חטיבות עסקיות

מערכות אויר ומודיעין

מערכות יבשה וים

מערכות הגנה אווירית

אחרים

ב. יתרות חוזיות

הטבלה הבאה מספקת מידע אודות השינויים ביתרות הכנסות לקבל ומקדמות ממזמיני עבודות הנובעים מחוזים עם לקוחות והתרחשו במהלך השנה.

מקדמות ממזמיני עבודות	הכנסות לקבל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,848	3,509
9,432	(5,080)
(6,104)	5,894
9,176	4,323

יתרה ליום 1 בינואר 2023

חשבוניות שהופקו

הכנסות שהוכרו במהלך התקופה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

2. עלות המכירות והעבודות שבוצעו

2022	2023
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2,710	3,148
4,327	5,541
307	344
952	1,036
8,296	10,069
94	35
(185)	(444)
8,205	9,660

שכר עבודה ונלוות (1)

חומרים ועבודות חוץ

פחת והפחתות

הוצאות ייצור אחרות (2)

שינויים בהפרשה להפסדים מעבודות בביצוע

שינויים במלאי עבודות בתהליך ומוצרים מוגמרים

(1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 24 מיליוני ש"ח (שנת 2022 סך של 21 מיליוני ש"ח).

(2) בשנת 2023 כולל הפחתת נכסי עלויות בגין השגת חוזה בסך של 89 מיליוני ש"ח (שנת 2022 בסך של 28 מיליוני ש"ח).

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

3. הוצאות מחקר ופיתוח נטו

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
326	301	שכר עבודה ונלוות (1)
54	48	פחת
401	476	אחרות (בעיקר חומרים)
781	825	
(16)	(22)	בניכוי - השתתפות המדען הראשי ואחרים
765	803	

(1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 4 מיליוני ש"ח (שנת 2022 סך של 5 מיליוני ש"ח).

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
166	182	4. הוצאות מכירה ושוק
31	48	שכר עבודה ונלוות (1)
50	59	קבלני משנה
25	25	נציגויות
31	37	נסיעות לחו"ל
10	11	תערוכות ופרסום
76	92	פחת
389	454	אחרות

(1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 4 מיליוני ש"ח (שנת 2022 סך של 4 מיליוני ש"ח).

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
286	295	5. הוצאות הנהלה וכלליות
27	29	שכר עבודה ונלוות (1)
(3)	(1)	פחת
98	113	הוצאות חובות מסופקים
408	436	אחרות

(1) בשנת 2023 כולל פחת חכירה בגין רכבים בסך של 8 מיליוני ש"ח (שנת 2022 סך של 7 מיליוני ש"ח).

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
21	-	6. הכנסות (הוצאות) אחרות
3	5	<u>הכנסות אחרות:</u>
6	5	עדכון הפרשה בפרויקט שבוצעה בשנים קודמות
3	1	הכנסות מדמי ניהול מחברות כלולות
-	1	הכנסות משכר דירה
33	12	דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת המוצגת על בסיס עלות
		אחרות

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	22	<u>הוצאות אחרות:</u>
2	-	הפרשה לירידת ערך של חברה כלולה
2	1	הפסד ממימוש רכוש קבוע
4	23	הפסד ממימוש השקעה בחברה כלולה

באור 27 - נתונים על בסיס סולו לצורכי מס - המשך

יב. פירוטים לסעיפים בדוח רווח והפסד - המשך

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		7. (הוצאות) הכנסות מימון
		<u>הכנסות מימון:</u>
		רווח נטו משינוי שערי החליפין ביתרות מזומנים ושווי מזומנים
39	16	
-	22	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
10	21	הכנסות ריבית מפקדונות בנקים
-	1	ריבית ממס הכנסה
		הכנסות ריבית והפרשי שער נטו מהלוואות שניתנו לתאגידים
88	35	מוחזקים
1	-	אחרות
138	95	
		<u>הוצאות מימון:</u>
11	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של ניירות ערך מוחזקים למסחר
64	49	הוצאות בגין אגרות חוב שהונפקו
4	32	אשראי זמן קצר
4	13	עדכון התחייבות לבעל מניות בחברה כלולה
74	41	הפסד מעסקאות הגנה על המטבע
6	6	הוצאות בגין חכירות והלוואה לזמן ארוך
2	4	הוצאות בנק
-	4	אחרות
165	149	
(27)	(54)	סה"כ (הוצאות) מימון, נטו

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		8. מסים נדחים
		נכסים בני פחת
(87)	(88)	הפרשים זמניים אחרים (בעיקר בגין זכויות עובדים)
196	170	
109	82	
76	109	היתרה לתחילת שנה
27	(26)	סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
-	(1)	סכומים שנזקפו לרווח כולל אחר
6	-	מיון מיסים בגין שותפות
109	82	היתרה לסוף השנה
		המסים הנדחים מחושבים לפי שיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך, בהתבסס על חוקי המס שהיו בתוקף בתאריך הדוחות הכספיים.

2022	2023	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		9. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד
48	21	מסים שוטפים
(27)	26	מסים נדחים
450	-	מיסים על רווחים כלואים
(24)	-	מסים בגין שנים קודמות
447	47	